

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας - Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση & Οργάνωση
Εκπαιδευτικών Μονάδων

Διπλωματική εργασία

**Η προετοιμασία για την αντιμετώπιση κρίσεων και η διαχείρισή τους στα σχολεία της
δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης**

του

ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

A.M. 1052017

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Περικλής Χριστίδης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στη διοίκηση &
οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 2019

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων
CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού -Μη Εμπορική Χρήση -Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να

- Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε
- Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς
- Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommons όπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση
: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 15 Δεκεμβρίου 2019

Ο Δηλών:

Χατζηγεωργίου Δημήτριος

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη ερευνά τις απόψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Δυτικής Θεσσαλονίκης σχετικά με τη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία που προξενούνται από φυσικές καταστροφές. Βασικοί στόχοι είναι να εντοπίσει αν κατά τη γνώμη των εκπαιδευτικών τα σχολεία είναι ασφαλή για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, να αναδείξει το επίπεδο επιμόρφωσης των συμμετεχόντων, το βαθμό ετοιμότητας των σχολείων και τις προοπτικές για επαναφορά στην κατάσταση προ κρίσης. Δεδομένου ότι το ερώτημα που τίθεται δεν είναι το “Αν θα συμβεί κάποια φυσική καταστροφή” αλλά το “Πότε θα συμβεί κάποια φυσική καταστροφή” (Brock 2013) καθίσταται επιτακτική η ανάγκη να διερευνηθεί το επίπεδο ετοιμότητας των σχολικών μονάδων για την σωστή διαχείριση της κρίσης και την ανάκαμψη μετά από αυτήν και ο βαθμός επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Για το σκοπό αυτό έγινε έρευνα στην οποία συμμετείχαν 135 εκπαιδευτικοί που υπηρετούσαν σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Δυτικής Θεσσαλονίκης ενώ το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν ερωτηματολόγιο που προέκυψε από προσαρμογή ερωτηματολογίων άλλων ερευνητών με σκοπό την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του. Τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται να οδηγούν στο συμπέρασμα πως απαιτείται εκ μέρους της πολιτείας συντονισμένη προσπάθεια για υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και βελτίωσης των υποδομών και των διαδικασιών που θα ελαχιστοποιήσουν τις δυσάρεστες επιπτώσεις της κρίσης. Κρίνεται απαραίτητο να οργανωθεί ένα σύστημα που θα προσφέρει ολοκληρωμένη εκπαίδευση σε εκπαιδευτικούς σε θέματα διαχείρισης κρίσεων, θα προωθήσει την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα αυτοπροστασίας και ενημέρωσης και θα στελεχώσει τις σχολικές μονάδες με προσωπικό εξειδικευμένο στην παροχή ψυχολογικής υποστήριξης.

Abstract

The present study investigates the views of Western Thessaloniki secondary education teachers on the subject of management of crises at schools after the occurrence of natural disasters. The main objectives are to investigate the teachers' opinions about whether schools are safe for pupils and teachers, the level of training of the participants, the degree of readiness of the schools and the prospects for a return to the pre-crisis state. As the question is not "Whether will a natural disaster occur" but "When will a natural disaster occur" (Brock 2013) it is imperative to investigate the level of preparedness of school units for proper crisis management and recovery as well as the degree of teacher training. For this purpose, a survey was carried out involving 135 teachers serving in secondary schools in Western Thessaloniki. The tool used is a questionnaire adapted from other researchers' similar questionnaires and therefore valid. The results of the survey seem to indicate that the state must undertake a concerted effort to implement teacher training programs and improve infrastructure and processes that will minimize the unpleasant effects of the crisis. It is necessary to set up a system that will provide teachers with comprehensive education on crisis management, promote student awareness of self-protection and disaster-related information, and staff school units with personnel specialized in psychological support.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
1. Εισαγωγή	6
2. Σκοπιμότητα της έρευνας	8
3. Σκοπός της εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα	9
4. Κρίση	10
4.1 Ορισμοί και χαρακτηριστικά	10
4.2 Κατηγορίες κρίσεων	12
4.3 Κοινά στοιχεία όλων των κρίσεων	12
4.4 Περιστασιακές κρίσεις	13
4.5 Φυσικά φαινόμενα και καταστροφές	14
4.6 Η κρίση στο σχολείο	15
5. Διαχείριση κρίσης	16
5.1 Ορισμός και χαρακτηριστικά της διαχείρισης κρίσης	16
5.2 Φάσεις της διαχείρισης κρίσης	17
5.3 Προετοιμασία για την κρίση	18
5.3.1 Σχέδιο δράσης	19
5.3.1.1 Μοντέλα	22
5.3.1.2 Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας	24
5.3.1.3 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας	24
5.3.2 Εκπαίδευση και Επιμόρφωση	24
5.4 Παρέμβαση κατά τη διάρκεια της κρίσης	27
5.4.1 Η λήψη αποφάσεων	27
5.4.2 Επικοινωνία	30
5.5 Ανάκαμψη μετά την κρίση	31
5.5.1 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης	31
5.5.1.1 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στους μαθητές	32
5.5.1.2 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο προσωπικό	33
5.5.2 Υποστήριξη στα ελληνικά σχολεία	33
5.5.3 Αξιολόγηση της διαχείρισης κρίσης	34
6. Μεθοδολογία της έρευνας	35
7. Αποτελέσματα	37
7.1 Συμπεράσματα και προτάσεις	168
8. Βιβλιογραφία	171
9. Παράρτημα	179

1. Εισαγωγή

Οι φυσικές καταστροφές προκαλούν κρίσεις οι οποίες μπορεί να πάρουν πολύ δυσάρεστη τροπή και να θέσουν σε κίνδυνο τη σωματική ακεραιότητα αλλά και την ψυχική ισορροπία των μαθητών και των εκπαιδευτικών, να προξενήσουν υλικές καταστροφές στις υποδομές και να αποδιοργανώσουν την κανονική λειτουργία της σχολικής μονάδας αν δεν υπάρξει σωστή προετοιμασία και διαχείριση. Προφανώς δεν είναι δυνατή η αποτροπή εκδηλώσεων φυσικών φαινομένων όπως οι σεισμοί, οι πλημμύρες, οι πυρκαγιές αλλά με την κατάλληλη προετοιμασία, οι επιπτώσεις μπορεί να είναι όσο το δυνατόν πιο ανώδυνες ή ακόμη και να βοηθήσουν το σχολείο να αναπτυχθεί. Ωστόσο η κατάλληλη προετοιμασία δεν εξαντλείται στη διενέργεια τυπικών ασκήσεων στα πλαίσια των θεσμοθετημένων από την πολιτεία υποχρεώσεων και αναγραφής ονοματεπωνύμων που απαρτίζουν ομάδες διαχείρισης κρίσεων αλλά αντίθετα, προϋποθέτει έναν συνδυασμό πολλών παραγόντων που πρέπει να σχηματίζουν ένα θώρακα προστασίας αλλά και ένα μηχανισμό ανάνηψης. Πυλώνες σε αυτή την διαδικασία είναι η εκπαίδευση των μαθητών και των εκπαιδευτικών, η κατάλληλη σχολική κουλτούρα, η συνεργασία μεταξύ φορέων, η επικοινωνία με τις αρχές της πολιτείας αλλά και αρετές όπως η ψυχραιμία, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός, η υπευθυνότητα. Δυστυχώς η ελληνική πραγματικότητα δεν είναι ιδιαίτερα ευχάριστη καθώς παρουσιάζονται σημαντικές ελλείψεις στον τομέα της εκπαίδευσης μαθητών και εκπαιδευτικών καθώς και στην στελέχωση των σχολείων με ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό ενώ επιπλέον υπάρχουν προβλήματα με κτιριακές εγκαταστάσεις και με οργανωτικά θέματα. Ωστόσο φαίνεται ότι υπάρχει θετική προδιάθεση για επιμόρφωση εκ μέρους των εκπαιδευτικών και ενδιαφέρον για τους μαθητές. Οι προοπτικές για βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης είναι συνυφασμένες με την οικονομική κρίση όσον αφορά τα διαθέσιμα κονδύλια για εκπαίδευση και προσωπικό καθώς και με τη νοοτροπία μέρους των εκπαιδευτικών ως προς τις υποχρεώσεις έναντι του σχολείου και τη συμμετοχή στη διαμόρφωση της απαραίτητης σχολικής κουλτούρας ασφάλειας.

Όπως θα δούμε πιο κάτω υπάρχουν είδη κρίσεων εμείς όμως θα εστιαστούμε σε κρίσεις που οφείλονται σε φυσικές καταστροφές οι οποίες, στο ελληνικό πλαίσιο, έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να εκδηλωθούν λόγω σεισμού, πυρκαγιάς ή πλημμύρας. Έτσι στη συνέχεια ο προσανατολισμός είναι οι περιστασιακές, κατά τη μία ταξινόμηση, ή τραυματικές κατά την άλλη ταξινόμηση, κρίσεις.

Στην παρούσα εργασία παρατίθεται το θεωρητικό πλαίσιο στην τέταρτη και πέμπτη παράγραφο και στη συνέχεια η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα. Αναλυτικότερα, στην τέταρτη παράγραφο παρουσιάζονται ο ορισμός και τα χαρακτηριστικά της κρίσης (4.1), οι διάφορες κατηγορίες κρίσεων (4.2), τα κοινά στοιχεία των κρίσεων (4.3), οι περιστασιακές - τραυματικές κρίσεις που αφορούν την παρούσα εργασία (4.4), τα φυσικά φαινόμενα και οι καταστροφές (4.5) και η κρίση στο σχολείο (4.6). Στην πέμπτη παράγραφο παρουσιάζονται ο ορισμός και τα χαρακτηριστικά της διαχείρισης κρίσεων (5.1), οι φάσεις της διαχείρισης κρίσης (5.2), η προετοιμασία για την κρίση (5.3) που περιλαμβάνει το σχέδιο δράσης (5.3.1) και την εκπαίδευση και επιμόρφωση (5.3.2), η παρέμβαση κατά τη διάρκεια της κρίσης (5.4) που περιλαμβάνει τη λήψη αποφάσεων (5.4.1) και την επικοινωνία (5.4.2), η ανάκαμψη μετά την κρίση (5.5) που περιλαμβάνει την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης (5.5.1), την υποστήριξη στα Ελληνικά σχολεία (5.5.2) και την αξιολόγηση της διαχείρισης κρίσης (5.5.3). Στην έκτη παράγραφο περιγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας, στην έβδομη παράγραφο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας σε συνδυασμό με παρατηρήσεις και προτάσεις, στην όγδοη παράγραφο είναι η βιβλιογραφία και στην ένατη παράγραφο βρίσκεται το παράρτημα με το ερωτηματολόγιο.

2. Σκοπιμότητα της έρευνας

Σύμφωνα με το άρθρο Πα, 2008/114 / ΕΚ στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως "υποδομή ζωτικής σημασίας νοείται ένα περιουσιακό στοιχείο, ένα σύστημα ή τμήμα αυτού που βρίσκεται στα κράτη μέλη η οποία είναι απαραίτητη για τη διατήρηση ζωτικών κοινωνικών λειτουργιών, όπως της υγείας, της ασφάλειας (safety), της σιγουριάς (security), της οικονομικής ή κοινωνικής ευημερίας των ανθρώπων και η διαταραχή ή η καταστροφή της οποίας θα είχε σημαντικό αντίκτυπο σε ένα κράτος μέλος εξαιτίας της αδυναμίας διατήρησης των παραπάνω λειτουργιών". Όπως αναφέρουν οι Bach et al (2013), το σχολείο χαρακτηρίζεται ως υποδομή ζωτικής σημασίας ενώ σύμφωνα με τους Lai et al (2019) τα σχολεία συνεισφέρουν στην ευημερία μιας κοινωνίας με πολλούς τρόπους, και η επαναλειτουργία των σχολείων μετά από μία κρίση επαναφέρει την ομαλότητα και τις συνήθειες για τα παιδιά και τις οικογένειες ενώ η επιστροφή των παιδιών στις καθημερινές ρουτίνες αποτελεί κύρια σύσταση για να βοηθηθούν τα παιδιά να ανακάμψουν μετά από μία καταστροφή. Στην Ελλάδα, που βρίσκεται στην ένατη θέση παγκοσμίως στη λίστα με τις πλέον σεισμογενείς χώρες, κρίνεται απαραίτητη η συστηματική προσπάθεια για λήψη κατάλληλων μέτρων. Οι φονικοί σεισμοί στο Ιόνιο τον Αύγουστο του 1953, στη Θεσσαλονίκη τον Ιούνιο του 1978, στην Αττική τον Σεπτέμβριο του 1999, στη Μυτιλήνη τον Ιούνιο του 2017, είναι φυσικές καταστροφές που ευτυχώς δεν είχαν ανθρώπινες απώλειες μεταξύ των μαθητών, κυρίως διότι οι μαθητές έλειπαν από τα σχολεία. Εκτός από τους σεισμούς, οι πλημμύρες στην Αθήνα το Νοέμβριο του 1961 και στη Μάνδρα το Νοέμβριο του 2017, οι πυρκαγιές στην Πελοπόννησο τον Αύγουστο του 2007 και στο Μάτι τον Ιούλιο του 2018 και οι προβλέψεις για την συχνή εμφάνιση ακραίων μετεωρολογικών φαινομένων, όπως το πρόσφατο περιστατικό στην Χαλκιδική τον Ιούλιο του 2019, δεν αφήνουν περιθώρια για εφησυχασμό.

3. Σκοπός της εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση του βαθμού ετοιμότητας των σχολικών μονάδων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη διαχείριση κρίσεων από φυσικούς κινδύνους και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Για την επίτευξη του σκοπού της εργασίας, η μελέτη πραγματεύεται τα ακόλουθα ερωτήματα

- α. Κατά πόσο τα σχολεία λαμβάνουν επαρκή μέτρα αντιμετώπισης-διαχείρισης κρίσεων ώστε να είναι ασφαλή για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς;
- β. Ποιος είναι ο βαθμός επιμόρφωσης του προσωπικού για την αντιμετώπιση-διαχείριση κρίσεων;
- γ. Υπάρχει οργανωμένο σχέδιο για τη διαχείριση κρίσεων;
- δ. Υπάρχει πρόνοια για την επαναφορά του σχολείου στην φυσιολογική λειτουργία μετά από μία κρίση;

4. Κρίση

4.1 Ορισμός και χαρακτηριστικά.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να οριστεί ο όρος “κρίση”. Σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (2012) ως κρίση ορίζεται η διατάραξη της ομαλής πορείας μιας διαδικασίας, η κακή λειτουργία ή η έμπρακτη αμφισβήτηση καθιερωμένων δομών, αξιών, θεσμών κ.λπ. Σύμφωνα με την πύλη για την Ελληνική γλώσσα (2019), ως κρίση ορίζεται η κορύφωση μιας δύσκολης εξελικτικής πορείας με επιδείνωση όλων των αρνητικών φαινομένων, από το ξεπέραςμα της οποίας εξαρτάται η επιστροφή στη φυσιολογική κατάσταση. Όπως αναφέρει ο ΟΕΠΕΚ (2006), ο όρος κρίση σημαίνει το σημείο καμπής στην εξέλιξη κάποιου γεγονότος. Γενικότερα ο όρος χρησιμοποιείται για να εκφραστεί η έννοια της απώλειας των φυσιολογικών θεμελίων ή ορίων της καθημερινής ατομικής και κοινωνικής ζωής. Μια κρίση μπορεί να εμφανιστεί ως ξαφνική επιδείνωση ή και βελτίωση ενός φαινομένου, π.χ. μιας ασθένειας, ενός συναισθήματος, μιας συμπεριφοράς ή μιας κατάστασης. Σύμφωνα με τους Mitroff, Shrivastava & Udvardia (1987), οι κρίσεις είναι απρόβλεπτες καταστάσεις που μπορούν να έχουν επίπτωση στην βιωσιμότητα, την αξιοπιστία και τη φήμη ενός οργανισμού. Σύμφωνα με τις Pearson & Clair (1998), η κρίση μπορεί να οριστεί σαν μία κατάσταση που έχει χαμηλή πιθανότητα να συμβεί, έχει υψηλό αντίκτυπο, απειλεί την βιωσιμότητα του οργανισμού, χαρακτηρίζεται από ασάφεια όσον αφορά την αιτία, το αποτέλεσμα και τα μέσα επίλυσης καθώς και από την πεποίθηση ότι οι αποφάσεις πρέπει να ληφθούν γρήγορα. Σύμφωνα με τους Krackhardt και Stern (1988), η κρίση είναι μία κατάσταση που αντιμετωπίζει ένας οργανισμός η οποία απαιτεί από τον οργανισμό, κάτω από χρονικούς περιορισμούς, να ενεργοποιήσει μη γνωστές συμπεριφορές που δεν έχουν δοκιμασθεί ώστε να αποκτήσει ή να διατηρήσει τους επιθυμητούς στόχους. Σύμφωνα με τους Ulmer et al. (2007), η κρίση είναι μία κατάσταση συγκεκριμένη, απρόσμενη και έξω από τη ρουτίνα που δημιουργεί υψηλά επίπεδα αβεβαιότητας και απειλεί τους υψηλής προτεραιότητας στόχους ενός οργανισμού. Σύμφωνα με τον Coombs (2007) η κρίση ορίζεται σαν μία σημαντική απειλή στις λειτουργίες που μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις αν δεν γίνει σωστή διαχείριση ενώ ως απειλή ορίζεται η πιθανή ζημιά που μπορεί να επιφέρει η κρίση στον οργανισμό και τους ενδιαφερόμενους.

Οι Pearson & Mitroff (1993) αναφέρουν πως οι διαχειριστές καθορίζουν πέντε διαστάσεις ως συστατικά της κρίσης : το μεγάλο μέγεθος, την απαίτηση άμεσης προσοχής, το στοιχείο του αιφνιδιασμού, την ανάγκη δράσης και ότι είναι έξω από τον απόλυτο έλεγχο του οργανισμού.

O Weick (1995) υπογραμμίζει ότι οι κρίσεις είναι κοσμολογικά επεισόδια όπου διαταράσσονται οι λογικοί, φυσικοί και τακτικοί τρόποι λειτουργίας των περιβαλλόντων. Έτσι οι κρίσεις δημιουργούν περιόδους αβεβαιότητας και ασάφειας, όπου κρίσιμος στόχος είναι η εξακρίβωση των γεγονότων ενώ οι κρίσεις ερμηνεύονται με διαφορετικό τρόπο από αυτούς που βρίσκονται εντός και εκτός του οργανισμού. Αυτές οι συνθήκες οδηγούν σε κατάρρευση του τρόπου που οι οργανισμοί αντιλαμβάνονται (makesense) αυτό που πρέπει να κάνουν στη συνέχεια. Η Reilly (1993) αναφέρει πως έχουν χρησιμοποιηθεί στην βιβλιογραφία πολλοί όροι εναλλακτικά με την “κρίση”, όπως καταστροφή, τράνταγμα, πρόβλημα, απειλή και σημείο καμπής. Έτσι αν μία απρόβλεπτη κατάσταση δεν είναι επιβλαβής ή αποδιοργανωτική, ορίζεται ως σημείο καμπής ή ευκαιρία. Αν η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως επιβλαβής ή αποδιοργανωτική αλλά δεν είναι μεγάλου μεγέθους, ορίζεται ως απειλή ή πρόβλημα. Αν η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως επιβλαβής ή αποδιοργανωτική και είναι μεγάλου μεγέθους αλλά δεν προέκυψε ξαφνικά ως οξεία συνθήκη και δεν απαιτεί άμεση ανταπόκριση, ορίζεται ως κάμψη. Αν τέλος συντρέχουν όλες οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις και αφορά τα εσωτερικά πλαίσια λειτουργίας του οργανισμού, ορίζεται ως κρίση. Όπως αναφέρει η Dutton (1986), οι κρίσεις θεωρούνται πως είναι ιδιαίτερα ασαφείς καταστάσεις όπου τα αίτια και τα αποτελέσματα είναι άγνωστα.

Ενδιαφέρον είναι πως σύμφωνα με τον Pfaltzgraff (2008) , το κινεζικό ιδεόγραμμα για την κρίση περιλαμβάνει τον κίνδυνο και την ευκαιρία, αναδεικνύοντας έτσι την πορεία και την κατάληξη που μπορεί να έχει μία κρίση. Ο Slaikeu (1990) προτείνει σαν ορισμό της κρίσης μία προσωρινή κατάσταση αναστάτωσης που έχει σαν βασικά χαρακτηριστικό την αδυναμία της αντιμετώπισης χρησιμοποιώντας τα συνήθη μέσα και η οποία μπορεί να έχει θετική ή αρνητική έκβαση.

Οι κρίσεις δεν πρέπει να συγχέονται με τα προβλήματα. Όπως αναφέρουν οι Krackhardt και Stern (1988), μία πρωτεύουσα διαφορά μεταξύ ενός προβλήματος και μιας κρίσης είναι η πίεση του χρόνου. Όταν το ζητούμενο είναι μία όχι ακριβώς καθορισμένη δράση χωρίς να υπάρχει πίεση χρόνου, ο οργανισμός αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα. Το πρόβλημα γίνεται κρίση όταν εξελίσσεται σαν ένα σοκ που πλημμυρίζει τον οργανισμό με ενέργεια, δικαιολογεί ανορθόδοξες δράσεις και αποσταθεροποιεί τις δομές ισχύος.

Άμεσα συνδεδεμένη με την κρίση είναι η έννοια του κινδύνου. Σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (2012), κίνδυνος είναι 1. “ το αρνητικό ενδεχόμενο, πιθανότητα να συμβεί κάτι κακό” και 2. “ οτιδήποτε (πράξη, κατάσταση, συμπεριφορά κ.λπ.) μπορεί να προκαλέσει καταστροφή, να επιφέρει απώλειες και φθορές ή μπορεί να φέρει σε επικίνδυνη θέση (κάποιον/κάτι)” ενώ σύμφωνα με τον Ζαβλανό (1999), κίνδυνος είναι “ η συνάρτηση της

πιθανότητας να συμβεί ένα ανεπιθύμητο γεγονός και της σοβαρότητας των συνεπειών που μπορεί να προκύψουν από αυτό το γεγονός”. Σύμφωνα με το HEFCE (Higher Education Funding Council for England, 2001) ως κίνδυνος (risk / hazard) ορίζεται η απειλή ή πιθανότητα που παρουσιάζεται όταν μία πράξη ή γεγονός επηρεάζει αρνητικά ή θετικά τη δυνατότητα ενός οργανισμού να επιτύχει τους στόχους του.

Κατά τους Φιλολία, Παπαγεωργίου και Στεφανάτο (2005), ως έκτακτη κατάσταση (emergency) ορίζεται η ανώμαλη αλλά γνωστή κατάσταση που διαταράσσει τις συνηθισμένες διαδικασίες επιβάλλοντας την άμεση ανάληψη δράσης με σκοπό τον περιορισμό των συνεπειών που μπορεί να υπάρξουν. Έτσι, η έκτακτη κατάσταση πιθανόν να εξελιχθεί σε κρίση υπό προϋποθέσεις.

4.2 Κατηγορίες κρίσεων

Υπάρχουν πολλοί τρόποι ταξινόμησης των κρίσεων. Όπως αναφέρει ο Sandoval (2013), οι περισσότεροι ειδικοί διακρίνουν δύο κατηγορίες κρίσεων. Οι μεν εξελικτικές (developmental) κρίσεις συμβαίνουν όταν ένα άτομο μετακινείται από ένα στάδιο εξέλιξης σε ένα άλλο ενώ οι περιστασιακές (situational) κρίσεις είναι περιστατικά απρόσμενα και τυχαία και συχνά αναφέρονται ως τραυματικές. Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Baldwin (1978) η οποία προσανατολίζεται στην έμφαση στις επιπτώσεις στο άτομο και όχι στη φύση του κινδύνου, οι κρίσεις χωρίζονται στις ψυχιατρικές (psychiatric emergencies), τις ψυχοπαθολογικές (reflecting psychopathology), τις εξελικτικές (developmental), τις τραυματικές (traumatic stress), τις αναμενόμενες μεταπτώσεις ζωής (anticipated life transitions) και τις κρίσεις προδιάθεσης (dispositional). Από αυτές τις κατηγορίες, οι κρίσεις που προέρχονται από εξωτερικούς απροσδόκητους παράγοντες ή καταστάσεις κατατάσσονται στην κατηγορία των τραυματικών κρίσεων ενώ σαν παράγοντες αναφέρονται η σοβαρή ασθένεια ή τραυματισμός, ο βίαιος ή απροσδόκητος θάνατος, η απειλή θανάτου ή τραυματισμού, πράξεις πολέμου, φυσικές καταστροφές και βιομηχανικές καταστροφές.

4.3 Κοινά στοιχεία όλων των κρίσεων

Όλες οι κρίσεις έχουν ως κοινά στοιχεία την έκπληξη για το περιστατικό, την διακοπή της συνηθισμένης ροής των πραγμάτων, το αίσθημα της απώλειας του ελέγχου και την ανάγκη για έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση. Ο Weick (1988) αναφέρει πως οι κρίσεις ποικίλουν ως προς το βαθμό και την πιθανότητα, ωστόσο έχουν σαν κοινό χαρακτηριστικό την απειλή να προκαλέσουν ζημιά σε έναν οργανισμό η οποία συνδέεται με την εικόνα του οργανισμού. Σύμφωνα με τους Shrivastava, Mitroff, Miller & Miglani (1988), οι κρίσεις έχουν μικρή

πιθανότητα να συμβούν αλλά συνιστούν κύρια απειλή στην επιβίωση ενός οργανισμού ενώ ο Quarantelli (1988) αναφέρει ότι προσφέρουν μικρά χρονικά περιθώρια για αντιμετώπιση. Ο Herman (1963) αναφέρει ότι κάποιες φορές οι κρίσεις ξαφνιάζουν τα μέλη του οργανισμού. Ο Coombs (2007) υποστηρίζει πως μία κρίση μπορεί να δημιουργήσει τρεις αλληλένδετες απειλές που είναι η δημόσια ασφάλεια, η απώλεια οικονομικών πόρων και η απώλεια καλής φήμης. Οι Newsom & Haynes (2013) θεωρούν ως βασικά χαρακτηριστικά της έννοιας της κρίσης την ανάγκη για λήψη προληπτικών μέτρων και τον σημαντικό ρόλο των δημοσίων σχέσεων κατά την διαχείριση της κρίσης. Με αυτές τις πρακτικές, προετοιμάζονται οι οργανισμοί για την παρέμβαση στην κρίση ώστε οι συμπεριφορές και οι απαντήσεις να είναι δοκιμασμένες παρά το ότι οι κρίσεις πάντοτε θα περιέχουν στοιχεία αιφνιδιασμού. Όπως αναφέρει ο Gephart (1984) υπάρχουν ερευνητές που υποστηρίζουν ότι οι κρίσεις είναι επαναλαμβανόμενες και αναπόφευκτες ενώ άλλοι εστιάζουν στον εντοπισμό μεθόδων για να τις διαχειριστούν ή να τις αποτρέψουν.

4.4 Περιστασιακές – τραυματικές κρίσεις

Οι περιστασιακές ή τυχαίες κρίσεις, είναι τα γεγονότα τα οποία χαρακτηρίζονται από την απροσδόκητη και μη αναμενόμενη φύση τους. Ο σεισμός, η πυρκαγιά, η πλημμύρα, η κατολίσθηση, το τσουνάμι δεν δίνουν προειδοποίηση και καθώς αποτελούν γεγονότα έκτακτης ανάγκης άρα σαφώς και πολύ δυσκολότερα στην αντιμετώπισή τους πυροδοτούν καταστάσεις όπου η λήψη των αποφάσεων γίνεται κάτω από μεγάλη πίεση και με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Όπως αναφέρει ο Hermann (1963), οι κρίσεις έρχονται στον οργανισμό σαν εκπλήξεις, άποψη που συνάδει με τον απρόβλεπτο χαρακτήρα των περιστασιακών κρίσεων. Ωστόσο, αυτό το χαρακτηριστικό των περιστασιακών κρίσεων δεν αποδυναμώνει την άποψη των Billings, Milburn&Schaalman (1980), που υποστηρίζουν ότι οι κρίσεις είναι αναμενόμενες και ότι ο σχεδιασμός για την επερχόμενη κρίση κάνει τον οργανισμό λιγότερο ευάλωτο. Κατά τον Brock (2013), το ερώτημα δεν είναι εάν αλλά πότε ένα σχολείο θα χρειαστεί να ανταποκριθεί σε μία κρίση. Είναι φυσικά αδύνατο να εμποδιστούν οι φυσικές καταστροφές όπως οι τυφώνες, σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές και επομένως απαιτείται η ετοιμότητα για την αντιμετώπιση σχολικών κρίσεων που προέρχονται από αυτά τα αίτια. Όπως ο ίδιος αναφέρει, ενώ είναι σχεδόν αδύνατη η προετοιμασία για πάν ενδεχόμενο, η ετοιμότητα θέτει τα σχολεία στην καλύτερη δυνατή θέση για να ανταποκριθεί στην επερχόμενη κρίση. Ο Pepper (2010) τονίζει ότι βασικότερο συστατικό της γενικής σχολικής ετοιμότητας είναι η εξάσκηση που έχει σαν σκοπό τη διάγνωση της αντίδρασης του οργανισμού σε πιθανή κρίση.

4.5 Φυσικά φαινόμενα και καταστροφές

Στην βιβλιογραφία γίνεται συχνή χρήση των όρων καταστροφή (disaster) και επείγον περιστατικό (emergency). Όπως αναφέρει ο Britton (1986), ο όρος καταστροφή χρησιμοποιείται για την αναφορά σε συνθήκες και περιστάσεις που αναστατώνουν άτομα ή πληθυσμιακές ομάδες και έχει ισχυρούς συναισθηματικούς συνειρμούς. Στα σχολεία ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται αρκετά πρόχειρα για την περιγραφή ενός εύρους περιστατικών που δημιουργούν αναστάτωση και εκτείνεται από ένα θανατηφόρο ατύχημα μέχρι την κατάρρευση του σχολικού δικτύου υπολογιστών εξαιτίας ενός ιού. Σύμφωνα με τον ίδιο, ο όρος επείγον περιστατικό περιγράφει με μεγαλύτερη ακρίβεια πολλά είδη ενοχλήσεων που πιθανόν να έχουν δυσμενή επίδραση στο σχολείο.

Λαμβάνοντας υπόψη τους γενεσιουργούς μηχανισμούς και τους τρόπους εκδήλωσης των καταστροφών μία ταξινόμηση που μπορεί να γίνει είναι η διάκριση των καταστροφών αφ ενός μεν στις φυσικές καταστροφές που είναι αποτέλεσμα εκδήλωσης διεργασιών στη φύση (φυσικών φαινομένων) ικανών να τις προκαλέσουν με ή χωρίς την παρουσία του ανθρώπου και αφ ετέρου στις ανθρωπογενείς καταστροφές που οφείλονται στην τεχνολογική ανάπτυξη ή και την επιθετική συμπεριφορά του ανθρώπου. Όπως αναφέρει ο Λέκκας (2017), όσο αυξάνεται ο βαθμός επίδρασης της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον, τα όρια μεταξύ των παραπάνω κατηγοριών γίνονται ολοένα και πιο συγκεχυμένα. Όπως ο ίδιος αναφέρει σχετικά με τους φυσικούς κινδύνους (natural hazards), καθώς στην Γη κυριαρχούν οι συνεχείς μεταβολές και το φυσικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από ευαίσθητες ισορροπίες, είναι αναπότρεπτο να εκδηλώνονται φαινόμενα που είναι απόλυτα φυσικά και αναμενόμενα που όμως για τον άνθρωπο μπορεί να είναι καταστροφικά όταν επηρεάζουν τον χώρο που δραστηριοποιείται. Τέτοια φυσικά φαινόμενα - εν δυνάμει φυσικοί κίνδυνοι ή εν δυνάμει επικίνδυνα φαινόμενα - είναι τα γεωδυναμικά φαινόμενα (σεισμοί, ηφαιστειακές εκρήξεις, κατολισθήσεις, διαβρώσεις, χιονοστιβάδες), τα υδρομετεωρολογικά φαινόμενα και κλιματικές αλλαγές (τυφώνες, πλημμύρες, καταιγίδες, τσουνάμι, ερημοποίηση, ξηρασία, καύσωνες, χιονοθύελλα, δριμύ ψύχος, ανεμοστρόβιλος, θυελλώδεις άνεμοι, υφαλμυρώσεις), τα αστρονομικά φαινόμενα: (πτώση μετεωριτών, αναστροφή του μαγνητικού πεδίου της γης) και οι βιολογικές προσβολές (επιδημίες, επιδρομές εντόμων ή τρωκτικών).

Σύμφωνα με την Χαλαζιά (2016), “ ο φυσικός κίνδυνος που φοβίζεται περισσότερο τους μαθητές είναι ο σεισμός, ενώ επίσης τους φοβίζουν οι τυφώνες οι πυρκαγιές και οι πλημμύρες. Φαινόμενα βραδείας εξέλιξης όπως η ερημοποίηση και το φαινόμενο του θερμοκηπίου καθώς και φαινόμενα που θεωρούν απίθανο να συμβούν όπως πτώση

αστεροειδούς ή έκρηξη ηφαιστείου δεν φαίνεται να τους φοβίζουν. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι μαθητές αισθάνονται απροετοίμαστοι να αντιμετωπίσουν την εκδήλωση ακραίων φυσικών φαινομένων.”

4.6 Η κρίση στο σχολείο

Στον τομέα της εκπαίδευσης ως κρίση μπορεί να θεωρηθεί « ένα ξαφνικό και απροσδόκητο γεγονός, που έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει ένα μεγάλο αριθμό μαθητών και προσωπικού, και που θα μπορούσε να επηρεάσει την υγεία, την ασφάλεια και τη θετική κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών» (Σαΐτη & Σαΐτης 2012). Η κρίση στο σχολείο έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λόγω της κοινωνικής δομής του σχολείου και της αίσθησης της κοινότητας. Σύμφωνα με τον Johnson (2000), η κρίση στο σχολείο φέρνει χάος και υποσκάπτει την ασφάλεια και τη σταθερότητα του σχολείου καθώς εκθέτει τα παιδιά και το προσωπικό σε απειλές, απώλειες και τραυματικά ερεθίσματα και αποδυναμώνει την αίσθηση ισχύος. Εξετάζοντας το θέμα από την προοπτική της ασφάλειας και της υγείας των μαθητών, το βάρος της ευθύνης βρίσκεται στον διευθυντή και στους εκπαιδευτικούς σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 4 της υπουργικής απόφασης Φ.353.1./324/105657/Δ1 (ΦΕΚ 1340/2002). Την ίδια κατά νόμο ευθύνη φέρουν οι διευθυντές σε πολλές χώρες. Είναι χαρακτηριστικό το περιστατικό που συνέβη τον Ιούλιο του 2004 στην Ουαλία, όπου ο διευθυντής καταδικάστηκε για το θάνατο ενός τρίχρονου μαθητή νηπιαγωγείου ο οποίος έπεσε από τις σκάλες προσποιούμενος τον Batman, επειδή θεωρήθηκε ένοχος παραβίασης των κανόνων υγείας και ασφαλείας καθώς δεν προέβλεψε να υπάρχει ο προβλεπόμενος αριθμός εκπαιδευτικών στην εφημερία¹. Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης όπου το σύνολο των μαθητών του σχολείου αποτελούν δυνητικά θύματα, η θέση του διευθυντή και του συλλόγου θα είναι ακόμη δυσμενέστερες αν αποδειχθεί ότι υπήρξαν ανθρώπινες απώλειες που οφείλονταν σε ελλιπή προετοιμασία και εκπαίδευση ή, ακόμη χειρότερο, σε αδιαφορία των υπευθύνων.

Μία άλλη παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψιν είναι πως παρότι τα σχολεία δεν κατατάσσονται στη λίστα των οργανισμών που σχετίζονται με την αντιμετώπιση επιπτώσεων από καταστροφές όπως αναφέρουν οι Degnan et al (2004), πρέπει να έχουν τη δυνατότητα διαχείρισης ανάλογων καταστάσεων αναλαμβάνοντας διαδικασίες διάσωσης, μεταφοράς και περίθαλψης, σύμφωνα με τον derHeide (2003).

¹<https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1559003/Head-guilty-over-childs-playground-death.html> Ανακτήθηκε στις 5 Αυγούστου 2019).

5. Διαχείριση κρίσεων

5.1 Ορισμός και χαρακτηριστικά της διαχείρισης κρίσεων

Όπως αναφέρουν οι Pearson & Clair (1998), με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, η διαχείριση κρίσης ενός οργανισμού αποτελεί μία συστηματική προσπάθεια των μελών του οργανισμού σε συνεργασία με εξωτερικούς ενδιαφερόμενους να αποτρέψουν κρίσεις ή να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις κρίσεις που συμβαίνουν. Η αποτελεσματικότητα των προσπαθειών της διαχείρισης κρίσης ενός οργανισμού αποδεικνύεται όταν αποτρέπονται πιθανές κρίσεις ή όταν οι βασικοί ενδιαφερόμενοι θεωρούν ότι τα θετικά αποτελέσματα των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων των κρίσεων έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα από τα αρνητικά αποτελέσματα. Ο Coombs (2007) ορίζει τη διαχείριση της κρίσης σαν μια διαδικασία σχεδιασμένη να εμποδίσει ή να ελαχιστοποιήσει τη ζημιά που μπορεί να επιφέρει η κρίση στον οργανισμό και στους ενδιαφερόμενους και την διαχωρίζει στη φάση πριν την κρίση, στην ανταπόκριση στην κρίση και στην φάση μετά την κρίση. Οι Mitroff, Shrivastava & Udwadia (1987) αναφέρουν πως στις περισσότερες περιπτώσεις κρίσεων προηγείται μία σειρά από προειδοποιητικά σημάδια και επομένως οι οργανισμοί μπορούν να εμποδίσουν κάποιες από αυτές μαθαίνοντας να εντοπίζουν και να αξιολογούν τα σημάδια αυτά και να αντιδρούν πιο αποτελεσματικά. Όσον αφορά την προετοιμασία του οργανισμού αναφέρουν πως βάσει στοιχείων προκύπτει το συμπέρασμα ότι για όσο περισσότερες πιθανές κρίσεις προετοιμάζεται ο οργανισμός τόσο πιο γρήγορα και αποτελεσματικά θα επανέλθει στη φυσιολογική κατάσταση μετά το χτύπημα της κρίσης, καθώς η διαδικασία του προγραμματισμού διδάσκει τον τρόπο της αποτελεσματικότερης διαχείρισης. Οι Williams & Olaniran (1998) προσθέτουν πως ο έλεγχος για κρίση αποτελεί την προετοιμασία του οργανισμού καθώς εντοπίζονται πιθανά θέματα που μπορεί να οδηγήσουν σε κρίση. Οι βάσεις για επιτυχημένους ελέγχους είναι οι συχνές και πλήρεις επιθεωρήσεις των δράσεων του οργανισμού και ο εντοπισμός των πιθανών ατυχημάτων και συγκρούσεων που μπορεί να ανακύψουν. Ο Coombs (2007) αναφέρει πως η πρόληψη σχετίζεται με την αναζήτηση τρόπων ώστε να μειωθούν γνωστοί κίνδυνοι που πιθανόν να οδηγήσουν σε κρίση. Επειδή όμως καμία κρίση δεν εξελίσσεται σύμφωνα με τις προβλέψεις και το σχεδιασμό του οργανισμού, η αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων είναι μία διαδικασία χωρίς τέλος.

Από τις παραπάνω θέσεις προκύπτει το συμπέρασμα πως δίνεται έμφαση στην αποφυγή και την αντιμετώπιση της κρίσης σε αντίθεση με το παρελθόν όπου η προσήλωση ήταν αποκλειστικά στην παροχή συμβουλών για τον χειρισμό της κρίσης. Έτσι στη σύγχρονη

άποψη για τη διαχείριση κρίσης περιλαμβάνονται έννοιες όπως η πρόληψη, η προετοιμασία, η ομάδα διαχείρισης κρίσεων και η συνεργασία με την κοινότητα.

Όσον αφορά την προετοιμασία ο Coombs (2007), αναφέρει ότι περιλαμβάνει τη δημιουργία του σχεδίου διαχείρισης, την επιλογή και την εκπαίδευση της ομάδας διαχείρισης και τη διενέργεια δοκιμασιών για τον έλεγχο του σχεδίου και της ομάδας. Το σχέδιο διαχείρισης αποτελεί εργαλείο αναφοράς και όχι δεσμευτικό σχεδιάγραμμα, έχοντας σαν σκοπό να παρέχει λίστες για επαφή με τους κυρίως ενδιαφερόμενους, υπενθυμίσεις για τις τυπικές διαδικασίες σε περιπτώσεις κρίσης και φόρμες για την καταγραφή των δράσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης. Όσον αφορά την ομάδα διαχείρισης ο Barton (Coombs 2007) αναφέρει ότι τα συνήθη μέλη προέρχονται από τις δημόσιες σχέσεις, το νομικό τμήμα, την ασφάλεια, το οικονομικό τμήμα και το τμήμα ανθρώπινων πόρων καθώς επίσης πως τα μέλη προαποφασίζουν την ανάθεση των βασικών έργων στη διάρκεια της κρίσης.

5.2 Φάσεις της διαχείριση κρίσης

Σύμφωνα με τη Reilly (1993), η πρώτη φάση στη διαχείριση της κρίσης έρχεται με την συναίσθηση του προβλήματος και τότε οι διαχειριστές καλούνται να ερμηνεύσουν την κατάσταση και τις διαστάσεις της κρίσης. Τα επόμενα στάδια περιλαμβάνουν την απόφαση, την κινητοποίηση των διαθέσιμων μέσων και την εφαρμογή τους, την εσωτερική και εξωτερική διακίνηση πληροφοριών. Η διαδικασία διαχείρισης είναι κυκλική και τα στάδια είναι αλληλένδετα καθώς η διαχείριση της κρίσης είναι μη σειριακή και συχνά επαναλαμβανόμενη και μεταπηδά μεταξύ των τεσσάρων προαναφερθέντων σταδίων όπως αναφέρουν οι Mitroff, Shrivastava&Udwadia (1987). Σύμφωνα με τους ίδιους, η ανίχνευση (detection) αποτελεί την πρώτη φάση στη διαχείριση της κρίσης και αντιστοιχεί στα συστήματα που διαθέτει ο οργανισμός για έγκαιρη προειδοποίηση επερχόμενης κρίσης. Η φάση αυτή προηγείται της φάσης «πρόληψη / προετοιμασία» καθώς είναι δύσκολο να προετοιμαστεί κανείς ή να αποτρέψει μία κρίση προτού την εντοπίσει. Ως δεύτερη φάση επομένως ορίζεται η πρόληψη και η προετοιμασία κατά την οποία η εστίαση αφορά τις πολιτικές ασφαλείας, τις διαδικασίες συντήρησης, τον σχεδιασμό για έκτακτες καταστάσεις και την εκπαίδευση των εργαζομένων. Ως τρίτη φάση ορίζεται η επιδιόρθωση και αφορά τις βασικές δομές και μηχανισμούς που θα οδηγήσουν την επανόρθωση. Τέτοιες δομές και μηχανισμοί είναι τα σχέδια για έκτακτες καταστάσεις και για τις δημόσιες σχέσεις καθώς και οι ομάδες διαχείρισης της κρίσης. Σύμφωνα με τους Williams&Olaniran (1998), η ομάδα διαχείρισης κρίσης πρέπει να αντιπροσωπεύει όλα τα επίπεδα και τα βασικά τμήματα του οργανισμού και τα μέλη είναι υπεύθυνα για τη διενέργεια ελέγχων και τη διαχείριση της

απόκρισης κατά την κρίση, ορίζοντας εκπροσώπους τύπου, συντονίζοντας τη διακίνηση πληροφοριών, βοηθώντας στη λήψη αποφάσεων και συμμετέχοντας σε συνεργασία με ομάδες δημοσίου συμφέροντος. Ως τέταρτη και τελευταία φάση ορίζεται η εκτίμηση κατά την οποία αναλύεται η κρίση με σκοπό την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για το μέλλον, γίνεται αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών που χρησιμοποιήθηκαν και εντοπίζονται τομείς όπου πρέπει να αναπτυχθούν αποδοτικότερες ικανότητες στη διαχείριση της κρίσης.

Σύμφωνα με τον Coombs (2007), η διαχείριση της κρίσης χωρίζεται σε τρεις φάσεις. Η φάση πριν την κρίση επικεντρώνεται στην πρόληψη και την προετοιμασία. Η φάση της απόκρισης ξεκινά όταν οι διαχειριστές πρέπει να δράσουν ενώ κατά τη φάση μετά την κρίση αναζητούνται τρόποι ώστε να υπάρχει καλύτερη προετοιμασία για την επόμενη κρίση και εκπληρώνει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε ο οργανισμός κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Όσον αφορά την προτεραιότητα των στόχων, σύμφωνα με τον Coombs (2007) η αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων διαπραγματεύεται τις απειλές σειριακά, δίνοντας πρώτη προτεραιότητα στη δημόσια ασφάλεια και στη συνέχεια στα οικονομικά στοιχεία και στη φήμη του οργανισμού.

5.3 Προετοιμασία για την κρίση

Όπως αναφέρει η Whittle (2003), η διαχείριση κρίσιμων περιστατικών στα σχολεία διευκολύνεται με την κατάλληλη προετοιμασία για έκτακτα περιστατικά, ενώ όπως αναφέρει ο McManus (Whittle 2003), παρότι είναι αδύνατο να προβλεφθούν και να υπάρξει προετοιμασία για όλα τα πιθανά σενάρια, η ικανότητα ενός σχολείου να διαχειριστεί μία έκτακτη κατάσταση διευρύνεται με τη διερεύνηση διάφορων πιθανοτήτων, καθώς ο καλός προγραμματισμός προσφέρει σημαντική βοήθεια στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των συνεπειών που προκύπτουν λόγω έκτακτης ανάγκης. Όπως αναφέρει ο Brock (2013), προαπαιτούμενο για την ετοιμότητα είναι η συλλογή του απαραίτητου γνωστικού υπόβαθρου με την έννοια της κατανόησης των περιλαμβανόμενων δράσεων για την ανταπόκριση στην κρίση και των καταστάσεων που οι δράσεις θα χρησιμοποιηθούν.

Εξετάζοντας τη φάση της προετοιμασίας, αξίζει να ληφθεί υπόψη η παράμετρος πως είναι περισσότερο η διαδικασία του σχεδιασμού και η προετοιμασία για τα ενδεχόμενα παρά τα σχέδια από μόνα τους, που είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων (Research Division, Institute of Public Administration, Ireland (2009). Επίσης πρέπει να ληφθεί υπόψη και το ότι βασική παράμετρος που πρέπει να κατανοούν οι

σχεδιαστές των σχεδίων δράσης είναι ότι υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο να προετοιμάζεσαι για μία κρίση και στο να την αντιμετωπίζεις πραγματικά.

Ενδεικτικά θα πρέπει να βρεθούν τρόποι περιορισμού της έκτασης της καταστροφής, διαδικασίες ειδοποίησης και επικοινωνίας, εφαρμογή μέτρων πρόληψης, αποτίμηση διαθέσιμων πόρων, σχεδιασμός, εκπαίδευση και πρακτική εξάσκηση. Έτσι πρέπει να καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης, να γίνει καταμερισμός ευθυνών, να οργανωθούν δίκτυα επικοινωνίας με το προσωπικό, τους μαθητές, τους γονείς και τους αρμόδιους φορείς, εξάσκηση σε τρόπους αντίδρασης σε έκτακτες ανάγκες, συγκέντρωση πληροφοριών για το κτίριο, τις αίθουσες και τα υλικά και διεξαγωγή ασκήσεων για την αξιολόγηση και αναπροσαρμογή του σχεδίου δράσης.

5.3.1 Σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της κρίσης

Ο Pepper (2010.) τονίζει πως εξαιτίας της σφοδρότητας των πιθανών επιπτώσεων μιας κρίσης στα θεμέλια ενός σχολείου όταν η αντίδραση του διευθυντή είναι ελλιπής, είναι απαραίτητο η κρίση να αντιμετωπιστεί άμεσα από την ηγεσία η οποία πρέπει να κινηθεί με ταχύτητα και αποφασιστικότητα ακόμη και όταν είναι αναγκασμένη να δράσει βασιζόμενη σε ατελείς πληροφορίες και συνθήκες υψηλού ρίσκου. Το σχέδιο δράσης αποτελεί το κατάλληλο εργαλείο για άμεση απόκριση.

Ένας επιπλέον λόγος που είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός σχεδίου δράσης και η εφαρμογή των οδηγιών του είναι το γεγονός ότι οι άνθρωποι κάνουν λάθη στη λήψη αποφάσεων. Σύμφωνα με τον McLaughlin (1995), οι ικανότητες των ανθρώπων να παίρνουν τέλειες αποφάσεις είναι περιορισμένες καθώς ο ανθρώπινος εγκέφαλος μπορεί να συγκρατήσει μικρές ποσότητες πληροφοριών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι αποφάσεις να βασίζονται σε απλουστεύσεις και σε μεροληπτική κρίση ενώ συχνά εξάγονται λανθασμένα συμπεράσματα βάσει προγενέστερων εμπειριών αλλά ακόμη και βάσει προκαταλήψεων. Ο ίδιος προσθέτει ότι λανθασμένες στρατηγικές βασίζονται στην τάση για ανάκληση πρόσφατων περιστατικών προκειμένου να υπολογιστεί η πιθανότητα να συμβεί κάποιο γεγονός, συσχέτιση παραγόντων που εξαρτώνται από την τύχη, περιορισμένο δείγμα ως βάση για σχηματισμό άποψης, υπερβολική εμπιστοσύνη στην προσωπική ικανότητα εκτίμησης καταστάσεων παρά την ύπαρξη αβεβαιότητας και στην τάση αναζήτησης υποστηρικτικών αποδείξεων και αδιαφορίας για αντιφατικά δεδομένα. Σχετική είναι η πρόταση του Simon (1987) ότι η λογική της ατομικής κρίσης είναι περιορισμένη και ότι οι άνθρωποι τείνουν να απέχουν από την βέλτιστη λύση επιλέγοντας μία λύση που είναι αποδεκτή ή λογική. Στην έρευνά τους

σχετικά με λανθασμένες κρίσεις, οι Kahneman&Tversky (2013) αναφέρουν πως οι άνθρωποι βασίζονται σε απλουστευτικές στρατηγικές ή κανόνες προκειμένου να πάρουν αποφάσεις.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψιν κατά το σχεδιασμό είναι η στάση του ανθρώπινου δυναμικού απέναντι στη διαδικασία. Προκειμένου να διαμορφωθεί το περιβάλλον διαχείρισης κρίσης και το σχέδιο δράσης στο σχολείο, είναι απαραίτητη η ενεργός συμμετοχή των εμπλεκόμενων, γεγονός που προφανώς επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Είναι γνωστό το απόφθεγμα ότι κανείς δεν αλλάζει ευχάριστα τη θέση του, όταν νοιώθει σε αυτή βολεμένος ενώ είναι αναμφισβήτητο δεδομένο πως η συμπεριφορά του ανθρώπινου παράγοντα στις αλλαγές είναι καθοριστικής σημασίας για την έκβασή τους. Όπως αναφέρει ο Γεωργόπουλος (2015), αρκετές φορές αλλαγές που κρίνονται απαραίτητες αποτυγχάνουν, επειδή υποτιμάται σοβαρά η αντίδραση των εργαζομένων. Σύμφωνα με την Piderit (2000), είναι σημαντικό να διερευνηθούν οι λόγοι της άρνησης ή της αμφιθυμίας των ατόμων ενώπιον της αλλαγής, καθώς και να ληφθούν σοβαρά υπόψιν οι γνώμες και οι απόψεις των εμπλεκόμενων όσον αφορά την προωθούμενη αλλαγή. Με αυτόν τον τρόπο θα είναι πιο εύκολη και η διαδικασία μετάβασης στην αλλαγή και η υποστήριξη της νέας κατάστασης. Και στην περίπτωση όμως που δεν υφίστανται οι παραπάνω ανασταλτικοί παράγοντες, πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψιν χαρακτηριστικά του προσωπικού όπως η ψυχραιμία, η ανθεκτικότητα, η προσήλωση, η αποφασιστικότητα, η οργανωτικότητα και ο σεβασμός προκειμένου να επιτευχθούν το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα.

Μία άλλη σημαντική παράμετρος που πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν κατά το σχεδιασμό και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων του σχεδίου δράσης ενώπιον της κρίσης σχετίζεται με την ηθική. Συγκεκριμένα οι Christensen&Kohls (2003) αναφέρουν πως μία απόφαση μπορεί να θεωρηθεί ηθική όταν έχει αποδοθεί αξία σε όλους όσους επηρεάζονται από αυτήν, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται ότι θα ικανοποιηθούν όλες τους οι ανάγκες. Μέσω αυτού του τρόπου, η απόφαση αποκτά ηθικό έρεισμα. Οι ίδιοι αναφέρουν πως όσο πιο διευρυμένο ήταν το ακροατήριο του οποίου τις απόψεις λάμβαναν υπόψιν οι οργανισμοί για τη λήψη αποφάσεων, τόσο μεγαλύτερη αναγνωρίζεται να είναι η νομιμότητα και η ηθική τους. Ο Massey (2001) τονίζει ότι η συνοχή του μηνύματος όσον αφορά την επικοινωνία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και ακροατήρια παίζει καθοριστικό ρόλο στην οικοδόμηση της εικόνας του οργανισμού που χαρακτηρίζεται από τη νομιμότητα και αυτή είναι μία παράμετρος που πρέπει να λαμβάνουν πολύ σοβαρά υπόψιν όσοι συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων.

Όσον αφορά την εκπόνηση του σχεδίου δράσης, υπάρχουν φορείς που προσφέρουν βοήθεια, υποδείξεις και υλικό. Ενδεικτικά αναφέρεται πως στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει αναρτηθεί ένας οδηγός σχετικά με τον προγραμματισμό και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών στα σχολεία καθώς και υποβοηθητικό υλικό². Στην Ελλάδα, η ύπαρξη ενός προτύπου όπως το Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου σε Σχολική Μονάδα (2018) και ο Εσωτερικός Κανονισμός Σχολικής Μονάδας (ΔΑΙ) και το Μνημόνιο Ενεργειών για τη διαχείριση πυρκαγιών, ακραίων καιρικών φαινομένων, τεχνολογικών καταστροφών και ΧΒΡΠ περιστατικών βοηθούν το σχολείο στην υλοποίηση του βασικού σχεδίου δράσης.

Όπως αναφέρει ο McManus (Whitla 2003), τα σειριακά βήματα για την διαδικασία της διαχείρισης έκτακτων περιστατικών περιλαμβάνουν την πρόβλεψη (anticipation), την πρόληψη (prevention), την προετοιμασία (preparationfor), και την συγγραφή σχεδίων δράσης για καταστροφές ή έκτακτα περιστατικά στα σχολεία. Ο ίδιος προσθέτει ότι είναι πολύ σημαντική η ενθάρρυνση των σχολείων να εστιάσουν σε μία συνεχιζόμενη διαδικασία σχεδιασμού και όχι απλά να παράγουν ένα τελικό σχέδιο. Στο μοντέλο που προτείνει για τη διαχείριση επειγόντων περιστατικών περιλαμβάνεται η ενασχόληση με στρατηγικές για πρόληψη και βελτίωση, η πρόβλεψη καταστάσεων που πιθανόν θα οδηγήσουν σε επείγοντα περιστατικά, η εξερεύνηση τρόπων αντιμετώπισης θεμάτων που θα ανακύψουν κατά τη διάρκεια και μετά από επείγοντα περιστατικά, η εκπαίδευση του προσωπικού ως προς την αντιμετώπιση τραυματικών εμπειριών, η δημιουργία πρωτοκόλλων για την παρέμβαση εξωσχολικών φορέων, η εκπαίδευση σε τομείς όπως η συμβουλευτική, η παροχή πρώτων βοηθειών και η διαχείριση ΜΜΕ, ο καθορισμός των ρόλων του προσωπικού, η ανάπτυξη σχεδίων δράσης και επιβεβαίωση της εξοικείωσης της σχολικής κοινότητας με τα σχέδια αυτά και η δοκιμή της αποτελεσματικότητας των σχεδίων με πρόβες. Όσον αφορά την περιπλοκότητα, φαίνεται να ισχύει η ρήση ότι όσο απλούστερο τόσο το καλύτερο καθώς, όπως αναφέρει το Research Division, Institute of Public Administration (2009), όσο πιο σύνθετο είναι ένα πλάνο, τόσο πιο πιθανό είναι να αγνοηθεί στην πραγματική κρίση.

Σύμφωνα με την Μπρίνια (2014) το πλάνο διαχείρισης της κρίσης που θα εκπονήσει μία εκπαιδευτική μονάδα πρέπει να περιλαμβάνει τους στόχους και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν για να αντιμετωπιστεί η κρίση, την διευκρίνιση των ρόλων των μελών και ποια θα είναι αυτά, τα κίνητρα για τη συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού στο σχέδιο, ένα χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή του

²<https://www.gov.uk/guidance/emergencies-and-severe-weather-schools-and-early-years-settings>. Ανακτήθηκε στις 5 Αυγούστου 2019

προγράμματος της διαχείρισης της κρίσης, παράθεση των σημείων επαφής που θα έχει το πρόγραμμα διαχείρισης της κρίσης με άλλα προγράμματα και τις διαδικασίες για την αξιολόγηση του προγράμματος διαχείρισης της κρίσης.

Από τα παραπάνω προκύπτει πως οι σχεδιαστές του σχεδίου δράσης του σχολείου πρέπει να λάβουν υπόψιν τους κινδύνους που απειλούν το σχολείο, τις συνέπειες που υπήρξαν αν εμφανίστηκε κάποιος κίνδυνος, τις κινήσεις που κρίνονται απαραίτητες αν είναι δυνατόν να αποφευχθεί ο κίνδυνος και τα άτομα και φορείς που πρέπει να συνεργαστούν για τη διαχείριση της κρίσης και την επαναφορά στην φυσιολογική λειτουργία. Ωστόσο, όπως αναφέρουν οι Degnan et al (2004), το πιο σημαντικό στοιχείο στην διαχείριση της κρίσης είναι η συλλογική προσπάθεια όλων όσων εμπλέκονται και ιδίως όσων βρίσκονται επί τόπου.

5.3.1.1 Μοντέλα

Ο Pepper (2010) προτείνει για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων κρίσεων ένα μοντέλο τριών φάσεων που έχει ως αρχή την γενική προετοιμασία του σχολείου, συνεχίζει με τον έλεγχο των καταστροφών και τη δευτερεύουσα πρόληψη και καταλήγει στην ανάκαμψη της κοινότητας και τη μάθηση. Θεωρεί πως ο βασικός δείκτης της υπερνίκησης μιας κρίσης είναι η οργανωτική δύναμη που βασίζεται στο χτίσιμο σχέσεων εμπιστοσύνης και ενδυνάμωσης μεταξύ της κοινότητας του σχολείου και της διευρυμένης κοινότητας, στην γνώση μέσω εξάσκησης ή μέσω εμπειρίας από παρόμοιες κρίσεις και στην ηγεσία και τις σχέσεις που αυτή αναπτύσσει με τους φορείς. Στη δεύτερη φάση που ονομάζει έλεγχο ζημιών (damagecontrol) γίνεται προσπάθεια να περιοριστεί η ένταση και η έκταση των επιπτώσεων της κρίσης. Σύμφωνα με τον ίδιο, η ζημιά μπορεί να περιοριστεί αν η ευθύνη για τον περιορισμό της είναι κατανεμημένη σε πολλαπλά επίπεδα του οργανισμού παρά αν την ευθύνη φέρει μόνον η κορυφή της ιεραρχίας.

Σύμφωνα με την Comfort (2007) το ζητούμενο είναι να μετατραπεί η διαχείριση μιας έκτακτης ανάγκης σε μία δυναμική διαδικασία βασιζόμενη στην ικανότητα του ανθρώπου να μάθει, να καινοτομήσει και να προσαρμοστεί σε μεταβαλλόμενες συνθήκες έχοντας έγκαιρη και αξιόπιστη πληροφόρηση. Προτείνει ένα μοντέλο αποτελούμενο από τέσσερα στάδια τα οποία είναι η νόηση (cognition), η επικοινωνία, ο συντονισμός και ο έλεγχος. Σύμφωνα με τον Simon (1997), η ικανότητα της νόησης βασίζεται σε ένα ξεκάθαρο μοντέλο για τον τρόπο που πρέπει να λειτουργεί το σύστημα. Έτσι, ο προσεκτικός διαχειριστής έκτακτης ανάγκης που θα παρατηρήσει τις αποκλίσεις από την φυσιολογική λειτουργία θα έχει προειδοποίηση για τον πιθανό κίνδυνο. Αυτά τα σημάδια θα τον οδηγήσουν να κάνει ερωτήσεις, να ελέγξει τις επιδόσεις και να ξεκινήσει περαιτέρω έρευνα. Η Comfort (2007)

θεωρεί τη νόηση ως τη βάση για τη δόμηση αποτελεσματικής διαχείρισης κρίσης. Σύμφωνα με την ίδια, ως νόηση/γνωστική λειτουργία ορίζεται η ικανότητα αναγνώρισης του βαθμού του αναδύμενου κινδύνου και η δράση βάσει αυτής της πληροφορίας. Έτσι η νόηση/γνωστική λειτουργία πυροδοτεί τη διαίσθηση του επερχόμενου κινδύνου και εκκινεί τη διαδικασία για την απόκριση στην έκτακτη ανάγκη, καθώς παρέχει το αρχικό περιεχόμενο και αποτελεί το συνδετικό κρίκο για τις επακόλουθες διαδικασίες της επικοινωνίας, του συντονισμού και του ελέγχου. Στη φάση του συντονισμού πρέπει να ευθυγραμμιστούν οι δράσεις των εμπλεκόμενων ατόμων/οργανισμών ώστε να επιτευχθεί ένας κοινός στόχος. Ο συντονισμός βασίζεται στην αποτελεσματική επικοινωνία, καθώς στην περίπτωση που δεν υπάρχει επαρκής κοινή κατανόηση μεταξύ των συμμετεχόντων, οι πιθανότητες επίτευξης του στόχου μειώνονται δραματικά. Ο έλεγχος ορίζεται ως η ικανότητα εστίασης των δράσεων στην επίτευξη του στόχου και επιτυγχάνεται μέσω της κοινής γνώσης, των κοινών δεξιοτήτων και της ρύθμισης των δράσεων ώστε να προσαρμόζονται στις ανάγκες των εξελισσόμενων καταστάσεων με σκοπό να περιοριστεί το περιστατικό και να εξαλειφθεί πιθανός κίνδυνος.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Εθνικός Σύλλογος των Σχολικών Ψυχολόγων (NASP) προτείνει το μοντέλο PREPaRE για την πρόληψη και την παρέμβαση της κρίσης στα σχολεία. Βασικός στόχος είναι η δημιουργία ικανότητας διαχείρισης της κρίσης σε τοπικό επίπεδο. Έτσι το μοντέλο περιγράφει τις δραστηριότητες των ομάδων διαχείρισης κρίσης κατά την πρόληψη, την προετοιμασία την ανταπόκριση και την ανάκαμψη. Τα μέλη των ομάδων πρέπει να εφαρμόζουν μια συγκεκριμένη και ιεραρχική διαδικασία που ξεκινάει με την αποτροπή (Prevent) και την προετοιμασία για ψυχολογικό τραύμα, την επανεπιβεβαίωση (Reaffirm) της σωματικής υγείας και της αντίληψης της ασφάλειας, την εκτίμηση (Evaluate) του κινδύνου για ψυχολογικό τραύμα, την παροχή (Provide) παρέμβασης και ανταπόκρισης (Respond) στις ψυχολογικές ανάγκες, τον έλεγχο (Examine) της αποτελεσματικότητας της αποτροπής και της παρέμβασης στην κρίση. Καθώς η εκπαίδευση και η ετοιμότητα θεωρούνται κρίσιμοι παράγοντες για την επιτυχία στην παρέμβαση, το μοντέλο περιλαμβάνει εξειδικευμένη εκπαίδευση σε όσους εμπλέκονται στη διαχείριση κρίσης. (NASP).

Στον ελληνικό χώρο, το μοντέλο PREPaRE κρίθηκε ως ιδιαίτερα σημαντικό, όπως αναφέρουν οι Hatzichristiou et al (2011). Ωστόσο, υπάρχει ανοιχτή συζήτηση όσον αφορά το πλαίσιο του μοντέλου και τις προσαρμογές σε αυτό βάσει της ελληνικής πραγματικότητας. Παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψιν σχετίζονται με την ελληνική κουλτούρα, την ιδιαίτερη σημασία της οικογένειας και των σχέσεων μέσα στην ομάδα, τις προσδοκίες και τη στάση απέναντι στην πολιτεία, τη δυσκολία συνεργασίας μεταξύ φορέων, την έλλειψη

οργάνωσης και προετοιμασίας για το μέλλον και τη χαλαρότητα στην τήρηση χρονοδιαγραμμάτων.

5.3.1.2 Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού Προστασίας

Ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού Προστασίας (ΟΑΣΠ) έχει αναπτύξει το Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου σε Σχολική Μονάδα. Σε αυτό προβλέπεται η σύνταξη σχεδίου έκτακτης ανάγκης για σεισμό όπου καθορίζονται οι ομάδες και οι ευθύνες των μελών κάθε ομάδας, διοργάνωση ασκήσεων ετοιμότητας και η ενημέρωση μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων. Υπάρχει ένα ερωτηματολόγιο για την αποτίμηση της άσκησης ετοιμότητας αλλά όχι για την αποτίμηση της διαχείρισης μετά από πραγματικό περιστατικό ενώ πουθενά δεν αναφέρεται πρόνοια για αντιμετώπιση των ψυχολογικών αναγκών που αναμένεται να προκύψουν μετά το περιστατικό.

5.3.1.3 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

Σύμφωνα με την Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (2018), “Για την αντιμετώπιση κινδύνων από σεισμούς, βάσει της αποστολής και του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων δια του Αυτοτελούς Τμήματος Σχεδίασης Εκτάκτου Ανάγκης προβαίνει κατά κύριο λόγο στα ακόλουθα:

- Έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών για τη διαχείριση του σεισμικού κινδύνου στις σχολικές μονάδες
- Έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών για τη διενέργεια ασκήσεων εγκατάλειψης των κτιρίων και ενημέρωσης των μαθητών στις σχολικές μονάδες (180/18-11-2008 έγγραφο Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ)”.

5.3.2 Εκπαίδευση και Επιμόρφωση

Είναι γενικά παραδεκτό πως η εκπαίδευση έχει κύριο λόγο στην πρόληψη επιπτώσεων των κινδύνων από φυσικά φαινόμενα. Σύμφωνα με την European and Mediterranean major hazards agreement που ιδρύθηκε το 1987 με πρωτοβουλία του συμβουλίου της Ευρώπης για τη συνεργασία στον τομέα των μεγάλων φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών, κύριο μέλημα αποτελεί η συνειδητοποίηση του κινδύνου και η γνώση των τρόπων προφύλαξης από τα παιδιά σχολικής ηλικίας. Έτσι προτεραιότητα δίνεται σε δραστηριότητες που αφορούν την αποτροπή έκθεσης των παιδιών σε κινδύνους μέσω της ασφάλειας στις σχολικές

εγκαταστάσεις και της αναγνώρισης της ανάγκης για αποσόβηση των κινδύνων³. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η εκπαίδευση και η πρακτική εξάσκηση του προσωπικού όπως και των μαθητών για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών ενός καταστροφικού γεγονότος. Έτσι θεωρείται απαραίτητη η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης των εμπλεκόμενων σχετικά με φυσικές καταστροφές, η δημιουργία και διάχυση εκπαιδευτικού υλικού και η διενέργεια συναντήσεων με σκοπό την υλοποίηση ενός σχεδίου δράσης. Όσον αφορά τους μαθητές και το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό, όπως αναφέρει η Γουργιώτου (2018), ενώ υπάρχουν αναφορές σε θέματα φυσικών καταστροφών σε πολλά βιβλία της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο τρόπος παρουσίασης δεν βοηθάει στην κατανόηση των πραγματικών εννοιών. Ωστόσο υπάρχουν κάποια βιβλία όπου παρουσιάζονται τα θέματα με σύστημα και σαφήνεια. Η ίδια προτείνει ένα πλαίσιο δράσεων που περιλαμβάνει την επικαιροποίηση της διδακτέας ύλης σε σχέση με τις φυσικές καταστροφές, την έγκυρη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την ευαισθητοποίηση των μαθητών, τη συνεργασία των σχολείων με τους αρμόδιους φορείς, τη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών σε εθελοντικές δράσεις και τη θεσμοθέτηση δράσεων για την πρόληψη και ετοιμότητα. Οι Ronan&Johnston (2003) διαπίστωσαν οφέλη από τη εκπαίδευση των μαθητών στον τρόπο διαχείρισης κρίσεων καθώς συνειδητοποίησαν τον κίνδυνο και απέκτησαν γνώσεις. Ωστόσο οι Ronan et al (2008) εκθέτουν τον προβληματισμό τους καθώς η συμμετοχή των μαθητών ίσως επιδράσει αρνητικά δημιουργώντας φοβίες. Η UNICEF σε συνεργασία με το UNISDR έχουν δημιουργήσει ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι (Riskland) όπου τα παιδιά μαθαίνουν τι μπορούν να κάνουν για να μειώσουν τις επιπτώσεις μιας κρίσης⁴.

Ο Ο.Α.Σ.Π. διεξάγει κατά καιρούς επιμορφωτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς και για μαθητές και παράγει εκπαιδευτικό υλικό για διανομή στα σχολεία. Στην ιστοσελίδα <http://www.oasp.gr/> υπάρχουν αναρτημένες πληροφορίες για τους σεισμούς και τα κατάλληλα μέτρα προστασίας. Το Πυροσβεστικό Σώμα έχει αναρτήσει στην ιστοσελίδα https://www.fireservice.gr/el_GR/phylladia φυλλάδια για την ενημέρωση του κοινού για τη χρήση πυροσβεστήρων, για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών και για το μετατραυματικό στρες.

Εξετάζοντας το θέμα από την πλευρά της εθελοντικής επιμόρφωσης, υπάρχουν διάφοροι λόγοι που μπορεί να ωθήσουν έναν εκπαιδευτικό να αναζητήσει εκπαίδευση σχετικά με τη διαχείριση κρίσης, όπως η ανάγκη ετοιμότητας στην αντιμετώπιση πιθανών καταστροφικών

³<https://www.coe.int/en/web/europarisks/school-education>. Ανακτήθηκε στις 5 Αυγούστου 2019

⁴<https://www.unisdr.org/we/inform/publications/2114>

γεγονότων, το ενδιαφέρον του για γνώση και ανταλλαγή απόψεων, η ενίσχυση της θέσης του στο σχολείο, η επιθυμία για κοινωνική προσφορά. Προκειμένου να αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, πρέπει να παρακολουθήσει πιστοποιημένη επιμόρφωση από ειδικούς, η οποία δυστυχώς στην Ελλάδα εμφανίζει έλλειμμα.

Όσον αφορά την παροχή εκπαίδευσης, οι Allen et al (2002) αναφέρουν πως είναι επιτακτική ανάγκη να ξεκινήσει διάλογος μεταξύ πανεπιστημιακών φορέων, επαγγελματιών σχολικών συμβούλων και διευθυντών σχολείων ώστε να διαμορφωθούν προγράμματα σπουδών για την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων. Σύμφωνα με τους Hatzichristiou et al (2011), στην Ελλάδα διοργανώνονται κατά καιρούς σεμινάρια σχετικά με τη διαχείριση κρίσης κυρίως από πανεπιστημιακούς φορείς. Ενδεικτικά αναφέρεται πως το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, όπως φαίνεται στην ιστοσελίδα του⁵, προσφέρει πενήντα δύο προγράμματα σχετικά με την ψυχολογία μεταξύ των οποίων υπάρχει μόνον ένα που να διαπραγματεύεται εν μέρει τη στήριξη παιδιών και ενηλίκων σε κατάσταση κρίσεων και κανένα που να αφορά τη διαχείριση κρίσεων στα σχολεία. Στην ηλεκτρονική πλατφόρμα connecting4caring.gr αναφέρονται προγράμματα όπου συμμετείχαν σχολεία διάφορων βαθμίδων τα οποία, μεταξύ άλλων, σκόπευαν στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας εκπαιδευτικών και μαθητών μέσω της σύνδεσης και δικτύωσης με συναδέλφους και μαθητές από σχολεία της Ελλάδας, της Κύπρου και της διασποράς.

Όσον αφορά τους σχολικούς ψυχολόγους, οι Hatzichristiou et al (2014), στην αναφορά τους σχετικά με την τρίτοβάθμια εκπαίδευση τονίζουν ότι βασικό εμπόδιο στη σχολική ψυχολογία στην Ελλάδα είναι η έλλειψη πρόβλεψης θέσης ψυχολόγου στα δημόσια σχολεία.

Όπως αναφέρουν οι Mileti et al (2004), προκειμένου να είναι αποτελεσματική η εκπαίδευση σχετικά με τους κινδύνους πρέπει να τηρηθούν κάποιοι “νόμοι”. Έτσι πρέπει να δοθεί σημασία στην ξεκάθαρη πληροφόρηση, αποφεύγοντας τη χρήση τεχνικών όρων, και να χρησιμοποιηθούν πολλές διαφορετικές και αξιόπιστες πηγές. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι συνεπείς, να επαναλαμβάνονται τακτικά και να περιλαμβάνουν σαφείς οδηγίες που πρέπει να ακολουθήσουν τα άτομα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το περιστατικό, ενώ η διάχυση καλό είναι να γίνεται με διάφορους τρόπους. Επιπλέον πρέπει να υποστηρίζεται η προσπάθεια των ατόμων να βρουν επιπλέον πληροφορίες καθώς και η ανταλλαγή απόψεων.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο τελικός σκοπός είναι η επιμόρφωση του προσωπικού η οποία πρέπει να αποβλέπει στην απόκτηση δεξιοτήτων όπως η γρήγορη λήψη αποφάσεων και η επίλυση προβλημάτων, η ομαδοσυνεργατική δράση, η παροχή πρώτων βοηθειών, η

⁵<https://elearningekpa.gr/courses/diaxeirish-sunaisthmatikou-psuxikou-traumatou>

οργάνωση □ διαχείριση χώρων και η ψυχοκοινωνική στήριξη προς μαθητές και συναδέλφους.

5.4 Παρέμβαση κατά τη διάρκεια της κρίσης

Σύμφωνα με τον International Organization for Standardization (2007b), ο οργανισμός πρέπει να αναλύσει όλες τις επιπτώσεις ώστε να προσδιορίσει εκείνες που είναι επιζήμιες. Έτσι πρέπει να λάβει υπόψην μεταξύ άλλων, την υγεία και την ασφάλεια όλων των εμπλεκόμενων, τη συνέχεια των λειτουργιών, τις ιδιοκτησίες, τις εγκαταστάσεις και υποδομές, το περιβάλλον, την οικονομική επίπτωση, τις υποχρεώσεις και την εμπιστοσύνη στον οργανισμό. Ανάγοντας τα προαναφερθέντα στο σχολικό περιβάλλον, η ομάδα διαχείρισης κρίσης θα κληθεί να διαχειρισθεί άμεσα το χρόνο, τις αντίξοες συνθήκες, τις πιθανές ανθρώπινες απώλειες, το χάος και τον πανικό, την κοινή γνώμη, το νόμο και το κράτος. Ενδεικτικά θα πρέπει να γίνει σωστή εκτίμηση της κατάστασης και λήψη των κατάλληλων μέτρων, άμεση ενεργοποίηση προσωπικού και υπηρεσιών για παροχή πρώτων βοηθειών, εντοπισμός τυχόν αγνοουμένων, περιορισμός των συνεπειών και επικοινωνία, συνεχής ενημέρωση προϊσταμένων και αρμόδιων φορέων, διάχυση πληροφορίας στο κοινό, εκκένωση απειλούμενων χώρων και παροχή πρώτων βοηθειών σε όσους έχουν ανάγκη. Όπως αναφέρουν οι Kline et al (1995), το ισχυρό όπλο της ομάδας διαχείρισης κρίσης είναι η επαφή και το δέσιμο μεταξύ των μελών της ομάδας και των μαθητών που έχει σαν αποτέλεσμα τη διευκόλυνση του έργου της υποστήριξης

5.4.1 Η λήψη αποφάσεων την ώρα της κρίσης

Σύμφωνα με τον Καραθάνο (2006), οι περισσότεροι διευθυντές σχολείων δυστυχώς δεν έχουν καταστρώσει ολοκληρωμένα σχέδια δράσης για διαχείριση κρίσεων στα σχολεία τους ενώ σύμφωνα με τον Σαβελίδη (2011), η πλειονότητα των διευθυντών δηλώνουν ότι είναι μετρίως προετοιμασμένοι για την αντιμετώπιση κρίσεων. Ωστόσο, ακόμη και αν υπάρχει σχέδιο δράσης, είναι αδύνατο να καλύπτει όλα τα ενδεχόμενα, όπως φάνηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2001 στη Νέα Υόρκη. Για τις περιπτώσεις αυτές κρίνεται απαραίτητη η λήψη αποφάσεων από τους εμπλεκόμενους ώστε να περιοριστούν στο ελάχιστο δυνατό οι συνέπειες της κρίσης. Σύμφωνα με τον Poole (1983), οι ομάδες λήψης αποφάσεων δρουν με διαφορετικούς τρόπους κάτω από διαφορετικές καταστάσεις. Αυτή η παρατήρηση σχετίζεται με την άποψη του ιδίου ότι διαφορετικές ομάδες λήψης αποφάσεων μπορεί να δρουν με διαφορετικό τρόπο λόγω ενδεχόμενων παραγόντων (contingent factors). Μία άλλη διάκριση που προκύπτει από τους θεωρητικούς σχετικά με τη λήψη αποφάσεων σε καταστάσεις

κρίσης σχετίζεται με τα ορθολογικά (rational) και τα μη ορθολογικά (nonrational) μοντέλα. Σύμφωνα με τους Conrad & Poole (2005), στο ορθολογικό μοντέλο, τα άτομα που παίρνουν τις αποφάσεις πρέπει να εντοπίσουν τις καλύτερες πιθανές λύσεις σε ένα πρόβλημα ή μία κρίση προτού υλοποιήσουν τη δράση. Σύμφωνα με τον Weick (1993), στο μη-ορθολογικό μοντέλο υποστηρίζεται η άποψη ότι τα άτομα που παίρνουν αποφάσεις δεν είναι δυνατόν να είναι ορθολογιστές επειδή έχουν περιορισμένες αναλυτικές δεξιότητες και επειδή δεν υπάρχει αρκετός χρόνος για τη συγκέντρωση ούτε για την πλήρη επεξεργασία της σχετικής πληροφορίας. Έτσι το μοντέλο υποστηρίζει πως όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων, το ζητούμενο δεν είναι ο εντοπισμός της πιο “μυτερής” καρφίτσας, όταν είναι αρκετή η εύρεση μίας καρφίτσας που είναι απλά “μυτερή” (Conrad&Poole, 2005). Οι τελευταίοι αναγνωρίζουν της επίδραση της διαίσθησης στη λήψη αποφάσεων, που ιδιαίτερα σε στιγμές μεγάλης πίεσης και αβεβαιότητας μπορεί να παράγει αποτελεσματικές λύσεις και πιθανόν να είναι η καλύτερη στρατηγική λήψης απόφασης σε εκείνες τις καταστάσεις.

Όσον αφορά τη επιλογή μεταξύ της κεντρικής ή αποκεντρωμένης λήψης αποφάσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης, όπως αναφέρουν οι Kouzmin, Jarman&Rosenthal (1995), οι οργανισμοί στους οποίους είναι λιγότερες οι υπομονάδες που συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων φαίνεται να διαχειρίζονται την κρίση καλύτερα. Ο Herman (1963) αναφέρει πως αυτή η σύμπτυξη εξουσίας χαρακτηρίζεται από μικρότερες ομάδες που αποφασίζουν όταν πρέπει να γίνουν κρίσιμες επιλογές. Ο Penrose (2000) ενισχύει αυτούς τους ισχυρισμούς καθώς, όπως αναφέρει, ο υψηλότερος βαθμός αυτονομίας κατά τη λήψη αποφάσεων είναι ένας αξιόπιστος δείκτης για επιτυχημένα αποτελέσματα στη διαχείριση κρίσεων. Οι Smart & Vertinsky (1977) αναφέρουν πως η λήψη αποφάσεων εν ώρα κρίσης διαφέρει από την λήψη αποφάσεων κατά τη φυσιολογική λειτουργία του οργανισμού.

Οι Sheaffer & Mano-Negrin (2003) αναφέρουν μερικούς σημαντικούς παράγοντες που πιθανόν επηρεάζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης. Αυτοί οι παράγοντες είναι οι στρατηγικοί προσανατολισμοί των ατόμων που παίρνουν τις αποφάσεις, όπως οι οργανωτικές δομές, τα μεγέθη και οι ηλικίες. Η Comfort (1993) θεωρεί ότι παράμετροι λήψης αποφάσεων όπως η οργάνωση και ο έλεγχος, η οργανωμένη αναρχία, η εξελικτική μάθηση και η επίλυση προβλημάτων επηρεάζουν την απόδοση των οργανισμών κατά τη διάρκεια των κρίσεων. Οι Denzin & Lincoln (2000) θέτουν το θεωρητικό πλαίσιο της διαδικασίας στην ποιοτική έρευνα βάσει της οποίας οι δραστηριότητες λήψης αποφάσεων σε καταστάσεις κρίσης μπορεί να εξαρτώνται από τους διαφορετικούς τρόπους που αντιλαμβάνονται (make sense) την κρίση όσοι παίρνουν τις αποφάσεις και τις επιπτώσεις στους ενδιαφερόμενους. Αυτές οι διαφορετικές απόψεις παρακινούν τα άτομα να

καταστρώσουν σχέδια σχετικά με τις καλύτερες στρατηγικές που πρέπει να χρησιμοποιηθούν, αναγνωρίζοντας ότι διάφοροι πόροι υπάρχουν στις υπαρκτές πραγματικότητες που καθορίζει η κρίση. Όπως αναφέρουν οι Peters, Chia & Mirandilla (2008), σημαντικό ρόλο παίζει το ποιος παίρνει τις αποφάσεις σε σχέση με το πώς παίρνονται οι αποφάσεις. Σύμφωνα με τις ίδιες, σημαντικό ρόλο παίζουν εξωτερικοί φορείς στη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς και οι υπεύθυνοι δημοσίων σχέσεων, ενώ κρίνεται κρίσιμη η πρώτη επικοινωνία με το κοινό όσον αφορά την παρουσίαση του γεγονότος από τα ΜΜΕ.

Ωστόσο, ακόμη και στην περίπτωση που η κρίση οφείλεται σε περιστατικά πρωτόγνωρα, η ανασκόπηση του ιστορικού της λήψης αποφάσεων κατά τη διάρκεια της άκρως επιτυχημένης διαχείρισης της κρίσης εκ μέρους της διευθύντριας του σχολείου που βρισκόταν σε απόσταση τετρακοσίων μέτρων από τους δίδυμους πύργους χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένο σχέδιο, επιβεβαιώνει συγκεκριμένους βασικούς προσανατολισμούς, όπως τη σημασία της εξάσκησης βάσει σχεδίων δράσης, του αλληλοσεβασμού του προσωπικού του σχολείου, της υποστήριξης της κοινότητας και της κουλτούρας του σχολείου που ήταν προσανατολισμένη στην ενδυνάμωση και την αφοσίωση σε αξίες. (Pepper κεφ2 σ.??). Ο Cooper (2000) ορίζει ως κουλτούρα τις κοινές αξίες που διέπουν τη συνεργασία σε ένα οργανισμό και καθορίζουν τις στάσεις και τη νοοτροπία των μελών του, ενώ προσδιορίζει σαν κουλτούρα ασφαλείας το υποσύνολο που επηρεάζει τις στάσεις και πεποιθήσεις των μελών όσον αφορά θέματα υγείας και ασφάλειας. Προφανώς η έλλειψη κουλτούρας ασφαλείας είναι καθοριστικός παράγοντας όσον αφορά την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης.

Ο όρος σχολική κουλτούρα γενικά αναφέρεται στις πεποιθήσεις, αντιλήψεις, σχέσεις, στάσεις και γραπτούς και άγραφους κανόνες που διαμορφώνουν και επηρεάζουν κάθε πλευρά της λειτουργίας ενός σχολείου⁶. Φαίνεται επομένως να υπάρχει σύνδεση μεταξύ της σωστής διαχείρισης κρίσης και της κουλτούρας του σχολείου καθώς η έλλειψη ομόνοιας και η ύπαρξη αρνητικών στάσεων υποδαυλίζουν τις όποιες προσπάθειες καταβάλλονται για την επιτυχή έξοδο από την κρίση. Στην έννοια της κουλτούρας εστιάζονται και οι Mitroff et al (1989), ορίζοντας ως κουλτούρα ένα σύνολο άγραφων κανονισμών που καθορίζουν την αποδεκτή και πρέπει συμπεριφορά εντός και εκτός του σχολείου, τονίζοντας πως το πιο ουσιαστικό χαρακτηριστικό της κουλτούρας είναι η ενθάρρυνση της διαδικασίας της μάθησης. Στις προηγούμενες παρατηρήσεις πρέπει να προστεθεί ότι, όπως αναφέρουν οι

⁶<https://www.edglossary.org/school-culture/> Ανακτήθηκε στις 17/7/2019

Degnan et al (2004), οι ευρισκόμενοι στο επίκεντρο της κρίσης πρέπει να ενθαρρυνθούν να αναλάβουν αποτελεσματικές αποφάσεις και πρέπει να έχουν την ανάλογη εκπαίδευση.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό που συμβάλλει στην επιτυχημένη λήψη αποφάσεων κατά τη διάρκεια της διαχείρισης εξωτερικών και απροσδόκητων κρίσεων είναι η παροχή συνεχούς και ξεκάθαρης επικοινωνίας ιδίως όταν υπάρχουν αποσπασματικές και αντιφάσκουσες πληροφορίες (Pepper 2010). Στην περίπτωση της εξωτερικής και απροσδόκητης κρίσης που αντιμετώπισε ένα σχολείο της Νέας Ορλεάνης μετά το πέρασμα του τυφώνα Katrina, το συμπέρασμα ήταν πως η λήψη αποφάσεων απαιτεί από τον ηγέτη ψυχικές αρετές όπως πολύ κουράγιο, υπομονή και θαρραλέα στάση και την επίγνωση ότι είναι απαραίτητη η σταθερή ηγεσία, η συνδρομή πολλών φορέων και η εργασία με αφοσίωση (Pepper 2010).

5.4.2 Επικοινωνία

Όπως αναφέρει η Whitla (2003), η άμεση και κανονική επικοινωνία της πληροφορίας σε όλη τη σχολική κοινότητα με ακρίβεια και σαφήνεια είναι ένα σημαντικό στοιχείο της διαχείρισης έκτακτων περιστατικών. Είναι χρήσιμο να υπάρχει ένα σχέδιο για τον καλύτερο τρόπο συνεργασίας με τα ΜΜΕ καθώς η παρουσίαση της διαχείρισης της κρίσης μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση άποψης η οποία με τη σειρά της επηρεάζει την εξέλιξη. Επομένως πρέπει να υπάρχει άμεση επικοινωνία για παροχή πληροφοριών, γνώσεων και καθοδήγησης. Σύμφωνα με το NASP, καθώς σχεδόν όλα τα παιδιά και η πλειοψηφία των ενηλίκων χρησιμοποιούν μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η ταχύτητα της διάδοσης των πληροφοριών αυξάνεται και επιφέρει πιθανούς κινδύνους όπως και πιθανά οφέλη. Πράγματι, μέσω κοινωνικών δικτύων μπορούν ταχύτατα να διαδοθούν ανυπόστατες φήμες ή ανακριβείς πληροφορίες, συνθήκες μετάδοσης πανικού, υπερβολές που προκαλούν φόβο ή αίσθηση απειλής. Ωστόσο τα ίδια μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σύσφιξη της αίσθησης της κοινότητας, για ενθάρρυνση θετικών συμπεριφορών και ανάληψη ευθύνης, για άμεση και ακριβή πληροφόρηση των γεγονότων, για διάλυση ανυπόστατων φημών, για γρήγορο συντονισμό ενεργειών και για ενημέρωση σχετικά με δημόσιες υπηρεσίες.

Μία άλλη παράμετρος σχετική με την επικοινωνία είναι η εξασφάλιση των απαιτούμενων μέσων, καθώς οι φυσικές καταστροφές πιθανόν να προκαλέσουν καταστροφή ή δυσλειτουργία των παραδοσιακών υπηρεσιών. Όπως αναφέρουν οι Jimerson et al (2011), ο διευθυντής και το προσωπικό πρέπει να εξασφαλίσουν ότι μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους συμφωνώντας να υπάρχει ένα δεδομένο σημείο όπου θα αναρτώνται σημαντικά μηνύματα ή χρησιμοποιώντας κάποιο σύστημα ασύρματης επικοινωνίας.

5.5. Ανάκαμψη μετά την κρίση

Βασικός σκοπός κρίνεται η λειτουργία του σχολείου το συντομότερο δυνατόν αλλά και η αξιολόγηση των αντιδράσεων του σχολείου για βελτίωση του σχεδιασμού.

Όσον αφορά το ανθρωποκεντρικό σκέλος, σύμφωνα με τους Jimerson et al (2011), υπάρχουν σημαντικές δραστηριότητες με τις οποίες πρέπει να ασχοληθεί η ομάδα διαχείρισης κρίσης αμέσως μετά την κρίση. Έτσι κρίνεται απαραίτητη η υποστήριξη του προσωπικού μέσω προμήθειας πόρων με σκοπό να εντοπίσουν αγχωτικές αντιδράσεις των παιδιών, να διαχειριστούν συζητήσεις στην τάξη και να απαντήσουν σε ερωτήσεις. Επίσης πρέπει να γίνει εντοπισμός μαθητών που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο λόγω αναγκαστικής μετεγκατάστασης, έλλειψης υποστήριξης από γονείς, άμεσης επαφής με τραυματικά γεγονότα, διατηρώντας στενή επαφή με εκπαιδευτικούς και γονείς. Ακόμη πρέπει να τεθούν σε λειτουργία στρατηγικές παρέμβασης για υποστήριξη μαθητών και προσωπικού μέσω ατομικής και ομαδικής συμβουλευτικής. Στη συνέχεια πρέπει να οργανωθεί η συμμετοχή σε δραστηριότητες που διευκολύνουν την επούλωση όπως η συζήτηση για τα γεγονότα που σχετίζονται με την κρίση, η ανάπτυξη θετικών συμπεριφορών αντιμετώπισης και η προώθηση δεξιοτήτων για την επίλυση προβλημάτων, η ενίσχυση δεσμών φιλίας και της υποστήριξης μεταξύ των παιδιών. Παράλληλα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ενίσχυση του ψυχικού σθένους στα παιδιά και εντοπισμός δράσεων που χρησιμοποίησαν τα ίδια τα παιδιά ή άλλοι όταν ήταν φοβισμένα ή ανήσυχα. Όλα τα προαναφερθέντα διευκολύνονται με την αξιοποίηση ειδικών επαγγελματιών και υλικού από το αναλυτικό πρόγραμμα που σχετίζεται με τη διαχείριση κρίσεων.

Όσον αφορά το υλικοτεχνικό σκέλος, πρέπει να γίνει αποτίμηση καταστροφών, προσδιορισμός και εξεύρεση απαιτούμενων κεφαλαίων για την αποκατάσταση των συνεπειών της κρίσης και επαναφορά της λειτουργικότητας των φυσικών πόρων.

5.5.1 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης

Όπως αναφέρει ο Sandoval (2013 κεφ1), ο στόχος στον οποίο προσβλέπει αυτός που θέλει να βοηθήσει ένα άτομο που υφίσταται την κρίση είναι να παρέμβει με τέτοιο τρόπο ώστε να χρησιμοποιήσει την κατάσταση για να διευκολύνει την προσωπική ανάπτυξη ή τουλάχιστον να αποκαταστήσει το προηγούμενο επίπεδο λειτουργίας του ατόμου. Σύμφωνα με τους Moos&Schaefer (1986), η βοήθεια πρέπει να προσανατολίζεται στους στόχους που πρέπει να επιτύχουν τα παιδιά προκειμένου να διαχειριστούν την κρίση με επιτυχία και να βγουν σώα. Τέτοιοι στόχοι είναι να αντιληφθούν το νόημα και την προσωπική σημασία της κατάστασης,

να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις, να διατηρήσουν τις σχέσεις με τα μέλη της οικογένειας και τους φίλους, να διατηρήσουν μία ψυχολογική ισορροπία καθώς θα διαχειρίζονται δυσάρεστα συναισθήματα και να διατηρήσουν μία θετική εικόνα του εαυτού τους δημιουργώντας την αίσθηση ότι είναι ικανοί.

5.5.1.1 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στους μαθητές

Οι μαθητές επηρεάζονται καθώς αισθάνονται φόβο, αδυναμία και ανασφάλεια και αντιδρούν ανάλογα με την ηλικιακή και ψυχολογική τους ωριμότητα. Όπως αναφέρουν οι Rynoos, Steinberg&Piacentini (1999), μαθητές που έχουν επιδείξει αποτελεσματική και ικανοποιητική συμπεριφορά ξαφνικά γίνονται αποδιοργανωμένοι, υπερκινητικοί, μπερδεμένοι, υστερικοί ή καταθλιπτικοί ενώ εξαφανίζονται συνηθισμένες δραστηριότητες και πόροι που χρησιμοποιούνται για επίλυση προβλημάτων. Όπως αναφέρει ο Sandoval (2013), τα άτομα συχνά συμπεριφέρονται παράλογα, αποσύρονται από τη κανονική επαφή και δε μπορούν να βοηθηθούν από τις συνηθισμένες συμβουλευτικές και διδακτικές τεχνικές. Η Whitla (2003) υποστηρίζει ότι διαφορετικά άτομα θα επηρεαστούν με διαφορετικούς τρόπους που δε μπορούν να προβλεφθούν εξ αρχής. Ο Carlan (1964) αναφέρει πως καθώς η κρίση είναι μία περίοδος κατά την οποία το άτομο είναι προσωρινά εκτός ισορροπίας, προσφέρει μία ευκαιρία για ψυχολογική ανάπτυξη ενώ ταυτόχρονα αποτελεί ένα κίνδυνο για ψυχολογική επιδείνωση. Κατά τον Werner (1989) ένα διαφοροποιό στοιχείο όσον αφορά τον τρόπο που αντιμετωπίζουν την κρίση τα παιδιά είναι το ψυχικό σθένος (resilience). Όπως αναφέρει ο Bernard (1992), παιδιά που διαχειρίζονται επικίνδυνες καταστάσεις χωρίς να εμφανίζουν τα αρνητικά συμπτώματα της κρίσης μπορεί να χαρακτηρίζονται από καλές κοινωνικές δεξιότητες, ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, αυτονομία και δυνατή συναίσθηση του στόχου για το μέλλον. Τέλος ο Johnson (2000) αναφέρει πως κατά τη διάρκεια της κρίσης, η άμεση υποστήριξη διευκολύνει την ανάκαμψη και των μαθητών όπως και της σχολικής κοινότητας.

Κατά τους Jimerson et al (2011) οι άνθρωποι πρέπει να αντιμετωπίσουν εικόνες καταστροφής, ήχους από εκρήξεις, αναθυμιάσεις από καπνούς, γεγονότα που αυξάνουν την ψυχική νοσηρότητα. Σύμφωνα με τους Kolaitis et al (2003), η έρευνα που διεξήχθη έξι μήνες μετά το σεισμό που έπληξε την Αθήνα το Σεπτέμβριο του 1999 αποκάλυψε πως το 78% των παιδιών που ένοιωσαν το σεισμό είχαν από έντονα έως ήπια συμπτώματα μετατραυματικού στρες. Ειδικά όσον αφορά τους σεισμούς, όπου δεν υπάρχει προειδοποίηση και δυνατότητα

προετοιμασίας, η ψυχολογική πίεση επιτείνεται από το γεγονός της άγνωστης συνέχειας του φαινομένου της μετασεισμικής δραστηριότητας.

5.5.1.2 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο προσωπικό

Καθώς το προσωπικό του σχολείου είναι το κλειδί για την παροχή υποστήριξης στους μαθητές, για την επικοινωνία με τους γονείς και για την δημιουργία κλίματος σταθερότητας κυρίως στη φάση της επανόδου στην κανονική λειτουργία, είναι αυτονόητο ότι οι ανάγκες των μελών του προσωπικού πρέπει να ικανοποιηθούν κατά προτεραιότητα (Pepperch2 p.30). Οι Poland&McCormick (1999) αναφέρουν πως ακόμη και οι επαγγελματίες του χώρου της ψυχολογικής υποστήριξης θυμάτων κρίσης χρειάζονται βοήθεια και αναφέρουν ενδεικτικά την συνειδητοποίηση των προσωπικών ορίων, την υποστήριξη από το οικογενειακό και συναδελφικό τους περιβάλλον, το χιούμορ και την έγκαιρη αναγνώριση ενδείξεων εξάντλησης. Όταν πυροσβέστες και στελέχη ομάδων διάσωσης εμφανίζουν συμπτώματα άγχους (Everly, Lating&Mitchell, 2000) είναι απολύτως αναμενόμενο να παρατηρηθούν παρόμοια συμπτώματα σε εκπαιδευτικό προσωπικό και πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και αποτελεσματικά.

5.5.2 Υποστήριξη στα ελληνικά σχολεία

Όπως αναφέρουν οι Brock et al(2009), υπάρχουν ικανοποιητικά ερευνητικά ευρήματα και κλινικές παρατηρήσεις που να υποστηρίζουν την εφαρμογή προγραμμάτων ψυχολογικής παρέμβασης από σχολικούς ψυχολόγους ενώ σε πολλές σχολικές περιφέρειες του εξωτερικού υπάρχουν ομάδες παρέμβασης σε περίπτωση κρίσης. Στην ελληνική πραγματικότητα, η παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής υποστήριξης στο ευρύ δίκτυο των δημοσίων σχολείων παραμένει περιορισμένη, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί. Σχολικοί ψυχολόγοι εργάζονται σε ειδικά σχολεία όπως και στα ιδιωτικά ενώ στα δημόσια σχολεία συνήθως προσφέρουν υποστήριξη τα κέντρα ψυχικής υγείας (Hatzichristou, Polychroni&Georgoulas, 2007).

Όπως αναφέρει η Hatzichristou (2008), μετά το σεισμό που έπληξε την Αθήνα το Σεπτέμβριο του 1999, υλοποιήθηκε στα σχολεία ένα πρόγραμμα παρέμβασης με σκοπό να βοηθηθούν οι μαθητές να καταλάβουν τη φυσική καταστροφή, να ανταλλάξουν πληροφορίες, να περιγράψουν τα συναισθήματά τους και να ενδυναμωθούν. Οι ψυχοεκπαιδευτικές παρεμβάσεις ήταν σχεδιασμένες ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες όλων των μαθητών και υλοποιήθηκαν από σχολικούς ψυχολόγους σε συνεργασία με εκπαιδευμένους δασκάλους.

5.5.3 Αξιολόγηση της διαχείρισης κρίσης

Όσον αφορά την αυτοαξιολόγηση, οι Mitroff, Shrivastava & Udvardia (1987) αναφέρουν ότι καθώς κανένας οργανισμός δεν είναι σε θέση να αποτρέψει όλες τις πιθανές κρίσεις που μπορούν να εκδηλωθούν, η αποφυγή όλων των κρίσεων δεν αποτελεί το βασικό σκοπό του σχεδιασμού και της διαχείρισης κρίσης και επομένως δε μπορεί να θεωρηθεί ως κριτήριο οποιασδήποτε μορφής αξιολόγησης. Ωστόσο θεωρούνται απαραίτητες οι συνεχείς δοκιμές και οι αναθεωρήσεις των σχεδίων καθώς αυτές οι προσπάθειες βοηθούν τον οργανισμό στην εξοικείωση με τις διαδικασίες διαχείρισης κρίσεων. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Coombs (2006) που καθορίζει το πολύ ένα χρόνο ως το χρονικό διάστημα που πρέπει να μεσολαβεί μεταξύ των αναθεωρήσεων του σχεδίου διαχείρισης και της διεξαγωγής δοκιμασιών για την αποτελεσματικότητα του σχεδίου και της ομάδας διαχείρισης. Σχετικά με την αξιολόγηση της διαχείρισης της κρίσης, όπως αναφέρουν οι Pearson & Clair (1998), είναι μη ρεαλιστική η άποψη να οριστούν ως αποτελεσματικές οι προσπάθειες μόνον στην περίπτωση που ένας οργανισμός καταφέρει να ξεπεράσει μία κρίση απολύτως αλώβητος ενώ είναι επίσης παράλογο να οριστεί ως επιτυχία απλά και μόνον η επιβίωση ενός οργανισμού μετά από μία κρίση. Έτσι καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι προσπάθειες διαχείρισης της κρίσης είναι αποτελεσματικές όταν οι λειτουργίες συνεχίζονται ή επανέρχονται, οι απώλειες των ενδιαφερόμενων εντός και εκτός του οργανισμού ελαχιστοποιούνται και συντελείται μάθηση ώστε τα μαθήματα να χρησιμοποιηθούν σε επόμενα περιστατικά.

Όσον αφορά την εξωτερική αξιολόγηση, όπως αναφέρουν οι Pearson & Mitroff (1993), το κοινό αντιμετωπίζει περισσότερο αρνητικά κρίσεις που προέρχονται από ανθρώπινο λάθος καθώς παραδέχεται ότι οι οργανισμοί έχουν πολύ μικρό έλεγχο όσον αφορά φυσικές καταστροφές.

Ωστόσο, επειδή οι κρίσεις θέτουν υπερβολικές απαιτήσεις από τα διαθέσιμα μέσα ενός οργανισμού και κυρίως από το χρόνο και την προσοχή των διαχειριστών, όπως αναφέρουν οι Smart & Vertinsky (1977), υπάρχει η πιθανότητα αποτυχίας ακόμη και αν η διαδικασία διαχείρισης είναι έγκαιρη, σωστά δομημένη και η καλύτερη δυνατή σχετικά με την κρίση, εξαιτίας προβληματικών τεχνικών στην υλοποίηση.

6. Μεθοδολογία της έρευνας

Για την παρούσα εργασία επιλέχθηκε η ποσοτική έρευνα και σαν εργαλείο το ερωτηματολόγιο. Με αυτό τον τρόπο διευκολύνεται η επεξεργασία των απαντήσεων ενώ η παραγωγή πινάκων και γραφημάτων καθιστούν ιδιαίτερα εύκολη την παρουσίαση των αποτελεσμάτων με τρόπο κατανοητό. Το ερωτηματολόγιο μπορεί εύκολα να διανεμηθεί σε μεγάλο αριθμό ατόμων χωρίς χρονικούς, οικονομικούς ή χωροταξικούς περιορισμούς, ενώ προσφέρει στα άτομα του δείγματος την δυνατότητα να απαντήσουν χωρίς πίεση χρόνου και να διατηρήσουν την ανωνυμία τους. Στα αρνητικά στοιχεία πρέπει να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει τρόπος εξασφάλισης της φιλότιμης συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας βασίζεται στο ερωτηματολόγιο του Φώτου (2017) και του Κασουλίδη (2011) και περιλαμβάνει ερωτήσεις με απάντηση ναι ή όχι και ερωτήσεις που οι ερωτώμενοι έπρεπε να επιλέξουν μία μεταξύ πέντε διαβαθμισμένων απαντήσεων (Likert scale). Οι ερωτήσεις 1 έως 4, 11, 12 και 13 διερευνούν το πρώτο ερευνητικό ερώτημα (Κατά πόσο τα σχολεία λαμβάνουν επαρκή μέτρα αντιμετώπισης-διαχείρισης κρίσεων ώστε να είναι ασφαλή για τους μαθητές και το προσωπικό τους εκπαιδευτικούς), οι ερωτήσεις 5,6,8,9 και 10 το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα (Ποιος είναι ο βαθμός επιμόρφωσης του προσωπικού για την αντιμετώπιση-διαχείριση κρίσεων), οι ερωτήσεις 7 και 14 έως 18 το τρίτο ερευνητικό ερώτημα (Υπάρχει οργανωμένο σχέδιο για τη διαχείριση κρίσεων) και οι ερωτήσεις 19 έως 23 το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα (Υπάρχει πρόνοια για την επαναφορά του σχολείου στην φυσιολογική λειτουργία μετά από μία κρίση). Το ερωτηματολόγιο απευθύνθηκε σε εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούσαν τον Ιούνιο του 2019 σε σχολεία της δυτικής Θεσσαλονίκης και η αποστολή και συμπλήρωση έγινε μέσω Google forms ώστε να εξασφαλιστεί η ανωνυμία όσων επέλεξαν να απαντήσουν, η άνεση χρόνου καθώς η φόρμα έμεινε ανοιχτή για ένα μήνα και η αξιόπιστη συλλογή των απαντήσεων. Για την επεξεργασία των απαντήσεων χρησιμοποιήθηκε το Microsoft Excel καθώς προσφέρει τη δυνατότητα της άμεσης εισαγωγής δεδομένων από τα Google forms και ενσωματώνει δυνατότητες επεξεργασίας πινάκων, ομαδοποίησης δεδομένων, παραγωγής γραφημάτων και ενσωμάτωσης στο σώμα της εργασίας. Όσον αφορά τις συσχετίσεις των δημογραφικών με τις ερωτήσεις έγινε ώστε να διερευνηθεί η σχέση του χρόνου προϋπηρεσίας και κατ' επέκταση της σχολικής εμπειρίας των εκπαιδευτικών με τη διαχείριση κρίσεων ώστε να υπάρξει κατάλληλη πρόταση ανάλογα με την ομάδα. Ο συσχετισμός του φύλου αποσκοπούσε στην διερεύνηση της ύπαρξης διαφορετικών αντιλήψεων ως προς τη διαχείριση κρίσεων. Για τα ερωτήματα λήφθηκε υπόψιν το σχέδιο μνημονίου ενεργειών για

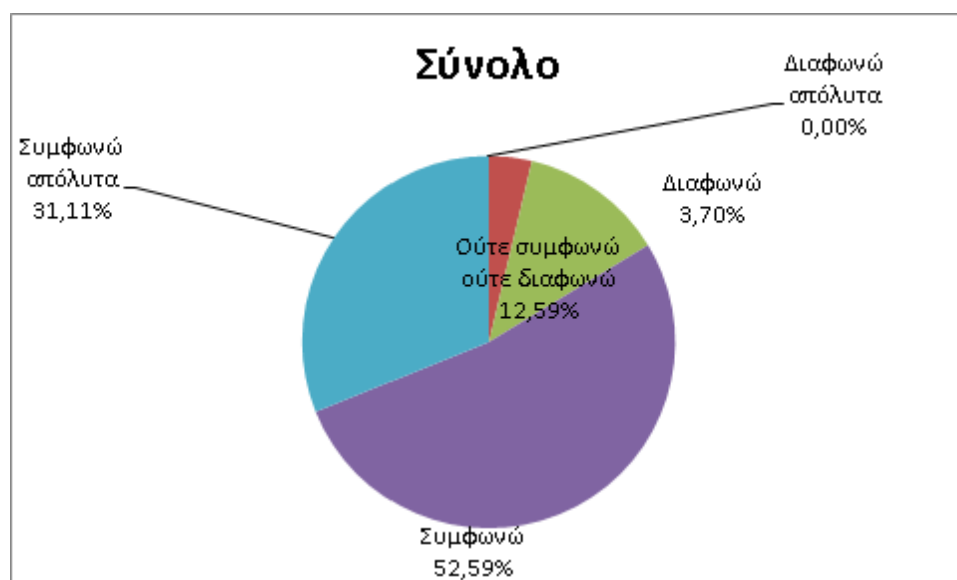
τη διαχείριση σεισμικού κινδύνου σε σχολική μονάδα (ΟΑΣΠ), καθώς και ο εσωτερικός Κανονισμός Σχολικής Μονάδας (ΔΑΙ) και Μνημόνιο Ενεργειών για τη διαχείριση πυρκαγιών, ακραίων καιρικών φαινομένων, τεχνολογικών καταστροφών και ΧΒΡΠ περιστατικών (Πολιτική Προστασία και Πολιτική Άμυνα).

7. Αποτελέσματα και συζήτηση

1. Συμφωνείτε με την άποψη ότι στο σχολείο η διαρρύθμιση των χώρων και η κακή κατάσταση των εγκαταστάσεων αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επιβαρύνουν τις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης κρίσης;

1α.

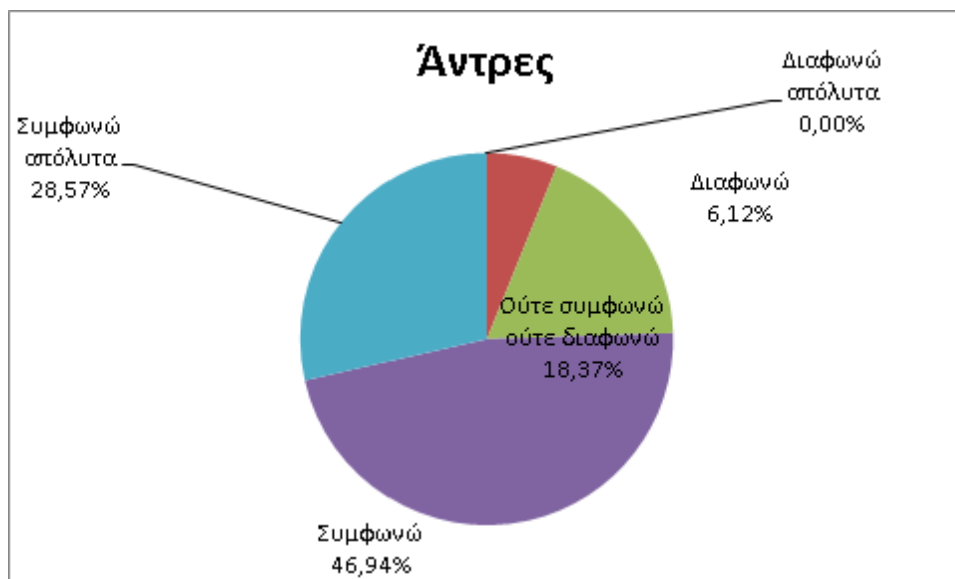
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0%
Διαφωνώ	5	3,70%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	17	12,59%
Συμφωνώ	71	52,59%
Συμφωνώ απόλυτα	42	31,11%
Σύνολο	135	100%

Από το γράφημα παρατηρούμε ότι στη συντριπτική πλειοψηφία (83,7%), οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως οι χώροι και η κακή κατάσταση των εγκαταστάσεων είναι επιβαρυντικοί παράγοντες όσον αφορά τις επιπτώσεις μιας κρίσης με το 31,1% των ερωτηθέντων να συμφωνούν απόλυτα, το 52,6% να δηλώνουν ότι συμφωνούν, το 12,6% να δηλώνει ουδέτερη στάση και μόλις το 3,7% να διαφωνούν. Καθώς η φροντίδα για τους χώρους και τις εγκαταστάσεις σχετίζονται με το κομμάτι της πρόληψης, από τις απαντήσεις φαίνεται πως οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι τουλάχιστον σε αυτό το σημείο υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση.

1β.

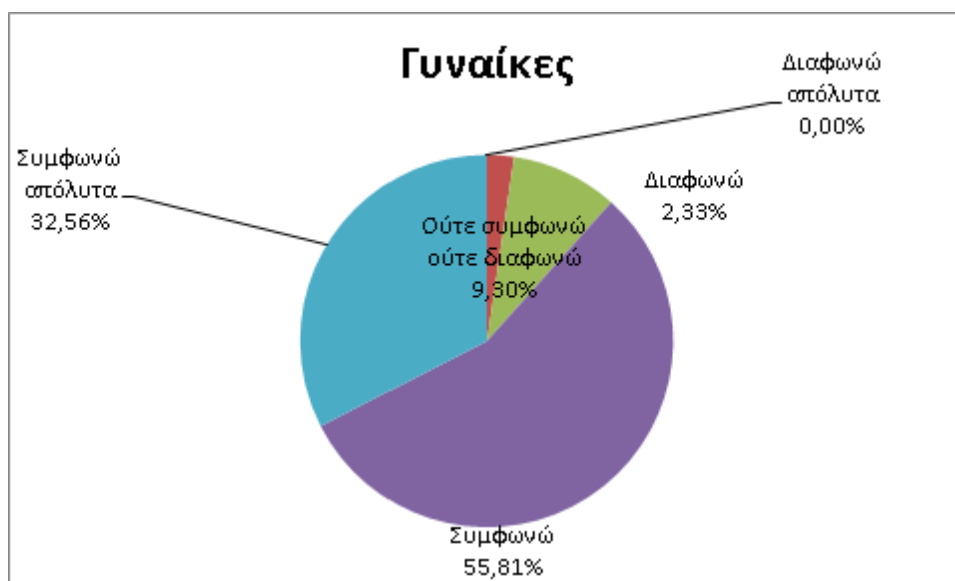
Άντρες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Διαφωνώ	3	6,12%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	18,37%
Συμφωνώ	23	46,94%
Συμφωνώ απόλυτα	14	28,57%
Σύνολο	49	100%

Κανένας από τους άντρες του δείγματος δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 6,1%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 18,4%, συμφωνούν σε ποσοστό 46,9% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 28,6%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι άντρες δεν έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις.

1γ.

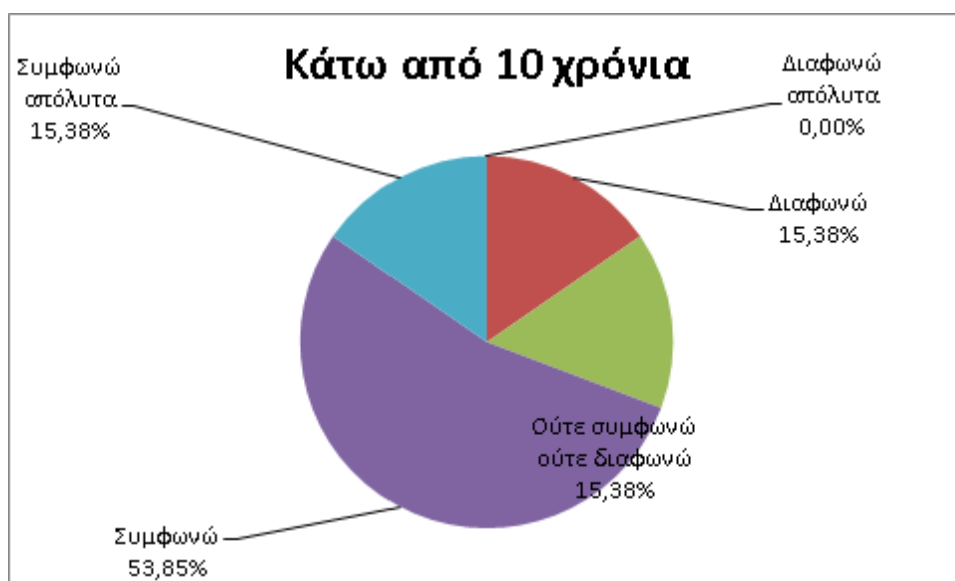
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Διαφωνώ	2	2,33%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	9,30%
Συμφωνώ	48	55,81%
Συμφωνώ απόλυτα	28	32,56%
Σύνολο	86	100%

Καμία από τις γυναίκες του δείγματος δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 2,3%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 9,3%, συμφωνούν σε ποσοστό 55,8% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 32,6%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι γυναίκες δεν έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις με μόνη εξαίρεση το σχεδόν υποδιπλάσιο ποσοστό όσων διαφωνούν σε σχέση με το σύνολο (2,3% έναντι 4,4%) ενώ επίσης καταγράφουν το μεγαλύτερο ποσοστό μεταξύ των εξεταζόμενων ομάδων στην απάντηση "συμφωνώ" (55,8%).

1δ.

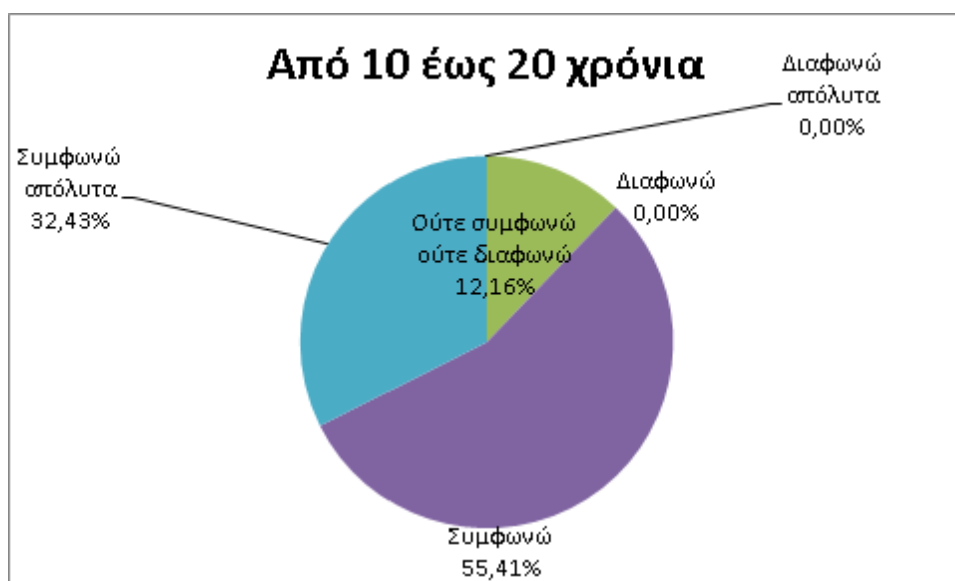
Υπηρεσία κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Διαφωνώ	2	15,38%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	15,38%
Συμφωνώ	7	53,85%
Συμφωνώ απόλυτα	2	15,38%
Σύνολο	13	100%

Κανείς μεταξύ όσων έχουν υπηρεσία κάτω από 10 χρόνια δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 15,4%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 15,4%, συμφωνούν σε ποσοστό 53,9% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 15,4%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων αυτοί που υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται από το σύνολο καθώς διαφωνεί το 16,7% έναντι 4,4% του συνόλου.

1ε.

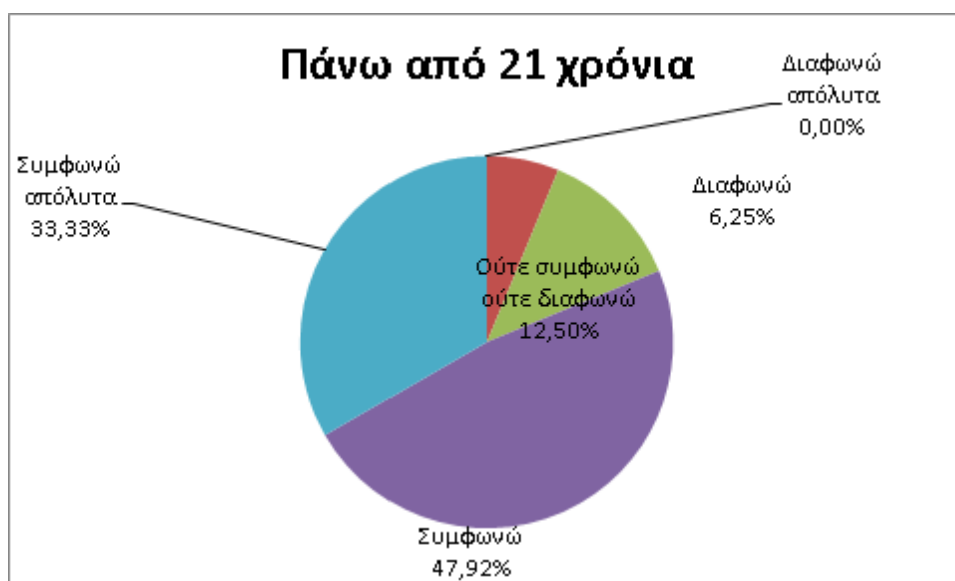
Υπηρεσία από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Διαφωνώ	0	0,0%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	12,16%
Συμφωνώ	41	55,41%
Συμφωνώ απόλυτα	24	32,43%
Σύνολο	74	100%

Κανείς μεταξύ όσων έχουν υπηρεσία από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφωνεί γενικά, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 12,2%, συμφωνούν σε ποσοστό 55,4% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 32,4%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων αυτοί που υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς δεν υπάρχει κανένας που να διαφωνεί σε αντίθεση με το 4,4% του συνόλου.

1στ.

Υπηρεσία πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	3	6,25%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	12,50%
Συμφωνώ	23	47,92%
Συμφωνώ απόλυτα	16	33,33%
Σύνολο	48	100%

Κανείς μεταξύ όσων έχουν υπηρεσία πάνω από 21 χρόνια δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 6,3%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 12,5%, συμφωνούν σε ποσοστό 47,9% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 33,3%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια ταυτίζονται αρκετά με τις απαντήσεις των αντρών, παρά το ότι από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει πως το πλήθος των αντρών με υπηρεσία μεγαλύτερη των 21 ετών είναι ακριβώς το μισό από το πλήθος του συνόλου των αντρών.

Γενικό σχόλιο.

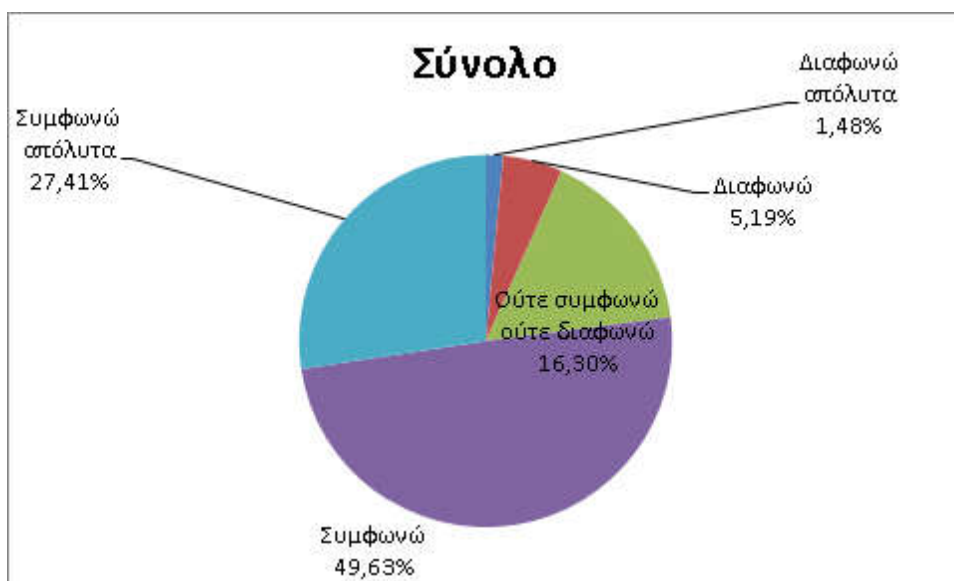
Το συγκεκριμένο ερώτημα είναι το μοναδικό μεταξύ όσων διερευνούν το ερευνητικό ερώτημα “Κατά πόσο τα σχολεία λαμβάνουν επαρκή μέτρα πρόληψης κρίσεων ώστε να είναι ασφαλή για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς;” στο οποίο το ποσοστό όσων διαφωνεί απόλυτα είναι 0%. Είναι επίσης σημαντικό ότι το συγκεκριμένο ερώτημα εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό (13,2%) όσων έχουν ουδέτερη στάση και το μεγαλύτερο ποσοστό όσων υποστηρίζουν ότι συμφωνούν (82,4%). Παρατηρείται ότι το ποσοστό όσων διατηρούν ουδέτερη στάση μειώνεται όσο αυξάνονται τα χρόνια υπηρεσίας από 16,7% (λιγότερο από 10 χρόνια υπηρεσίας) σε 13,5% (μεταξύ 10 και 20 χρόνια υπηρεσίας) σε 12% (πάνω από 20 χρόνια υπηρεσίας), πιθανόν λόγω εδραίωσης ισχυρότερων πεποιθήσεων με την πάροδο των ετών υπηρεσίας.

Είναι ενδιαφέρον ότι από την παρατήρηση των απαντήσεων προκύπτει πως δεν διαφωνεί κανείς μεταξύ αυτών που υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια, ελάχιστες είναι οι γυναίκες που διαφωνούν (2,2%), οι άντρες που διαφωνούν είναι τετραπλάσιοι των γυναικών (8,8%) και περίπου το ίδιο ποσοστό (8%) καταγράφεται και για όσους υπηρετούν περισσότερο από 21 χρόνια, ενώ οι περισσότεροι που διαφωνούν είναι όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια (16,7%).

2. Συμφωνείτε με την άποψη ότι ο συνωστισμός των μαθητών στο σχολείο αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επιβαρύνει τις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης κρίσης;

2α.

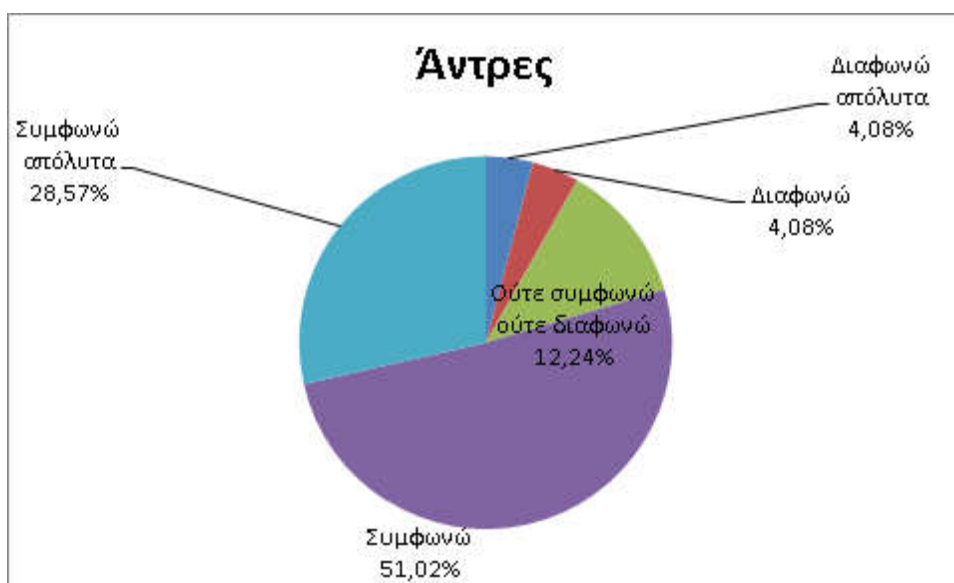
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	1,48%
Διαφωνώ	7	5,19%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22	16,30%
Συμφωνώ	67	49,63%
Συμφωνώ απόλυτα	37	27,41%
Σύνολο	135	100%

Από το γράφημα παρατηρούμε ότι στη μεγάλη πλειοψηφία (76,5%), οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως ο συνωστισμός των μαθητών στο σχολείο αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επιβαρύνει τις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης κρίσης με το 27,4% των ερωτηθέντων να συμφωνούν απόλυτα, το 49,6% απλώς να συμφωνούν, το 16,3% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 5,2% να διαφωνεί και το 1,5% να διαφωνεί απόλυτα. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί πως η σχετική εντολή του Υπουργείου Παιδείας για τμήματα με είκοσι επτά (27) μαθητές ως μέγιστο αριθμό μαθητών ανά τμήμα περιορίζει τον αριθμό των τμημάτων και τον διαθέσιμο χώρο του μαθητή ανά αίθουσα, ο οποίος σύμφωνα με τις οδηγίες της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας (ΦΕΚ Β 2326/2015) πρέπει να είναι ένα άτομο ανά δύο (2) τ.μ. με αποτέλεσμα να παρατηρείται συνωστισμός. Επιπλέον πρέπει να τονιστεί η τάση των αρχών (Δήμοι και Υπουργείο Παιδείας) να γίνονται συγχωνεύσεις σχολείων για περιορισμό των δαπανών με αποτέλεσμα τη συσσώρευση μαθητών σε λιγότερα σχολεία και άρα σε μικρότερους χώρους.

2β.

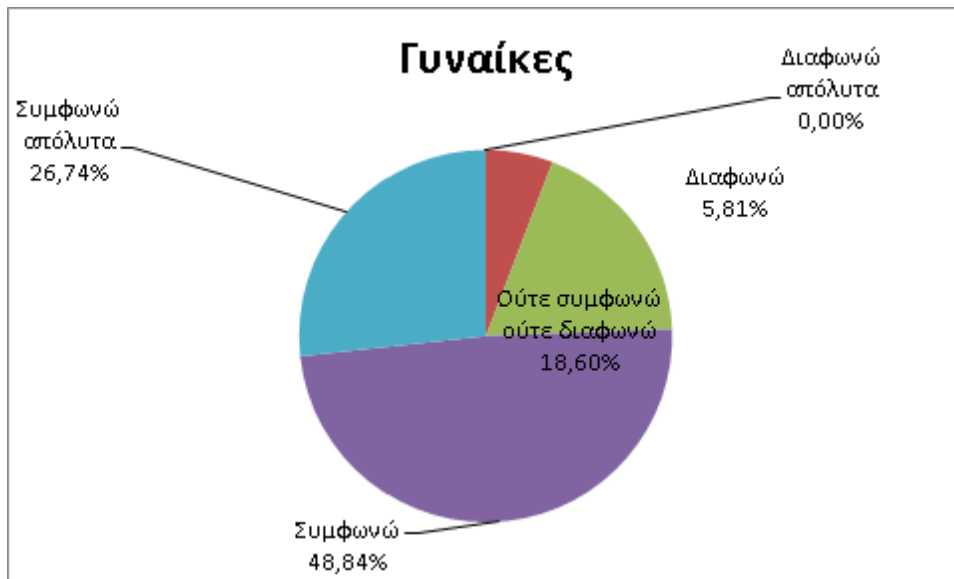
Άντρες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	4,08%
Διαφωνώ	2	4,08%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	12,24%
Συμφωνώ	25	51,02%
Συμφωνώ απόλυτα	14	28,57%
Σύνολο	49	100%

Οι άντρες διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 4,1%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 4,1%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 12,2%, συμφωνούν σε ποσοστό 51,0% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 28,6%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι άντρες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

2γ.

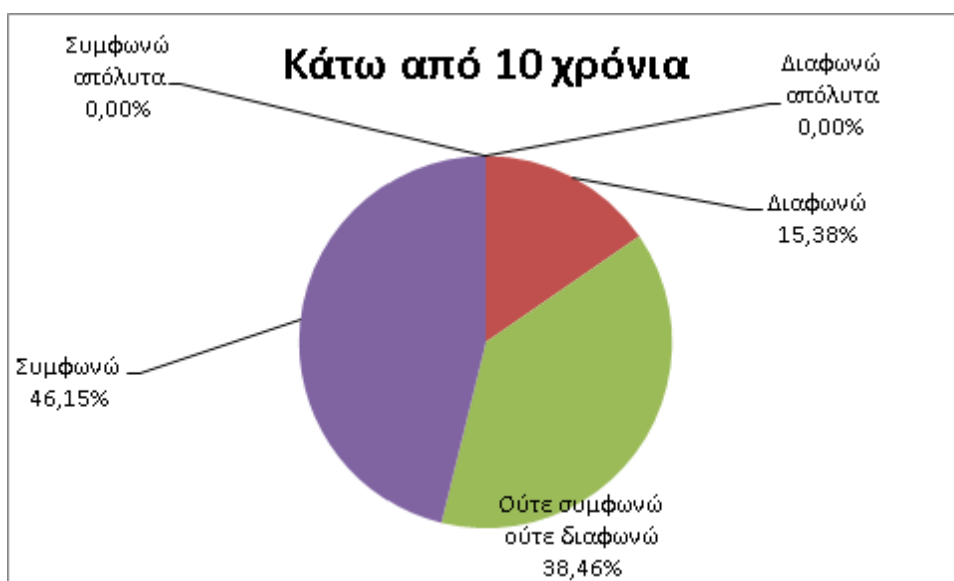
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	5	5,81%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	18,60%
Συμφωνώ	42	48,84%
Συμφωνώ απόλυτα	23	26,74%
Σύνολο	86	100%

Καμία από τις γυναίκες δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 5,8%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 18,6%, συμφωνούν σε ποσοστό 48,8% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 26,7%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι γυναίκες δεν έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις.

2δ.

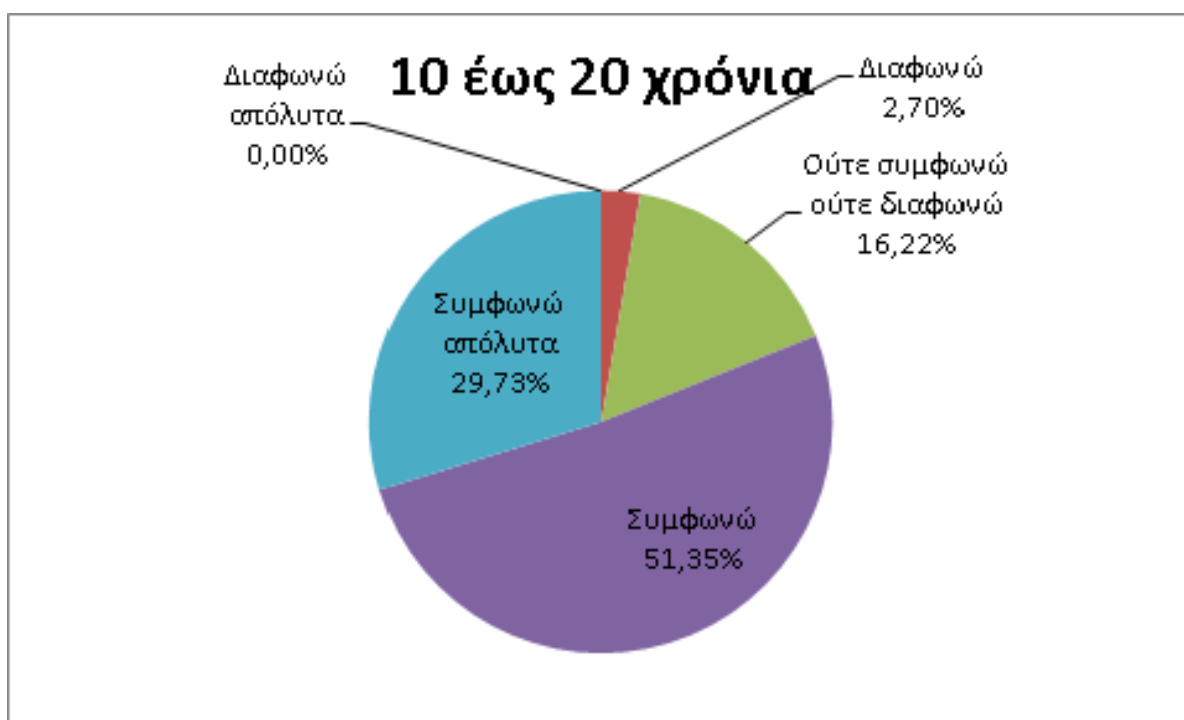
Υπηρεσία κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	2	15,38%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	38,46%
Συμφωνώ	6	46,15%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Κανείς μεταξύ όσων έχουν υπηρεσία κάτω από 10 χρόνια δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 15,4%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 38,5%, συμφωνούν σε ποσοστό 46,2% και κανείς δε συμφωνεί απόλυτα. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων αυτοί που υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς κανείς δεν δηλώνει απόλυτα θετική ή αρνητική στάση. Επιπλέον οι υπηρετούντες λιγότερο από 10 χρόνια είναι η ομάδα που διαφωνεί περισσότερο (16,7%) και έχει την πιο ουδέτερη στάση με ποσοστό 33,3%.

2ε.

Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	2	2,94%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	12	14,71%
Συμφωνώ	38	50,00%
Συμφωνώ απόλυτα	22	32,35%
Σύνολο	74	100,00%

Κανείς μεταξύ όσων έχουν υπηρεσία από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 2,7%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 16,2%, συμφωνούν σε ποσοστό 51,4% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 29,7%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων αυτοί που υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς παρουσιάζουν πολύ μικρότερο ποσοστό διαφωνίας (2,7% έναντι 7,4% του συνόλου) και το υψηλότερο ποσοστό γενικής συμφωνίας (81,1%).

2στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	4,17%
Διαφωνώ	4	6,25%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	10,42%
Συμφωνώ	24	47,92%
Συμφωνώ απόλυτα	14	31,25%
Σύνολο	50	100%

Όσοι έχουν πάνω από 21 χρόνια υπηρεσίας διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 4,2%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 6,3%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 10,4%, συμφωνούν σε ποσοστό 47,9% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 31,3%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς το συνολικό ποσοστό όσων γενικά διαφωνούν ξεπερνά σημαντικά το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου (12% έναντι 7,4% του συνόλου) και παρουσιάζουν το μικρότερο ποσοστό ουδέτερης στάσης (12,0%).

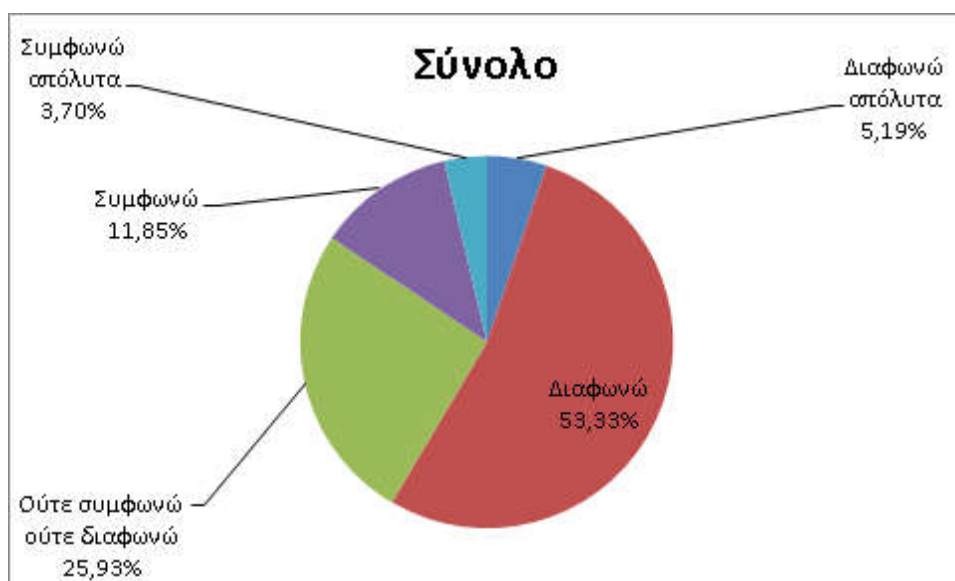
Γενικό σχόλιο.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση φαίνεται να μειώνεται καθώς αυξάνονται τα χρόνια υπηρεσίας από το 33,3% για όσους έχουν κάτω από 10 χρόνια υπηρεσία, στο 16,2% για όσους έχουν από 10 έως 20 χρόνια και στο 12% για όσους έχουν πάνω από 21 χρόνια. Η αντίθετη τάση φαίνεται να ισχύει όσον αφορά τους ερωτηθέντες που συμφωνούν καθώς από το 50% όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια, το ποσοστό αυξάνει σε 81% για όσους υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια και παρουσιάζει ελαφρά μείωση (76%) για όσους υπηρετούν πάνω από 20 χρόνια. Από τις παραπάνω παρατηρήσεις φαίνεται πως καθώς αυξάνουν τα χρόνια υπηρεσίας οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν περισσότερο σαφείς απόψεις και συνειδητοποιούν πως ο συνωστισμός είναι παράγοντας που επιβαρύνει τις επιπτώσεις μιας κρίσης.

3. Συμφωνείτε με την άποψη ότι στο σχολείο υπάρχει πλήρης ενημέρωση των μαθητών για τους τρόπους αντιμετώπισης μιας ενδεχόμενης κρίσης;

3α.

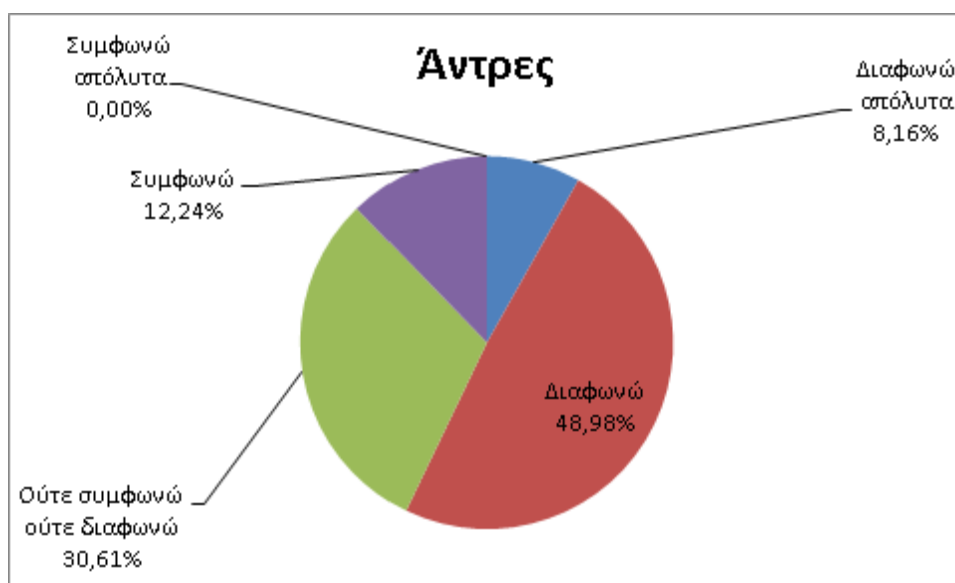
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	7	5,19%
Διαφωνώ	72	53,33%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	35	25,93%
Συμφωνώ	16	11,85%
Συμφωνώ απόλυτα	5	3,70%
Σύνολο	135	100%

Από το γράφημα παρατηρούμε ότι το 16,2% των ερωτηθέντων διαφωνούν απόλυτα ότι υπάρχει πλήρης ενημέρωση των μαθητών για τους τρόπους αντιμετώπισης μιας ενδεχόμενης κρίσης, το 53,3% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 25,9% έχουν ουδέτερη στάση, το 11,6% συμφωνούν και το 3,7% συμφωνεί απόλυτα. Καθώς η εκπαίδευση όλων των εμπλεκομένων, και επομένως και των μαθητών, αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για την αποτελεσματική αντιμετώπιση, φαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για πρόοδο σε αυτό τον τομέα.

3β.

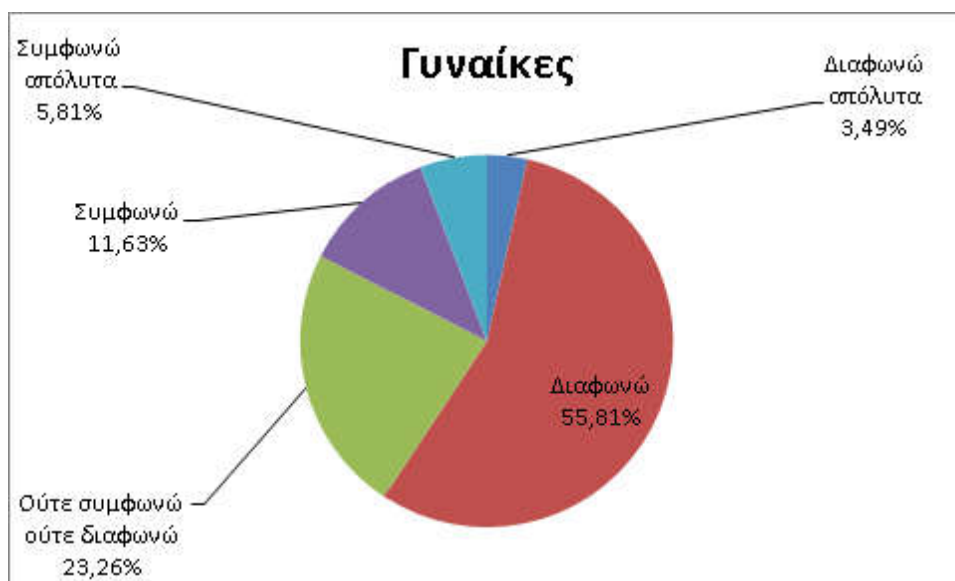
Άντρες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	4	8,16%
Διαφωνώ	24	48,98%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15	30,61%
Συμφωνώ	6	12,24%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Οι άντρες διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 8,2%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 49,0%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 30,6%, συμφωνούν σε ποσοστό 12,2% και κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις των αντρών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

3γ.

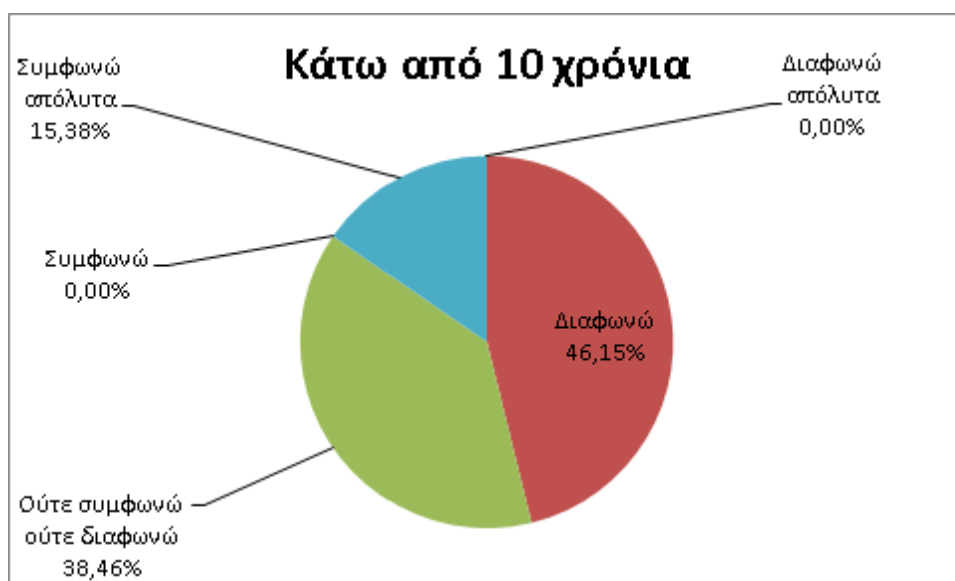
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	3	3,49%
Διαφωνώ	48	55,81%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	20	23,26%
Συμφωνώ	10	11,63%
Συμφωνώ απόλυτα	5	5,81%
Σύνολο	86	100%

Οι γυναίκες διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 3,5%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 55,8%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 23,3%, συμφωνούν σε ποσοστό 11,6% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 5,8%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις των γυναικών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

3δ.

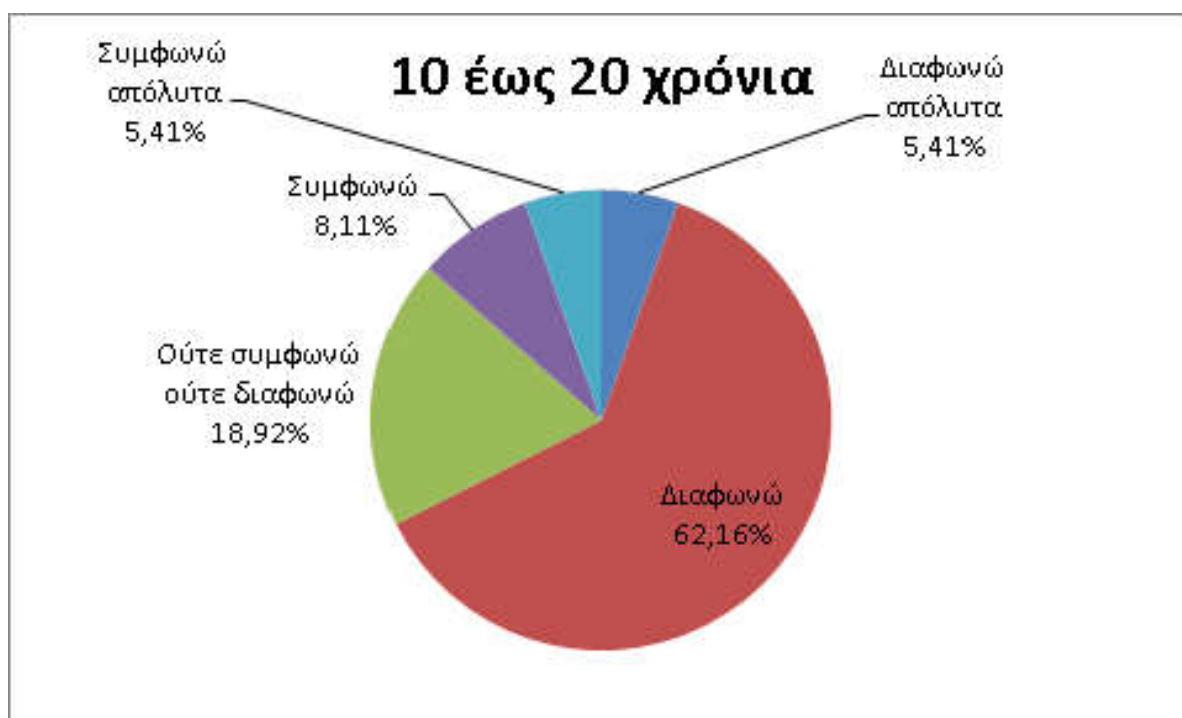
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	6	46,15%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	38,46%
Συμφωνώ	0	0,00%
Συμφωνώ απόλυτα	2	15,38%
Σύνολο	13	100%

Κανείς μεταξύ όσων έχουν κάτω από 10 χρόνια υπηρεσίας δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 46,2%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 38,5%, κανείς δεν συμφωνεί και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 15,4%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

3ε.

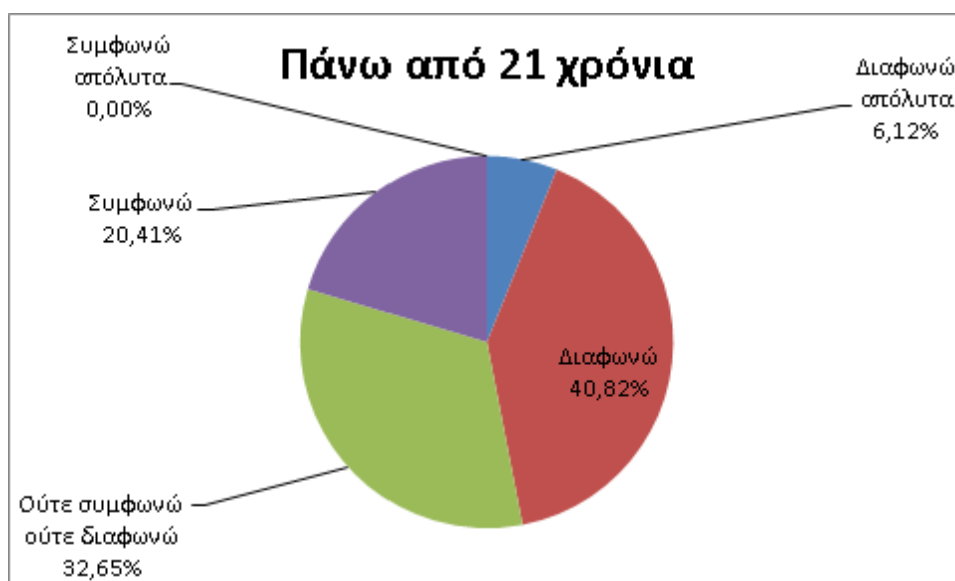
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	4	5,41%
Διαφωνώ	46	62,16%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	14	18,92%
Συμφωνώ	6	8,11%
Συμφωνώ απόλυτα	4	5,41%
Σύνολο	74	100%

Όσοι έχουν από 10 έως 20 χρόνια υπηρεσίας διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 5,4%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 62,2%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 18,9%, συμφωνούν σε ποσοστό 8,1% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 5,4%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς το ποσοστό όσων διαφωνεί είναι αρκετά υψηλότερο (62,2% έναντι 52,9%) και το ποσοστό όσων έχει ουδέτερη στάση είναι χαμηλότερο (18,9% έναντι 26,5% του συνόλου).

3στ.

Υπηρετήση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	3	6,12%
Διαφωνώ	20	40,82%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	32,65%
Συμφωνώ	10	20,41%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	50	100%

Όσοι έχουν πάνω από 21 χρόνια υπηρεσίας διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 6,2%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 40,8%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 32,7%, συμφωνούν σε ποσοστό 20,4% και κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς το συνολικό ποσοστό όσων διαφωνούν είναι αρκετά χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου (40,8% έναντι 52,3% του συνόλου).

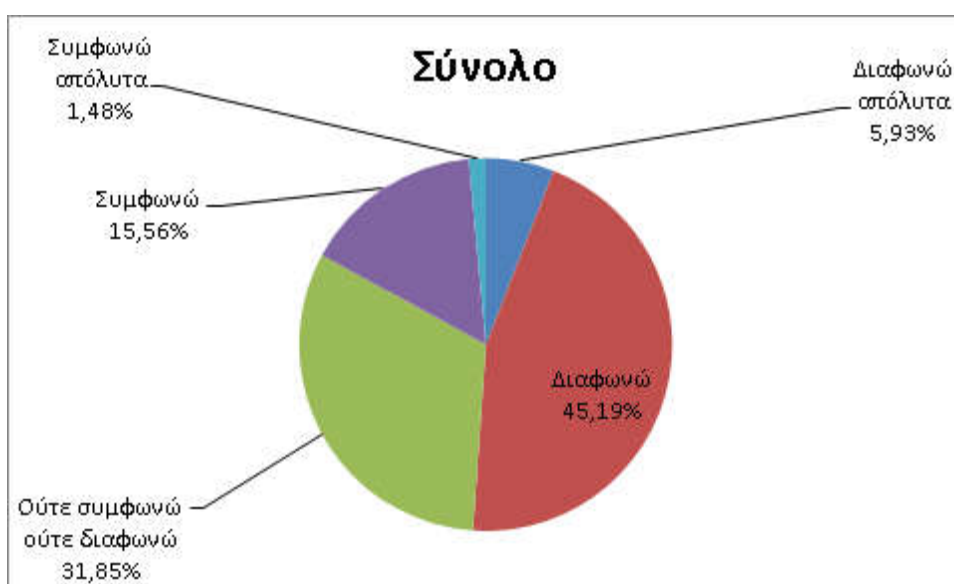
Γενικό σχόλιο.

Το πολύ ψηλό ποσοστό (25,9%) όσων έχουν ουδέτερη στάση δηλώνει ότι πολλοί εκπαιδευτικοί φαίνεται να μην είναι σε θέση να κρίνουν αν υπάρχει πλήρης ενημέρωση, πιθανόν διότι δεν γνωρίζουν οι ίδιοι τις απαραίτητες ενέργειες για πλήρη ενημέρωση ή διότι δεν συμμετέχουν/ενδιαφέρονται για δράσεις ενημέρωσης. Ένα σημαντικό ποσοστό (58,5%), κυρίως μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια (67,6%), θεωρεί ότι η ενημέρωση είναι ελλιπής.

4. Συμφωνείτε με την άποψη ότι το σχολείο σας συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις ενός περιβάλλοντος που προσφέρει τη δέουσα ασφάλεια στους μαθητές σε μια ενδεχόμενη κρίση;

4α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	8	5,93%
Διαφωνώ	61	45,19%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	43	31,85%
Συμφωνώ	21	15,56%
Συμφωνώ απόλυτα	2	1,48%
Σύνολο	135	100%

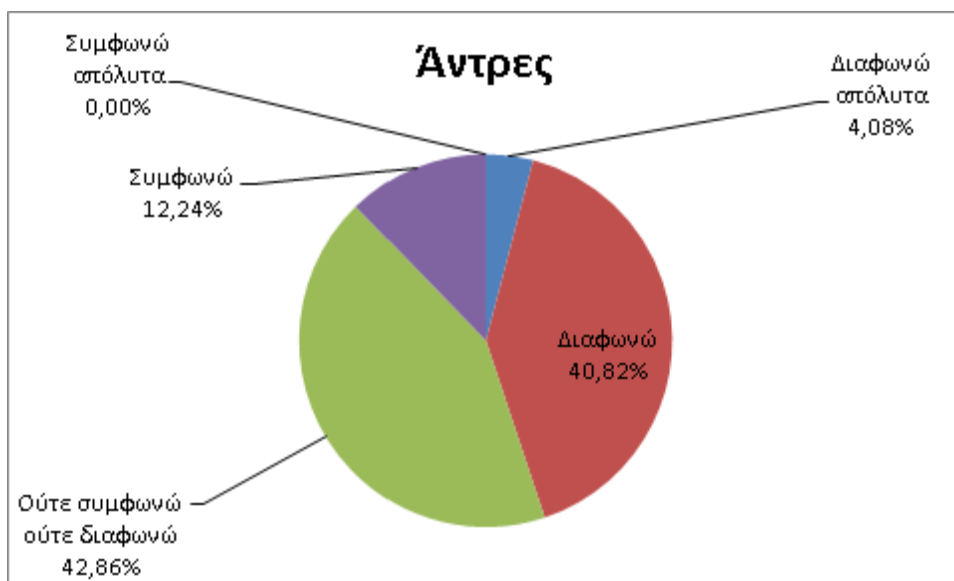

Από το γράφημα παρατηρούμε ότι οι ερωτηθέντες διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 5,9%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 45,2%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 31,9%, συμφωνούν σε ποσοστό 15,6% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 1,5%.

Η διαμόρφωση περιβάλλοντος που προσφέρει τη δέουσα ασφάλεια σε μαθητές σε μία ενδεχόμενη κρίση προϋποθέτει γνώσεις, εμπειρίες και ισχυρή σχολική κουλτούρα σε θέματα πρόληψης και ασφάλειας. Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες θεωρούν πως δεν υπάρχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις, γεγονός που καθιστά επιβεβλημένη την προσπάθεια προς την κατεύθυνση της απόκτησης γνώσεων και ανάπτυξης κατάλληλης σχολικής κουλτούρας.

4β.

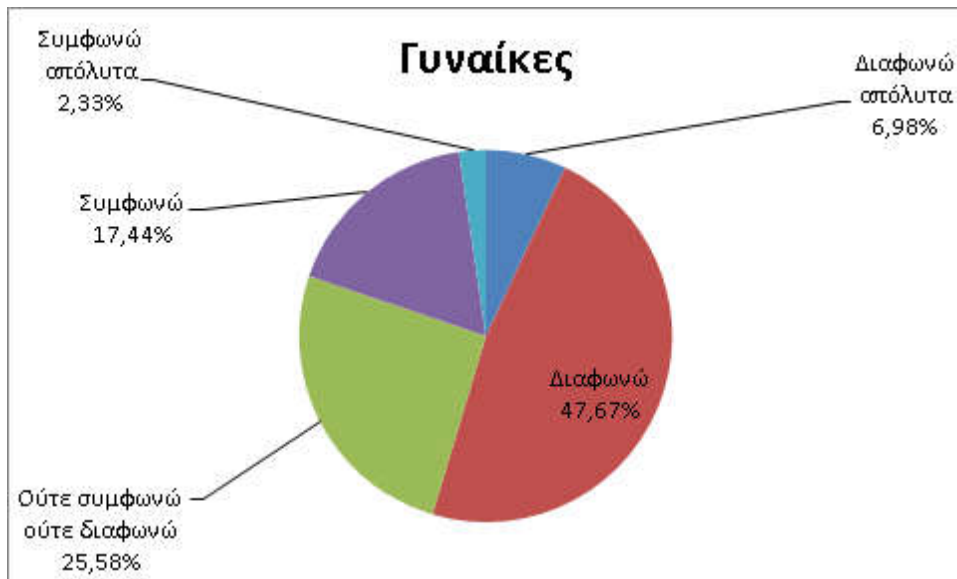
Άντρες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	4,08%
Διαφωνώ	20	40,82%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	42,86%
Συμφωνώ	6	12,24%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Οι άντρες διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 4,1%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 40,8%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 42,9%, συμφωνούν σε ποσοστό 12,2% ενώ κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις των αντρών διαφοροποιούνται καθώς το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση είναι υψηλότερο (42,9% έναντι 31,9% του συνόλου).

4γ.

Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	6	6,98%
Διαφωνώ	41	47,67%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22	25,58%
Συμφωνώ	15	17,44%
Συμφωνώ απόλυτα	2	2,33%
Σύνολο	86	100%

Οι γυναίκες διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 7,0%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 47,7%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 25,6%, συμφωνούν σε ποσοστό 17,4% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 2,3%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις των γυναικών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

4δ.

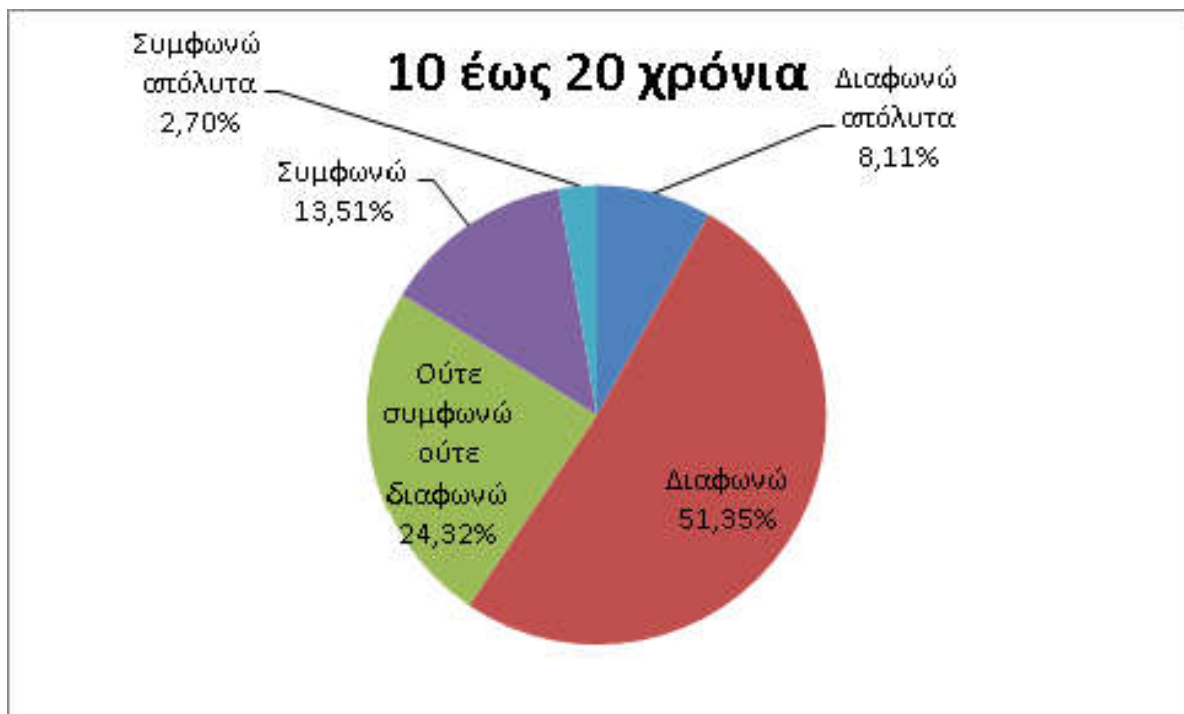
Υπηρεσία κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	4	30,77%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	53,85%
Συμφωνώ	2	15,38%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Μεταξύ όσων έχουν κάτω από 10 χρόνια υπηρεσίας κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 30,8%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 53,9%, συμφωνούν σε ποσοστό 15,4% και κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς το συνολικό ποσοστό όσων γενικά διαφωνούν είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου (30,8% έναντι 51,4% του συνόλου) και παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό ουδέτερης στάσης (53,9% έναντι 32,4% του συνόλου).

4ε.

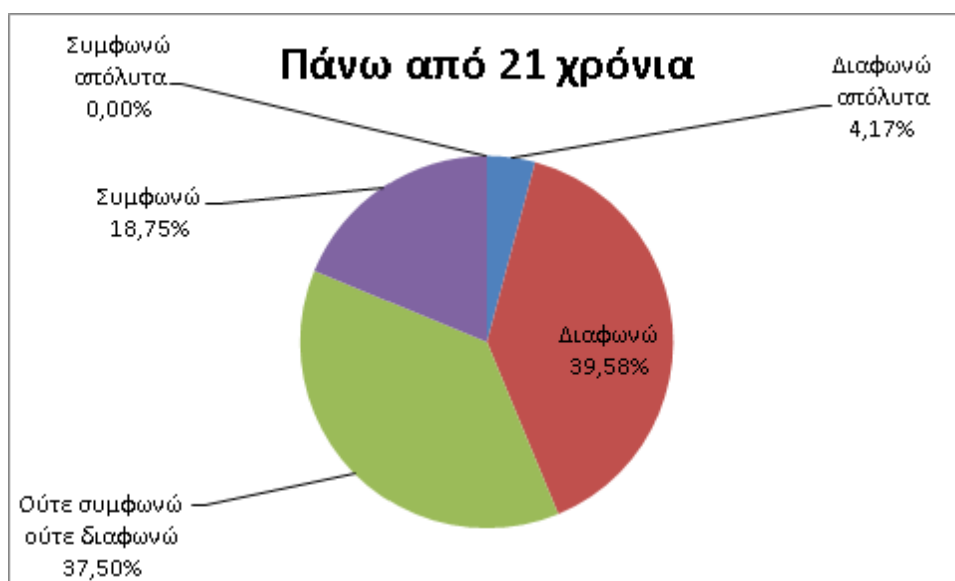
Υπηρετήση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	6	8,11%
Διαφωνώ	38	51,35%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18	24,32%
Συμφωνώ	10	13,51%
Συμφωνώ απόλυτα	2	2,70%
Σύνολο	74	100%

Όσοι έχουν από 10 έως 20 χρόνια υπηρεσίας διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 8,1%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 51,4%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 24,3%, συμφωνούν σε ποσοστό 13,5% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 2,7%. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς το συνολικό ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου (24,3% έναντι 32,4% του συνόλου).

4στ.

Υπηρετήση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	4,17%
Διαφωνώ	19	49,58%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18	37,50%
Συμφωνώ	9	18,75%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	48	100%

Όσοι έχουν πάνω από 21 χρόνια υπηρεσίας διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 4,2%, δηλώνουν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 39,6%, έχουν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 37,5%, συμφωνούν σε ποσοστό 18,8% και κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς έχουν μεγαλύτερο ποσοστό ουδέτερης στάσης (37,5% έναντι 32,4% του συνόλου).

Γενικό σχόλιο.

Το πολύ ψηλό ποσοστό (32,4%) όσων έχουν ουδέτερη στάση δηλώνει ότι πολλοί εκπαιδευτικοί πιθανόν δεν είναι σίγουροι για τις προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες ώστε το περιβάλλον να προσφέρει ασφάλεια στους μαθητές. Η υπόθεση ενισχύεται από το ιδιαίτερα ψηλό ποσοστό όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια και έχουν αντίστοιχα λιγότερες εμπειρίες ενώ όσοι έχουν υπηρεσία από 10 έως 20 χρόνια έχουν πιο ξεκάθαρες απόψεις.

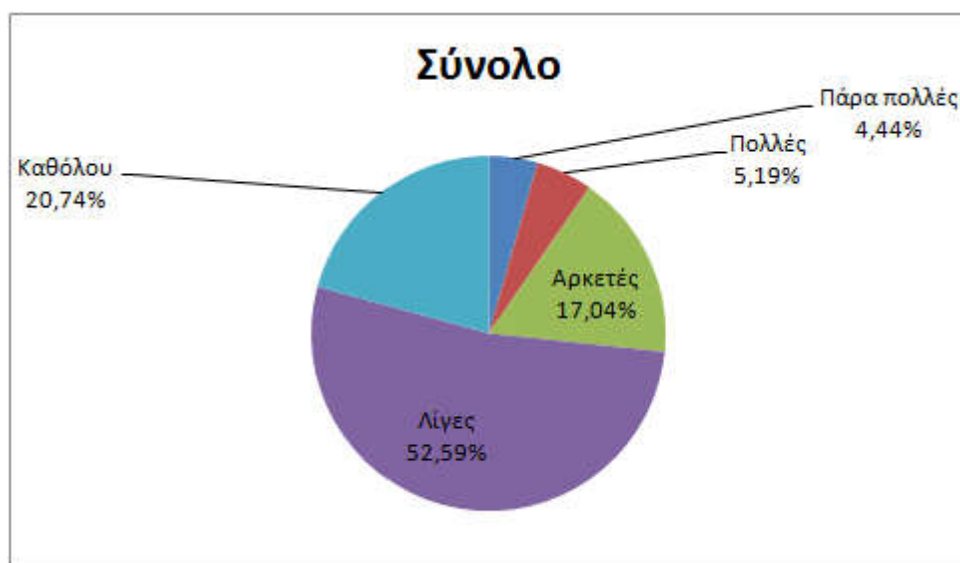
Σχεδόν διπλάσιο είναι το ποσοστό όσων υποστηρίζουν ότι διαφωνούν στην ομάδα που υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια (59,5%) σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό της ομάδας όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια (33,3%).

Μεταξύ των ερωτημάτων που σχετίζονται με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα “Κατά πόσο τα σχολεία λαμβάνουν επαρκή μέτρα πρόληψης κρίσεων ώστε να είναι ασφαλή για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς;” είναι αυτό στο οποίο δήλωσαν ουδέτερη στάση σε μεγαλύτερο ποσοστό (40,0%) όσοι υπηρετούν πάνω από 20 χρόνια.

5. Έχετε εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων;

5α.

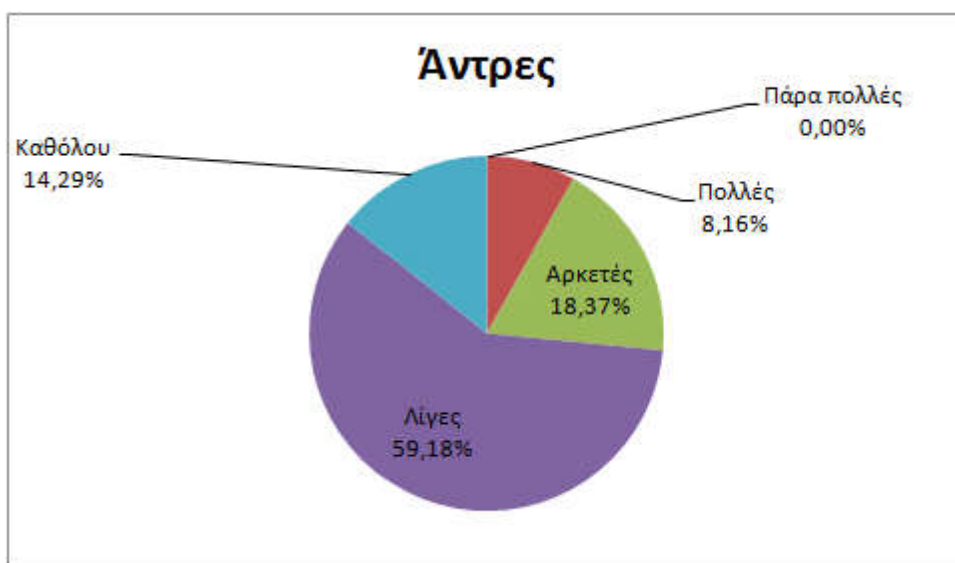
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολλές	6	4,44%
Πολλές	7	5,19%
Αρκετές	23	17,04%
Λίγες	71	52,59%
Καθόλου	28	20,74%
Σύνολο	135	100%

Από το γράφημα παρατηρούμε ότι το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι έχουν πάρα πολλές ή πολλές εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων είναι 10,3%, αρκετές εμπειρίες δηλώνουν 17,7%, λίγες εμπειρίες έχει το 51,7% και καθόλου εμπειρίες δηλώνει το 20,6%. Το πολύ μεγάλο ποσοστό (72,2%) όσων έχουν λίγες ή καθόλου εμπειρίες που είναι αναμενόμενο καθώς τα τελευταία χρόνια δεν έχουν συμβεί μεγάλες φυσικές καταστροφές που να είχαν σοβαρές επιπτώσεις σε σχολεία της περιοχής της Θεσσαλονίκης, αποτελεί έναν επιπλέον λόγο για την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης/επιμόρφωσης σε θέματα διαχείρισης κρίσεων.

5β.

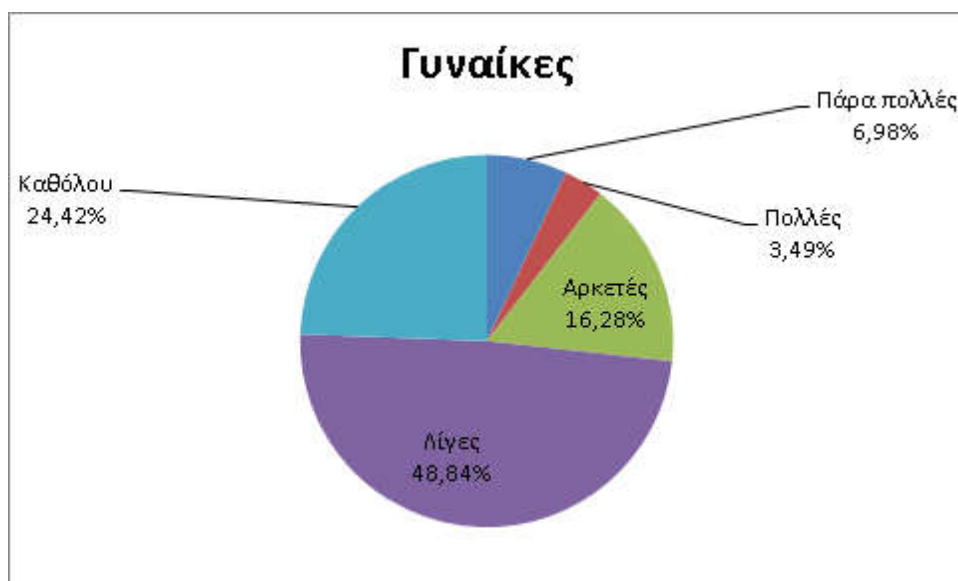
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολλές	0	0,00%
Πολλές	4	8,16%
Αρκετές	9	18,37%
Λίγες	29	59,18%
Καθόλου	7	14,29%
Σύνολο	49	100%

Κανείς μεταξύ των αντρών δεν δηλώνει ότι έχει πάρα πολλές εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων, ένα ποσοστό 8,2% δηλώνει ότι έχει πολλές εμπειρίες, ένα ποσοστό 18,4% δηλώνει ότι έχει αρκετές εμπειρίες, ένα ποσοστό 59,2% δηλώνει ότι έχει λίγες εμπειρίες, και ένα ποσοστό 14,3% δηλώνει ότι δεν έχει καθόλου εμπειρίες. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις των αντρών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

5γ.

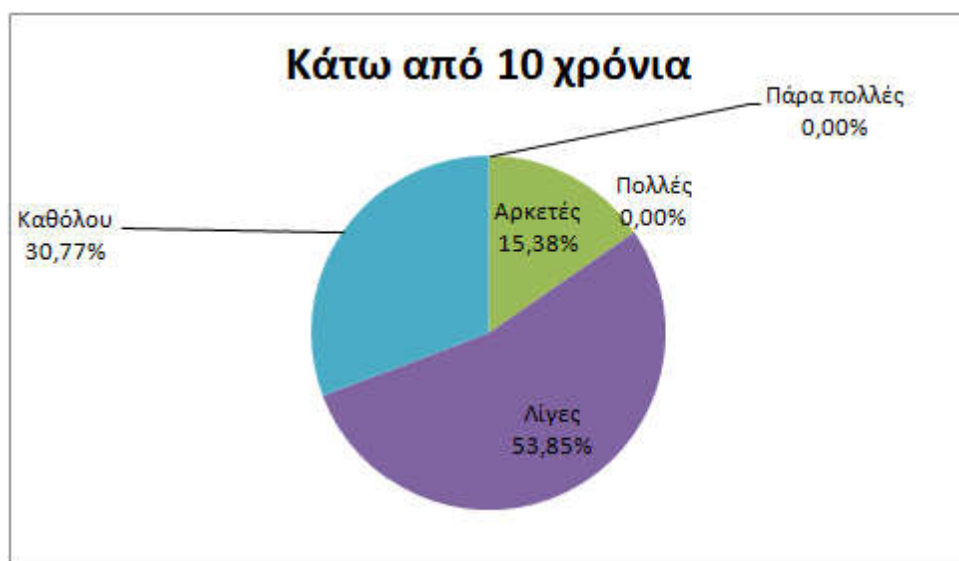
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολλές	6	6,98%
Πολλές	3	3,49%
Αρκετές	14	16,28%
Λίγες	42	48,84%
Καθόλου	21	24,42%
Σύνολο	86	100%

Ένα ποσοστό 7% μεταξύ των γυναικών δηλώνει ότι έχει πάρα πολλές εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων, ένα ποσοστό 3,5% δηλώνει ότι έχει πολλές εμπειρίες, ένα ποσοστό 16,3% δηλώνει ότι έχει αρκετές εμπειρίες, ένα ποσοστό 48,8% δηλώνει ότι έχει λίγες εμπειρίες, και ένα ποσοστό 24,4% δηλώνει ότι δεν έχει καθόλου εμπειρίες. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις των γυναικών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

58.

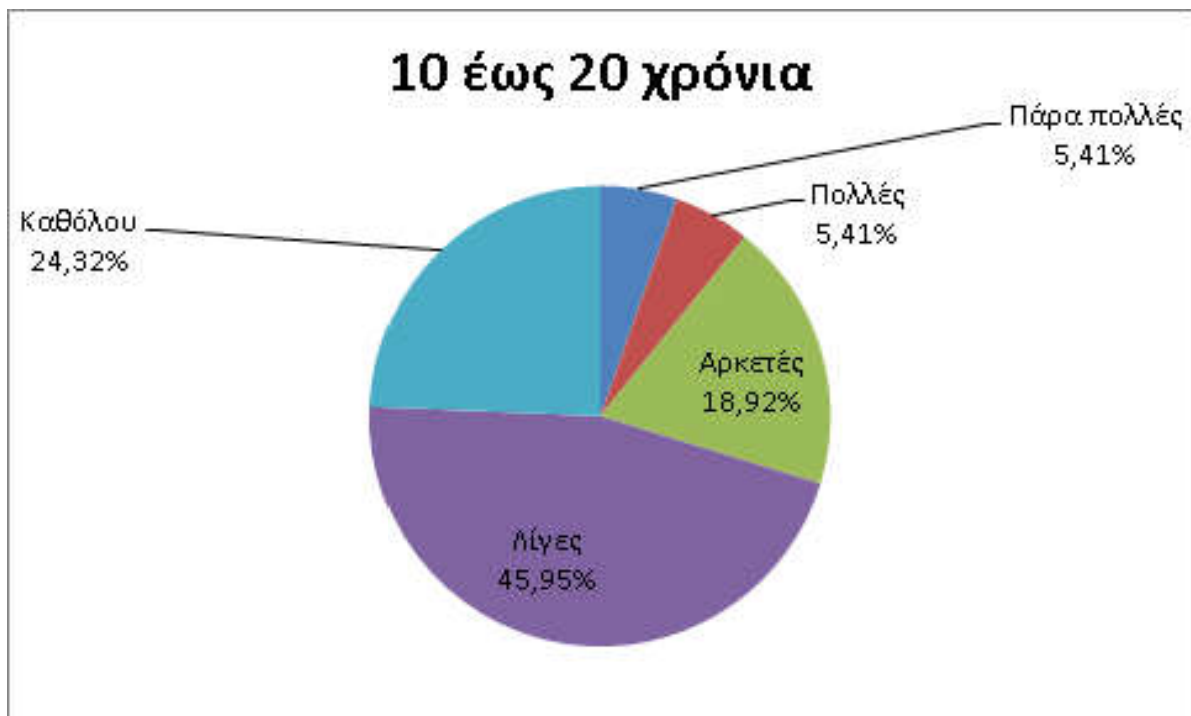
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολλές	0	0,00%
Πολλές	0	0,00%
Αρκετές	2	15,38%
Λίγες	7	53,85%
Καθόλου	4	30,77%
Σύνολο	13	100%

Κανείς μεταξύ όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δεν δηλώνει ότι έχει πάρα πολλές ή πολλές εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων, ένα ποσοστό 15,4% δηλώνει ότι έχει αρκετές εμπειρίες, ένα ποσοστό 53,9% δηλώνει ότι έχει λίγες εμπειρίες, και ένα ποσοστό 30,8% δηλώνει ότι δεν έχει καθόλου εμπειρίες. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων έχουν κάτω από 10 χρόνια υπηρεσία διαφέρουν ως προς το ψηλότερο ποσοστό σε σχέση με το σύνολο (30,8% έναντι 20,7% του συνόλου) όσων δεν έχουν καθόλου εμπειρίες.

5ε.

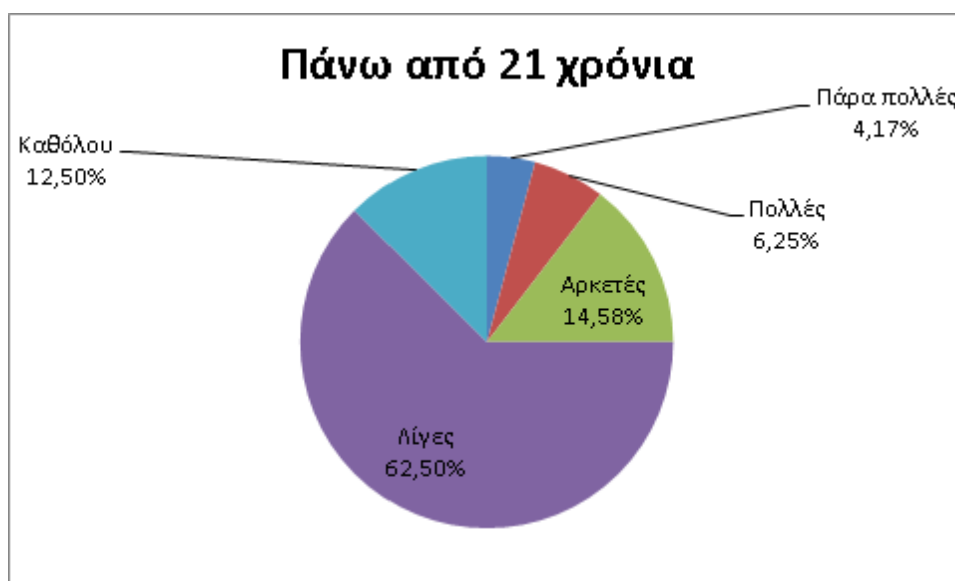
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολλές	4	5,41%
Πολλές	4	5,41%
Αρκετές	14	18,92%
Λίγες	34	45,95%
Καθόλου	18	24,32%
Σύνολο	74	100%

Μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια ένα ποσοστό 5,4% δηλώνει ότι έχει πάρα πολλές εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων, ένα ποσοστό 5,4% δηλώνει ότι έχει πολλές εμπειρίες, ένα ποσοστό 18,9% δηλώνει ότι έχει αρκετές εμπειρίες, ένα ποσοστό 45,6% δηλώνει ότι έχει λίγες εμπειρίες, και ένα ποσοστό 24,3% δηλώνει ότι δεν έχει καθόλου εμπειρίες. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

5στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολλές	2	4,17%
Πολλές	3	6,25%
Αρκετές	7	14,58%
Λίγες	30	62,50%
Καθόλου	6	12,50%
Σύνολο	48	100%

Μεταξύ όσων υπηρετούν πάνω από 20 χρόνια ένα ποσοστό 4,2% δηλώνει ότι έχει πάρα πολλές εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων, ένα ποσοστό 6,3% δηλώνει ότι έχει πολλές εμπειρίες, ένα ποσοστό 14,6% δηλώνει ότι έχει αρκετές εμπειρίες, ένα ποσοστό 62,5% δηλώνει ότι έχει λίγες εμπειρίες, και ένα ποσοστό 12,5% δηλώνει ότι δεν έχει καθόλου εμπειρίες. Σε σχέση με το σύνολο των ερωτηθέντων οι απαντήσεις όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

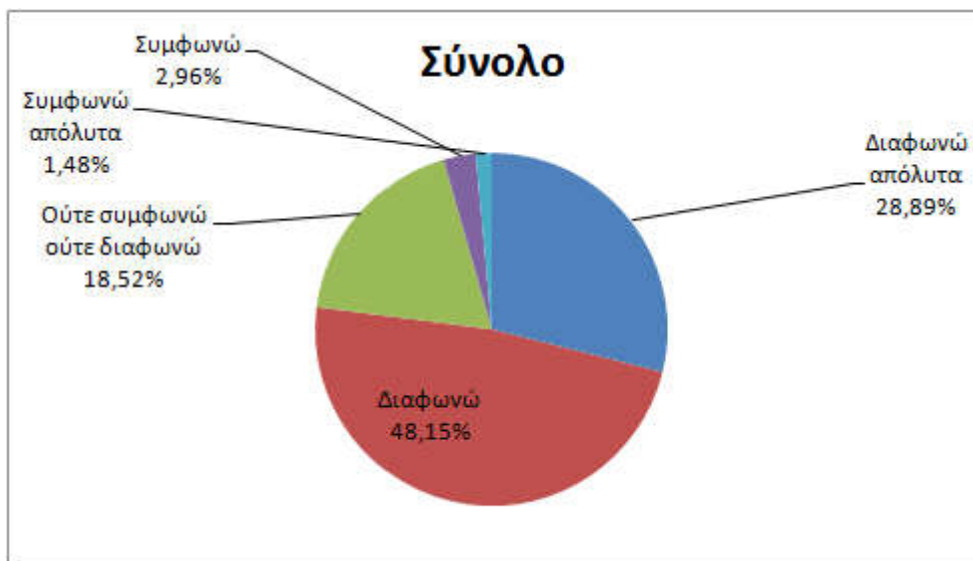
Γενικό σχόλιο.

Το ποσοστό όσων δηλώνουν “καθόλου” εμπειρίες βαίνει μειούμενο (30,8% για όσους έχουν κάτω από 10 χρόνια, 24,3% από 10 έως 20 χρόνια και 12,5% πάνω από 21 χρόνια), που είναι αναμενόμενο βάσει των πιθανοτήτων εμπλοκής σε κρίση σε σχέση με το χρόνο υπηρεσίας. Δεδομένου ότι στην περιοχή της περιοχής της Θεσσαλονίκης δεν εκδηλώθηκαν τα τελευταία χρόνια φυσικές καταστροφές που να είχαν σοβαρές επιπτώσεις στα σχολεία, αξίζει να διερευνηθούν περισσότερο τα κριτήρια όσων εκπαιδευτικών απάντησαν “Αρκετές”, “Πολλές” και “Πάρα πολλές” (συνολικό ποσοστό 26,7%).

6. Συμφωνείτε με την άποψη ότι στο σχολείο υπάρχουν ελάχιστες πιθανότητες για εκδήλωση κρίσης;

6α.

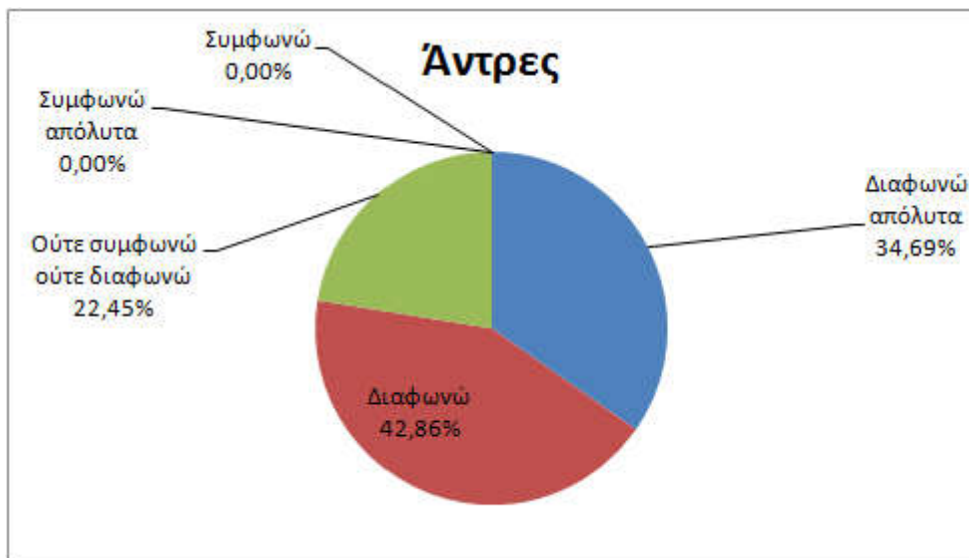
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	39	28,89%
Διαφωνώ	65	48,15%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	25	18,52%
Συμφωνώ	4	2,96%
Συμφωνώ απόλυτα	2	1,48%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 28,9% διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι στο σχολείο υπάρχουν ελάχιστες πιθανότητες για εκδήλωση κρίσης, δηλώνουν ότι διαφωνούν το 48,2%, τηρούν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 18,5%, συμφωνούν σε ποσοστό 3,0% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 1,5%. Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι η πλειοψηφία (77,0%) των εκπαιδευτικών έχουν συναίσθηση του επικείμενου κινδύνου, καθώς το ερώτημα δεν είναι “αν θα συμβεί” αλλά το “πότε θα συμβεί”.

6β.

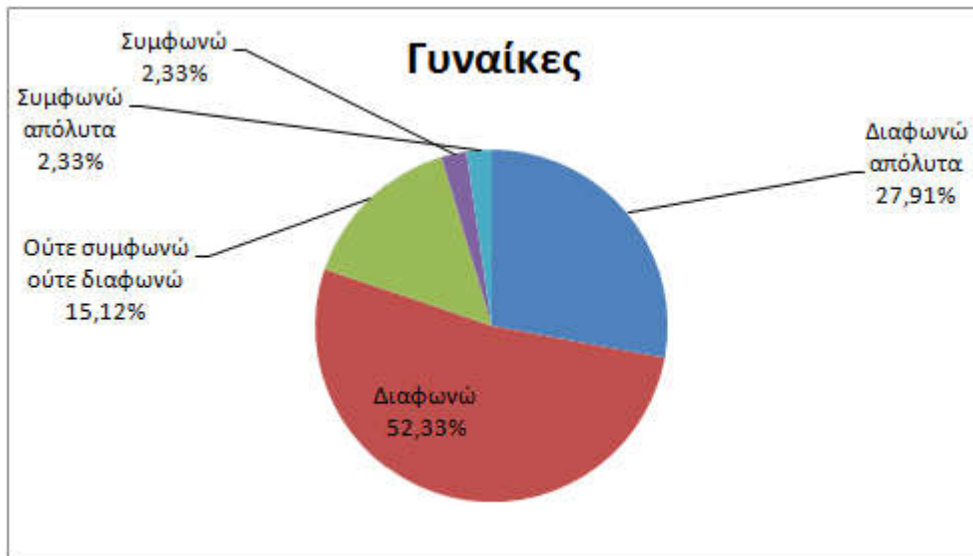
Άντρες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	17	34,69%
Διαφωνώ	21	42,86%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11	22,45%
Συμφωνώ	0	0,00%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Μεταξύ των αντρών το ποσοστό όσων διαφωνούν απόλυτα είναι 34,7%, δηλώνουν ότι διαφωνούν το 42,9%, τηρούν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 22,5% και κανένας δεν συμφωνεί. Οι άντρες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο των ερωτηθέντων.

6γ.

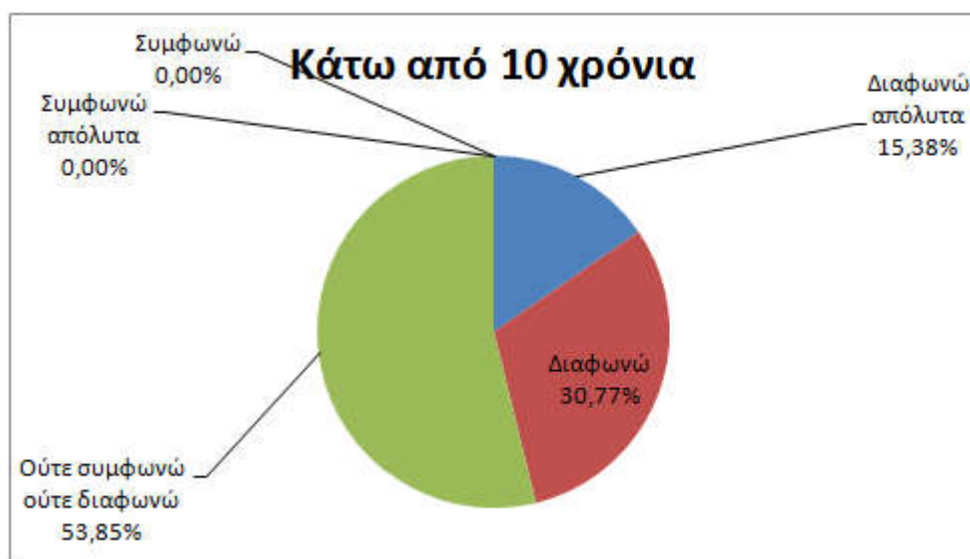
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	24	27,91%
Διαφωνώ	45	52,33%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	13	15,12%
Συμφωνώ	2	2,33%
Συμφωνώ απόλυτα	2	2,33%
Σύνολο	86	100%

Μεταξύ των γυναικών το ποσοστό όσων διαφωνούν απόλυτα είναι 27,9%, δηλώνουν ότι διαφωνούν το 52,3%, τηρούν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 15,1%, συμφωνούν σε ποσοστό 2,3% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 2,3%. Οι γυναίκες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο των ερωτηθέντων.

6δ.

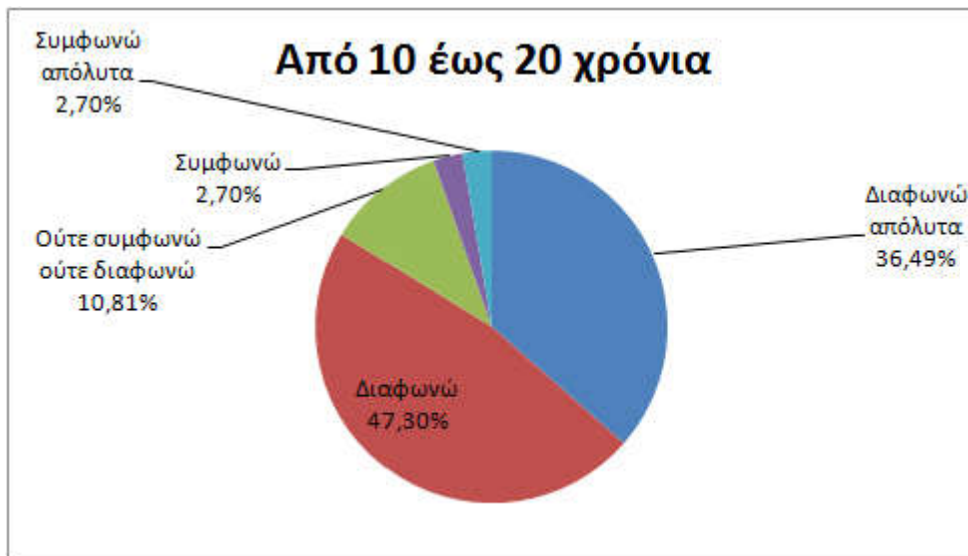
Υπηρετήση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	15,38%
Διαφωνώ	4	30,77%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	53,85%
Συμφωνώ	0	0,00%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Μεταξύ όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια το ποσοστό όσων διαφωνούν απόλυτα είναι 15,4%, δηλώνουν ότι διαφωνούν το 30,8%, τηρούν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 53,9%, και κανείς δεν συμφωνεί. Όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται από το σύνολο των ερωτηθέντων όσον αφορά το χαμηλότερο ποσοστό όσων διαφωνούν απόλυτα (15,4% έναντι 28,9% του συνόλου), το χαμηλότερο ποσοστό όσων δηλώνουν ότι διαφωνούν (30,8% έναντι 48,2% του συνόλου) ενώ πολύ ψηλότερο είναι το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση (53,9% έναντι 18,5% του συνόλου).

6ε.

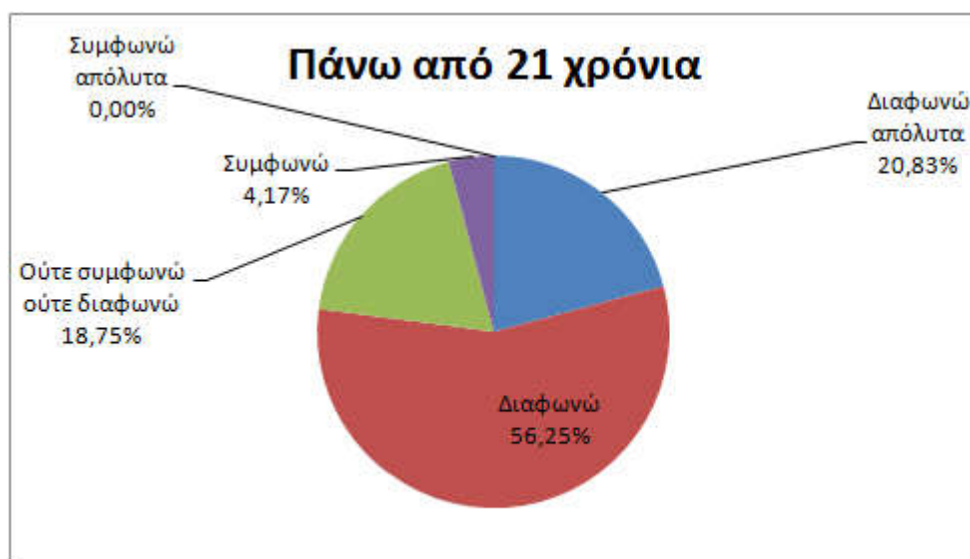
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	27	36,94%
Διαφωνώ	35	47,30%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	10,81%
Συμφωνώ	2	2,70%
Συμφωνώ απόλυτα	2	2,70%
Σύνολο	74	100%

Μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια το ποσοστό όσων διαφωνούν απόλυτα είναι 36,9%, δηλώνουν ότι διαφωνούν το 47,3%, τηρούν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 10,8%, συμφωνούν σε ποσοστό 2,7% και συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 2,7%. Όσοι υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια, δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο των ερωτηθέντων.

6στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	10	20,83%
Διαφωνώ	27	56,25%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	18,75%
Συμφωνώ	2	4,17%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	48	100%

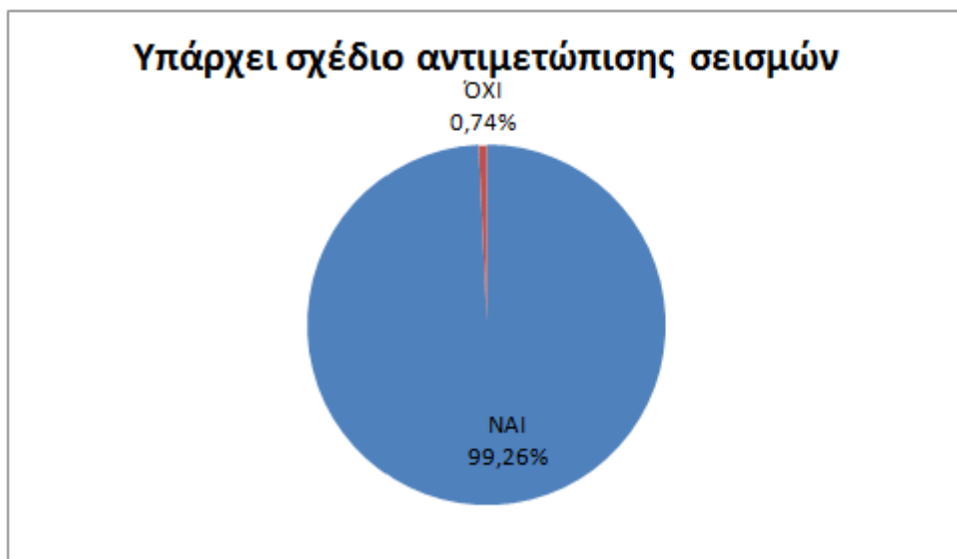
Μεταξύ όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια το ποσοστό όσων διαφωνούν απόλυτα είναι 20,8%, δηλώνουν ότι διαφωνούν το 52,7%, τηρούν ουδέτερη στάση σε ποσοστό 18,8%, συμφωνούν σε ποσοστό 4,2% και κανείς δε συμφωνεί απόλυτα. Όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο των ερωτηθέντων.

Γενικό σχόλιο.

Είναι ενθαρρυντικό το στοιχείο ότι μόνον ένα πολύ μικρό ποσοστό (4,5%) θεωρεί ότι υπάρχουν ελάχιστες πιθανότητες εκδήλωσης κρίσης στο σχολείο. Επομένως δεν υφίσταται αντίλογος στην εκπαίδευση/επιμόρφωση των εκπαιδευτικών λόγω της πεποίθησης ότι “δεν μας αφορά”. Όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δηλώνουν πολύ ψηλότερο ποσοστό ουδέτερης στάσης από τις άλλες ομάδες (50% έναντι 10,8% της ομάδας 10 έως 20 χρόνια και 18,8% της ομάδας πάνω από 21 χρόνια). Υπάρχει ένα ποσοστό 4,7% μεταξύ των γυναικών που θεωρεί ότι είναι ελάχιστες οι πιθανότητες εκδήλωσης κρίσης, ενώ κανείς μεταξύ των αντρών δεν υποστηρίζει αυτή την άποψη.

7.1 Προκειμένου να αντιμετωπίζετε έκτακτες ανάγκες (πχ πυρκαγιές, σεισμούς, πλημμύρες κλπ) στο σχολείο σας υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	134	99,26%
Όχι	1	0,74%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 99,3% δηλώνει πως στο σχολείο υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών και μόλις το 0,7% δηλώνει πως δεν υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών. Δεδομένου της σεισμικότητας του Ελλαδικού χώρου οι προσπάθειες εκ μέρους της πολιτείας δίνουν βαρύτητα στην ύπαρξη αντισεισμικού σχεδιασμού με αποτέλεσμα την ύπαρξη σχεδίου αντιμετώπισης των σεισμών σχεδόν στο σύνολο των σχολικών μονάδων.

7.2 Προκειμένου να αντιμετωπίζετε έκτακτες ανάγκες (πχ πυρκαγιές, σεισμούς, πλημμύρες κλπ) στο σχολείο σας υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πλημμυρών;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	36	26,67%
Όχι	99	73,33%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 26,7% δηλώνει πως στο σχολείο υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πλημμυρών και το 73,3% δηλώνει πως δεν υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πλημμυρών. Από τις απαντήσεις φαίνεται πως η πολιτεία δεν δίνει το ίδιο βάρος στην ύπαρξη σχεδίου αντιμετώπισης πλημμυρών, πιθανόν διότι δεν έχουν συμβεί στον Ελλαδικό χώρο ανάλογα περιστατικά, γεγονός που πιθανόν να αλλάξει στο εγγύς μέλλον λόγω κλιματολογικών αλλαγών.

7.3 Προκειμένου να αντιμετωπίζετε έκτακτες ανάγκες (πχ πυρκαγιές, σεισμούς, πλημμύρες κλπ) στο σχολείο σας υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιών;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	92	68,15%
Όχι	43	31,85%
Σύνολο	135	100%

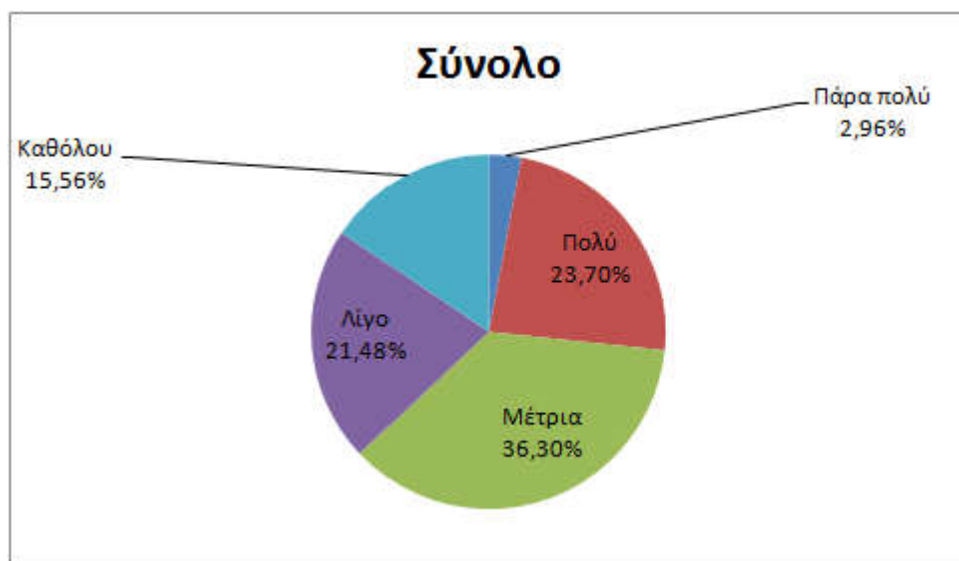

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 68,2% δηλώνει πως στο σχολείο υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιών και το 31,9% δηλώνει πως δεν υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιών. Από τις απαντήσεις φαίνεται πως η πολιτεία δεν δίνει το ίδιο βάρος στην ύπαρξη σχεδίου αντιμετώπισης πυρκαγιών, πιθανόν διότι δεν έχουν συμβεί στον Ελλαδικό χώρο ανάλογα περιστατικά και ίσως επειδή οι πυρκαγιές συνδέονται πιο άμεσα με καταστροφές σε κοινότητες, δασικές εκτάσεις και βιομηχανικές περιοχές και όχι με σχολεία. Η πληροφόρηση των πολιτών συνήθως αναφέρει εμπρησμούς που έχουν οικονομικό κίνητρο και έτσι δεν συνδυάζεται άμεσα με σχολικά κτίρια ενώ επίσης συμπίπτει με την καλοκαιρινή περίοδο που τα σχολεία δεν έχουν μαθητές.

8.1. Ως εκπαιδευτικός του σχολείου έχετε επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (σεισμών, πυρκαγιών;)

8.1.α.

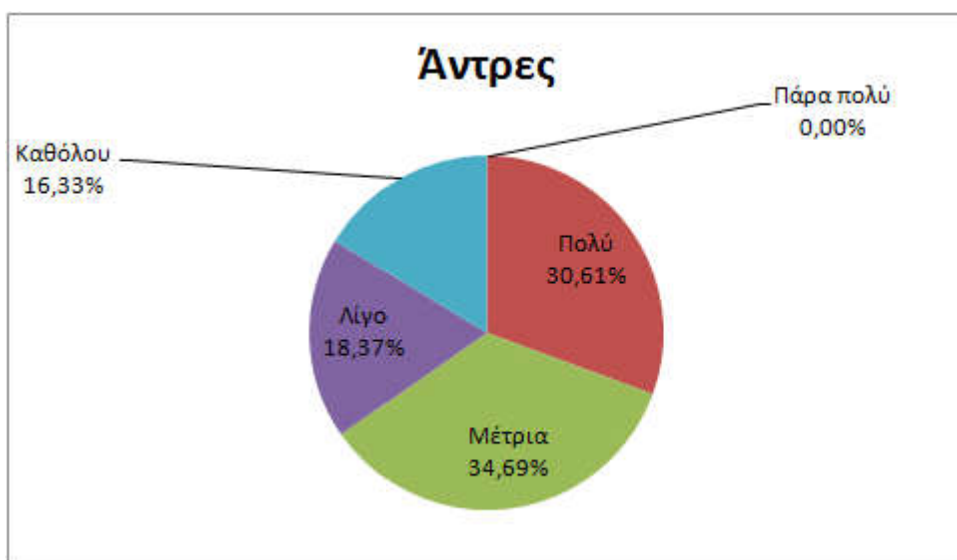
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	4	2,96%
Πολύ	32	23,70%
Μέτρια	49	36,30%
Λίγο	29	21,48%
Καθόλου	21	15,56%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 3,0% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 23,7% δηλώνει “πολύ”, το 36,3% δηλώνει “μέτρια”, το 21,5% δηλώνει “λίγο” και το 15,6% δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει πως ένα ποσοστό 37,0% θεωρεί ότι είναι λίγο έως καθόλου επιμορφωμένο στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών ενώ το 36,3% δηλώνουν ουδέτερη στάση, γεγονός για το οποίο μία πιθανή εξήγηση είναι ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν συστηματική επιμόρφωση από επίσημο φορέα αλλά απλά συμμετέχουν στις υποχρεωτικές και οργανωμένες από το ίδιο το σχολείο ασκήσεις ετοιμότητας που δεν θεωρούν ότι τους καλύπτει πλήρως.

8.1.β.

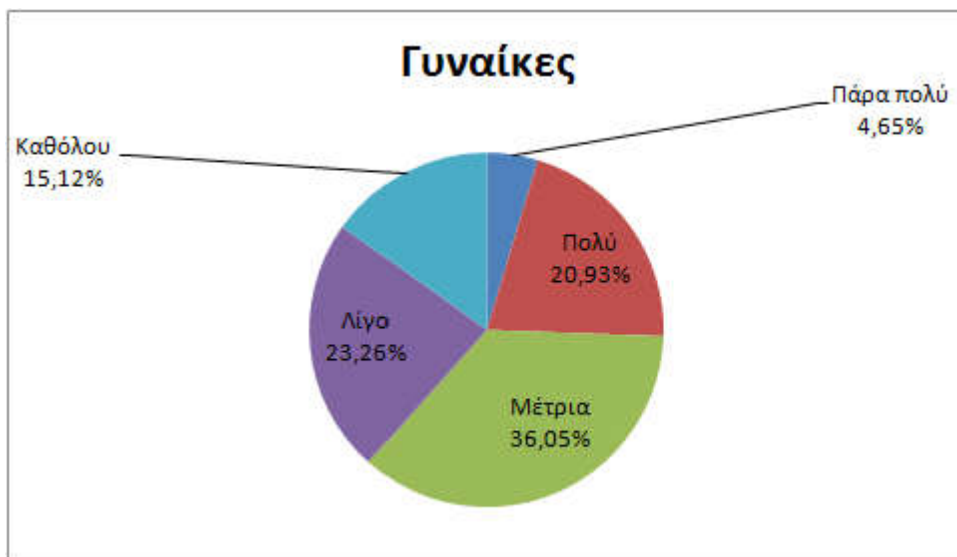
Άντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	15	30,61%
Μέτρια	17	34,69%
Λίγο	9	18,37%
Καθόλου	8	16,33%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις των αντρών προκύπτει πως κανείς δεν δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 30,6% δηλώνει “πολύ”, το 34,7% δηλώνει “μέτρια”, το 18,4% δηλώνει “λίγο” και το 16,3% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι άντρες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.1.γ.

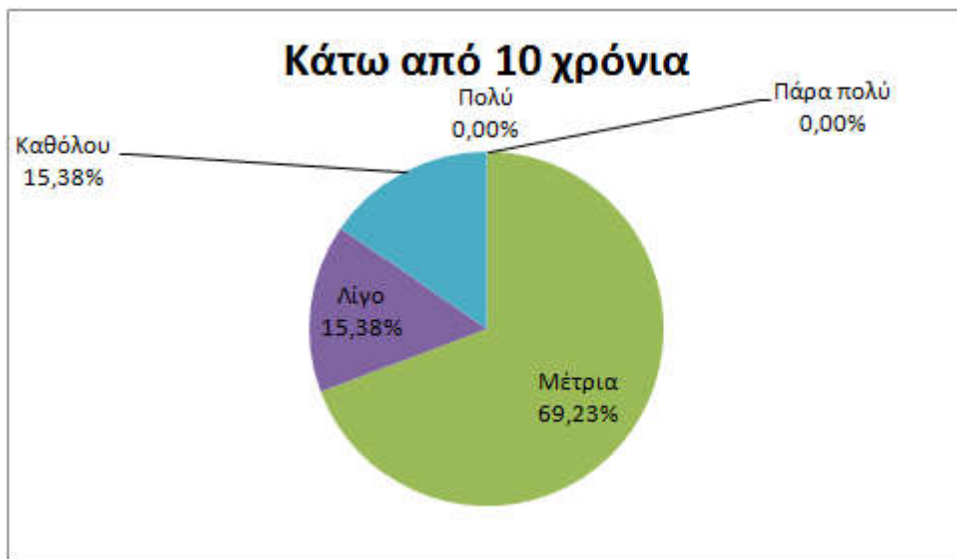
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	4	4,65%
Πολύ	18	20,93%
Μέτρια	31	36,05%
Λίγο	20	23,26%
Καθόλου	13	15,12%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις των γυναικών προκύπτει πως το 4,7% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 20,9% δηλώνει “πολύ”, το 36,1% δηλώνει “μέτρια”, το 23,3% δηλώνει “λίγο” και το 15,1% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι γυναίκες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.1.δ.

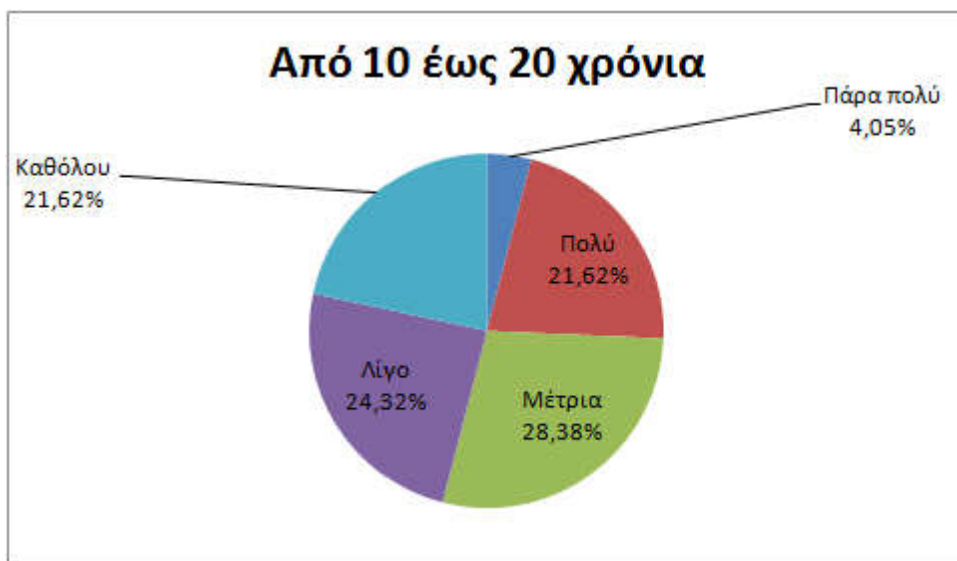
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	0	0,00%
Μέτρια	9	69,23%
Λίγο	2	15,38%
Καθόλου	2	15,38%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια προκύπτει ότι κανείς δεν δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ ή πολύ στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 69,2% δηλώνει “μέτρια”, το 15,4% δηλώνει “λίγο” και επίσης το 15,4% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς είναι χαμηλότερο το ποσοστό όσων δηλώνουν “πολύ” (0,00% έναντι 23,7% του συνόλου) και υψηλότερο το ποσοστό όσων δηλώνουν “μέτρια” (69,2% έναντι 36,3% του συνόλου).

8.1.ε.

Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	3	4,05%
Πολύ	16	21,62%
Μέτρια	21	28,38%
Λίγο	18	24,32%
Καθόλου	16	21,62%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια προκύπτει ότι το 4,1% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 21,6% δηλώνει “πολύ” στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 28,4% δηλώνει “μέτρια”, το 24,3% δηλώνει “λίγο” και το 21,6% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.1.στ

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	15	31,25%
Μέτρια	19	39,58%
Λίγο	9	18,75%
Καθόλου	5	10,42%
Σύνολο	48	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια προκύπτει ότι κανείς δεν δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 31,3% δηλώνει “πολύ”, το 39,6% δηλώνει “μέτρια”, το 18,8% δηλώνει “λίγο” και το 10,4% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

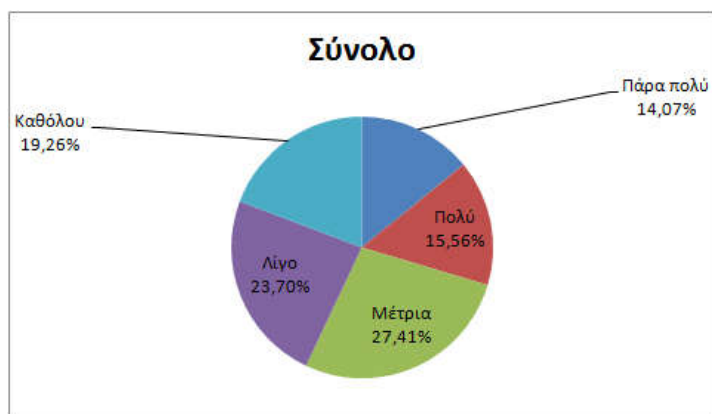
Γενικό σχόλιο.

Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι οι άντρες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από τις γυναίκες. Επίσης φαίνεται ότι το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι έχουν επιμορφωθεί στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών αυξάνει όσο αυξάνουν τα χρόνια υπηρεσίας από 0% για όσους έχουν κάτω από 10 χρόνια σε 25,7% για όσους υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια και φτάνει στο 31,3% για όσους υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια, γεγονός που φαίνεται να δηλώνει ότι οι εκπαιδευτικοί είτε προχωρούν με ιδιωτική πρωτοβουλία σε ατομική επιμόρφωση είτε θεωρούν ότι η συμμετοχή σε ασκήσεις ετοιμότητας.

8.2 Ως εκπαιδευτικός του σχολείου έχετε επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην παροχή πρώτων βοηθειών;

8.2.α.

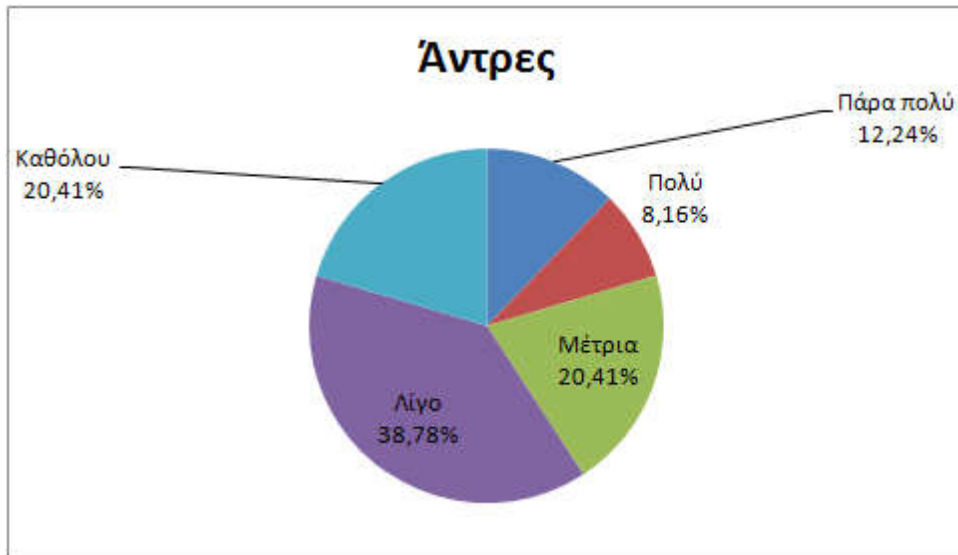
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	19	14,07%
Πολύ	21	15,56%
Μέτρια	37	27,41%
Λίγο	32	23,70%
Καθόλου	26	19,26%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 14,1% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 15,6% δηλώνει “πολύ”, το 27,4% δηλώνει “μέτρια”, το 23,7% δηλώνει “λίγο” και το 19,3% δηλώνει “καθόλου”. Να σημειωθεί ότι σε ορισμένους δήμους στα πλαίσια προγραμμάτων αγωγής υγείας, υπάρχει η δυνατότητα επιμόρφωσης και εξάσκησης στην παροχή πρώτων βοηθειών, ενώ υπάρχουν φορείς όπως ο Ερυθρός Σταυρός που οργανώνουν σχετικά σεμινάρια. Ωστόσο εναπόκειται στην προδιάθεση των εκπαιδευτικών για προσωπική βελτίωση χωρίς την υποστήριξη της πολιτείας και όπως φαίνεται από τις απαντήσεις το 57,7% του δείγματος δηλώνει από μέτρια έως πάρα πολύ ψηλό βαθμό επιμόρφωσης.

8.2.β.

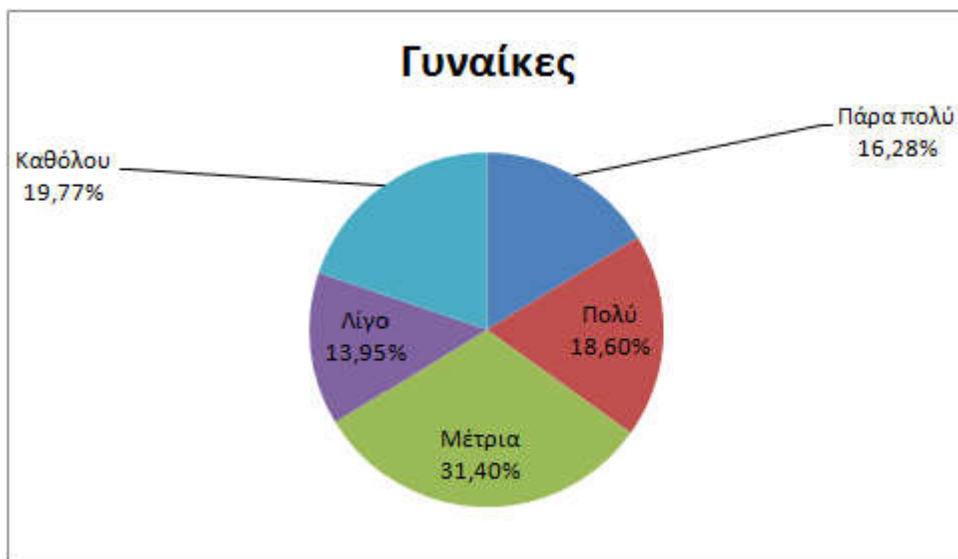
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	6	12,24%
Πολύ	4	8,16%
Μέτρια	10	20,41%
Λίγο	19	38,78%
Καθόλου	10	20,41%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις των αντρών προκύπτει πως το 12,2% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 8,2% δηλώνει “πολύ”, το 20,4% δηλώνει “μέτρια”, το 38,8% δηλώνει “λίγο” και το 20,4% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι άντρες διαφοροποιούνται όσον αφορά το υψηλότερο ποσοστό όσων δηλώνουν “λίγο” (38,8% έναντι 23,7% του συνόλου).

8.2.γ.

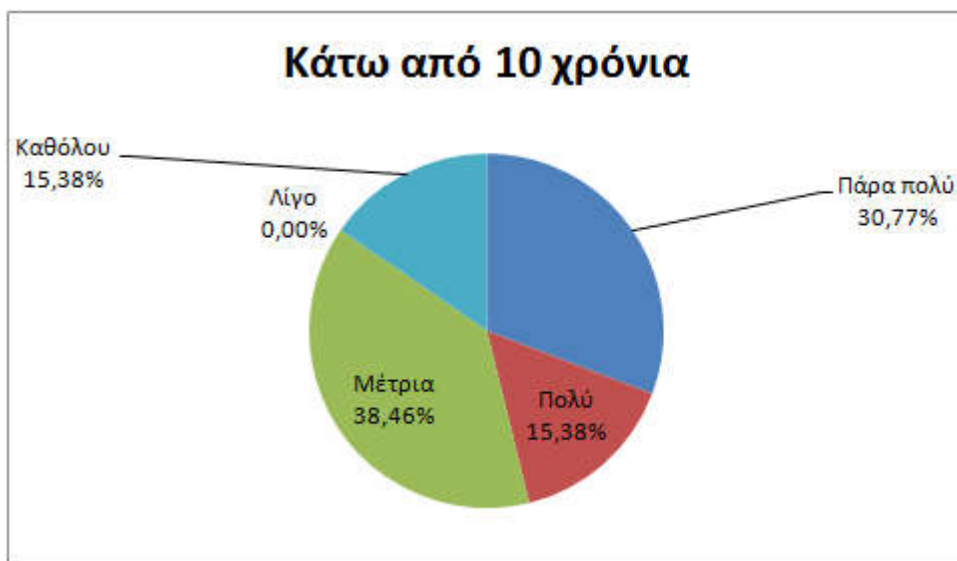
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	14	16,28%
Πολύ	16	18,60%
Μέτρια	27	31,40%
Λίγο	12	13,95%
Καθόλου	17	19,77%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις των γυναικών προκύπτει πως το 16,3% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 18,6% δηλώνει “πολύ”, το 31,4% δηλώνει “μέτρια”, το 14,0% δηλώνει “λίγο” και το 19,8% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι γυναίκες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.2.δ.

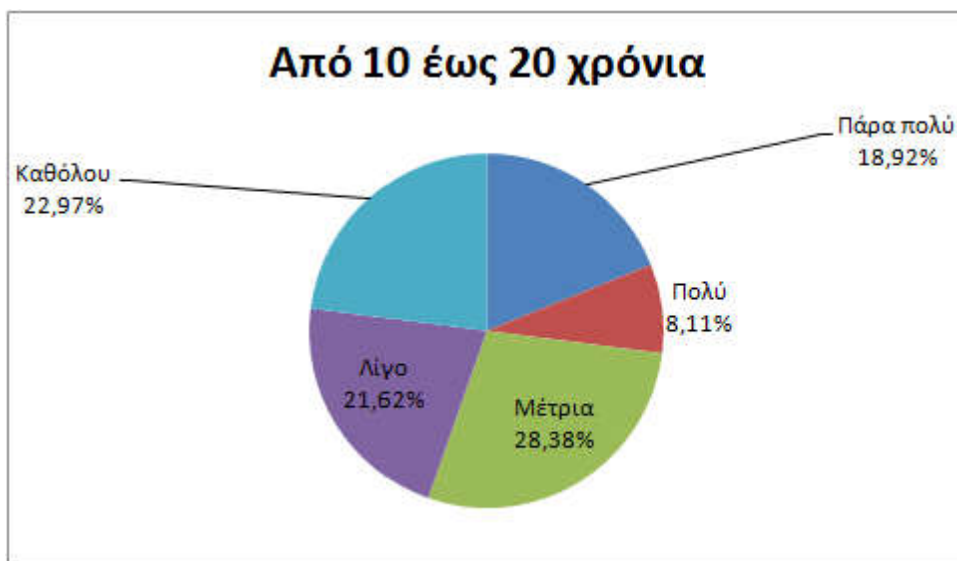
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	4	30,77%
Πολύ	2	15,38%
Μέτρια	5	38,46%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	2	15,38%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια προκύπτει ότι το 30,8% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί “πάρα πολύ” στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 15,4% δηλώνει “πολύ”, το 38,5% δηλώνει “μέτρια”, κανείς δεν δηλώνει “λίγο” και το 15,4% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς είναι ψηλότερο το ποσοστό όσων δηλώνουν “πάρα πολύ” (30,8% έναντι 14,1% του συνόλου) και χαμηλότερο το ποσοστό όσων δηλώνουν “λίγο” (0,00% έναντι 23,7% του συνόλου).

8.2.ε.

Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	14	18,92%
Πολύ	6	8,11%
Μέτρια	21	28,38%
Λίγο	16	21,62%
Καθόλου	17	22,97%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια προκύπτει ότι το 18,9% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 8,1% δηλώνει “πολύ” στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 28,4% δηλώνει “μέτρια”, το 21,6% δηλώνει “λίγο” και το 23,0% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.2.στ

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	2	4,17%
Πολύ	13	27,08%
Μέτρια	15	31,25%
Λίγο	13	27,08%
Καθόλου	5	10,42%
Σύνολο	48	100%

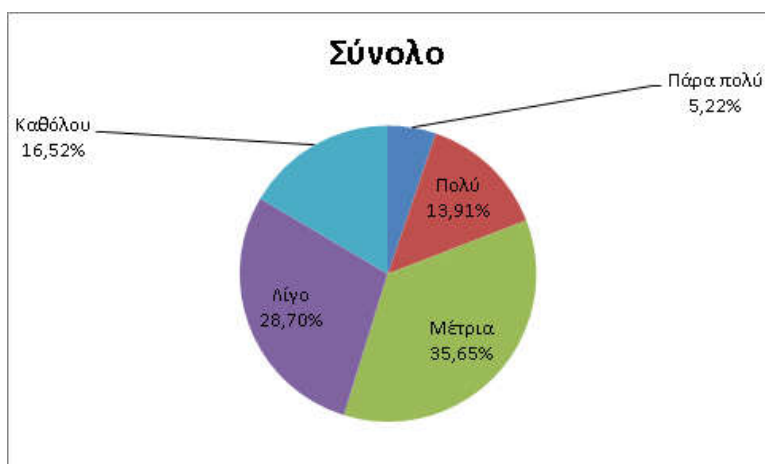
Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια προκύπτει ότι το 4,2% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί “πάρα πολύ” στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 27,1% δηλώνει “πολύ”, το 31,3% δηλώνει “μέτρια”, το 27,1% δηλώνει “λίγο” και το 10,4% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

Γενικό σχόλιο.

8.3.Ως εκπαιδευτικός του σχολείου έχετε επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών;

8.3.α.

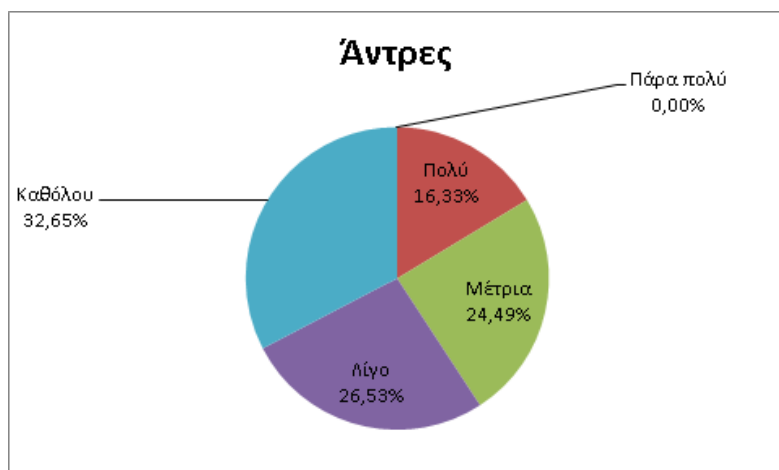
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	6	5,22%
Πολύ	16	13,91%
Μέτρια	41	35,65%
Λίγο	33	28,70%
Καθόλου	19	16,52%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 5,2% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στη σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, το 13,9% δηλώνει “πολύ”, το 35,7% δηλώνει “μέτρια”, το 28,70% δηλώνει “λίγο” και το 16,5% δηλώνει “καθόλου”. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι δεν υπάρχει κάποιο θεσμοθετημένο πρόγραμμα από την πολιτεία σχετικό με την επιμόρφωση ή την εξάσκηση στη χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, επομένως φαίνεται πως το 54,8% που δηλώνει πως έχει επιμορφωθεί τουλάχιστον σε μέτριο βαθμό το έκανε με ιδιωτική πρωτοβουλία διαθέτοντας προσωπικό χρόνο και ιδιωτικές δαπάνες χωρίς να αποκλείεται η περίπτωση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης. Έτσι φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί του δείγματος επικυρώνουν την υπόθεση ότι υπάρχει ενδιαφέρον για αυτοβελτίωση για λόγους που μπορεί να σχετίζονται μεταξύ άλλων με το ενδιαφέρον τους για την ασφάλεια των μαθητών, για την επαγγελματική τους εξέλιξη, για την ανάδειξη μεταξύ συναδέλφων ή την ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων.

8.3.β.

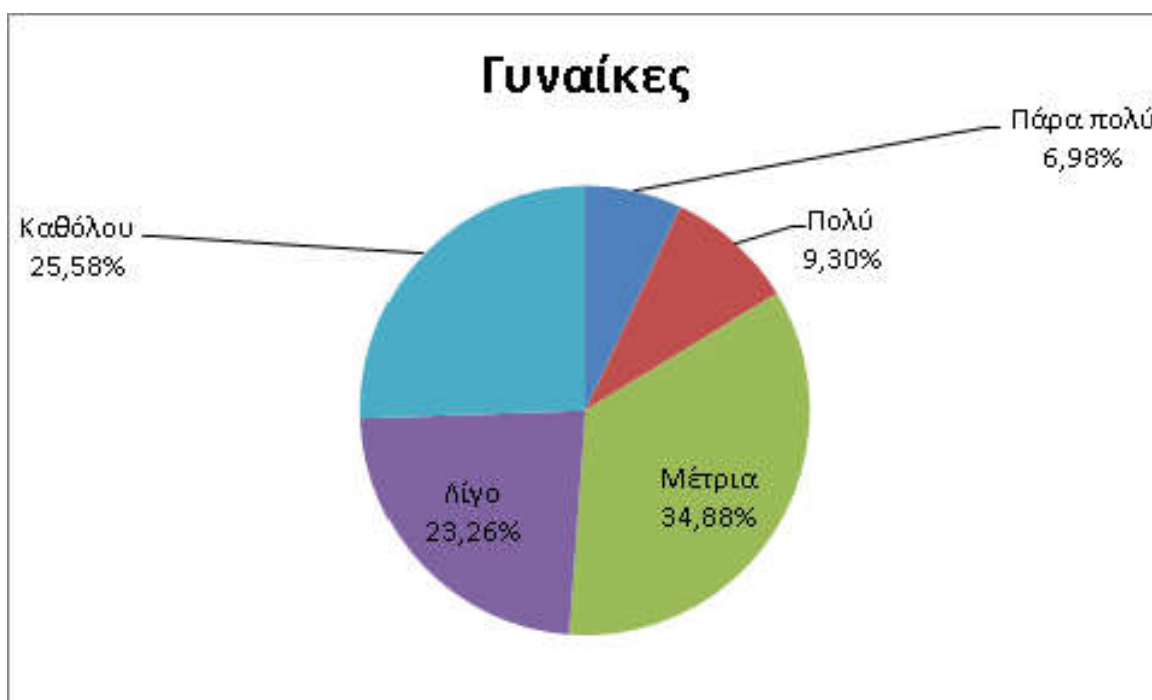
Άντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	8	16,33%
Μέτρια	12	24,49%
Λίγο	13	26,53%
Καθόλου	16	32,65%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις των αντρών προκύπτει πως κανείς δεν δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, το 16,3% δηλώνει “πολύ”, το 24,5% δηλώνει “μέτρια”, το 26,5% δηλώνει “λίγο” και το 32,65% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι άντρες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.3.γ.

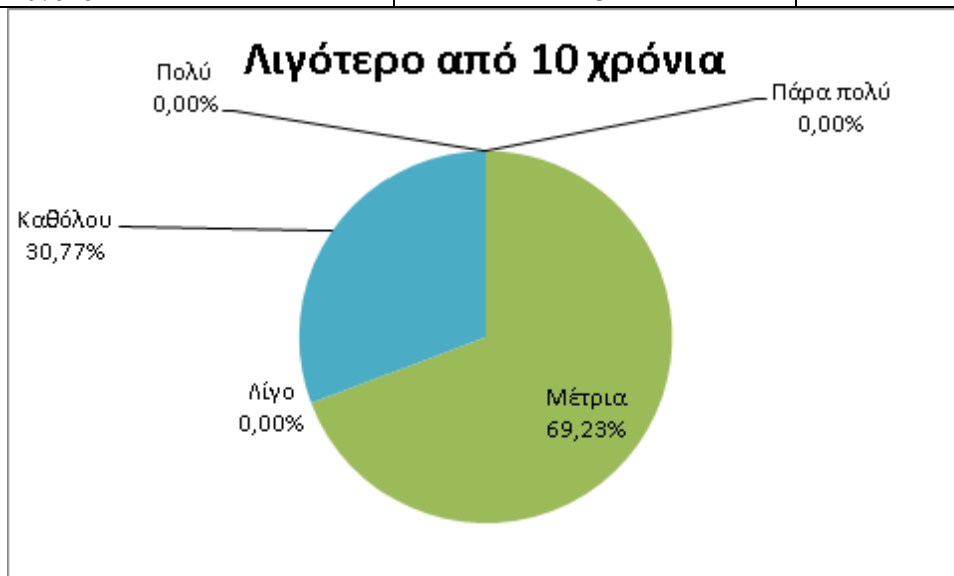
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	6	6,98%
Πολύ	8	9,30%
Μέτρια	30	34,88%
Λίγο	20	23,26%
Καθόλου	22	25,58%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις των γυναικών προκύπτει πως το 7,0% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, το 9,3% δηλώνει “πολύ”, το 34,9% δηλώνει “μέτρια”, το 23,3% δηλώνει “λίγο” και το 25,6% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι γυναίκες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.3.δ.

Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	0	0,00%
Μέτρια	9	69,23%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	4	30,77%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια προκύπτει ότι κανείς δεν δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί “πάρα πολύ” ή “πολύ” στην σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, το 69,2% δηλώνει “μέτρια”, κανείς δεν δηλώνει “λίγο” και το 30,8% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς κανείς δεν δηλώνει “πολύ” (0,00% έναντι 11,8% του συνόλου), είναι υπερδιπλάσιο το ποσοστό όσων δηλώνουν “μέτρια” (69,2% έναντι 30,9% του συνόλου) ενώ κανείς δεν δηλώνει “λίγο” (0,00% έναντι 27,9% του συνόλου).

8.3.ε.

Υπηρετήση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	6	8,11%
Πολύ	8	10,81%
Μέτρια	19	25,68%
Λίγο	16	21,62%
Καθόλου	25	33,78%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια προκύπτει ότι το 8,1% δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί πάρα πολύ στην σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, το 10,8% δηλώνει “πολύ” στην αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, το 25,7% δηλώνει “μέτρια”, το 21,6% δηλώνει “λίγο” και το 33,8% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

8.3.στ

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	8	16,67%
Μέτρια	15	31,25%
Λίγο	17	35,42%
Καθόλου	8	16,67%
Σύνολο	48	100%

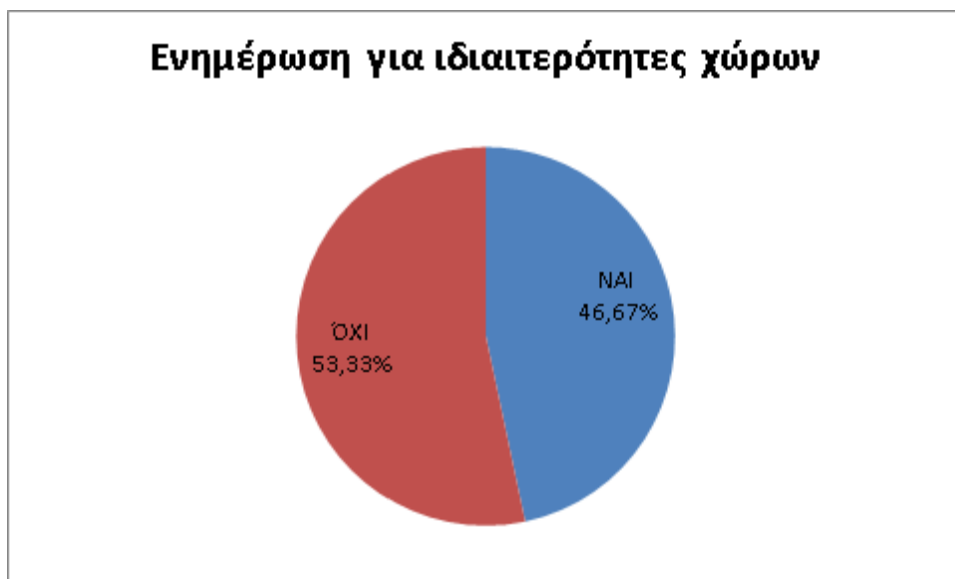

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια προκύπτει ότι κανείς δεν δηλώνει ότι έχει επιμορφωθεί και εξασκηθεί “πάρα πολύ” στην σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών, το 16,7% δηλώνει “πολύ”, το 31,3% δηλώνει “μέτρια”, το 35,4% δηλώνει “λίγο” και το 16,7% δηλώνει “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια διαφοροποιούνται όσον αφορά το ψηλότερο ποσοστό όσων δηλώνουν “λίγο” (35,4% έναντι 25% του συνόλου).

Γενικό σχόλιο.

9. Εσείς και οι μαθητές του σχολείου σας ενημερώνεστε στη αρχή κάθε διδακτικού έτους για τις ιδιαιτερότητες των χώρων εντός του σχολικού κτιρίου και του αύλειου χώρου ενόψει μιας πιθανής εκδήλωσης κρίσης;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	63	46,67%
Όχι	72	53,33%
Σύνολο	135	100%

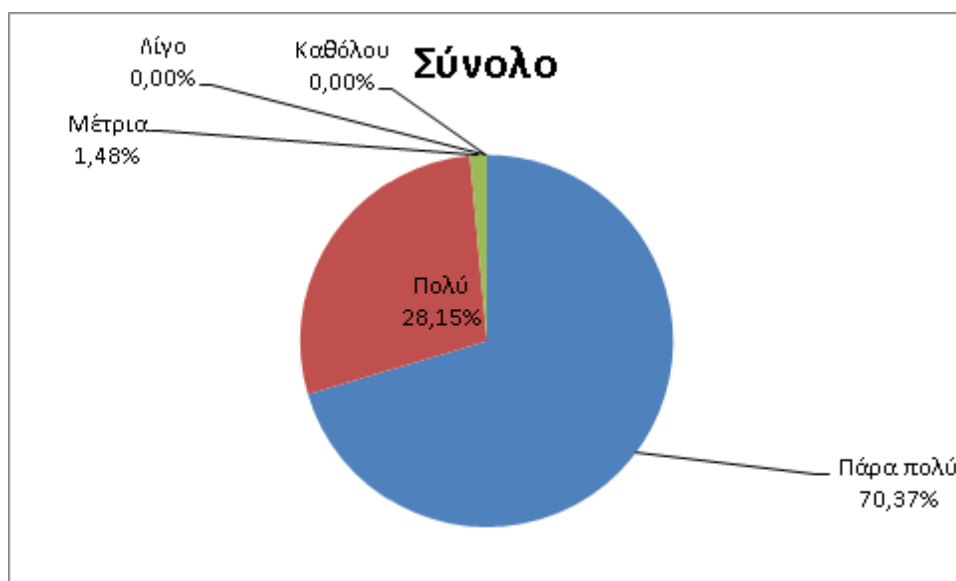

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 46,7% δηλώνει πως στο σχολείο γίνεται ενημέρωση στη αρχή κάθε διδακτικού έτους για τις ιδιαιτερότητες των χώρων εντός του σχολικού κτιρίου και του αύλειου χώρου ενόψει μιας πιθανής εκδήλωσης κρίσης ενώ το 53,3% δηλώνει πως αυτό δεν ισχύει. Δεδομένου ότι δεν προβλέπεται από τις τρέχουσες διατάξεις, η υλοποίηση της ενημέρωσης αυτή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ενδιαφέρον και τις εμπειρίες του διευθυντή και του συλλόγου καθηγητών, χωρίς όμως να σημαίνει πως στα σχολεία που δεν εφαρμόζεται οι εκπαιδευτικοί αδιαφορούν καθώς είναι πιθανόν απλά να μην το έχουν σκεφθεί ή να το εντάσσουν σε άλλες δράσεις.

10. Πόσο σημαντική θεωρείτε την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών;

10α.

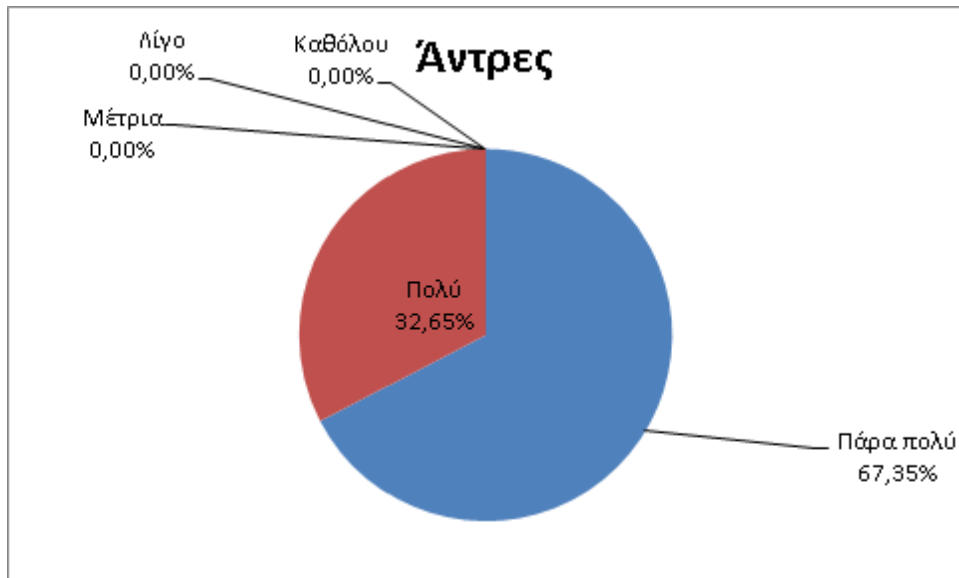
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	95	70,37%
Πολύ	38	28,15%
Μέτρια	2	1,48%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 70,4% δηλώνει ότι θεωρεί πάρα πολύ σημαντική την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 28,2% δηλώνει “πολύ”, το 1,5% δηλώνει “μέτρια”, ενώ κανείς δεν δηλώνει “λίγο” ή “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει πως ένα ποσοστό 98,5% θεωρεί ότι είναι από πολύ έως πάρα πολύ σημαντική η επιμόρφωση, γεγονός που φαίνεται να υπογραμμίζει το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών για τους μαθητές και τους συναδέλφους, αποτελώντας ένα βασικό στοιχείο της κουλτούρας αντιμετώπισης κρίσεων.

10β.

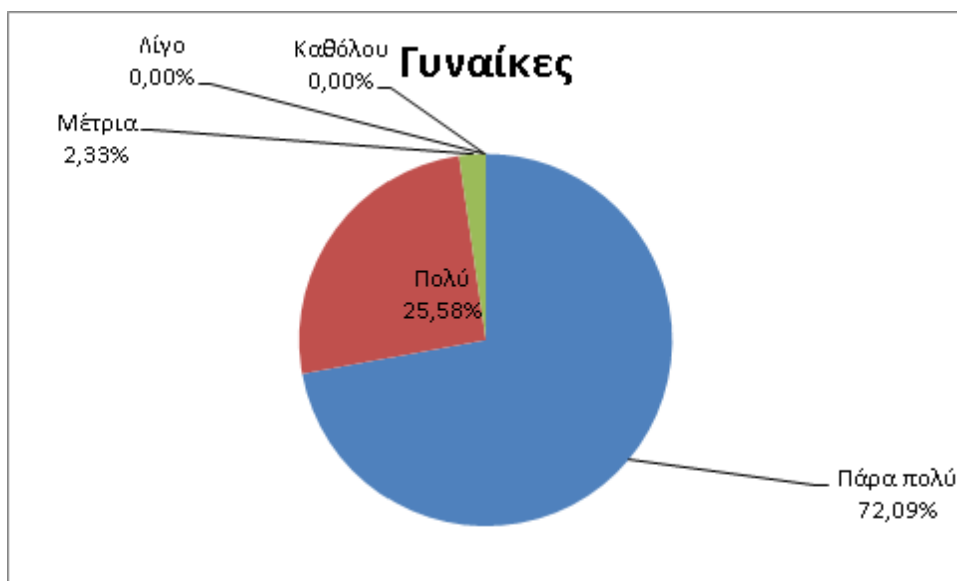
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	33	67,35%
Πολύ	16	32,65%
Μέτρια	0	0,00%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις των αντρών προκύπτει πως το 67,4% δηλώνει πως θεωρεί πάρα πολύ σημαντική την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 32,7% δηλώνει “πολύ”, ενώ κανείς δεν δηλώνει “μέτρια”, “λίγο” ή “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι άντρες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

10γ.

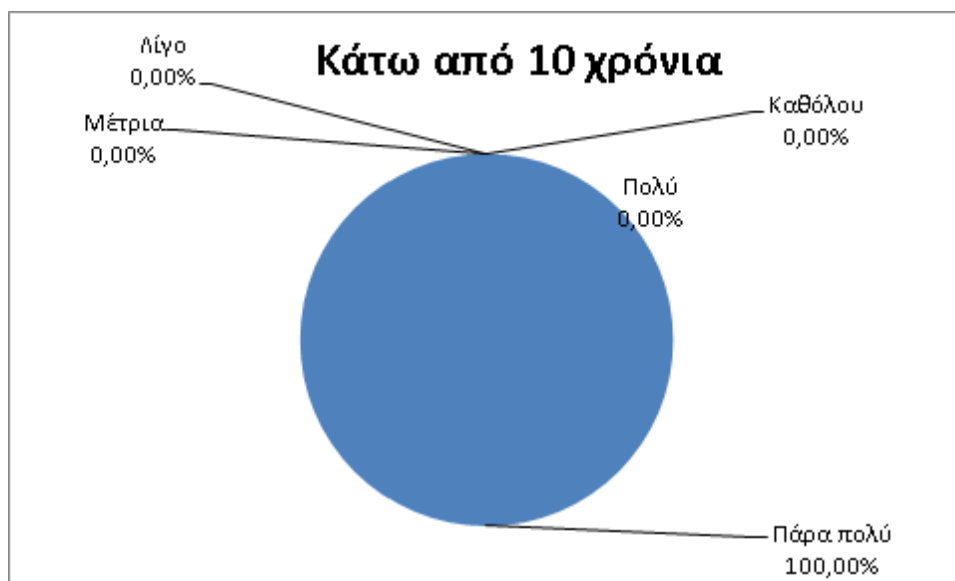
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	62	72,09%
Πολύ	22	25,58%
Μέτρια	32	2,33%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις των γυναικών προκύπτει πως το 72,1% δηλώνει ότι θεωρεί πάρα πολύ σημαντική την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 25,6% δηλώνει “πολύ”, το 2,3% δηλώνει “μέτρια”, και καμία δεν δηλώνει “λίγο” ή “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, οι γυναίκες δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

10δ.

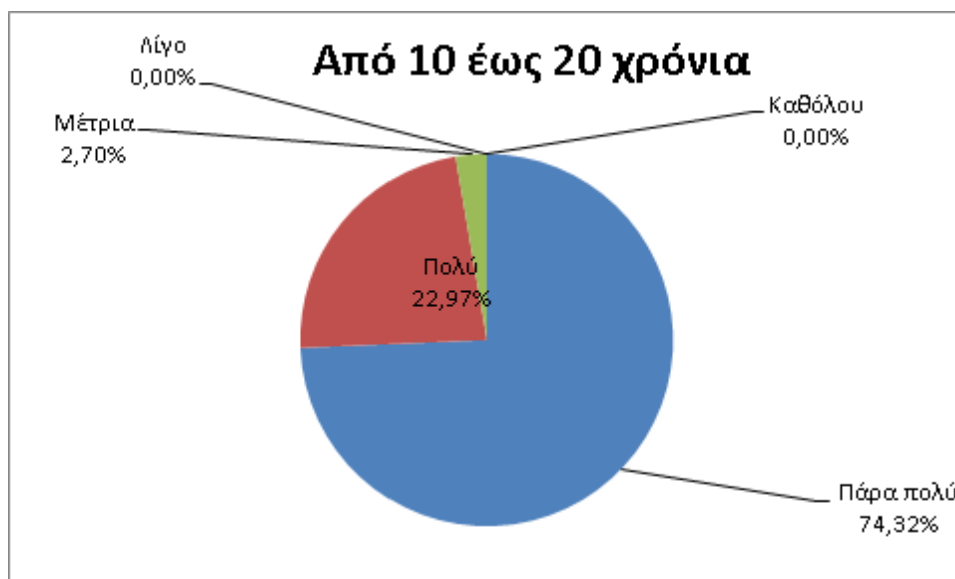
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	13	100,00%
Πολύ	0	0,00%
Μέτρια	0	0,00%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια προκύπτει ότι το σύνολο των ερωτηθέντων (100%) θεωρούν πάρα πολύ σημαντική την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται καθώς είναι ψηλότερο το ποσοστό όσων δηλώνουν “πάρα πολύ” (100,0% έναντι 70,4% του συνόλου) και χαμηλότερο το ποσοστό όσων δηλώνουν “πολύ” (0,00% έναντι 28,2% του συνόλου).

10ε.

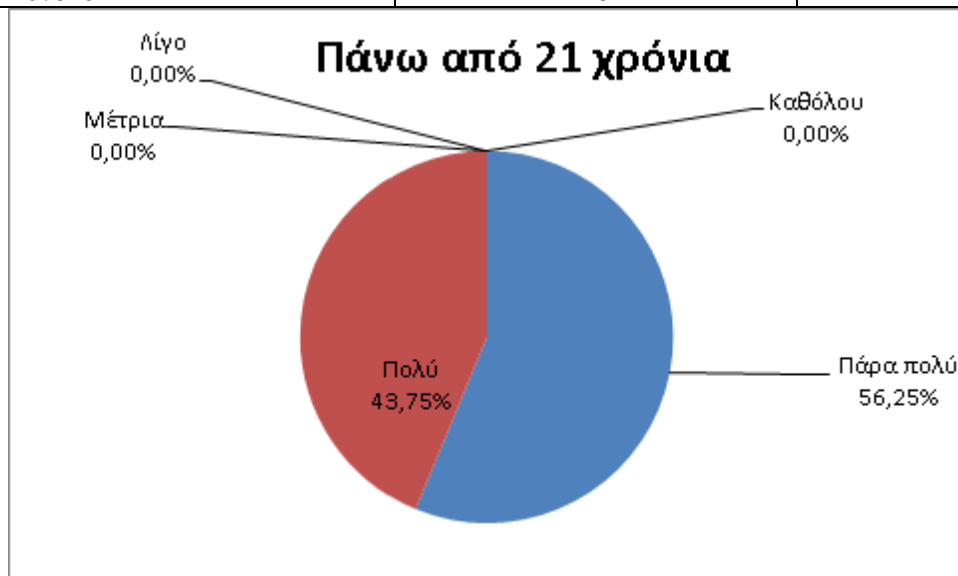
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	55	74,32%
Πολύ	17	22,97%
Μέτρια	2	2,70%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια προκύπτει ότι το 74,3% δηλώνει ότι θεωρεί πάρα πολύ σημαντική την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 23,0% δηλώνει “πολύ”, το 2,7% δηλώνει “μέτρια”, ενώ κανείς δεν δηλώνει “λίγο” ή “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

10στ

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	27	56,25%
Πολύ	21	43,75%
Μέτρια	0	0,00%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	48	100%

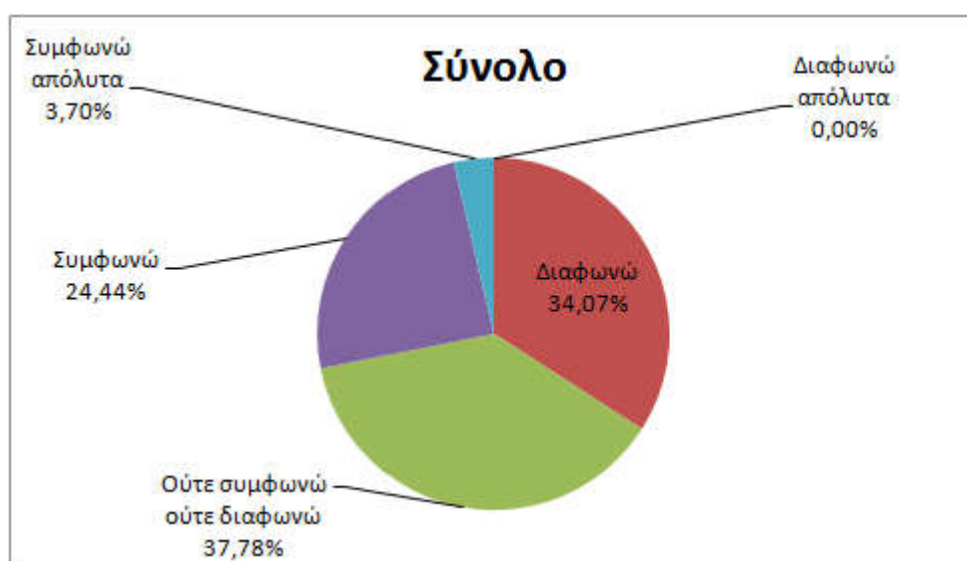
Από τις απαντήσεις των όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια προκύπτει ότι το 56,3% θεωρεί πάρα πολύ σημαντική την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών, το 43,8% δηλώνει “πολύ”, ενώ κανείς δεν δηλώνει “μέτρια”, “λίγο” ή “καθόλου”. Σε σχέση με το σύνολο, όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια διαφοροποιούνται στο χαμηλότερο ποσοστό που δηλώνουν “πάρα πολύ” (56,3% έναντι 70,4% του συνόλου) και στο υψηλότερο ποσοστό όσων δηλώνουν “πολύ” (43,8% έναντι 28,2% του συνόλου). Γενικό σχόλιο.

Όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δηλώνουν ομόφωνα (100%) ότι θεωρούν πάρα πολύ σημαντική τη συστηματική επιμόρφωση στην παροχή πρώτων βοηθειών ενώ όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια δηλώνουν «πάρα πολύ» σε χαμηλότερο ποσοστό (56,3%) και «πολύ» σε υψηλότερο ποσοστό (43,8%) σε σχέση με το σύνολο, συγκεντρώνοντας συνολικά ποσοστό 100% στην θετική γενικά στάση

11. Κατά τη γνώμη σας είναι το σχολείο εξοπλισμένο με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση;

11α.

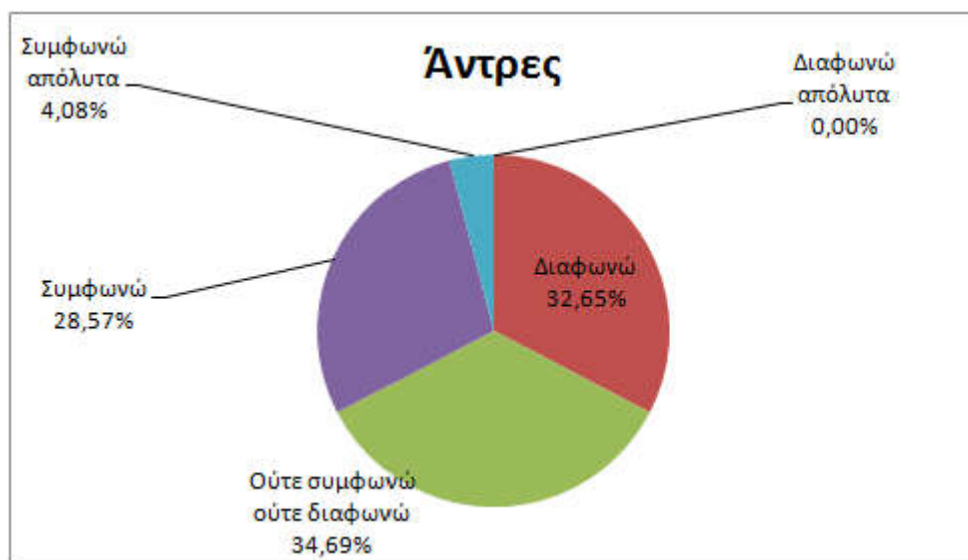
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	46	34,70%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	51	37,78%
Συμφωνώ	33	24,44%
Συμφωνώ απόλυτα	5	3,70%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα πως τα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση, το 34,1% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 37,8% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 24,4% δηλώνει πως συμφωνεί και το 3,7% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις δεν προκύπτει συμπέρασμα όσον αφορά τον εξοπλισμό καθώς το ποσοστό όσων συμφωνούν (27,1%) δεν διαφέρει σημαντικά από το ποσοστό όσων διαφωνούν (34,1%). Μεγαλύτερο και από τα δύο ποσοστά είναι το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση (37,8%), γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε άγνοια λόγω έλλειψης ενημέρωσης σχετικά με το αντικείμενο. Αξίζει να σημειωθεί πως η προμήθεια των σχετικών υλικών και μέσων δεν είναι απαγορευτική ως δαπάνη και ότι υπάρχουν σχετικές λίστες ανηρτημένες στο διαδίκτυο.

11β.

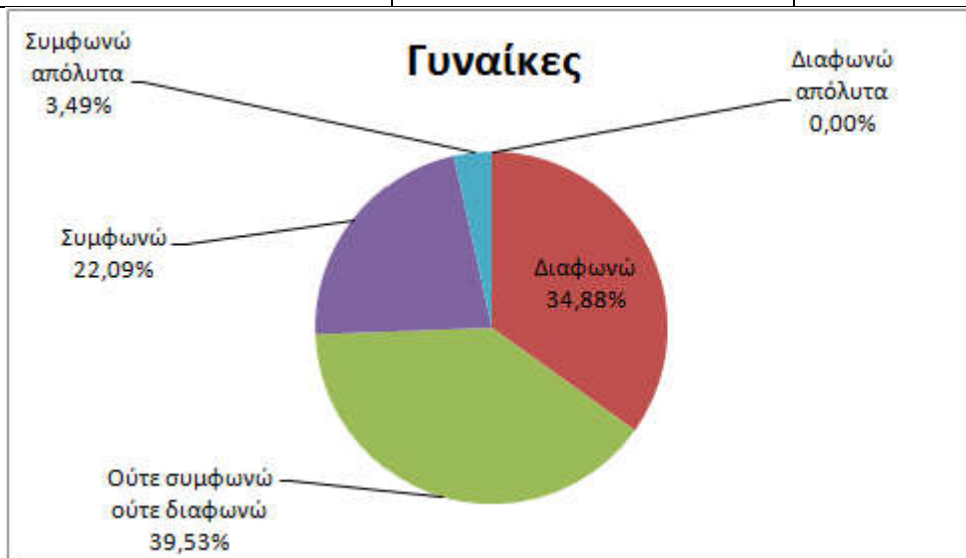
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	16	32,65%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	17	34,69%
Συμφωνώ	14	28,57%
Συμφωνώ απόλυτα	2	4,08%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα πως τα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση, το 32,7% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 34,7% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 28,6% δηλώνει πως συμφωνεί και το 4,1% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις των αντρών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο.

11γ.

Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	30	34,88%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34	39,53%
Συμφωνώ	19	22,09%
Συμφωνώ απόλυτα	3	3,49%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ των γυναικών καμία δεν διαφωνεί απόλυτα πως τα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση, το 34,9% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 39,5% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 22,1% δηλώνει πως συμφωνεί και το 3,5% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις των γυναικών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο.

11δ.

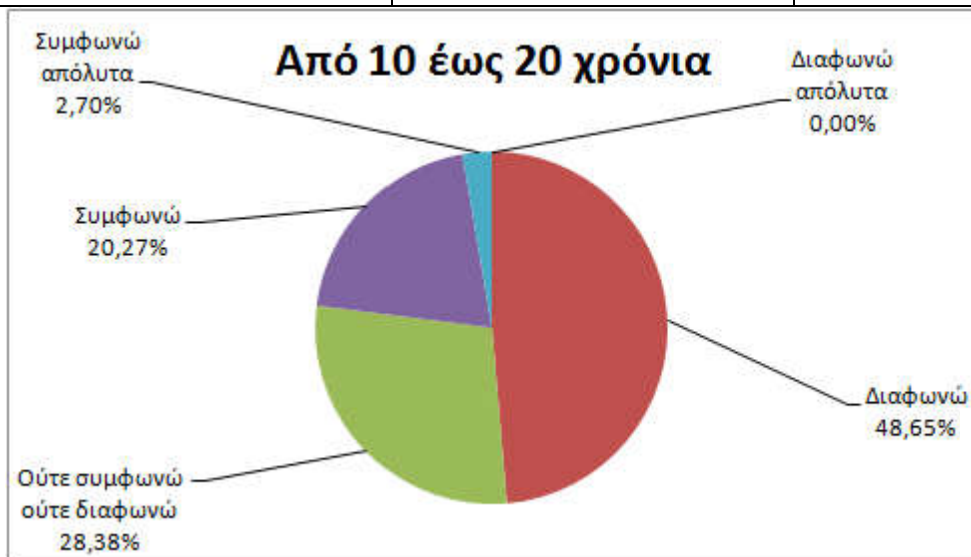
Υπηρετήση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	0	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	53,85%
Συμφωνώ	4	30,77%
Συμφωνώ απόλυτα	2	15,38%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια κανείς δεν διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα πως τα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση, το 53,9% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 30,8% δηλώνει πως συμφωνεί και το 15,4% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται στο ποσοστό όσων διαφωνούν (0,0% έναντι 34,1% του συνόλου), στο ψηλότερο ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση (53,9% έναντι 37,8% του συνόλου), και στο ψηλότερο ποσοστό όσων συμφωνούν απόλυτα (15,4% έναντι 3,7% του συνόλου).

11ε.

Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	36	48,65%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	28,38%
Συμφωνώ	15	20,27%
Συμφωνώ απόλυτα	2	2,70%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα πως τα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση, το 48,7% δηλώνει πως διαφωνεί, το 28,4% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 20,3% δηλώνει πως συμφωνεί και το 2,7% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται στο ψηλότερο ποσοστό όσων διαφωνούν (48,7% έναντι 34,1% του συνόλου).,

11στ.

Υπηρετήση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	10	20,83%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	23	47,92%
Συμφωνώ	14	29,17%
Συμφωνώ απόλυτα	1	2,08%
Σύνολο	48	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ όσων υπηρετούν πάνω από χρόνια κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα πως τα σχολεία είναι εξοπλισμένα με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση, το 20,8% δηλώνει πως διαφωνεί, το 47,9% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 29,2% δηλώνει πως συμφωνεί και το 2,1% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται στο χαμηλότερο ποσοστό όσων διαφωνούν (20,8% έναντι 34,1% του συνόλου).

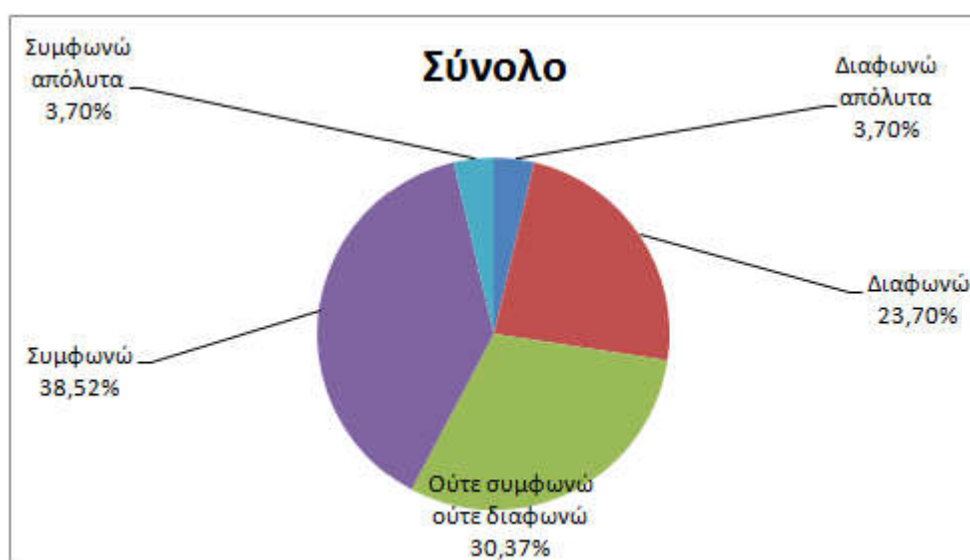
Γενικό σχόλιο

Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διατηρούν και σε αυτή την περίπτωση πιο ουδέτερη στάση (53,9% σε σχέση με 37,8% για το σύνολο) όπως και όσοι υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια (47,9% έναντι 37,8 για το σύνολο) ενώ όσοι υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια διαφωνούν σε μεγαλύτερο ποσοστό (48,7% έναντι 34,1% για το σύνολο). Μία πιθανή ερμηνεία των παρατηρήσεων είναι ότι όσοι έχουν μικρότερη προϋπηρεσία και πιθανόν λιγότερη εμπειρία δεν είναι σε θέση να κρίνουν κατά πόσο ο διαθέσιμος εξοπλισμός είναι αποτελεσματικός σε ενδεχόμενη κρίσης.

12. Κατά τη γνώμη σας έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις (π.χ. στερέωση επικινδύνων αντικειμένων, απόσταση ασφαλείας από υαλοπίνακες κλπ) σε ενδεχόμενη κρίση;

12α.

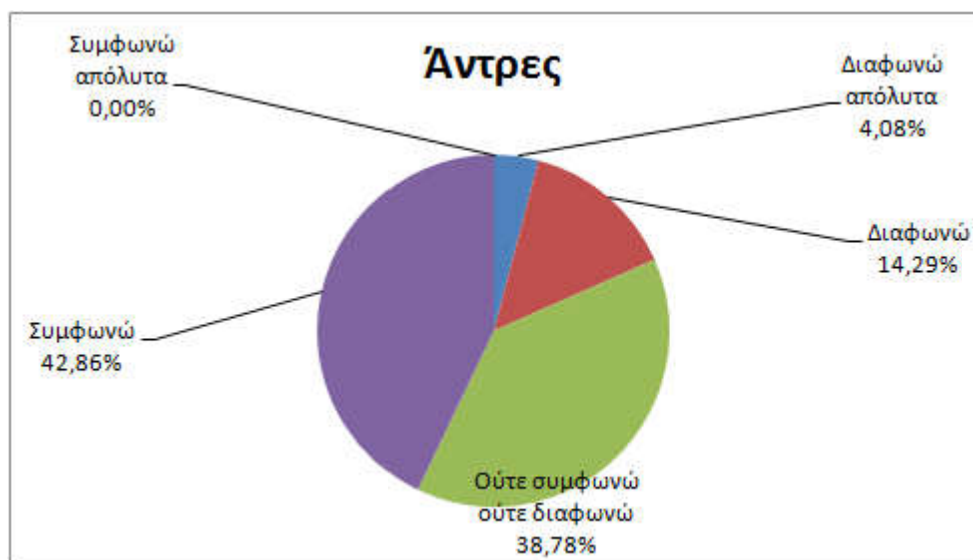
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	5	3,70%
Διαφωνώ	32	23,70%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	41	30,37%
Συμφωνώ	52	38,52%
Συμφωνώ απόλυτα	5	3,70%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 3,7% διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση, το 23,7% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 30,4% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 38,5% δηλώνει πως συμφωνεί και το 3,7% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ποσοστό όσων διαφωνούν (27,4%) είναι χαμηλότερο από το ποσοστό όσων συμφωνούν (42,2%) ενώ ενδιάμεσο (30,4%) είναι το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση. Έτσι φαίνεται ότι ενώ οι περισσότεροι πιστεύουν ότι έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την ασφάλεια στα εργαστήρια και τις τάξεις, υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση που δεν απαιτεί ιδιαίτερα έξοδα ή εξοπλισμό ενώ μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην αποφυγή τραυματισμών.

12β.

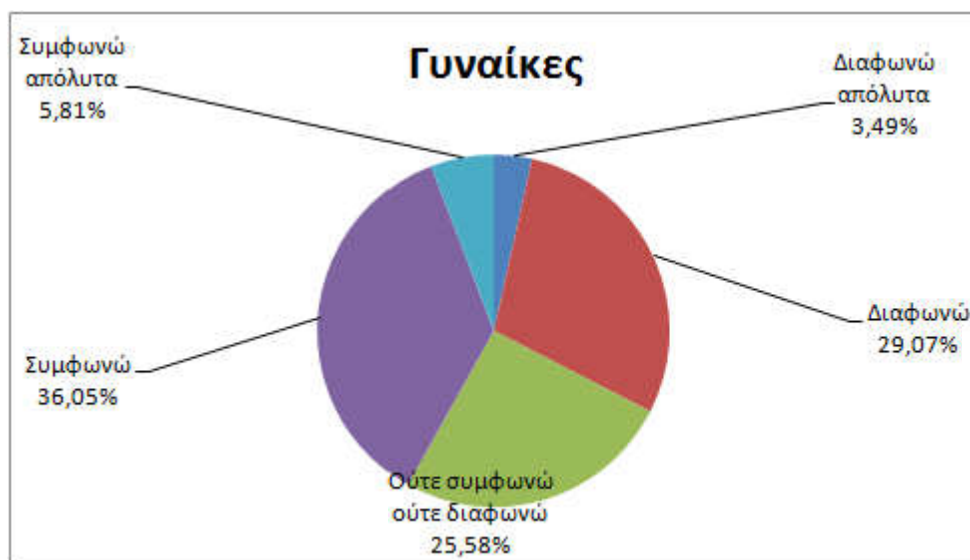
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	4,08%
Διαφωνώ	7	14,29%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	38,78%
Συμφωνώ	21	42,86%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 4,08% διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση, το 32,7% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 34,7% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 28,6% δηλώνει πως συμφωνεί και το 4,1% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις των αντρών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο.

12γ.

Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	3	4,08%
Διαφωνώ	25	14,29%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22	38,78%
Συμφωνώ	31	42,86%
Συμφωνώ απόλυτα	5	0,00%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 3,49% διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση, το 29,1% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 25,6% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 36,1% δηλώνει πως συμφωνεί και το 5,8% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις των γυναικών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από το σύνολο.

12δ.

Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	4	30,77%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	38,46%
Συμφωνώ	2	15,38%
Συμφωνώ απόλυτα	2	15,38%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση, το 30,8% δηλώνει πως διαφωνεί, το 38,5% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 15,4% δηλώνει πως συμφωνεί και το 15,4% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια διαφοροποιούνται στο χαμηλότερο ποσοστό όσων συμφωνούν (15,4% έναντι 38,5% του συνόλου) και στο ψηλότερο ποσοστό όσων συμφωνούν απόλυτα (15,38% έναντι 3,7% του συνόλου).

12ε.

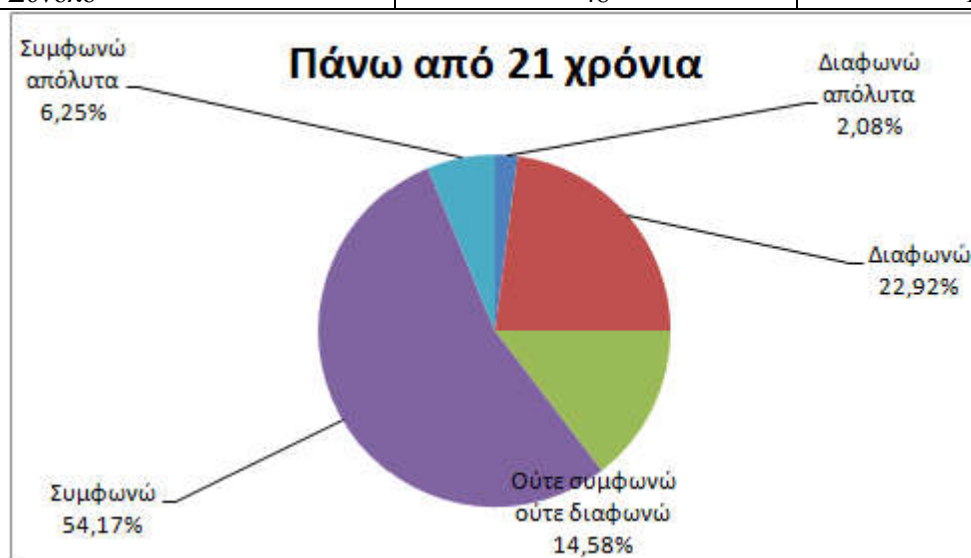
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	4	5,41%
Διαφωνώ	17	22,97%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	29	39,19%
Συμφωνώ	24	32,43%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια το 5,4% διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση το 23,0% δηλώνει πως διαφωνεί, το 39,2% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 32,4% δηλώνει πως συμφωνεί ενώ κανείς δεν δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

12στ.

Υπηρετήση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	1	2,08%
Διαφωνώ	11	22,92%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	14,58%
Συμφωνώ	26	54,17%
Συμφωνώ απόλυτα	3	6,25%
Σύνολο	48	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι μεταξύ όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια το 2,1% διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση, το 22,9% δηλώνει πως διαφωνεί, το 14,6% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 54,2% δηλώνει πως συμφωνεί και το 6,3% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι απαντήσεις όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια διαφοροποιούνται στο χαμηλότερο ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση (14,6% έναντι 30,4% του συνόλου).

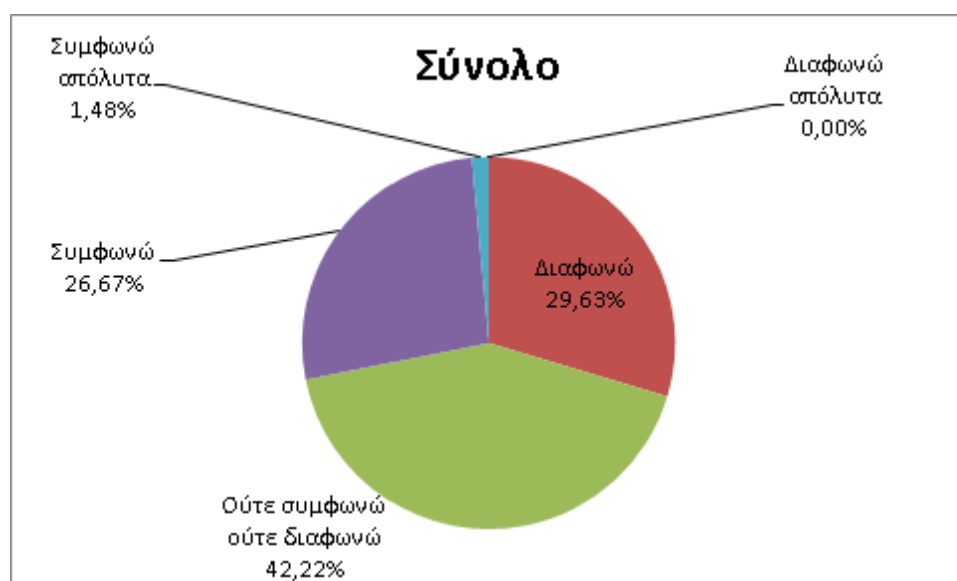
Γενικό σχόλιο

Παρατηρείται σημαντική διαφορά μεταξύ όσων έχουν κάτω από 10 χρόνια υπηρεσία (15,4%) και αυτών που έχουν πάνω από 21 χρόνια (54%) όσον αφορά τη συμφωνία με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις σε ενδεχόμενη κρίση. Μία πιθανή εξήγηση είναι ότι ενώ η πρώτη ομάδα θεωρεί αναγκαία επιπλέον μέτρα λόγω μικρότερης εμπειρίας ή ανασφάλειας, οι εκπαιδευτικοί της δεύτερης ομάδας κρίνουν βάσει των εμπειριών τους ότι τα μέτρα είναι επαρκή.

13. Κατά τη γνώμη σας έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση;

13α.

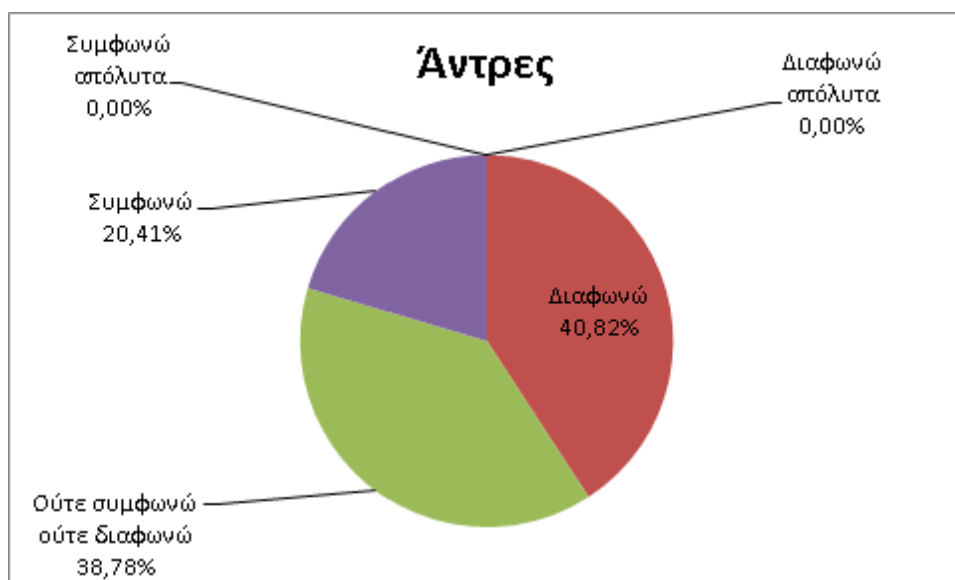
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	40	29,63%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	57	42,22%
Συμφωνώ	36	26,67%
Συμφωνώ απόλυτα	2	1,48%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση, το 29,6% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 42,22% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 26,7% δηλώνει πως συμφωνεί και το 1,5% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ποσοστό όσων διαφωνούν σχεδόν ταυτίζεται με αυτό όσων συμφωνούν (29,6% έναντι 28,2%). Καθώς οι περισσότεροι έχουν ουδέτερη στάση, φαίνεται ότι δεν γνωρίζουν κατά πόσον έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την ασφάλεια στα εργαστήρια και τις τάξεις, πιθανόν λόγω αδιαφορίας ή αναρμοδιότητας καθώς την ευθύνη έχει η διεύθυνση του σχολείου.

13β.

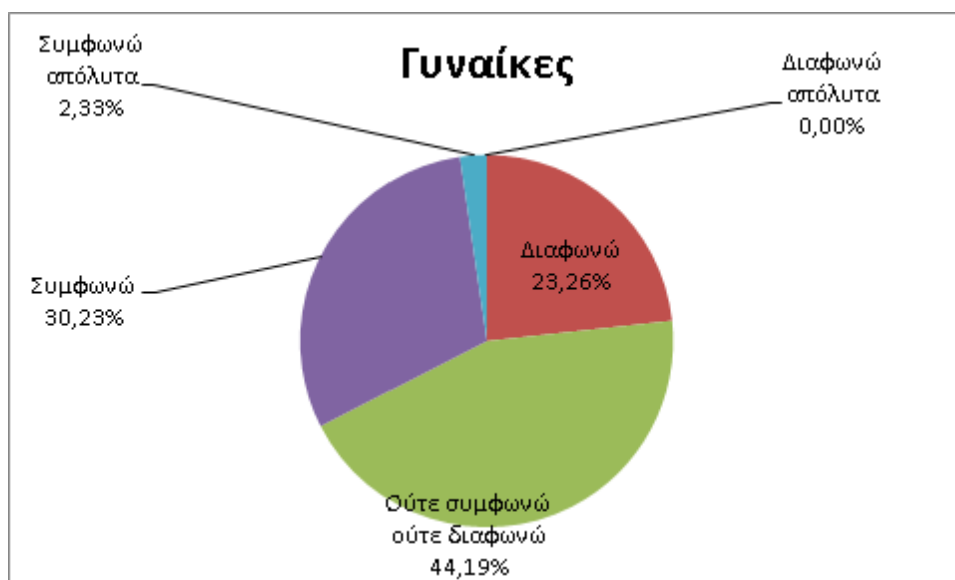
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	20	40,82%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	38,78%
Συμφωνώ	10	20,41%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση, το 40,8% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 38,8% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 20,4% δηλώνει πως συμφωνεί και κανείς δεν δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ποσοστό όσων διαφωνούν είναι ψηλότερο από το ποσοστό του συνόλου (40,8% έναντι 29,6% του συνόλου) ενώ ενδιάμεσο (30,4%).

13β.

Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	20	23,26%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	38	44,19%
Συμφωνώ	26	30,23%
Συμφωνώ απόλυτα	2	2,33%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι καμία δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση, το 23,3% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 44,2% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 30,2% δηλώνει πως συμφωνεί και το 2,3% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι απαντήσεις των γυναικών δεν διαφοροποιούνται σημαντικά

13δ.

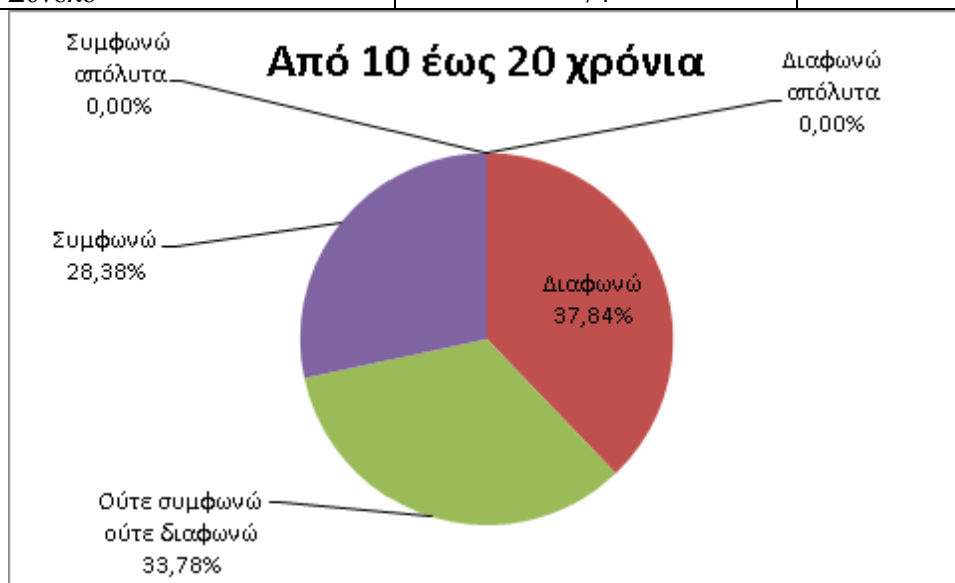
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	2	15,38%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	69,23%
Συμφωνώ	2	15,38%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση, το 15,4% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 69,2% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 15,4% δηλώνει πως συμφωνεί ενώ κανείς δεν δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ποσοστό όσων διαφωνούν είναι χαμηλότερο (15,4% έναντι 29,6% του συνόλου), το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη στάση είναι ψηλότερο (69,2% έναντι 42,2% του συνόλου) και το ποσοστό όσων συμφωνούν είναι χαμηλότερο (15,4% έναντι 26,8% του συνόλου).

13ε.

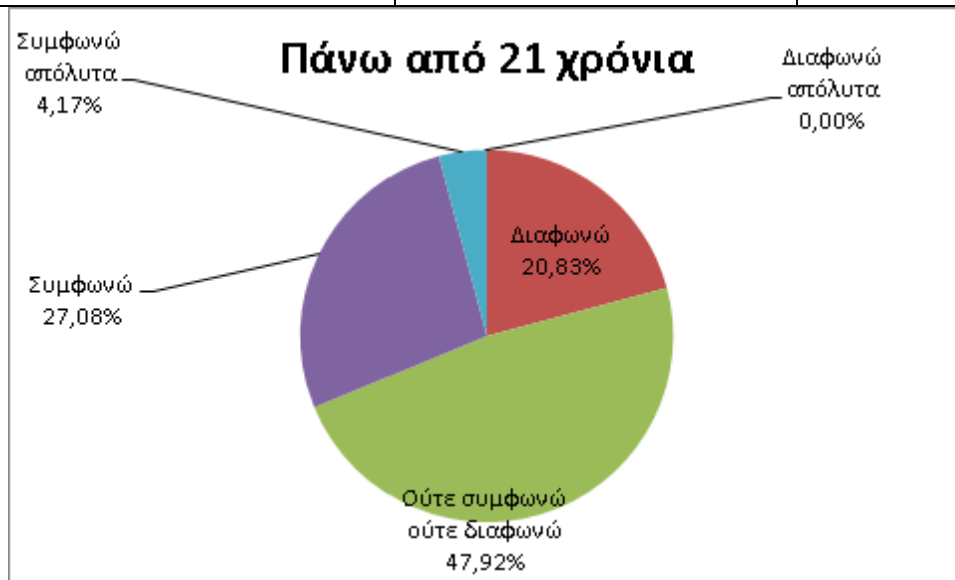
Υπηρετήση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	28	37,84%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	25	33,78%
Συμφωνώ	21	28,38%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση, το 37,8% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 33,8% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 28,4% δηλώνει πως συμφωνεί και κανείς δεν δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα. Από τις απαντήσεις φαίνεται πως δεν υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση από το σύνολο.

13στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	10	20,83%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	23	47,92%
Συμφωνώ	13	27,08%
Συμφωνώ απόλυτα	2	4,17%
Σύνολο	48	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα με την άποψη πως έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του πολύτιμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση, το 20,8% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 47,9% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 27,1% δηλώνει πως συμφωνεί και το 4,2% δηλώνει ότι συμφωνεί απόλυτα.

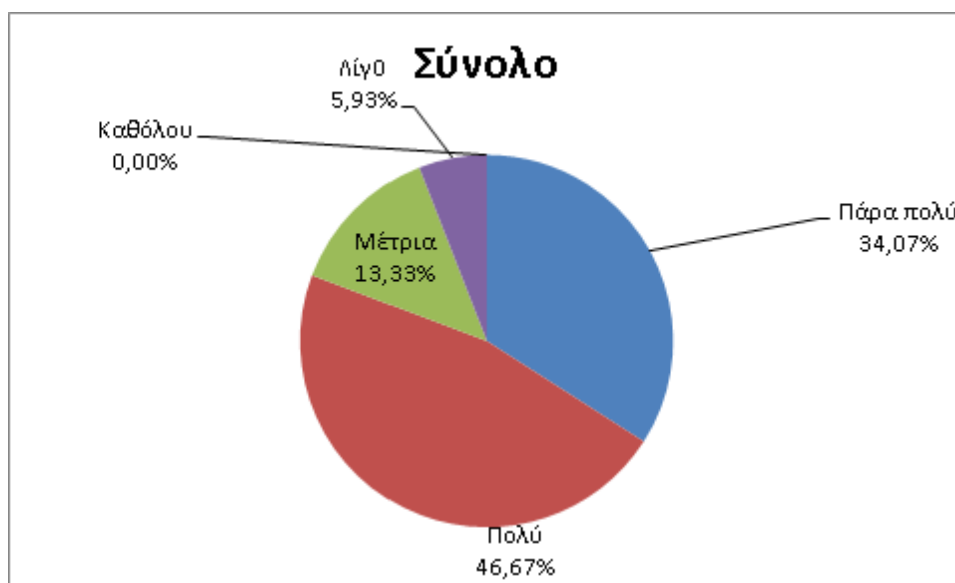
Γενικό σχόλιο

Το ιδιαίτερα ψηλό ποσοστό (69,2%) όσων έχουν ουδέτερη στάση μεταξύ όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια ενισχύει την υπόθεση ότι η λήψη μέτρων για την προστασία του πολύτιμου υλικού δεν τους αφορά καθώς ελάχιστοι βρίσκονται σε θέση ευθύνης. Η σύγκριση με το ποσοστό που έχουν ουδέτερη στάση όσον αφορά τη λήψη ιδιαίτερων μέτρων για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις (38,5%), φαίνεται να δείχνει ότι όσοι υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δείχνουν πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα μέτρα ασφάλειας για τους μαθητές παρά για το υλικό. Αυτή η παρατήρηση φαίνεται να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι προτεραιότητες ακόμη και όσων έχουν μικρότερη εμπειρία έχουν σωστό προσανατολισμό.

14. Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση;

14α.

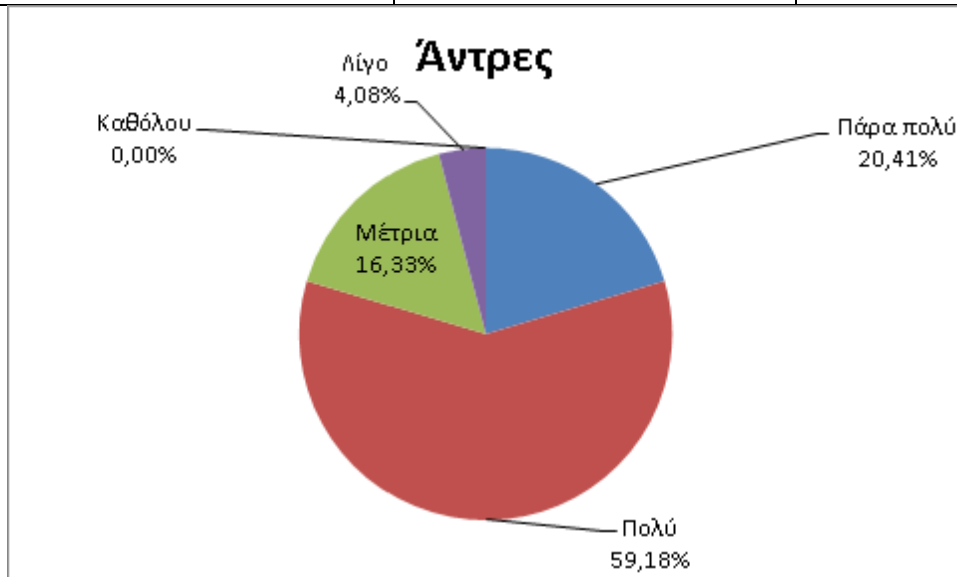
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	46	34,07%
Πολύ	63	46,67%
Μέτρια	18	13,33%
Λίγο	8	5,93%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 34,1% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση, το 46,7% δηλώνει “πολύ”, το 13,3% δηλώνει “μέτρια”, το 5,9% δηλώνει “λίγο” και κανείς δεν δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις φαίνεται ένα ποσοστό 80,7% δίνουν μεγάλη σημασία στην επικοινωνία με τους γονείς, καθώς είναι μία πτυχή του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών για τους μαθητές και τις οικογένειές τους.

14β.

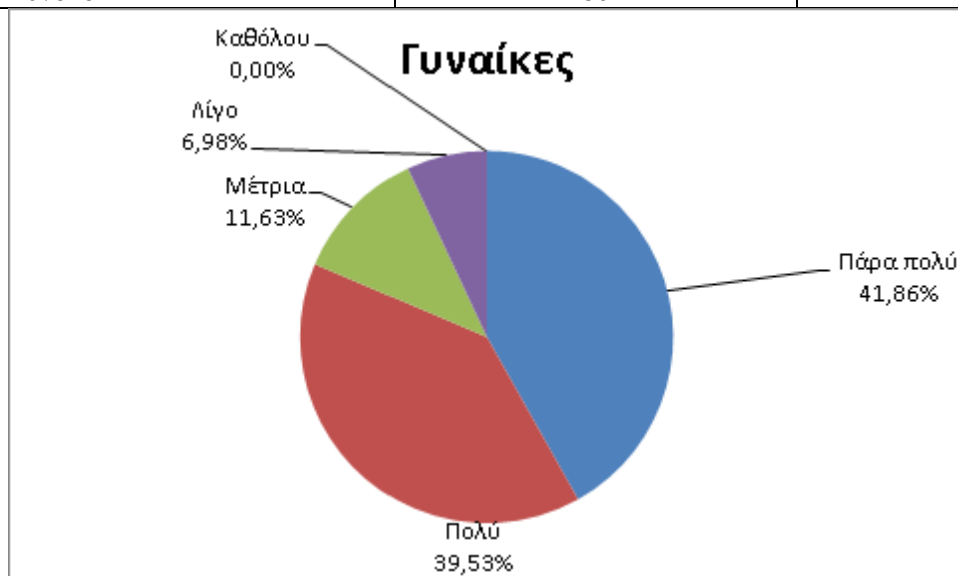
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	10	20,41%
Πολύ	29	59,18%
Μέτρια	8	16,33%
Λίγο	2	4,08%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 20,4% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση, το 59,2% δηλώνει “πολύ”, το 16,3% δηλώνει “μέτρια”, το 4,1% δηλώνει “λίγο” και κανείς δεν δηλώνει “καθόλου”.

14γ.

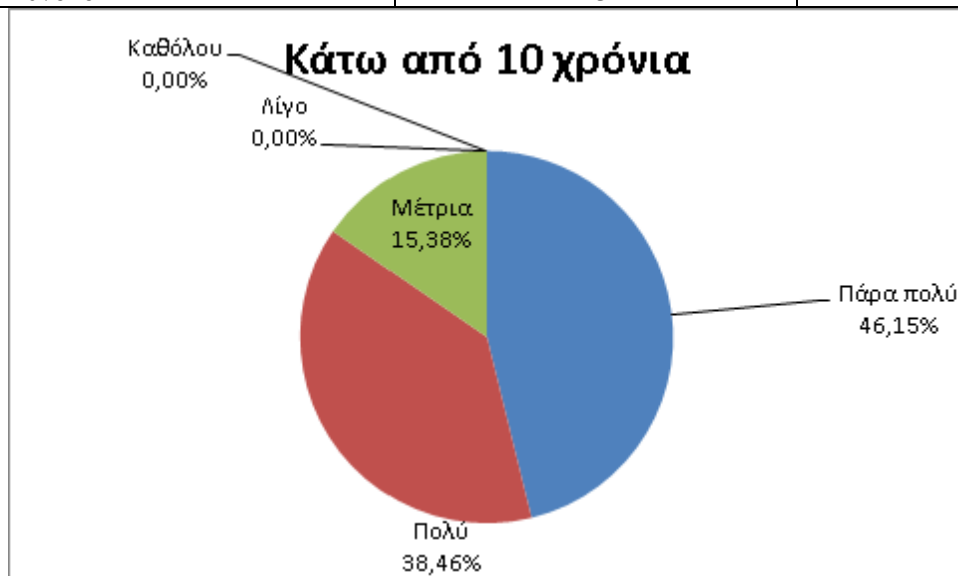
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	36	41,68%
Πολύ	34	39,53%
Μέτρια	10	11,63%
Λίγο	6	6,98%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 41,9% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση , το 39,6% δηλώνει “πολύ”, το 11,6% δηλώνει “μέτρια”, το 7,0% δηλώνει “λίγο” και καμία δεν δηλώνει “καθόλου”.

14δ.

Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	6	46,15%
Πολύ	5	38,46%
Μέτρια	2	15,38%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 46,2% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση, το 38,5% δηλώνει “πολύ”, το 15,4% δηλώνει “μέτρια”, ενώ κανείς δεν δηλώνει “λίγο” ή “καθόλου”.

14ε.

Υπηρετήση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	28	37,84%
Πολύ	33	44,59%
Μέτρια	7	9,46%
Λίγο	6	8,11%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 37,8% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση , το 44,6% δηλώνει “πολύ”, το 9,5% δηλώνει "μέτρια", το 8,1% δηλώνει “λίγο” ενώ κανείς δεν δηλώνει "καθόλου".

14στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	12	25,00%
Πολύ	25	52,08%
Μέτρια	9	18,75%
Λίγο	2	4,17%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	48	100%

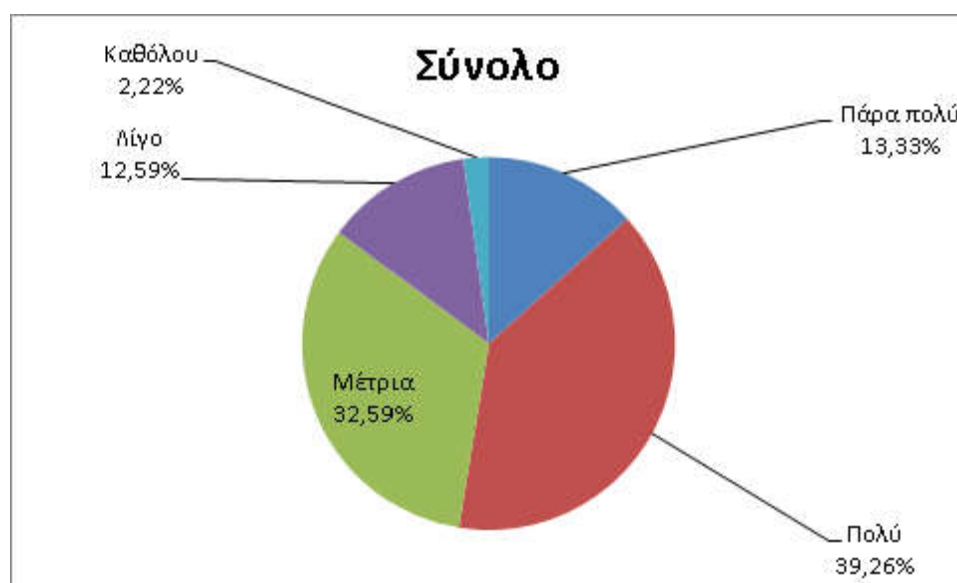

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 25,0% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση, το 52,1% δηλώνει “πολύ”, το 18,8% δηλώνει “μέτρια”, το 4,2% δηλώνει “λίγο” ενώ κανείς δεν δηλώνει “καθόλου”.

15. Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ;

15α.

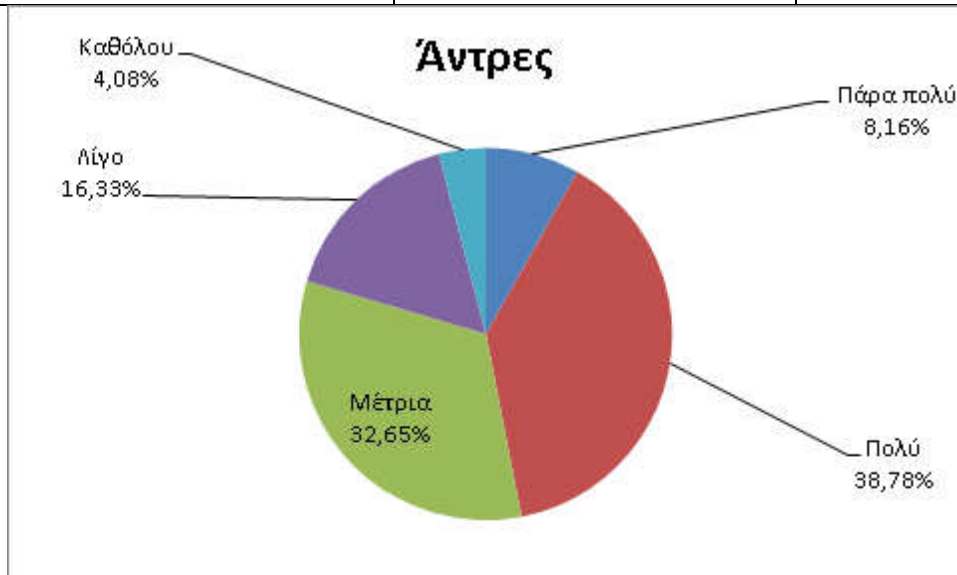
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	18	13,33%
Πολύ	53	39,26%
Μέτρια	44	32,59%
Λίγο	17	12,59%
Καθόλου	3	2,22%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 13,3% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ, το 39,3% δηλώνει "πολύ", το 32,6% δηλώνει "μέτρια", το 12,6% δηλώνει "λίγο" και το 2,2% δηλώνει "καθόλου". Σε αντίθεση με την σχεδόν καθολική ομοφωνία (80,8%) για τη σημασία της ορθής διαχείρισης της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες, όσον αφορά τα ΜΜΕ το ποσοστό πέφτει στο 52,6% και υπερδιπλασιάζεται (από 13,3% σε 32,6%) το ποσοστό όσων δηλώνουν ουδέτερη στάση. Πιθανόν λόγω έλλειψης εκπαίδευσης στη διαχείριση κρίσεων, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να μην θεωρούν εξ ίσου σημαντική την σχέση με τα ΜΜΕ, γεγονός που αποτελεί άλλον ένα λόγο για υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων.

15β.

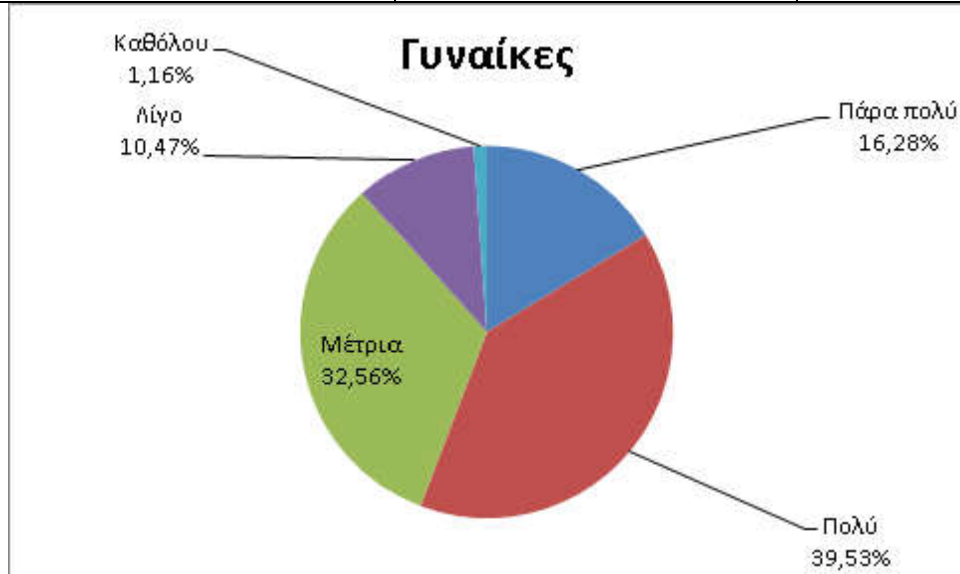
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	10	8,16%
Πολύ	29	38,78%
Μέτρια	8	32,65%
Λίγο	2	16,33%
Καθόλου	0	4,08%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 8,2% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ, το 38,8% δηλώνει “πολύ”, το 32,7% δηλώνει “μέτρια”, το 16,3% δηλώνει “λίγο” και το 4,1% δηλώνει “καθόλου”.

15γ.

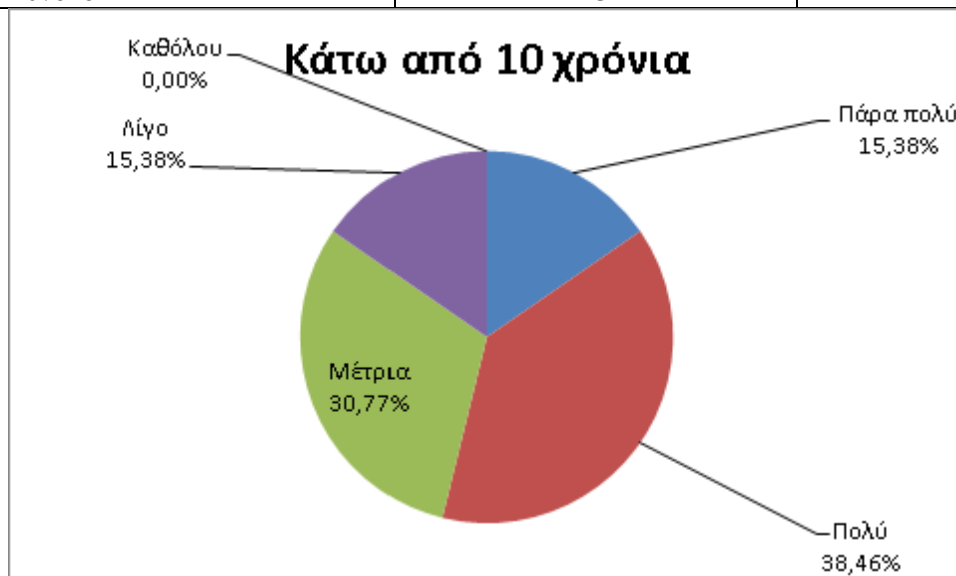
Γυναίκες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	14	16,28%
Πολύ	34	39,53%
Μέτρια	28	32,56%
Λίγο	9	10,47%
Καθόλου	1	1,16%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 16,3% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ, το 39,5% δηλώνει “πολύ”, το 32,6% δηλώνει “μέτρια”, το 10,5% δηλώνει “λίγο” και το 1,2% δηλώνει “καθόλου”.

15δ.

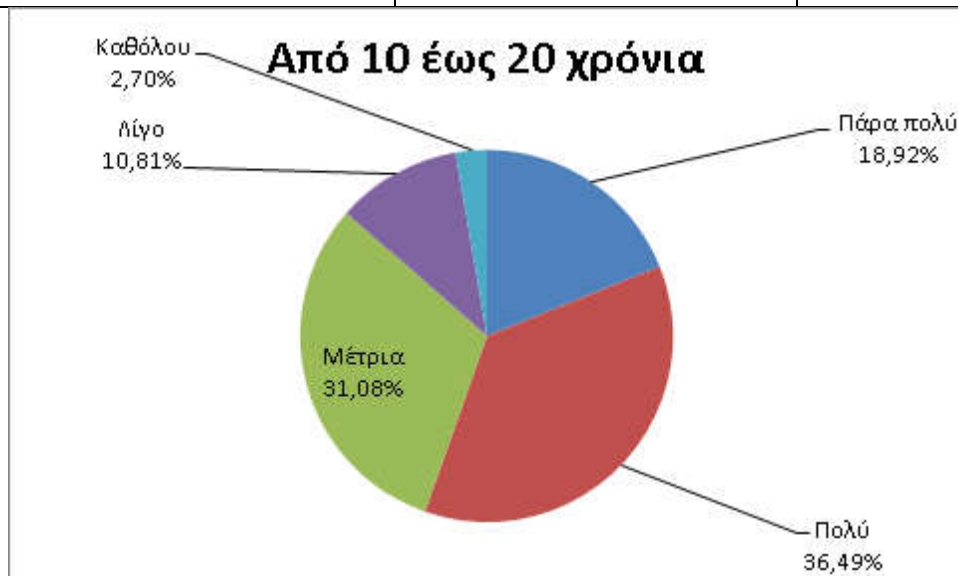
Κάτω από 10 χρόνια Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	2	15,38%
Πολύ	5	38,46%
Μέτρια	4	30,77%
Λίγο	2	15,38%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 15,4% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ, το 38,5% δηλώνει “πολύ”, το 30,8% δηλώνει “μέτρια”, το 15,4% δηλώνει “λίγο” και κανείς δεν δηλώνει “καθόλου”.

15ε.

Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	14	18,92%
Πολύ	27	36,49%
Μέτρια	23	31,08%
Λίγο	8	10,81%
Καθόλου	2	2,70%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 18,9% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ, το 36,5% δηλώνει “πολύ”, το 31,8% δηλώνει “μέτρια”, το 10,8% δηλώνει “λίγο” και το 2,7% δηλώνει “καθόλου”.

15στ.

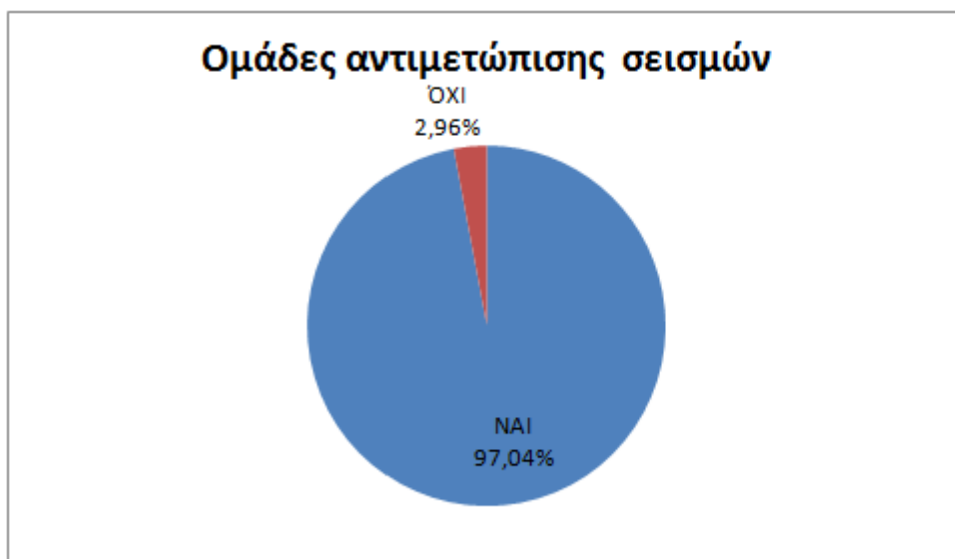
Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	2	4,17%
Πολύ	21	43,75%
Μέτρια	17	35,42%
Λίγο	7	14,58%
Καθόλου	1	2,08%
Σύνολο	48	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 4,2% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντική η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ, το 43,8% δηλώνει “πολύ”, το 35,4% δηλώνει “μέτρια”, το 14,6% δηλώνει “λίγο” και το 2,1% δηλώνει “καθόλου”.

16.1 Έχουν οριστεί από το σχολείο σας ομάδες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των σεισμών;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	131	97,04%
Όχι	4	2,96%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 97,0% δηλώνει πως στο σχολείο έχουν οριστεί ομάδες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση σεισμών και μόλις το 3,0% δηλώνει το αντίθετο. Οι απαντήσεις είναι συμβατές με τις αντίστοιχες του ερωτήματος “7. Προκειμένου να αντιμετωπίζετε έκτακτες ανάγκες στο σχολείο σας υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών;” και επιβεβαιώνουν ότι οι σχολικές μονάδες ακολουθούν τις οδηγίες της πολιτείας.

16.2 Έχουν οριστεί από το σχολείο σας ομάδες εκπαιδευτικών για την κατάσβεση πυρκαγιών;

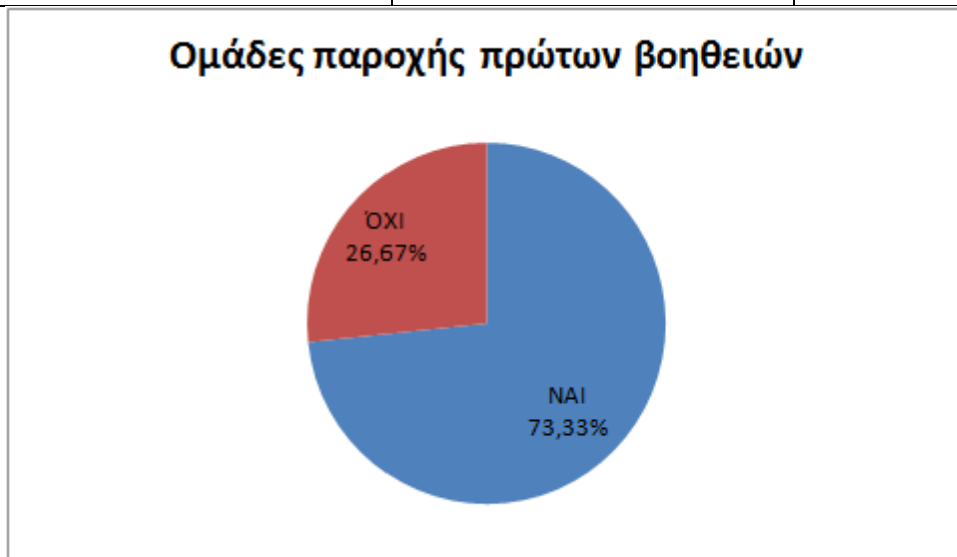
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	74	54,81%
Όχι	61	45,19%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 54,8% δηλώνει πως στο σχολείο έχουν οριστεί ομάδες εκπαιδευτικών για την κατάσβεση πυρκαγιών και το 45,2% δηλώνει το αντίθετο. Οι απαντήσεις δεν είναι συμβατές με τις αντίστοιχες του ερωτήματος “7. Προκειμένου να αντιμετωπίζετε έκτακτες ανάγκες στο σχολείο σας υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιών;”. Μία πιθανή εξήγηση είναι ότι δεν υλοποιείται πιστά το σχέδιο για την κατάσβεση πυρκαγιών που απαιτεί τον καθορισμό υπεύθυνων εκπαιδευτικών. Και πάλι όμως οι απαντήσεις δηλώνουν ότι στα περισσότερα σχολεία υπάρχουν ομάδες για κατάσβεση πυρκαγιών. Προφανώς η αποτελεσματικότητα αυτών των ομάδων μπορεί να βελτιωθεί με την κατάλληλη εκπαίδευση και τακτικές ασκήσεις ετοιμότητας.

16.3 Έχουν οριστεί από το σχολείο σας ομάδες εκπαιδευτικών για την παροχή πρώτων βοηθειών σε έκτακτες ανάγκες;

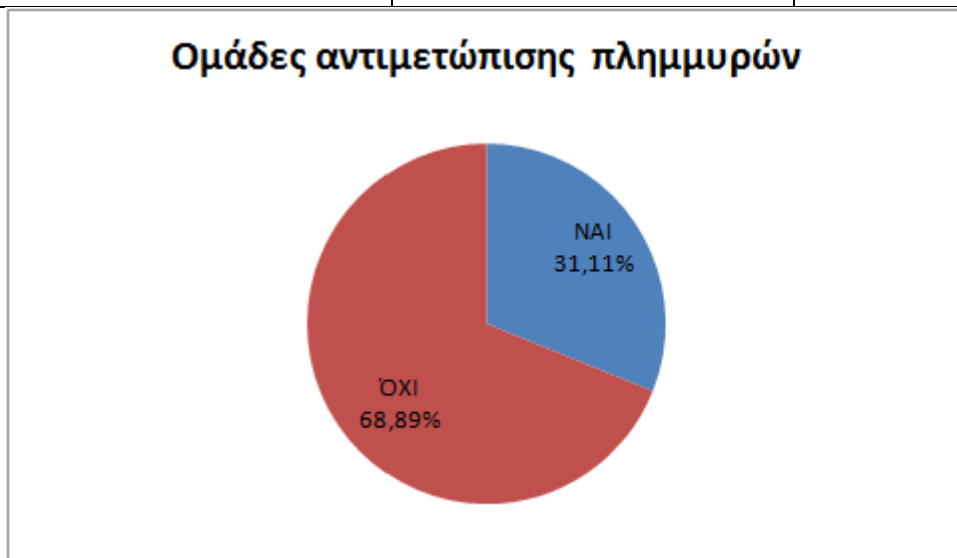
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	99	73,33%
Όχι	36	26,67%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 73,3% δηλώνει πως στο σχολείο έχουν οριστεί ομάδες εκπαιδευτικών για την παροχή πρώτων βοηθειών σε έκτακτες ανάγκες και το 26,7% δηλώνει το αντίθετο. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις στην ερώτηση 8.2 “Ως εκπαιδευτικός του σχολείου έχετε επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην παροχή πρώτων βοηθειών” το 43% των εκπαιδευτικών δηλώνουν ότι έχουν καθόλου ή λίγη εξάσκηση στην παροχή πρώτων βοηθειών. Έτσι φαίνεται πως ενώ στα σχολεία ορίζονται ομάδες για παροχή πρώτων βοηθειών, σημαντικό ποσοστό δεν έχει λάβει κάποια εκπαίδευση στο αντικείμενο.

16.4 Έχουν οριστεί από το σχολείο σας ομάδες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση πλημμυρών;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	42	31,11%
Όχι	93	68,89%
Σύνολο	135	100%

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 31,1% δηλώνει πως στο σχολείο έχουν οριστεί ομάδες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση πλημμυρών και το 68,9% δηλώνει το αντίθετο. Φαίνεται να υπάρχει συμφωνία με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση “ 7.2 Προκειμένου να αντιμετωπίσετε έκτακτες ανάγκες στο σχολείο σας υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πλημμυρών;” όπου τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 26,7% και 73,3%. Δεδομένων των ακραίων καιρικών φαινομένων που αναμένεται να παρουσιάζονται όλο και συχνότερα και μάλιστα σε περιόδους λειτουργίας των σχολείων, κρίνεται σκόπιμο να γίνει προσπάθεια σε αυτόν τον τομέα.

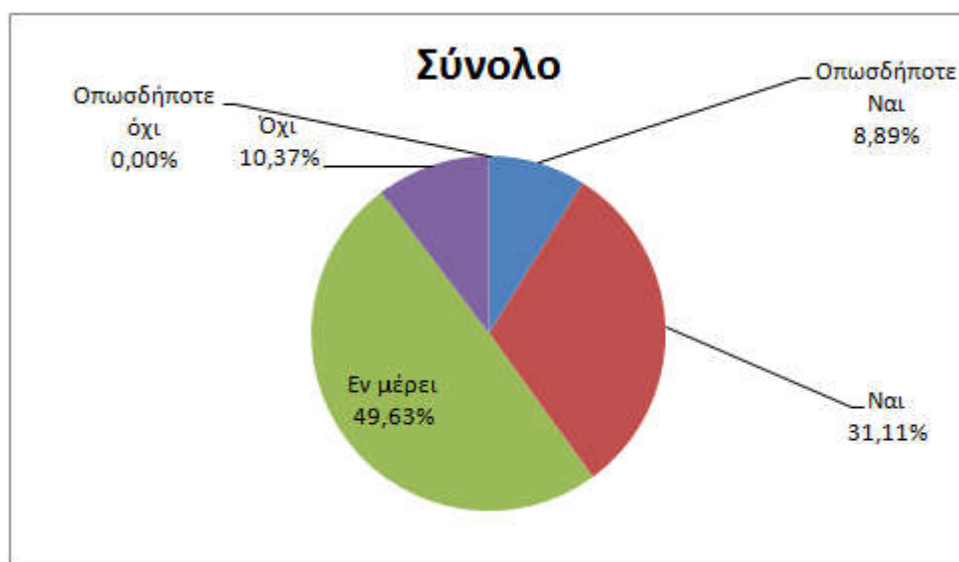
Γενικό σχόλιο.

Το Υπουργείο Παιδείας έχει αποστείλλει στα σχολεία τον «Εσωτερικό Κανονισμό Σχολικής Μονάδας (ΔΑΙ) και Μνημόνιο Ενεργειών για τη διαχείριση πυρκαγιών, ακραίων καιρικών φαινομένων, τεχνολογικών καταστροφών και ΧΒΡΠ περιστατικών» ορίζοντας τους Διευθυντές υπεύθυνους για την υλοποίηση των μέτρων που προβλέπονται. Από τις απαντήσεις φαίνεται πως δεν υπάρχει ο ίδιος βαθμός κινητοποίησης για τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες σε σχέση με τους σεισμούς.

17. Καθώς έχετε οριστεί να συμμετάσχετε σε ομάδα αντιμετώπισης κρίσης, πιστεύετε ότι θα είστε διαθέσιμος για να ανταποκριθείτε στα καθήκοντά σας σε όλο το χρονικό διάστημα λειτουργίας του σχολείου;

17α.

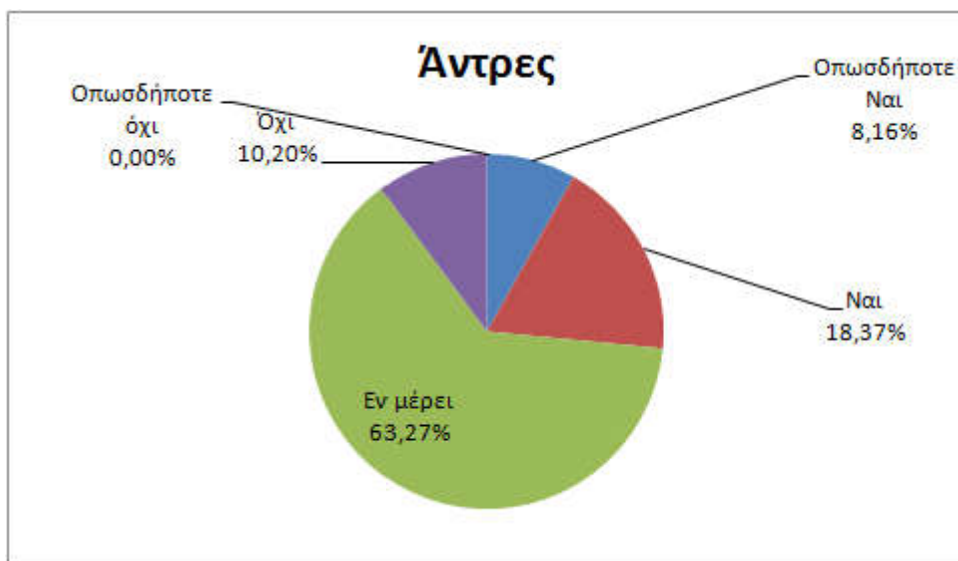
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Οποσδήποτε ναι	12	8,89%
Ναι	42	31,11%
Εν μέρει	67	49,63%
Όχι	14	10,37%
Οποσδήποτε όχι	0	0,00%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 8,9% των εκπαιδευτικών απαντούν “οποσδήποτε ναι”, το 31,1% δηλώνουν “ναι”, το 49,6% δηλώνουν “εν μέρει”, το 10,4% δηλώνουν “όχι” και κανείς δεν δηλώνει “οποσδήποτε όχι”. Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν δισταγμό προκειμένου να δεσμευθούν να είναι παρόντες σε όλο το χρονικό διάστημα λειτουργίας του σχολείου προκειμένου να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους στα πλαίσια κάποιας ομάδας αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών. Αυτή η στάση πιθανόν συνδέεται με την άτυπη συμφωνία που συνδέει τα διδακτικά καθήκοντα με τις ώρες παραμονής στο σχολείο.

17β.

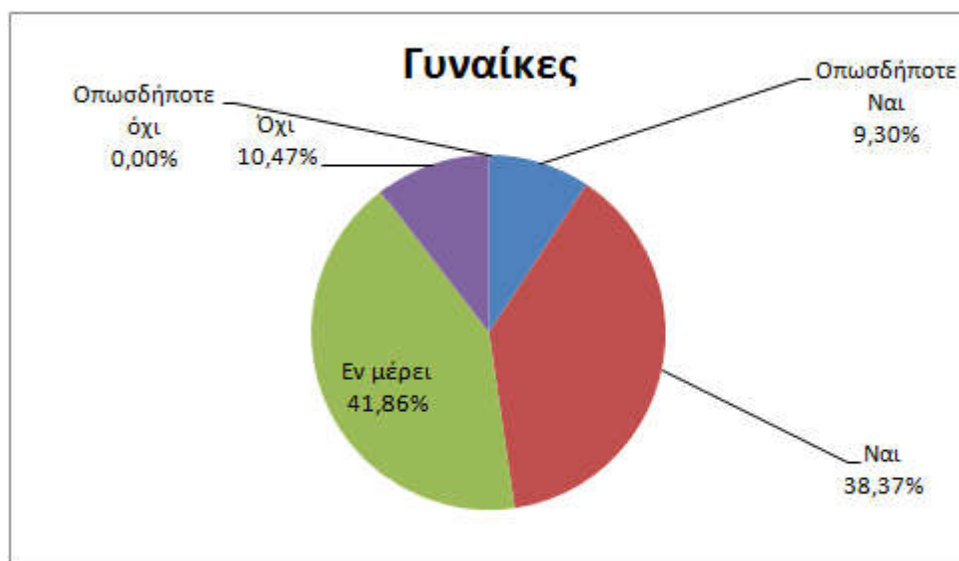
Αντρες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Οπωσδήποτε ναι	4	8,16%
Ναι	9	18,37%
Εν μέρει	31	63,27%
Όχι	5	10,20%
Οπωσδήποτε όχι	0	0,00%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 8,2% των αντρών απαντούν "οπωσδήποτε ναι", το 18,4% δηλώνουν "ναι", το 63,3% δηλώνουν "εν μέρει", το 10,2% δηλώνουν "όχι" και κανείς δεν δηλώνει "οπωσδήποτε όχι".

17γ.

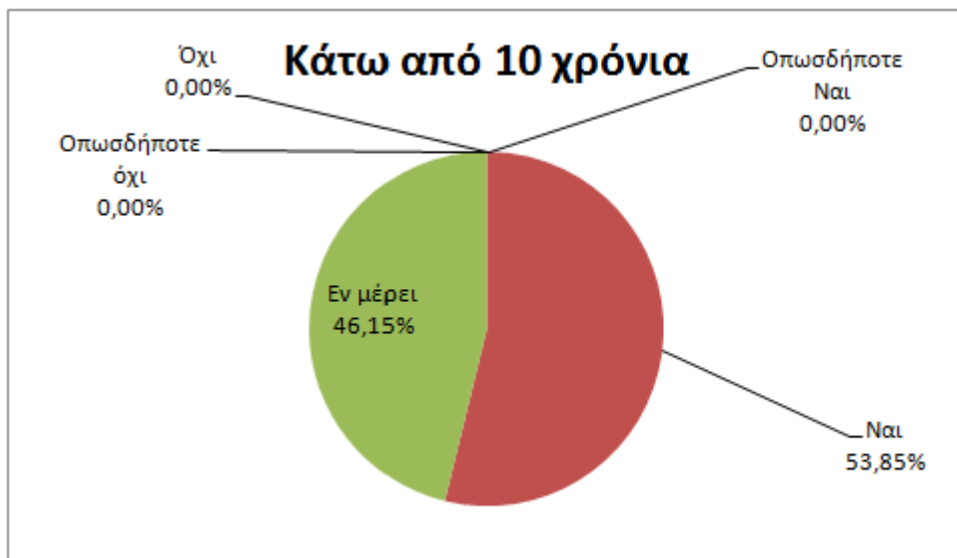
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Οπωσδήποτε ναι	8	9,30%
Ναι	33	38,37%
Εν μέρει	36	41,86%
Όχι	9	10,47%
Οπωσδήποτε όχι	0	0,00%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 9,3% των γυναικών απαντούν "οπωσδήποτε ναι", το 38,4% δηλώνουν "ναι", το 41,9% δηλώνουν "εν μέρει", το 10,5% δηλώνουν "όχι" και κανείς δεν δηλώνει "οπωσδήποτε όχι".

17δ.

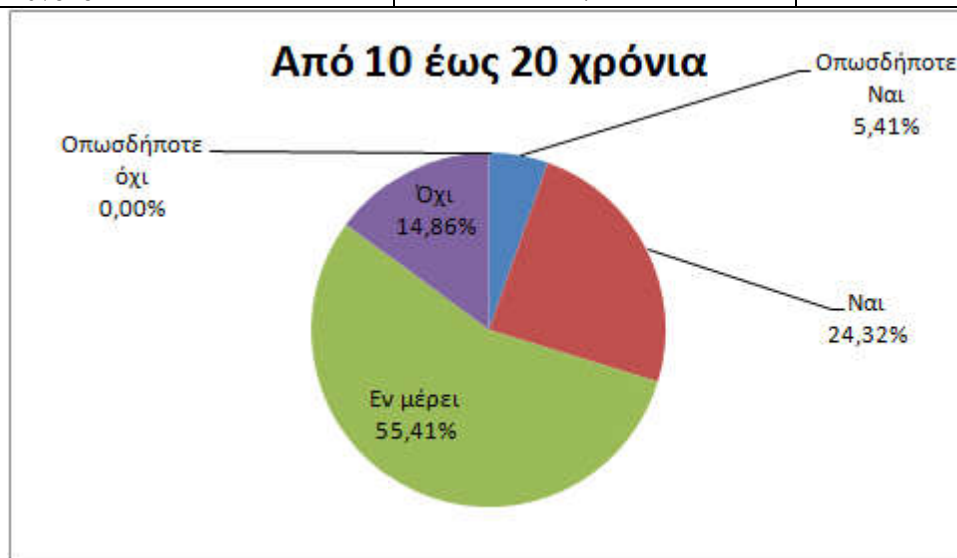
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Οποσδήποτε ναι	0	0,00%
Ναι	7	53,85%
Εν μέρει	6	46,15%
Όχι	0	0,00%
Οποσδήποτε όχι	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως κανείς μεταξύ όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια δεν δηλώνει "οποσδήποτε ναι", το 53,9% δηλώνουν "ναι", το 46,2% δηλώνουν "εν μέρει", και κανείς δεν δηλώνει "όχι" ή "οποσδήποτε όχι".

17ε.

Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Οπωσδήποτε ναι	4	5,41%
Ναι	18	24,32%
Εν μέρει	41	55,41%
Όχι	11	14,86%
Οπωσδήποτε όχι	0	0,00%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 5,4% μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια δηλώνει "οπωσδήποτε ναι", το 24,3% δηλώνουν "ναι", το 55,4% δηλώνουν "εν μέρει", το 14,9% δηλώνει "όχι" και κανείς δεν δηλώνει "οπωσδήποτε όχι".

17στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Οπωσδήποτε ναι	8	16,67%
Ναι	17	35,42%
Εν μέρει	20	41,67%
Όχι	3	6,25%
Οπωσδήποτε όχι	0	0,00%
Σύνολο	48	100%

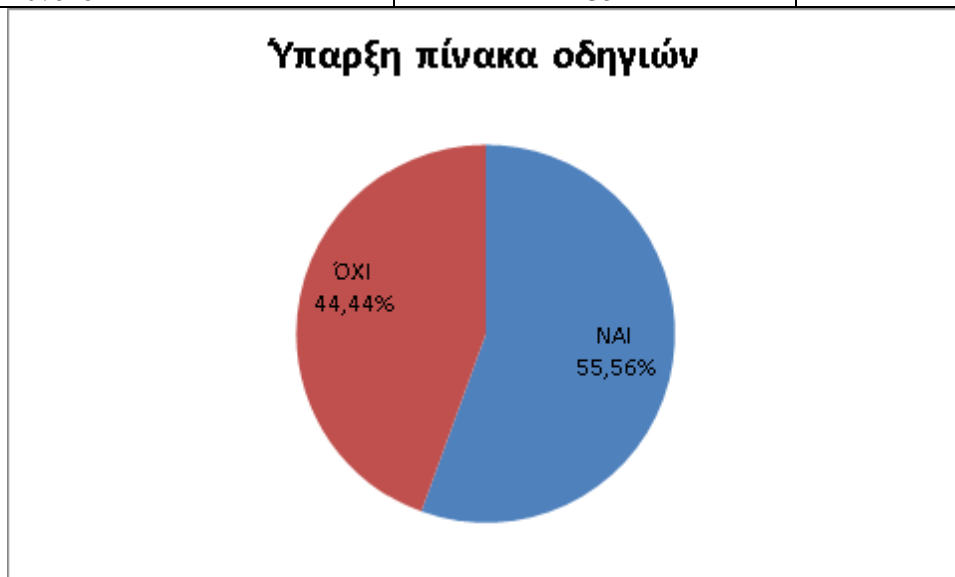
Από τις απαντήσεις προκύπτει πως το 16,7% μεταξύ όσων υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια δηλώνει “οπωσδήποτε ναι”, το 35,4% δηλώνουν “ναι”, το 41,7% δηλώνουν “εν μέρει”, το 6,3% δηλώνει “όχι” και κανείς δεν δηλώνει “οπωσδήποτε όχι”.

Γενικό σχόλιο

Από τις απαντήσεις όσων έχουν υπηρεσία πάνω από 21 χρόνια φαίνεται ότι παρά το ότι δείχνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους υπόλοιπους προθυμία να παραμείνουν σε όλο το χρονικό διάστημα λειτουργίας του σχολείου, το ποσοστό όσων διστάζουν να δεσμευτούν ή αρνούνται (48,0%) είναι πολύ κοντά στο ποσοστό αυτών που είναι δείχνουν θετική στάση (52,0%). Σχετικά κοντά είναι τα ποσοστά όσων υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια (46,2% έχουν ουδέτερη στάση και 53,8% έχουν θετική στάση). Αντίθετα, μεταξύ όσων υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια, το ποσοστό όσων έχουν ουδέτερη ή αρνητική στάση είναι ψηλότερο από το ποσοστό όσων έχουν θετική στάση (70,2% έναντι 29,8%). Οι απαντήσεις δείχνουν ότι οι γυναίκες δηλώνουν περισσότερο διαθέσιμες (47,7%) από ότι οι άντρες (26,5%).

18. Υπάρχει στο σχολείο σας σε απόλυτα εμφανές σημείο πίνακας οδηγιών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	75	55,56%
Όχι	60	44,44%
Σύνολο	135	100%

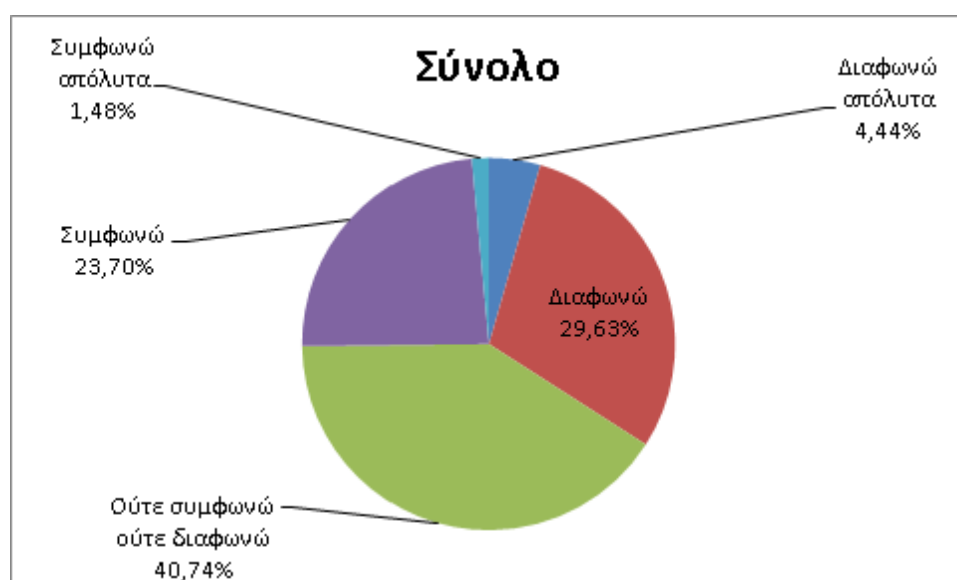

Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 55,6% δηλώνει πως υπάρχει στο σχολείο σε απόλυτα εμφανές σημείο πίνακας οδηγιών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και το 44,4% δηλώνει το αντίθετο.

19. Θεωρείτε ότι υπάρχουν διαδικασίες (χρονοδιάγραμμα με σαφείς δράσεις και στόχους προς επίτευξη, ομάδα για συντονισμό των δραστηριοτήτων, πρωτόκολλα επικοινωνίας με εξωτερικούς φορείς) για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης;

19α.

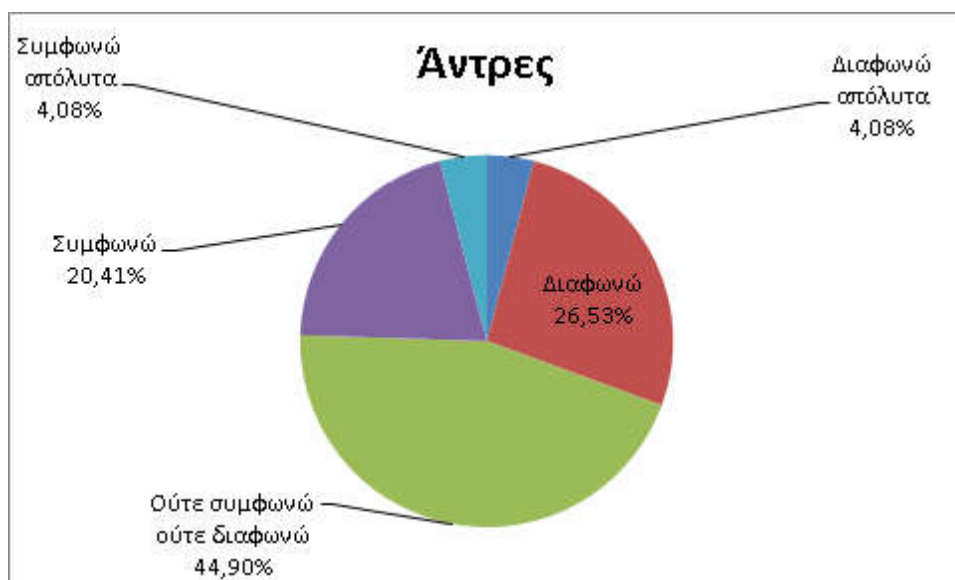
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	6	4,44%
Διαφωνώ	40	29,63%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	55	40,74%
Συμφωνώ	32	23,70%
Συμφωνώ απόλυτα	2	1,48%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε το 4,4% δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι υπάρχουν διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης, , το 29,6% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 40,7% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 23,7% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 1,5% συμφωνούν απόλυτα. Το ότι το 40,7% δηλώνει ουδέτερη στάση πιθανόν να σχετίζεται με την έλλειψη σχεδιασμού για την περίοδο μετά την κρίση καθώς κάτι τέτοιο προϋποθέτει γνώση του αντικειμένου εκ μέρους της διεύθυνσης καθώς και χρόνο και προσπάθεια εκ μέρους όλων των συμμετεχόντων. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να διερευνηθούν καλύτερα οι απόψεις όσων δήλωσαν ότι συμφωνούν καθώς και όσων έχουν ουδέτερη στάση.

19β.

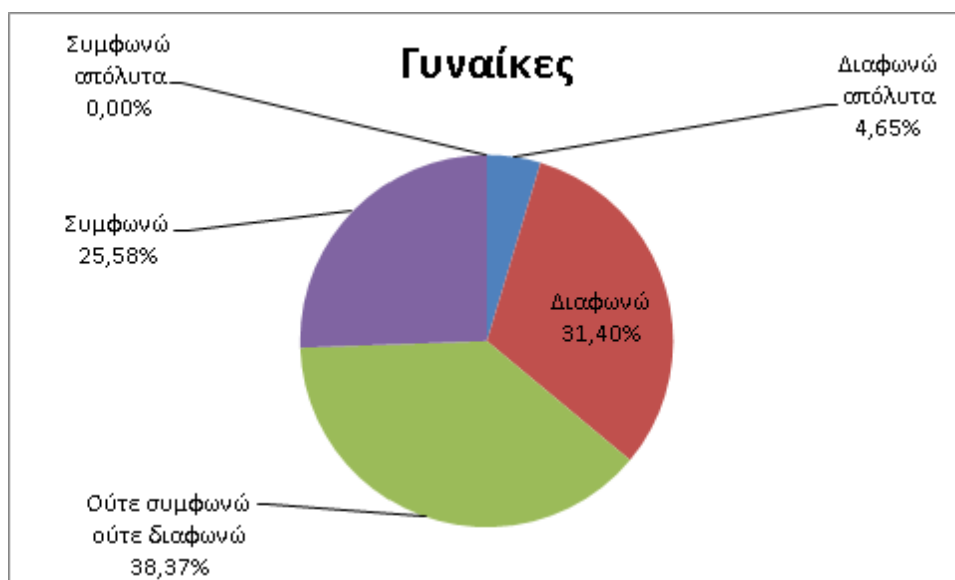
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	4,08%
Διαφωνώ	13	26,53%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22	44,90%
Συμφωνώ	10	20,41%
Συμφωνώ απόλυτα	2	4,08%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε το 4,1% δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι υπάρχουν διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης, , το 26,5% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 44,9% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 20,4% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 4,1% συμφωνούν απόλυτα.

19γ.

Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	4	4,65%
Διαφωνώ	27	31,40%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	33	38,37%
Συμφωνώ	22	25,58%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε το 4,7% δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι υπάρχουν διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης, , το 31,4% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 38,4% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 25,6% δηλώνουν ότι συμφωνούν και καμία δεν συμφωνεί απόλυτα.

19δ.

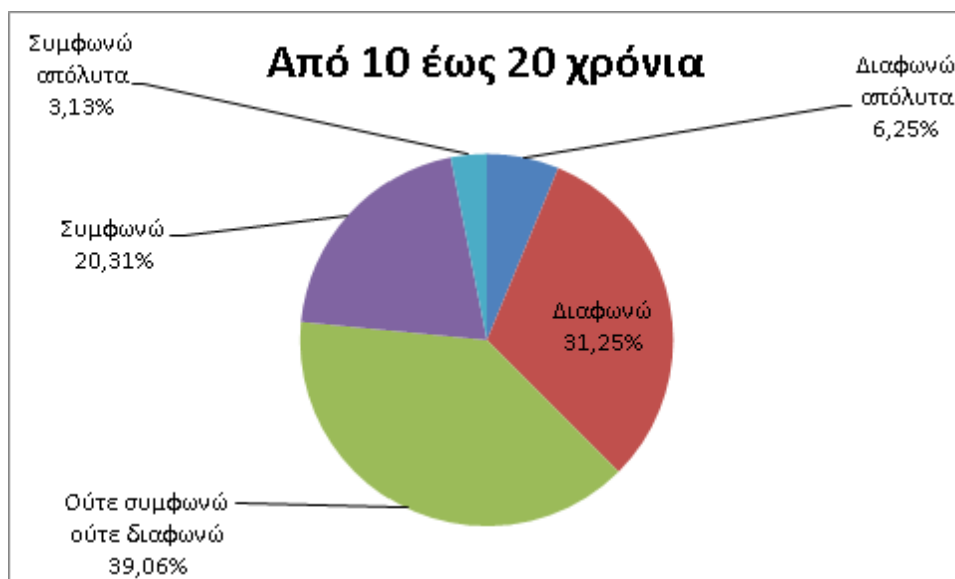
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	4	30,77%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	38,46%
Συμφωνώ	4	30,77%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι υπάρχουν διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης, , το 30,8% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 38,5% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 30,8% δηλώνουν ότι συμφωνούν και κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα.

19ε.

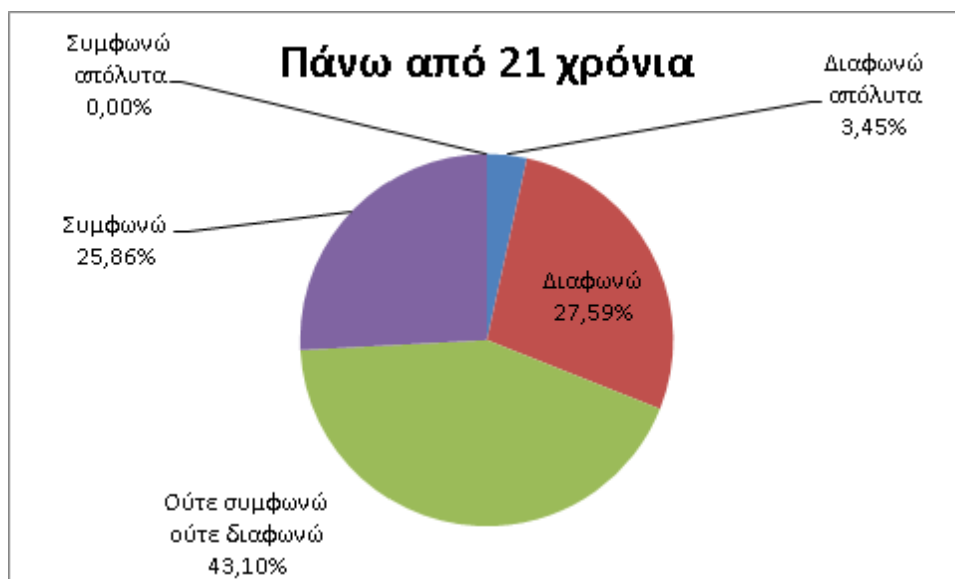
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	4	6,25%
Διαφωνώ	20	31,25%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	25	39,06%
Συμφωνώ	13	20,31%
Συμφωνώ απόλυτα	2	3,13%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 6,3% δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι υπάρχουν διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης, , το 31,3% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 39,1% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 20,3% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 3,1% συμφωνεί απόλυτα.

19στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	3,45%
Διαφωνώ	16	27,59%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	25	43,10%
Συμφωνώ	15	25,86%
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Σύνολο	48	100%

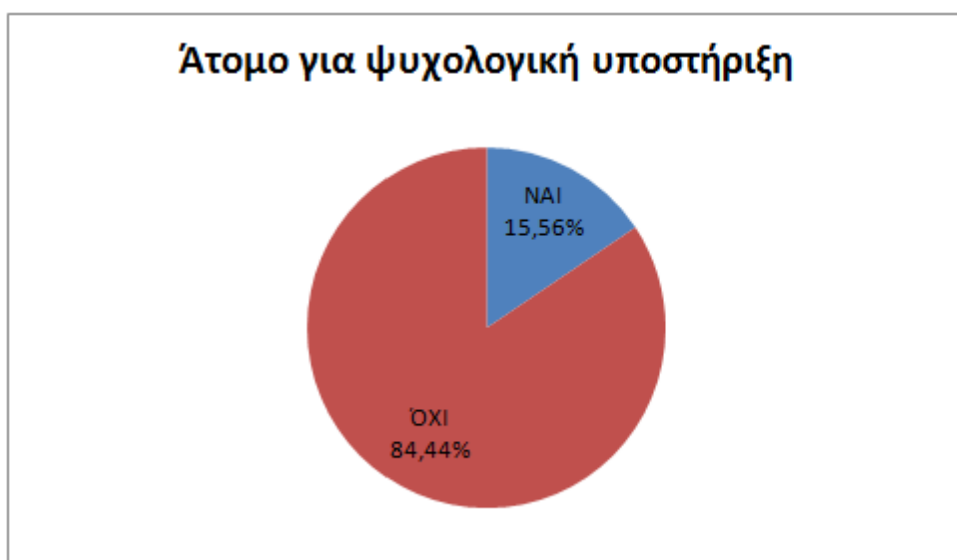
Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 3,5% δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι υπάρχουν διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης, , το 27,6% δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 43,1% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 25,9% δηλώνουν ότι συμφωνούν ενώ κανείς δεν συμφωνεί απόλυτα.

Γενικό σχόλιο

Οι απαντήσεις δείχνουν πως στο συγκεκριμένο ερώτημα οι απόψεις των τριών ομάδων παρουσιάζουν την μικρότερη απόκλιση μεταξύ τους από ότι σε οποιαδήποτε άλλο ερώτημα, ίσως γιατί αποτελεί άγνωστο αντικείμενο για όσους δεν έχουν σχετική εκπαίδευσή αγνοούν την ύπαρξη του αντικειμένου.

20. Υπάρχει εξειδικευμένο άτομο για να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση;

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	21	15,56%
Όχι	114	84,44%
Σύνολο	135	100%

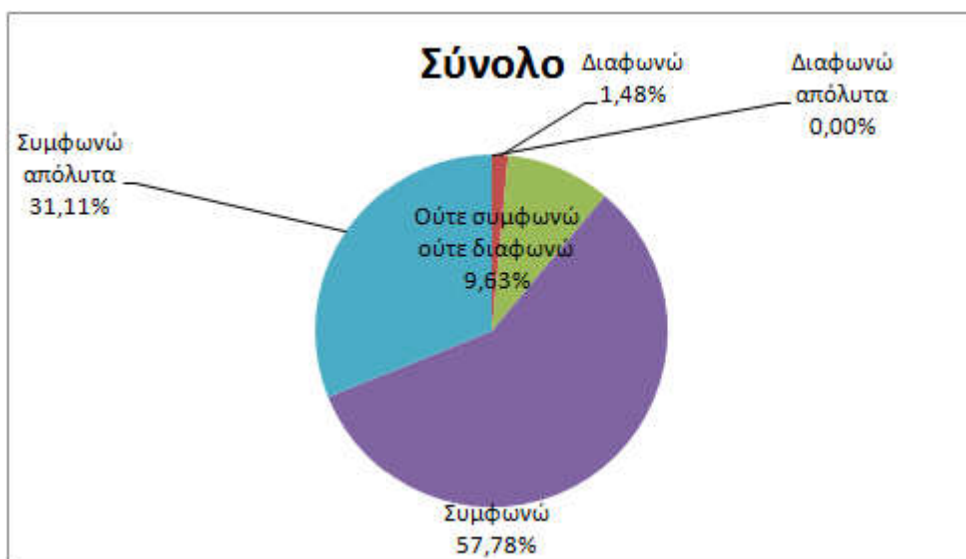

Από τις απαντήσεις φαίνεται πως μόνον το 15,6% των σχολείων διαθέτουν εξειδικευμένο άτομο για να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση και 84,4% δηλώνουν “όχι”. Είναι προφανής η έλλειψη και όπως προκύπτει από το σύνολο της σύγχρονης βιβλιογραφίας αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ομαλή επάνοδο του σχολείου στην κατάσταση προ κρίσης.

21. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών;

21α.

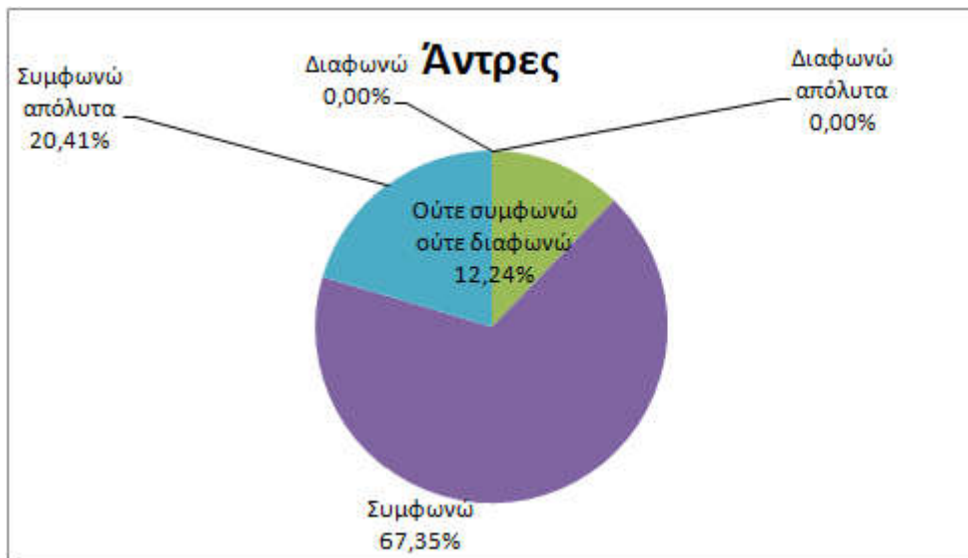
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	2	1,48%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	13	9,63%
Συμφωνώ	78	57,78%
Συμφωνώ απόλυτα	42	31,11%
Σύνολο	135	100%

Από το γράφημα παρατηρούμε ότι κανείς δεν διαφωνεί απόλυτα πως οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών; με το 1,5% να δηλώνουν ότι διαφωνούν, το 9,6% να δηλώνει ουδέτερη στάση, το 57,8% να συμφωνεί και το 31,1% να συμφωνεί απόλυτα. Όπως είναι αναμενόμενο ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (88,9%) των εκπαιδευτικών πιστεύουν ότι χρειάζονται συστηματική επιμόρφωση στο αντικείμενο πιθανόν, επειδή όπως φαίνεται από το προηγούμενο ερώτημα, στα περισσότερα σχολεία δεν υπάρχει εξειδικευμένο άτομο για ψυχολογική υποστήριξη και οι εκπαιδευτικοί ως παιδαγωγοί δείχνουν ενδιαφέρον και ευαισθησία για τους μαθητές τους χωρίς να αποκλείεται να υπάρχει εσωτερική ανάγκη των εκπαιδευτικών για αυτοβελτίωση. Πιθανόν το ποσοστό να ήταν ακόμη μεγαλύτερο εάν περισσότεροι εκπαιδευτικοί είχαν εμπειρίες κρίσης.

21β.

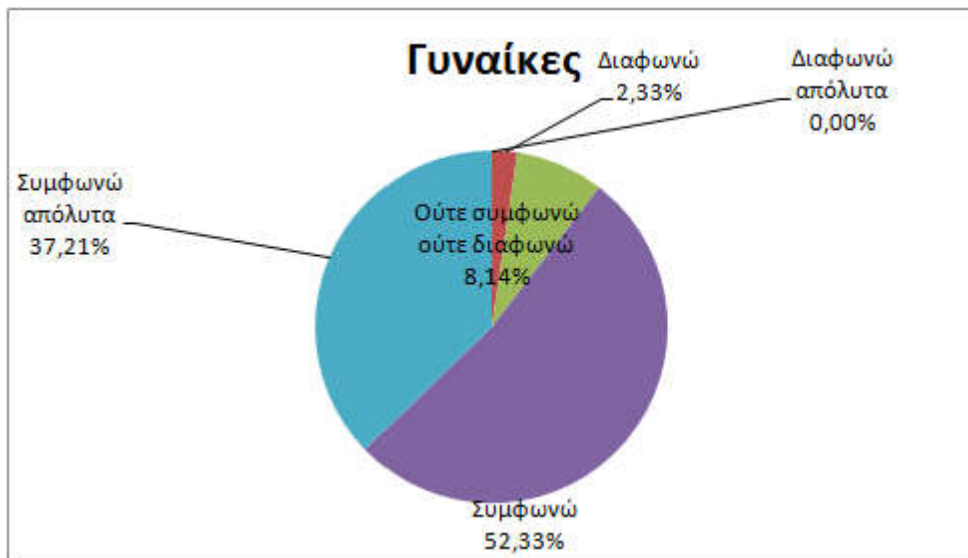
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	0	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	12,24%
Συμφωνώ	33	67,35%
Συμφωνώ απόλυτα	10	20,41%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε κανείς δεν δηλώνει πως διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών, το 12,2% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 67,4% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 20,4% συμφωνούν απόλυτα.

21γ.

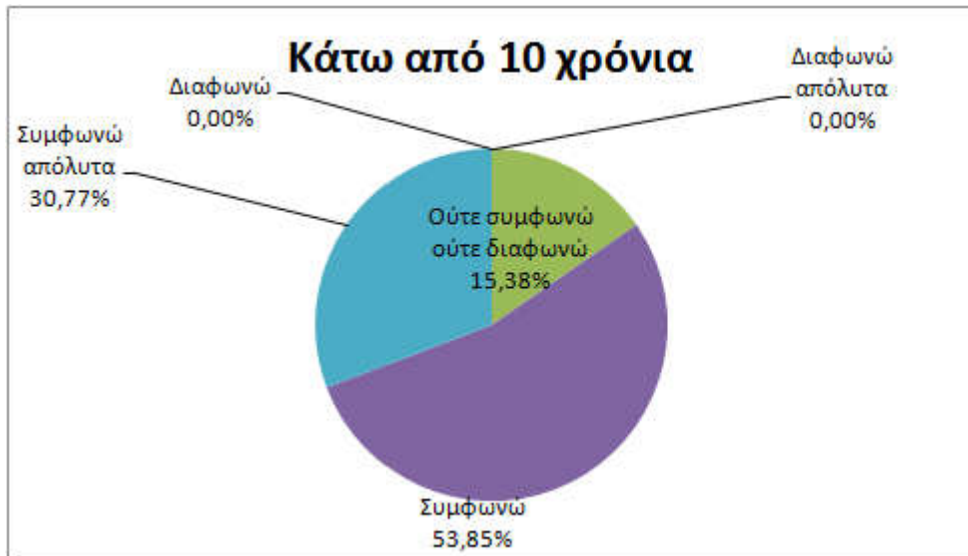
Γυναίκες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	2	2,33%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	8,14%
Συμφωνώ	45	52,33%
Συμφωνώ απόλυτα	32	37,21%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε καμία δεν δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών, το 2,3% δηλώνει ότι διαφωνεί, το 8,1% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 52,3% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 37,2% συμφωνούν απόλυτα.

21δ.

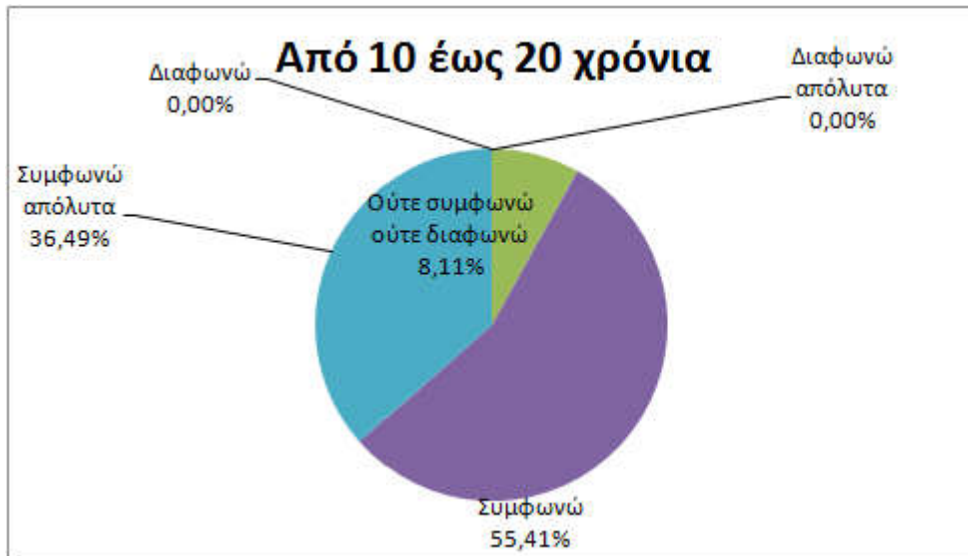
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	0	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2	15,38%
Συμφωνώ	7	53,85%
Συμφωνώ απόλυτα	4	30,77%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε κανείς δεν δηλώνει πως διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών, το 15,4% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 53,9% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 30,8% συμφωνούν απόλυτα.

21ε.

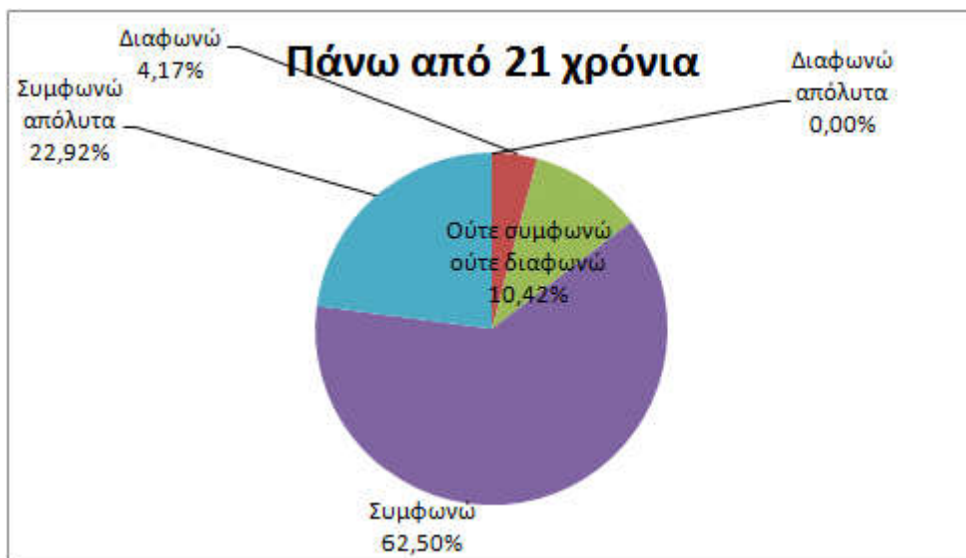
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	0	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	15,38%
Συμφωνώ	41	53,85%
Συμφωνώ απόλυτα	27	30,77%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε κανείς δεν δηλώνει πως διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών, το 8,1% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 55,4% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 36,5% συμφωνούν απόλυτα.

21στ.

Υπηρετήση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,00%
Διαφωνώ	2	4,17%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	10,42%
Συμφωνώ	30	62,50%
Συμφωνώ απόλυτα	11	22,92%
Σύνολο	48	100%

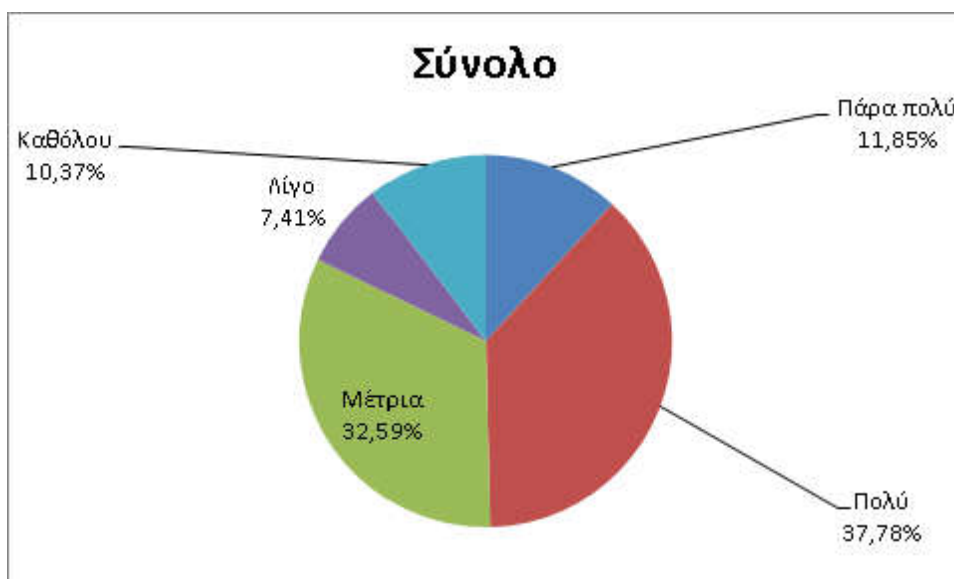

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε κανείς δεν δηλώνει πως διαφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών, το 4,2% δηλώνει ότι διαφωνούν, το 10,4% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 62,5% δηλώνουν ότι συμφωνούν και το 22,9% συμφωνούν απόλυτα.

22.1 Κατά τη γνώμη σας ποιος θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση; [Ο διευθυντής του σχολείου]

22.1.α.

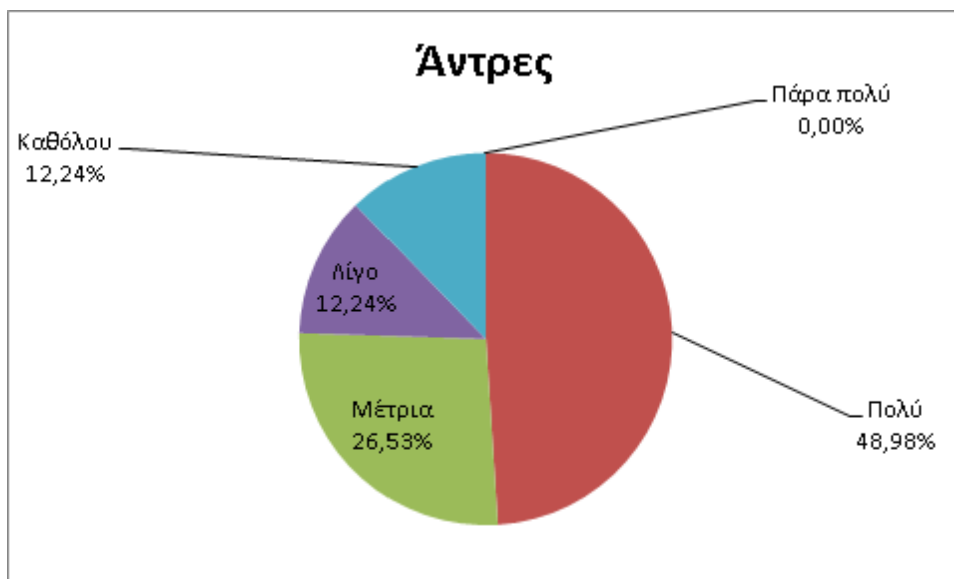
Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	16	11,85%
Πολύ	51	37,78%
Μέτρια	44	32,59%
Λίγο	10	7,41%
Καθόλου	14	10,37%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 11,9% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο διευθυντής του σχολείου, το 37,8% δηλώνει ότι συμφωνεί, το 32,6% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 7,4% δηλώνει πως δεν συμφωνεί και το 10,4% δηλώνει ότι δεν συμφωνεί καθόλου. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 49,5% θεωρούν το διευθυντή αρμόδιο και για την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών, ασχέτως της εκπαίδευσης και των φυσικών ή επίκτητων προσόντων.

22.1.β.

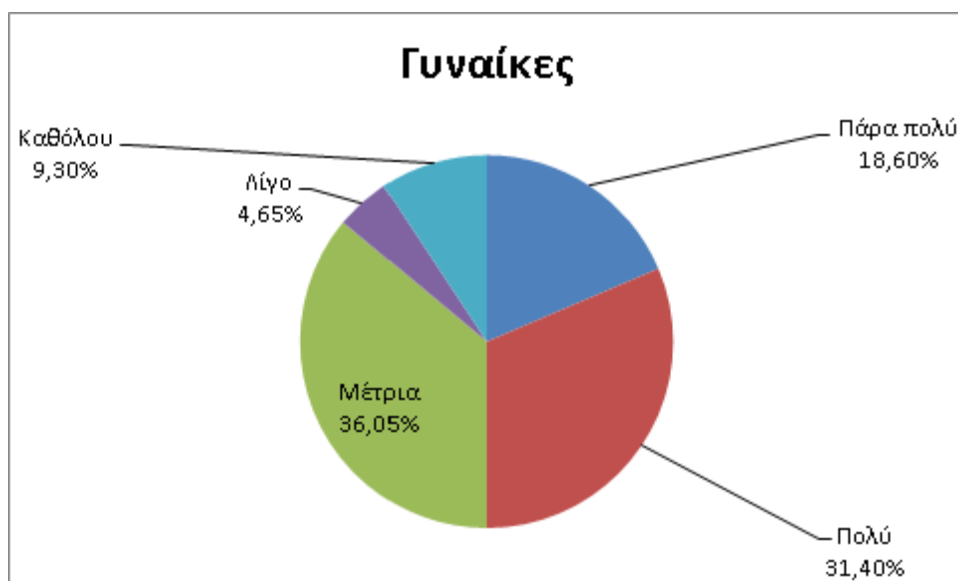
Αντρες Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	24	48,98%
Μέτρια	13	26,53%
Λίγο	6	12,24%
Καθόλου	6	12,24%
Σύνολο	49	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο διευθυντής του σχολείου, το 49,0% δηλώνει ότι συμφωνεί, το 26,5% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 12,2% δηλώνει πως δεν συμφωνεί και το 12,2% δηλώνει ότι δεν συμφωνεί καθόλου.

22.1.γ.

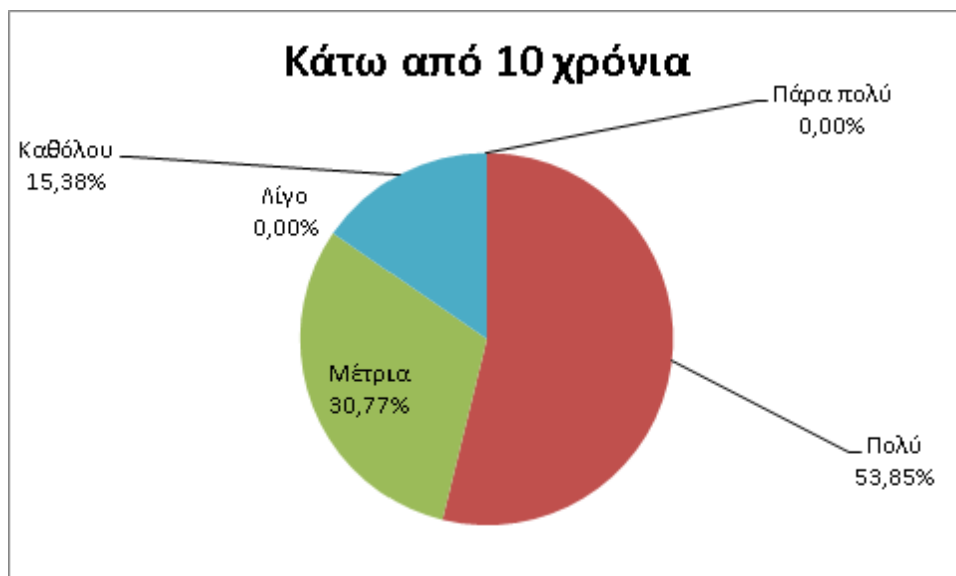
Γυναίκες		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	16	18,60%
Πολύ	27	31,40%
Μέτρια	31	36,05%
Λίγο	4	4,65%
Καθόλου	8	9,30%
Σύνολο	86	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 18,6% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο διευθυντής του σχολείου, το 31,4% δηλώνει ότι συμφωνεί, το 36,1% δηλώνει ουδέτερη στάση, το 4,7% δηλώνει πως δεν συμφωνεί και το 9,3% δηλώνει ότι δεν συμφωνεί καθόλου.

22.1.δ.

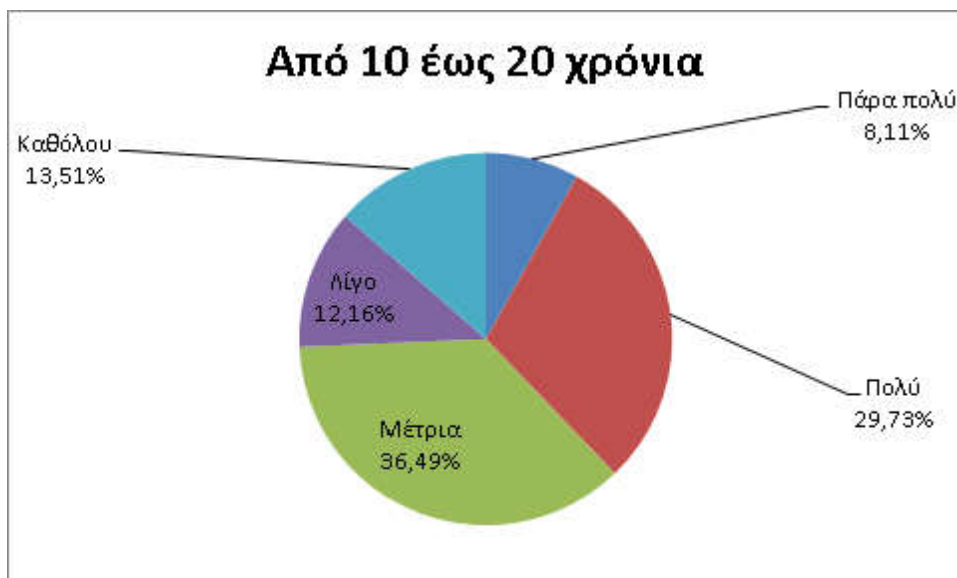
Υπηρετηση κάτω από 10 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0,00%
Πολύ	7	53,9%
Μέτρια	4	30,8%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	2	15,4%
Σύνολο	13	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι κανείς δεν συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο διευθυντής του σχολείου, το 53,9% δηλώνει “πολύ”, το 30,8% δηλώνει “μέτρια”, κανείς δεν δηλώνει “λίγο” και το 9,3% δηλώνει “καθόλου”.

22.1.ε.

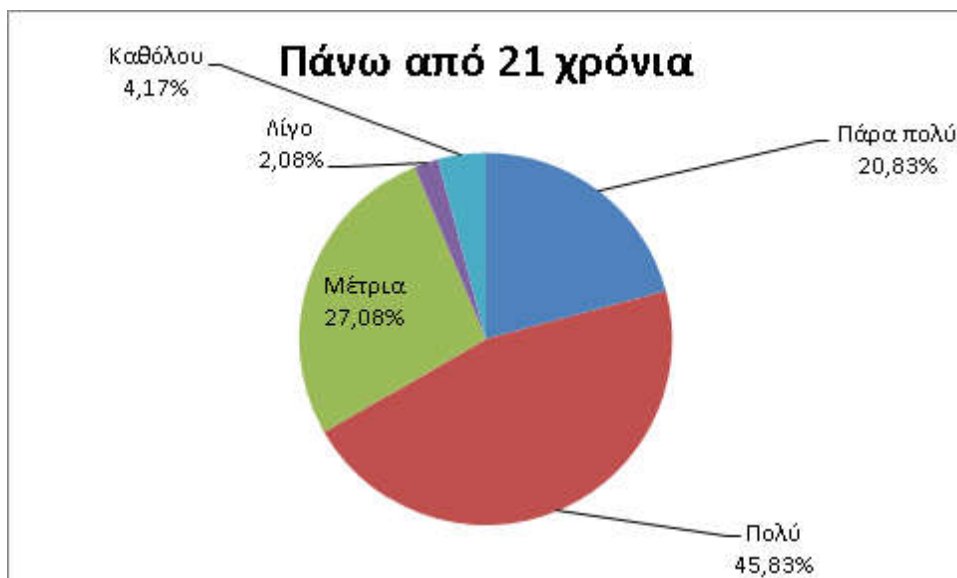
Υπηρετηση από 10 έως 20 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	6	8,11%
Πολύ	22	29,73%
Μέτρια	27	36,49%
Λίγο	9	12,16%
Καθόλου	10	13,51%
Σύνολο	74	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 8,1% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο διευθυντής του σχολείου, το 29,7% δηλώνει “πολύ”, το 36,5% δηλώνει “μέτρια”, το 12,2% δηλώνει “λίγο” και το 13,5% δηλώνει “καθόλου”.

22.1.στ.

Υπηρετηση πάνω από 21 χρόνια		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	10	20,83%
Πολύ	22	45,83%
Μέτρια	13	27,08%
Λίγο	1	2,08%
Καθόλου	2	4,17%
Σύνολο	48	100%

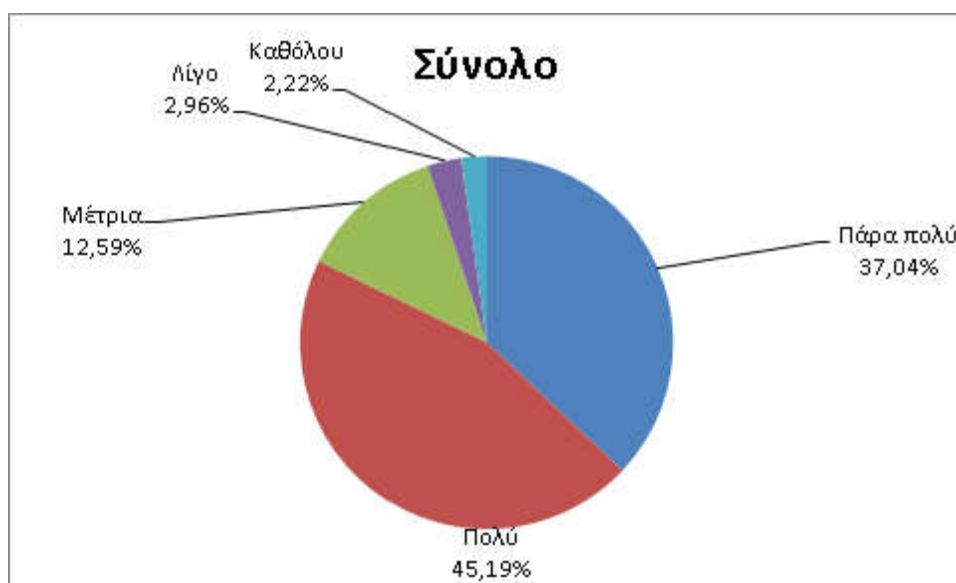

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 20,8% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο διευθυντής του σχολείου, το 45,8% δηλώνει “πολύ”, το 27,1% δηλώνει “μέτρια”, το 2,1% δηλώνει “λίγο” και το 4,2% δηλώνει “καθόλου”.

22.3 Κατά τη γνώμη σας ποιος θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση; [ειδικά εκπαιδευμένος εκπαιδευτικός]

22.3.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	50	37,04%
Πολύ	61	45,19%
Μέτρια	17	12,59%
Λίγο	4	2,96%
Καθόλου	3	2,22%
Σύνολο	135	100%

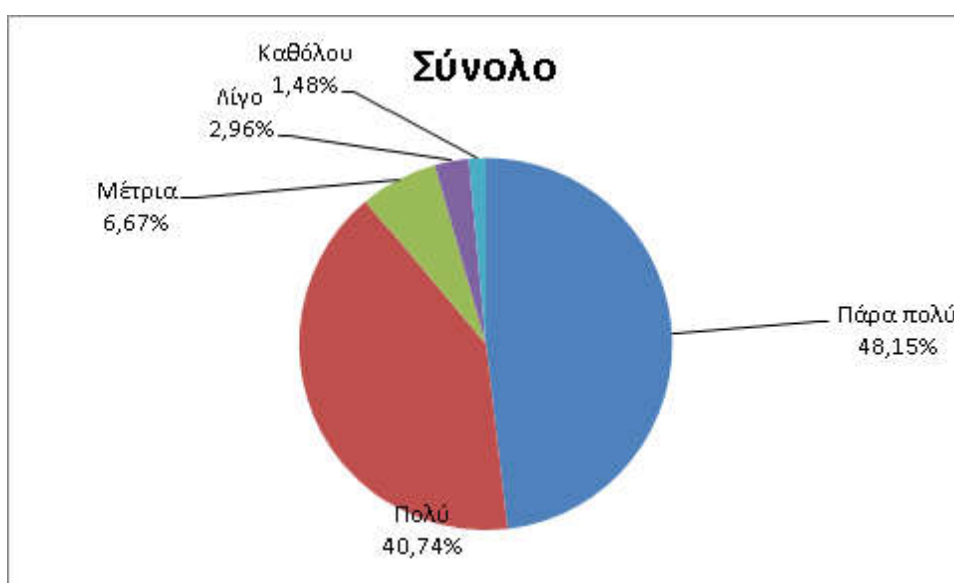

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 37,0% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ένας ειδικά εκπαιδευμένος εκπαιδευτικός, το 45,2% δηλώνει ότι συμφωνεί, το 12,6% δηλώνει “μέτρια”, το 3,0% δηλώνει “λίγο” και το 2,2% δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 82,2% των εκπαιδευτικών θεωρούν έναν ειδικά εκπαιδευμένο εκπαιδευτικό αρμόδιο για την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών.

22.4 Κατά τη γνώμη σας ποιος θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση; [ειδικά εκπαιδευμένη ομάδα εκπαιδευτικών]

22.4.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	65	48,15%
Πολύ	55	40,74%
Μέτρια	9	6,67%
Λίγο	4	2,96%
Καθόλου	2	1,48%
Σύνολο	135	100%

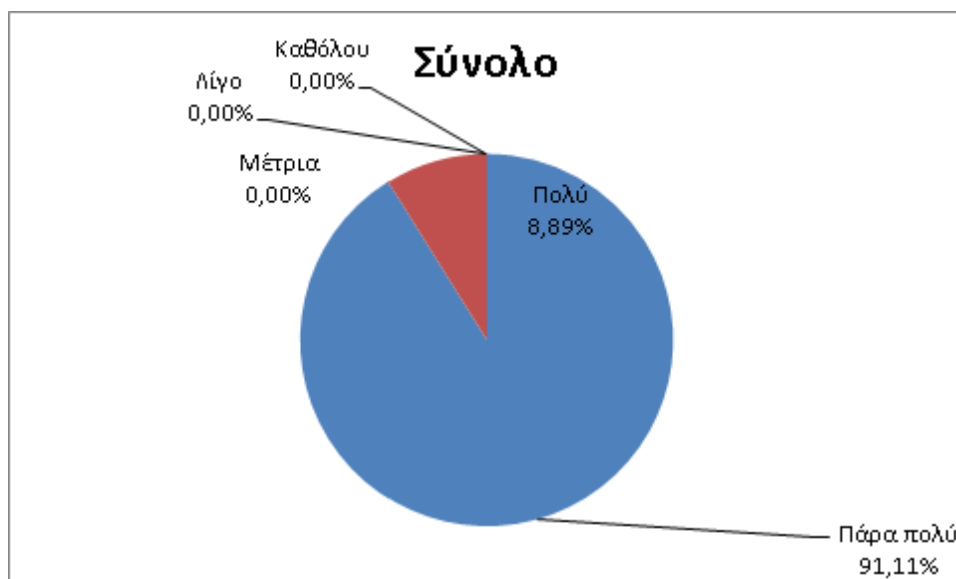

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 48,2% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι μία ειδικά εκπαιδευμένη ομάδα εκπαιδευτικών, το 40,7% δηλώνει ότι συμφωνεί, το 6,7% δηλώνει “μέτρια”, το 3,0% δηλώνει “λίγο” και το 1,5% δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 88,9% των εκπαιδευτικών θεωρούν μία ειδικά εκπαιδευμένη ομάδα εκπαιδευτικών αρμόδια για την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών.

22.5 Κατά τη γνώμη σας ποιος θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση; [Ψυχολόγος]

22.5.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	123	91,11%
Πολύ	12	8,89%
Μέτρια	0	0,00%
Λίγο	0	0,00%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 91,1% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι αυτός που θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση είναι ο ψυχολόγος του σχολείου, το 8,9% δηλώνει ότι συμφωνεί ενώ κανείς δεν δηλώνει “μέτρια”, “λίγο” ή “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το σύνολο των εκπαιδευτικών θεωρούν τον σχολικό ψυχολόγο αρμόδιο για την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών.

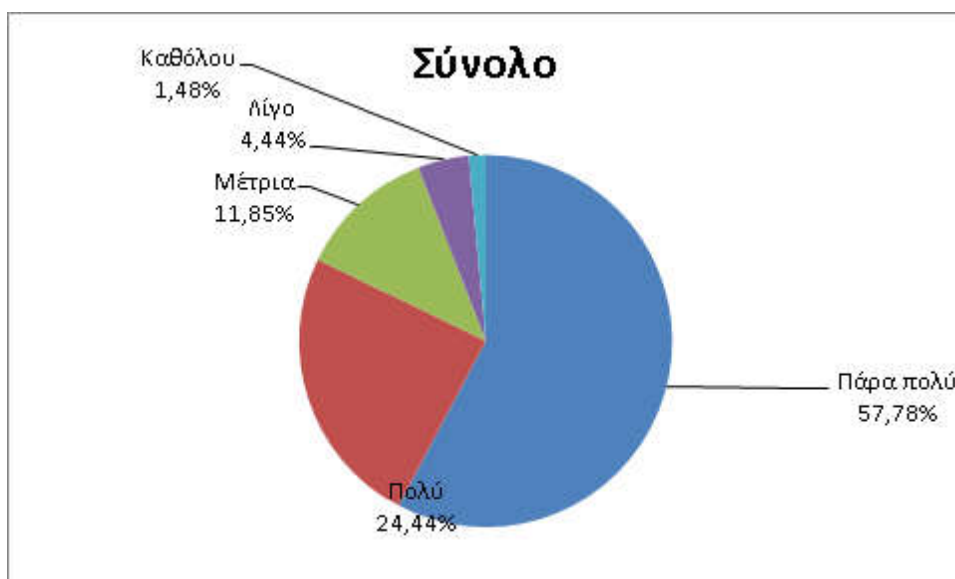
Γενικό σχόλιο.

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών φαίνεται ότι θεωρούν ότι την ψυχολογική υποστήριξη πρέπει να προσφέρει ο ψυχολόγος (91,1%), μία ειδικά εκπαιδευμένη ομάδα εκπαιδευτικών (88,9%) ή ένας ειδικά εκπαιδευμένος εκπαιδευτικός (82,2%). Σε μεγάλη απόσταση με ποσοστό 49,5% ακολουθεί ο διευθυντής του σχολείου, γεγονός αναμενόμενο καθώς οι μάχιμοι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν πολύ καλά τις απαιτήσεις του ρόλου της ψυχολογικής υποστήριξης λόγω της καθημερινής επαφής με τους μαθητές και είναι σε θέση να αξιολογήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες που χρειάζονται για την αποτελεσματική βοήθεια στους μαθητές σε αυτό τον τομέα.

23. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι έχουν ευθύνη οι αρμόδιες υπηρεσίες για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση; [Υπουργείο Παιδείας]

23.1.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	78	57,78%
Πολύ	33	24,44%
Μέτρια	16	11,85%
Λίγο	6	4,44%
Καθόλου	2	1,48%
Σύνολο	135	100%

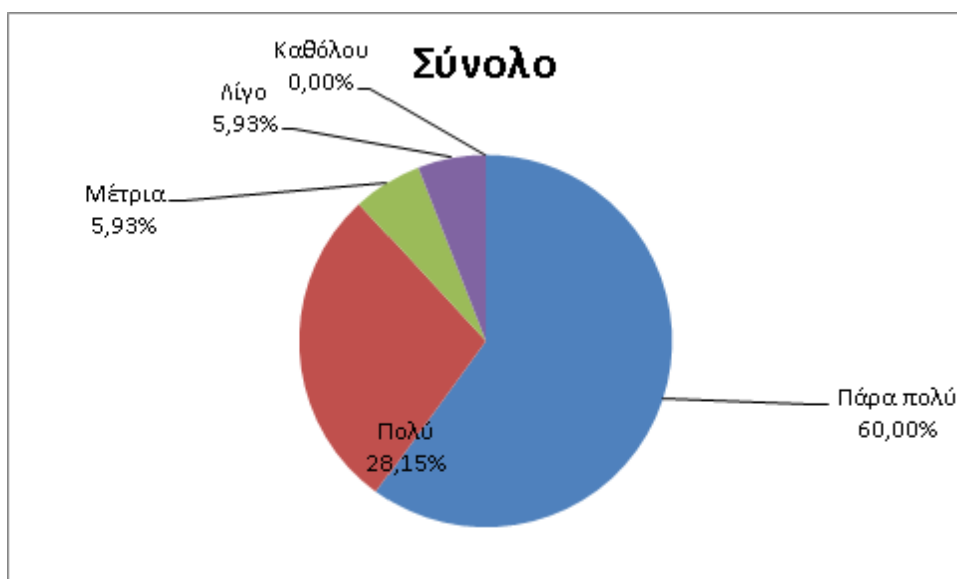

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 57,8% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι την ευθύνη για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση φέρει το Υπουργείο Παιδείας, το 24,4% δηλώνει “πολύ”, το 11,9% δηλώνει “μέτρια”, το 4,4% δηλώνει “λίγο” και το 1,5% δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 82,2% θεωρούν το Υπουργείο Παιδείας αρμόδιο καθώς φαίνεται ότι είτε δεν θέλουν είτε δεν κρίνουν τους εαυτούς τους ικανούς να αναλάβουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί το έργο της επαναφοράς.

23.2 Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι έχουν ευθύνη οι αρμόδιες υπηρεσίες για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση; [υγειονομικές αρχές]

23.2.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	81	60,00%
Πολύ	38	28,15%
Μέτρια	8	5,93%
Λίγο	8	5,93%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	135	100%

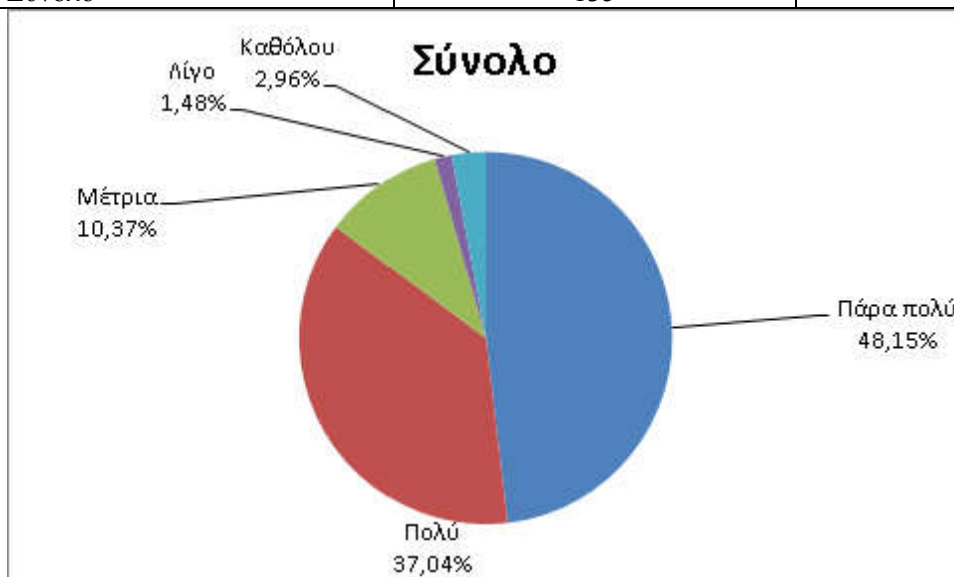

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 60,0% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι την ευθύνη για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση φέρουν οι υγειονομικές αρχές, το 28,2% δηλώνει "πολύ", το 5,9% δηλώνει "μέτρια", το 5,9% δηλώνει "λίγο" και κανείς δεν δηλώνει "καθόλου". Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 88,2% θεωρούν αρμόδιες τις υγειονομικές αρχές.

23.3 Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι έχουν ευθύνη οι αρμόδιες υπηρεσίες για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση; [αστυνομικές αρχές]

23.3.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	65	48,15%
Πολύ	50	37,04%
Μέτρια	14	10,37%
Λίγο	2	1,48%
Καθόλου	4	2,96%
Σύνολο	135	100%

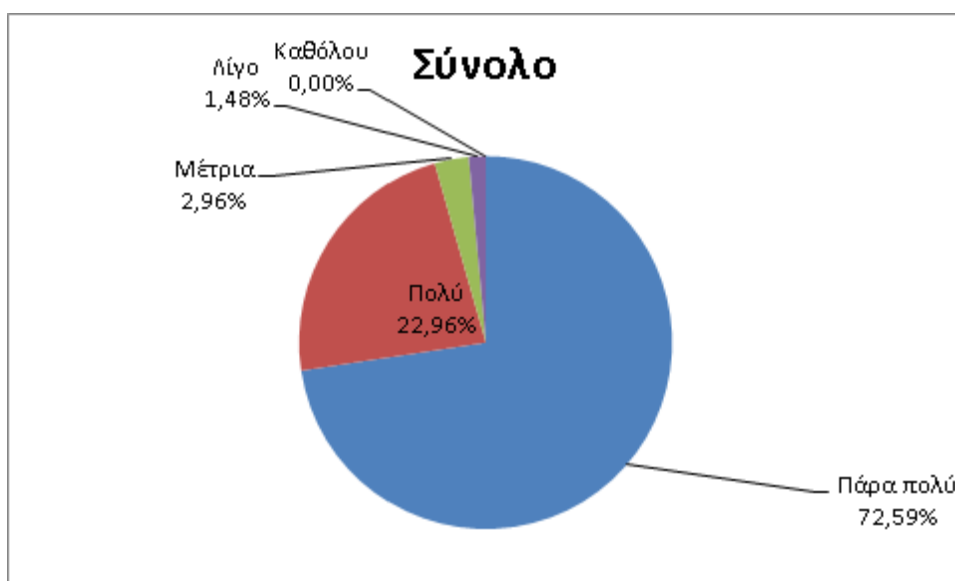

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 48,2% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι την ευθύνη για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση φέρουν οι αστυνομικές αρχές, το 37,0% δηλώνει “πολύ”, το 10,4% δηλώνει “μέτρια”, το 1,5% δηλώνει “λίγο” και το 3,0% δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 85,2% θεωρούν αρμόδιες τις αστυνομικές αρχές.

23.4 Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι έχουν ευθύνη οι αρμόδιες υπηρεσίες για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση; [Δημοτικές και περιφερειακές αρχές]

23.4.α.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων		
Απάντηση	Πλήθος	Ποσοστό
Πάρα πολύ	98	72,59%
Πολύ	31	22,96%
Μέτρια	4	2,96%
Λίγο	2	1,48%
Καθόλου	0	0,00%
Σύνολο	135	100%

Από τις απαντήσεις παρατηρούμε ότι το 72,6% συμφωνεί πάρα πολύ με την άποψη ότι την ευθύνη για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση φέρουν οι δημοτικές και περιφερειακές αρχές, το 23,0% δηλώνει “πολύ”, το 3,0% δηλώνει “μέτρια”, το 1,5% δηλώνει “λίγο” και κανείς δεν δηλώνει “καθόλου”. Από τις απαντήσεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 94,5% θεωρούν αρμόδιες τις δημοτικές και περιφερειακές αρχές.

Γενικό σχόλιο.

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών δηλώνουν ότι την αρμοδιότητα για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση φέρουν οι δημοτικές και περιφερειακές αρχές με ποσοστό 94,5%, ακολουθούν οι υγειονομικές υπηρεσίες (88,2%), οι αστυνομικές υπηρεσίες (85,2%) και το Υπουργείο Παιδείας (82,2%). Έτσι προκύπτει ότι οι περισσότεροι θεωρούν ότι είναι απαραίτητη η συνεργασία πολλών φορέων, άποψη που υποστηρίζεται πλήρως από την υπάρχουσα βιβλιογραφία.

7.1 Συμπεράσματα και προτάσεις

Μεταξύ αντρών και γυναικών δεν υπήρξαν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Όσοι εκπαιδευτικοί υπηρετούν κάτω από 10 χρόνια τηρούν γενικότερα μία πιο ουδέτερη στάση σε σχέση με τις άλλες δύο ομάδες, γεγονός αναμενόμενο καθώς έχουν τις λιγότερες εμπειρίες. Ο λόγος αυτός σε συνδυασμό με το ότι θα υπηρετήσουν για περισσότερο χρόνο στα σχολεία από τις άλλες ομάδες και άρα θα έχουν περισσότερες πιθανότητες να κληθούν να αντιμετωπίσουν κρίσεις, καθιστά επιτακτική ανάγκη την συστηματική εκπαίδευση αυτής της ομάδας ίσως εις βάρος των υπολοίπων. Σε αντίθεση όσοι υπηρετούν από 10 έως 20 χρόνια έχουν το χαμηλότερο ποσοστό ουδέτερης στάσης καθώς οι θέσεις τους είναι περισσότερο πολωμένες ενώ αυτοί που υπηρετούν πάνω από 21 χρόνια προβάλλουν μία ενδιάμεση άποψη πιθανόν διότι η πολυετής υπηρεσία αμβλύνει τις ακραίες θέσεις.

Οι περιορισμοί της έρευνας σχετιζόταν με το σχετικά μικρό πλήθος των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα και την περιορισμένη βιβλιογραφία σχετικά με εμπειρίες από διαχείριση κρίσης σε σχολεία της Ελλάδας.

Στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα “Κατά πόσο τα σχολεία λαμβάνουν επαρκή μέτρα αντιμετώπισης-διαχείρισης κρίσεων ώστε να είναι ασφαλή για τους μαθητές και το προσωπικό τους εκπαιδευτικούς;” οι απαντήσεις φαίνεται να οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευτικοί του δείγματος θεωρούν ότι υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση όσον αφορά τους χώρους και τις εγκαταστάσεις ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις ενδεχόμενης κρίσης. Επίσης πιστεύουν ότι ο συνωστισμός των μαθητών στα σχολεία συμβάλλει αρνητικά στην ασφάλεια των μαθητών, θεωρούν ότι δεν είναι ικανοποιητική η ενημέρωση των μαθητών όσον αφορά τους τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης ενώ ελάχιστοι πιστεύουν ότι το περιβάλλον στο σχολείο είναι ασφαλές. Λίγοι είναι και όσοι θεωρούν ότι ο εξοπλισμός των σχολείων κρίνεται ικανοποιητικός για ανταπόκριση σε κρίση ενώ τηρούν ουδέτερη στάση όσον αφορά τη λήψη μέτρων για την προστασία του υλικού του σχολείου. Σημαντική μερίδα των εκπαιδευτικών έχουν ουδέτερη στάση όσον αφορά την ύπαρξη των απαραίτητων υλικών για την ασφάλεια των μαθητών στους χώρους του σχολείου, πιθανόν διότι δεν είναι σε θέση να διακρίνουν αυτά που είναι αναγκαία. Γενικά φαίνεται να υποστηρίζουν την άποψη ότι υπάρχουν ελλείψεις οι οποίες δεν μπορούν να καλυφθούν με πρωτοβουλία της διεύθυνσης των σχολείων ή των εκπαιδευτικών αλλά αποτελούν αρμοδιότητα της πολιτείας.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα “Ποιος είναι ο βαθμός επιμόρφωσης του προσωπικού για την αντιμετώπιση-διαχείριση κρίσεων” οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δηλώνουν πως

υπάρχει έλλειμμα στην επιμόρφωση, κατάσταση που επιδεινώνεται από τις περιορισμένες εμπειρίες στη διαχείριση κρίσεων. Ωστόσο μέρος των εκπαιδευτικών δηλώνει πως έχει κάποια εκπαίδευση την οποία εικάζεται ότι απέκτησε με ιδιωτική πρωτοβουλία, πιθανόν διότι σύμφωνα με τις απαντήσεις, θεωρούν ότι είναι αυξημένες οι πιθανότητες εκδήλωσης κρίσης λόγω φυσικών καταστροφών. Οι παραπάνω διαπιστώσεις συνηγορούν στην ανάγκη για άμεση και συστηματική εκπαίδευση σε θέματα αντιμετώπισης-διαχείρισης κρίσεων.

Στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα “Υπάρχει οργανωμένο σχέδιο για τη διαχείριση κρίσεων” οι απαντήσεις συγκλίνουν στο ότι ενώ σε όλα σχεδόν τα σχολεία (98,5%) υπάρχουν σχέδια αντιμετώπισης σεισμών, ο αριθμός μειώνεται στα δύο τρίτα (67,7%) για τα σχέδια αντιμετώπισης πυρκαγιών και στο ένα τέταρτο (27,9%) για τα σχέδια αντιμετώπισης πλημμυρών με ότι αυτό συνεπάγεται. Περίπου αντίστοιχα είναι τα ποσοστά όσον αφορά τον ορισμό ομάδων εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση σεισμών, πυρκαγιών και πλημμυρών. Μία ενδιαφέρουσα παρατήρηση είναι το ότι ενώ το 68,2% δηλώνει ότι υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιών, μόνον το 54,8 δηλώνει πως έχουν οριστεί από το σχολείο ομάδες για κατάσβεση πυρκαγιών. Πιθανές εξηγήσεις για αυτό το γεγονός είναι η πλημμελής υλοποίηση του σχεδίου από τα σχολεία, το ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι ενήμεροι για ομάδες που έχουν οριστεί και στις οποίες δεν συμμετέχουν ή το ότι δεν ήταν συνεπείς στις απαντήσεις των ερωτημάτων. Οι περισσότεροι (80,7%) αναγνωρίζουν τη μεγάλη σημασία της πρόβλεψης για ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους γονείς και σε μικρότερο βαθμό με τα ΜΜΕ (52,6%). Η αιτία που οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί κρατούν αρνητική ή ουδέτερη στάση όσον αφορά τη διαθεσιμότητά τους ως μέλη ομάδας αντιμετώπισης κρίσης πιθανόν σχετίζεται με την χαλαρότητα εκ μέρους του συστήματος στην εφαρμογή του νόμου όσον αφορά τις ώρες παραμονής των εκπαιδευτικών στα σχολεία.

Στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα “Υπάρχει πρόνοια για την επαναφορά του σχολείου στην φυσιολογική λειτουργία μετά από μία κρίση” οι εκπαιδευτικοί δεν φαίνεται να έχουν ξεκάθαρη στάση όσον αφορά τις διαδικασίες για την αποφυγή καθυστερήσεων για την επάνοδο στην κανονικότητα, διαπιστώνουν ότι σε ποσοστό 84,4% ότι δεν υπάρχουν εξειδικευμένα άτομα για παροχή ψυχολογικής υποστήριξης και πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών. Σε πολύ ψηλό ποσοστό φαίνεται να πιστεύουν πως απαιτούνται ειδικές γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου να προσφερθεί ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση, όπως προκύπτει από το γεγονός ότι θεωρούν αρμόδιο τον ψυχολόγο ή ειδικά εκπαιδευμένο εκπαιδευτικό/ούς και πολύ λιγότερο τον διευθυντή. Όσον αφορά την ευθύνη για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική

λειτουργία μετά από την κρίση οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι απαιτείται συνεργασία πολλών φορέων με τον πρώτο λόγο να έχουν οι δημοτικές και περιφερειακές αρχές και στη συνέχεια οι υγειονομικές και αστυνομικές αρχές ακολουθούμενες από το Υπουργείο Παιδείας.

Πτυχές σχετικές με το αντικείμενο που μπορούν να ερευνηθούν είναι, μεταξύ άλλων, οι φορείς που επέλεξαν οι εκπαιδευτικοί για την εκπαίδευσή τους, το χρονικό διάστημα σπουδών και το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκόμισαν, οι προτάσεις των εκπαιδευτικών και των επίσημων φορέων όσον αφορά τις προτεραιότητες που πρέπει να τεθούν για την βελτίωση του επιπέδου ετοιμότητας των σχολικών μονάδων, οι λόγοι που σε κάποια σχολεία υπάρχει σχολική κουλτούρα ασφάλειας και οι τρόποι που εκδηλώνεται και επηρεάζει τη σχολική μονάδα, τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν όσοι είχαν εμπειρία διαχείρισης κρίσης και ποιες θεωρούν καλές αλλά και αποτυχημένες πρακτικές. .

Αναφορικά με προτάσεις που θα μπορούσαμε να κάνουμε, η συστηματική εκπαίδευση στη διαχείριση κρίσεων αλλά και στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών κρίνεται απαραίτητη για πολλούς λόγους, μεταξύ των οποίων είναι η καλύτερη αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς, στις υποδομές και το πολύτιμο υλικό της σχολικής μονάδας αλλά και η ικανοποίηση της ανάγκης των εκπαιδευτικών για προσφορά προς τους μαθητές. Μεγαλύτερη προτεραιότητα πρέπει να δοθεί σε εκπαιδευτικούς που βρίσκονται στην αρχή της εκπαιδευτικής τους καριέρας, στερούνται εμπειριών και έχουν περισσότερα να προσφέρουν και παράλληλα στη διαμόρφωση προγραμμάτων για την ευαισθητοποίηση και προετοιμασία των μαθητών.

Η αναπροσαρμογή των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων των σχολείων και η τήρηση των κανονισμών ασφαλείας που θέτουν αρμόδιοι φορείς είναι επίσης απαραίτητη και μπορεί να υπάρξει βελτίωση χωρίς σημαντική οικονομική επιβάρυνση των δήμων.

Η στελέχωση των σχολικών μονάδων με ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό μπορεί να αποδειχθεί καθοριστική, ιδίως στη φάση της επαναφοράς του σχολείου στην ομαλή λειτουργία καθώς θα προσφέρει πολύτιμη βοήθεια στην ψυχολογική υποστήριξη μαθητών και εκπαιδευτικών.

Η διαμόρφωση σχεδίων και η τακτική διεξαγωγή ασκήσεων ετοιμότητας για αντιμετώπιση και άλλων φυσικών καταστροφών εκτός των σεισμών είναι επίσης πολύ σημαντική, ιδίως εν όψει των κλιματολογικών αλλαγών που αναπόφευκτα θα επηρεάσουν και τη χώρα μας στο άμεσο μέλλον.

Συνδεδεμένος ιστός και απαραίτητη προϋπόθεση για να τελεσφορήσουν οι παραπάνω προτάσεις είναι η διαμόρφωση σχολικής κουλτούρας ασφάλειας και καλλιέργεια αξιών όπως ο αλληλοσεβασμός, η εμπιστοσύνη και η κατανόηση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων.

8. Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Allen, M., Burt, K., Bryan, E., Carter, D., Orsi, R., & Durkan, L. (2002). School counselors' preparation for and participation in crisis intervention. *Professional School Counseling, 6*(2), 96-102.
2. Bach, C., Gupta, A. K., Nair, S. S., & Birkmann, J. (2013). Critical infrastructures and disaster risk reduction. *National Institute of Disaster Management and Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ), New Delhi, 72p.*
3. Baldwin, B. A. (1978). A paradigm for the classification of emotional crises: implications for crisis intervention. *American Journal of Orthopsychiatry, 48*(3), 538.
4. Billings, R. S., Milburn, T. W., & Schaalman, M. L. (1980). A model of crisis perception: A theoretical and empirical analysis. *Administrative science quarterly, 300-316.*
5. Britton, N. R. (1986). Developing an understanding of disaster. *The Australian and New Zealand Journal of Sociology, 22*(2), 254-271.
6. Brock, S. E. (2013). Preparing for the school crisis response. In *Crisis Counseling, Intervention and Prevention in the Schools* (pp. 31-42). Routledge.
7. Caplan, G. (1964). *Principles of preventive psychiatry.*
8. Christensen, S. L., & Kohls, J. (2003). Ethical decision making in times of organizational crisis: A framework for analysis. *Business & Society, 42*(3), 328-358.
9. Cooper, M. D. (2000). Towards a model of safety culture. *Safety science, 36*(2), 111-136.
10. Comfort, L. K. (2007). Crisis management in hindsight: Cognition, communication, coordination, and control. *Public Administration Review, 67*, 189-197.
11. Conrad, C., & Poole, M. S. (2012). *Strategic organizational communication: In a global economy.* John Wiley & Sons.
12. Coombs, W. T. (1998). An analytic framework for crisis situations: Better responses from a better understanding of the situation. *Journal of public relations research, 10*(3), 177-191.
13. Coombs, T. W. (2007). *Crisis management and communications.*
14. Coombs, W. T. (2006). *Code red in the boardroom: Crisis management as organizational DNA.* Greenwood Publishing Group.

15. Degnan, A. L., Thomas, G. A., Markenson, D., Song, Y., Fuller, E. J., & Redlener, I. E. (2004). Uncommon sense, uncommon courage: How the New York City school system, its teachers, leadership and students responded to the terror of September 11.
16. Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of qualitative research*. Sage publications, inc.
17. der Heide, E. A. (2003). Convergence behavior in disasters. *Annals of emergency medicine*, 41(4), 463-466.
18. Dutton, J. E. (1986). The processing of crisis and non-crisis strategic issues. *Journal of Management Studies*, 23(5), 501-517.
19. Dutton, J. E., & Jackson, S. E. (1987). Categorizing strategic issues: Links to organizational action. *Academy of management review*, 12(1), 76-90.
20. Everly, G. S., Lating, J. M., & Mitchell, J. T. (2000). Innovations in group crisis intervention. In A. R. Roberts (Ed.), *Crisis intervention handbook: Assessment, treatment and research* (pp. 77-94). New York: Oxford University Press.
21. Gephart Jr, R. P. (1984). Making sense of organizationally based environmental disasters. *Journal of Management*, 10(2), 205-225.
22. Hatzichristiou, C., Issari, P., Lykitsakou, K., Lampropoulou, A., & Dimitropoulou, P. (2011). The development of a multi-level model for crisis preparedness and intervention in the Greek educational system. *School psychology international*, 32(5),
23. Hatzichristou, C., & Polychroni, F. (2014). The preparation of school psychologists in Greece. *International Journal of School & Educational Psychology*, 2(3), 154-165. 464-483.
24. Higher Education Funding Council for England (2001).
https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20120118215031/http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2001/01_28/01_28.pdf. Ανακτήθηκε στις 6 Αυγούστου 2019.
25. Hermann, C. F. (1963). Some consequences of crisis which limit the viability of organizations. *Administrative science quarterly*, 61-82.
26. International Organization for Standardization. ISO/PAS 22399:2007
Societal security – Guideline for incident preparedness and operational continuity
<https://www.iso.org/standard/50295.html> Ανακτήθηκε στις 11 Αυγούστου 2019.
27. Jimerson, S. R., Brown, J. A., Saeki, E., & Hatzichristou, C. (2011). *Best practices in school crisis prevention and intervention*.
28. Johnson, K. (2000). *School crisis management: A hands-on guide to training crisis response teams*. Hunter House.

29. Kahneman, D., & Tversky, A. (2013). Prospect theory: An analysis of decision under risk. In *Handbook of the fundamentals of financial decision making: Part I* (pp. 99-127).
30. Kline, M., Schonfeld, D. J., & Lichtenstein, R. (1995). Benefits and challenges of school-based crisis response teams. *Journal of School Health, 65*(7), 245-249.
31. Kolaitis, G., Kotsopoulos, J., Tsiantis, J., Haritaki, S., Rigizou, F., Zacharaki, L., . . . Katerelos, P. (2003). Posttraumatic stress reactions among children following the Athens earthquake of September 1999. *European Child and Adolescent Psychiatry, 12*, 273–280. doi:10.1007/s00787-003-0339
32. Kouzmin, A., Jarman, A. M., & Rosenthal, U. (1995). Inter-organizational policy processes in disaster management. *Disaster Prevention and Management: An International Journal, 4*(2), 20-37.
33. Krackhardt, D., & Stern, R. N. (1988). Informal networks and organizational crises: An experimental simulation. *Social psychology quarterly, 123*-140.
34. Lai, B. S., Esnard, A., Wyczalkowski, C. , Savage, R. and Shah, H. (2019), Trajectories of School Recovery After a Natural Disaster: Risk and Protective Factors. *Risk, Hazards & Crisis in Public Policy, 10*: 32-51. doi:10.1002/rhc3.12158
35. Lai, B. S., Esnard, A. M., Lowe, S. R., & Peek, L. (2016). Schools and disasters: Safety and mental health assessment and interventions for children. *Current psychiatry reports, 18*(12), 109.
36. Massey, J. E. (2001). Managing organizational legitimacy: Communication strategies for organizations in crisis. *The Journal of Business Communication (1973), 38*(2), 153-182.
37. McLaughlin, D. J. (1995). Strengthening executive decision making. *Human Resource Management, 34*(3), 443-461.
38. Mileti, D., Nathe, S., Gori, P., Greene, M., & Lemersal, E. (2004). *Public hazards communication and education: the state of the art*. University of Colorado: Natural Hazards Center.
39. Mitroff, I. I., Pauchant, T., Finney, M., & Pearson, C. (1989). Do (some) organizations cause their own crises? The cultural profiles of crisis-prone vs. crisis-prepared organizations. *Industrial Crisis Quarterly, 3*(4), 269-283.
40. Mitroff, I. I., Shrivastava, P., & Udawadia, F. E. (1987). Effective crisis management. *Academy of Management Perspectives, 1*(4), 283-292.

41. Moos, R. H., & Schaefer, J. A. (1986). Life transitions and crises. In *Coping with life crises* (pp. 3-28). Springer, Boston, MA.
42. National Association of School Psychologists (NASP). About PREPaRE model. Ανακτήθηκε στις 15/7/2019 <https://www.nasponline.org/professional-development/prepare-training-curriculum/about-prepare>
43. National Association of School Psychologists (NASP). Social Media and School Crisis. Ανακτήθηκε στις 15/7/2019 <https://www.nasponline.org/resources-and-publications/resources-and-podcasts/school-climate-safety-and-crisis/media-and-social-media-resources/social-media-and-school-crises>
44. Newsom, D. Haynes, J. (2013). *Public Relations Writing: Form & Style (Wadsworth Series in Mass Communication and Journalism)*
45. Pearson, C. M., & Clair, J. A. (1998). Reframing crisis management. *Academy of management review*, 23(1), 59-76.
46. Pearson, C. M., & Mitroff, I. I. (1993). From crisis prone to crisis prepared: A framework for crisis management. *Academy of Management Perspectives*, 7(1), 48-59.
47. Penrose, J. M. (2000). The role of perception in crisis planning. *Public Relations Review*, 26(2), 155-171.
48. Pepper, M. J., London, T. D., Dishman, M. L., & Lewis, J. L. (2010). *Leading schools during crisis: What school administrators must know*. R&L Education.
49. Peters, M., Chia, J. H., & Mirandilla, K. (2008). Decision-making in the crisis cycle: The need for research and better understanding.
50. Pfaltzgraff RL. (2008). Crisis management: Looking back and looking ahead. Presented at: The Crisis Management Conference: Athena. Organized by the Hellenic Ministry of National Defense. Ανακτήθηκε στις 16 Ιουλίου 2019 από www.ifpa.org/pdf/athena_08.pdf
51. Piderit, S. K. (2000). Rethinking resistance and recognizing ambivalence: A multidimensional view of attitudes toward an organizational change. *Academy of management review*, 25(4), 783-794.
52. Poole, M. S. (1983). Decision development in small groups II: A study of multiple sequences in decision making. *Communications Monographs*, 50(3), 206-232.
53. Pynoos, R. S., Steinberg, A. M., & Piacentini, J. C. (1999). A developmental psychopathology model of childhood traumatic stress and intersection with anxiety disorders. *Biological psychiatry*, 46(11), 1542-1554.

54. Quarantelli, E. L. (1988). Disaster crisis management: A summary of research findings. *Journal of management studies*, 25(4), 373-385.
55. Reilly, A. H. (1993). Preparing for the worst: The process of effective crisis management. *Industrial & Environmental Crisis Quarterly*, 7(2), 115-143.
56. Research Division, Institute of Public Administration, Ireland (2009). Crisis management :An international overview Ανακτήθηκε 7 Ιουλίου 2019 από https://www.effo.gov.hk/en/reference/publications/crisis_management.pdf
57. Ronan, K. R., Crellin, K., Johnston, D. M., Finnis, K., Paton, D., & Becker, J. (2008). Promoting child and family resilience to disasters: Effects, interventions, and prevention effectiveness. *Children Youth and Environments*, 18(1), 332-353.
58. Ronan, K. R., & Johnston, D. M. (2003). Hazards education for youth: A quasi-experimental investigation. *Risk Analysis: An International Journal*, 23(5), 1009-1020.
59. Sandoval, J. H. (Ed.). (2013). *Handbook of crisis counseling, intervention, and prevention in the schools*. Routledge.
60. Sheaffer, Z., & Mano-Negrin, R. (2003). Executives' orientations as indicators of crisis management policies and practices. *Journal of Management Studies*, 40(2), 573-606.
61. Shrivastava, P., Mitroff, I. I., Miller, D., & Miclani, A. (1988). Understanding industrial crises [1]. *Journal of management studies*, 25(4), 285-303.
62. Simon, H. A. (1996). *The sciences of the artificial*. MIT press.
63. Slaikeu, K. A. (1990). *Crisis intervention: A handbook for practice and research*. Allyn & Bacon. <https://archive.org/details/crisisinterventi00slai/page/4>
64. Smart, C., & Vertinsky, I. (1977). Designs for crisis decision units. *Administrative science quarterly*, 640-657.
65. Thompson, R. A. (2004). *Crisis intervention and crisis management: Strategies that work in schools and communities*. Routledge.
66. Ulmer, R. R., Seeger, M. W., & Sellnow, T. L. (2007). Post-crisis communication and renewal: Expanding the parameters of post-crisis discourse. *Public Relations Review*, 33(2), 130-134.
67. Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in organizations*. Sage.
68. Weick, K. E. (1993). The collapse of sensemaking in organizations: The Mann Gulch disaster. *Administrative science quarterly*, 628-652.

69. Weick, K. E. (1988). Enacted sensemaking in crisis situations [1]. *Journal of management studies*, 25(4), 305-317.
70. Whitla, M. (2003). Crisis management and the school community. *Crisis Management and the School Community*, xii.
71. Williams, D. E., & Olaniran, B. A. (1998). Expanding the crisis planning function: Introducing elements of risk communication to crisis communication practice. *Public Relations Review*, 24(3), 387-400.

Ελληνική βιβλιογραφία

72. Γεωργόπουλος, Α. (2015). Αναδιοργάνωση και Μάνατζμεντ Αλλαγών στις Επιχειρήσεις. *Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα & Βοηθήματα, διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/1647>*. Ανακτήθηκε στις 7 Ιουλίου 2019
73. Γουργιώτου, Γ. (2018). Αξιοποίηση της Τυπικής Εκπαίδευσης, για Ευαισθητοποίηση και Πληροφόρηση, σχετικά με τις Φυσικές Καταστροφές. Αθήνα : Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ανακτήθηκε στις 8/7/2019 από <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2775470/theFile>
74. Εσωτερικός Κανονισμός Σχολικής Μονάδας (ΔΑΙ) και Μνημόνιο Ενεργειών για τη διαχείριση πυρκαγιών, ακραίων καιρικών φαινομένων, τεχνολογικών καταστροφών και ΧΒΡΠ περιστατικών. http://dide.flo.sch.gr/site/wp-content/uploads/2018/09/2018_%CE%95%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%9C%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%BF_%CE%95%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CF%8E%CE%BD_%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%AC%CE%BA%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8E%CE%BD.pdf
75. Ζαβλανός, Μ. (2002). *Οργανωτική συμπεριφορά*. Αθήνα, Σταμούλης.
76. Καραθάνος, Δ. (2006). Διαχείριση κρίσεων στο σχολικό περιβάλλον. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Ανακτήθηκε στις 8/7/2019 από <http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/14435/P0014435.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

77. Κασουλίδης, Γ. (2011). Ετοιμότητα των διευθυντών δημοσίων σχολείων δημοτικής εκπαίδευσης στη διαχείριση κρίσεων: Ανάπτυξη μοντέλου λήψης απόφασης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.
78. Λέκκας, Ε. (2017) Εισαγωγή στη θεωρία Διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων. Ανακτήθηκε στις 8/7/2019 από <https://www.youtube.com/watch?v=8bjN5qbClko>
79. Μπαμπινιώτης, Γ. (2012). *Λεξικό Ελληνικής γλώσσας (Δ' έκδοση)*. Εκδότης: Κέντρο Λεξικολογίας
80. Μπρίνια, Β. (2014). *Μελέτες περιπτώσεων εκπαιδευτικών μονάδων*. Εκδόσεις Σταμούλη.
81. Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ). Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου σε Σχολική Μονάδα (2018)http://www.oasp.gr/userfiles/OASP_SXEDIO_MNHMONIOU_ENERGEIO_N_2017_2018.pdf Ανακτήθηκε στις 7 Ιουλίου 2019
82. Οργανισμός ΕΠιμόρφωσης ΕΚπαιδευτικών (2006). www.oepk.gr/pdfs/meletes/oepk_meleth_13.doc. Ανακτήθηκε στις 7 Ιουλίου 2019
83. Πρακτικός οδηγός στη διαχείριση κρίσεων στο σχολείο. http://www.moec.gov.cy/dme/programmata/scholiki_paravatikotita/epimorfosi/programmata/diacheirisi_kriseon/diacheirisi_krisis_a_meros.pdf Ανακτήθηκε στις 14 Ιουλίου 2019
84. Πύλη για την Ελληνική γλώσσα. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%22%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7+2%22&dq= Ανακτήθηκε στις 7 Ιουλίου 2019
85. Σαβελίδης, Σ. (2011). Διοικητική των κρίσεων στο ελληνικό σύστημα δευτεροβάθμιων εκπαιδευτικών οργανισμών. Διδακτορική διατριβή ΕΑΠ. <https://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/31635> Ανακτήθηκε στις 11 Αυγούστου 2019
86. Σαΐτη, Α. & Σαΐτης, Χ. (2012α), *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης: Θεωρία, Έρευνα και Μελέτη περιπτώσεων*, Αυτοέκδοση, Αθήνα.
87. Τασούλας, Β. (2016). Απόψεις διευθυντών και εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη διαχείριση σχολικών κρίσεων: θεωρητική ανάλυση και εμπειρική διερεύνηση. Διδακτορική διατριβή ΑΠΘ. <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/37733>. Ανακτήθηκε στις 11 Αυγούστου 2019

88. Υπουργείο Εσωτερικών, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (2018). Ανακτήθηκε στις 15/7/2019 από <http://dide.flo.sch.gr/site/?p=23221>
89. Φιλολία, Α., Παπαγεωργίου, Η., & Στεφανάτος, Σ. (2005). Ολοκληρωμένο σύστημα Διαχείρισης Κρίσεων & Ανθρώπινος Παράγοντας.
90. Φώτου, Π. (2017). Απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ετοιμότητα του σχολείου τους σε περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων.
91. Χαλαζιά, Α. (2016). Ανάπτυξη καινοτομικών διδακτικών παρεμβάσεων για την κατανόηση των επικίνδυνων φυσικών φαινομένων και διαχείριση αυτών. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/el/browse/1316052> Ανακτήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 2019

9. Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο για την πρόληψη και διαχείριση κρίσεων στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

1. Συμφωνείτε με την άποψη ότι στο σχολείο η διαρρύθμιση των χώρων και η κακή κατάσταση των εγκαταστάσεων αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επιβαρύνουν τις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης κρίσης;

- Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα
- **2. Συμφωνείτε με την άποψη ότι ο συνωστισμός των μαθητών στο σχολείο αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επιβαρύνει τις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης κρίσης; (απαντήστε εφόσον θεωρείτε ότι το σχολείο σας υπάρχει υπερπληθυσμός μαθητών/ριών)**
- Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα
- **3. Συμφωνείτε με την άποψη ότι στο σχολείο υπάρχει πλήρης ενημέρωση των μαθητών για τους τρόπους αντιμετώπισης μιας ενδεχόμενης κρίσης;**
- Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα
- **4. Συμφωνείτε με την άποψη ότι το σχολείο σας συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις ενός περιβάλλοντος που προσφέρει τη δέουσα ασφάλεια στους μαθητές σε μια ενδεχόμενη κρίση;**
- Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα
- **5. Έχετε εμπειρίες από διαχείριση κρίσεων;**
- Καθόλου
 - Λίγες
 - Αρκετές
 - Πολλές
 - Πάρα πολλές
- **6. Συμφωνείτε με την άποψη ότι στο σχολείο υπάρχουν ελάχιστες πιθανότητες για εκδήλωση κρίσης;**
- Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα

- **7. Προκειμένου να αντιμετωπίζετε έκτακτες ανάγκες (πχ πυρκαγιές, σεισμούς, πλημμύρες κλπ) στο σχολείο σας**

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών		
Υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πλημμυρών		
Υπάρχει σχέδιο αντιμετώπισης πυρκαγιών		

- **8. Ως εκπαιδευτικός του σχολείου έχετε επιμορφωθεί και πρακτικά εξασκηθεί στην**

	Πάρα πολύ	Πολύ	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (σεισμών, πυρκαγιών;)					
παροχή πρώτων βοηθειών					
σωστή χρήση μέσων αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών					

- **9. Εσείς και οι μαθητές του σχολείου σας ενημερώνεστε στη αρχή κάθε διδακτικού έτους για τις ιδιαιτερότητες των χώρων εντός του σχολικού κτιρίου και του αύλειου χώρου ενόψει μιας πιθανής εκδήλωσης κρίσης;**

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

- **10. Πόσο σημαντική θεωρείτε την συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην παροχή πρώτων βοηθειών;**

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

- **11. Κατά τη γνώμη σας είναι το σχολείο εξοπλισμένο με υλικά και μέσα για αποτελεσματική ανταπόκριση σε ενδεχόμενη κρίση;**

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

- **12. Κατά τη γνώμη σας έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την ασφάλεια των μαθητών στα εργαστήρια και τις τάξεις (π.χ. στερέωση επικίνδυνων αντικειμένων, απόσταση ασφαλείας από υαλοπίνακες κλπ) σε ενδεχόμενη κρίση;**

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

- **13. Κατά τη γνώμη σας έχουν ληφθεί ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία πολυτίμου υλικού του σχολείου (αρχείο, εξοπλισμός) σε ενδεχόμενη κρίση;**
 - Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα
- **14. Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της επικοινωνίας με τους κηδεμόνες κατά την κρίση;**
 - Καθόλου
 - Λίγο
 - Μέτρια
 - Πολύ
 - Πάρα πολύ
- **15. Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η πρόβλεψη για την ορθή διαχείριση της σχέσης με τα ΜΜΕ;**
 - Καθόλου
 - Λίγο
 - Μέτρια
 - Πολύ
 - Πάρα πολύ
- **16. Έχουν οριστεί από το σχολείο σας ομάδες εκπαιδευτικών για την**

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Δεν γνωρίζω
αντιμετώπιση των σεισμών;			
κατάσβεση πυρκαγιών;			
παροχή πρώτων βοηθειών σε έκτακτες ανάγκες;			
αντιμετώπιση πλημμυρών;			

- **17. Καθώς έχετε οριστεί να συμμετάσχετε σε ομάδα αντιμετώπισης κρίσης, πιστεύετε ότι θα είστε διαθέσιμος για να ανταποκριθείτε στα καθήκοντά σας σε όλο το χρονικό διάστημα λειτουργίας του σχολείου;**
 - Οπωσδήποτε ναι
 - Ναι
 - Εν μέρει
 - Όχι
 - Οπωσδήποτε όχι
- **18. Υπάρχει στο σχολείο σας σε απόλυτα εμφανές σημείο πίνακας οδηγιών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών;**
 - ΝΑΙ
 - ΟΧΙ
- **19. Θεωρείτε ότι υπάρχουν διαδικασίες (χρονοδιάγραμμα με σαφείς δράσεις και στόχους προς επίτευξη, ομάδα για συντονισμό των δραστηριοτήτων, πρωτόκολλα επικοινωνίας με εξωτερικούς φορείς) για την αποφυγή καθυστερήσεων κατά την περίοδο της επανόδου στην κατάσταση προ κρίσης;**
 - Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ

- Συμφωνώ απόλυτα
- **20. Υπάρχει εξειδικευμένο άτομο για να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση;**
 - ΝΑΙ
 - ΟΧΙ
- **21. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται συστηματικά στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών;**
 - Διαφωνώ απόλυτα
 - Διαφωνώ
 - Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
 - Συμφωνώ
 - Συμφωνώ απόλυτα
- **22. Κατά τη γνώμη σας ποιος θα έπρεπε να προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στα μέλη της σχολικής κοινότητας στην περίοδο μετά την κρίση;**

	Πάρα πολύ	Πολύ	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
Ο διευθυντής του σχολείου					
Ο ειδικά εκπαιδευμένος εκπαιδευτικός					
Ειδικά εκπαιδευμένη ομάδα εκπαιδευτικών					
Ψυχολόγος					

- **23. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι έχουν ευθύνη οι αρμόδιες υπηρεσίες για την επαναφορά του σχολείου στη φυσιολογική λειτουργία μετά από κρίση;**

	Πάρα πολύ	Πολύ	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
Υπουργείο Παιδείας					
Υγειονομικές υπηρεσίες					
Αστυνομικές - Πυροσβεστικές αρχές					
Δημοτικές-περιφερειακές αρχές					

- **24. Φύλο**
 - Άνδρας
 - Γυναίκα
- **25. Χρόνια υπηρεσίας**
 - <10
 - 10-20
 - >21
